

שבוע פרשת ויקהל

(24 February – 1 March 08)

י"ח – כ"ד אדר א' ה'תשס"ח

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

קו

זה המזמור קאי על הקודם, ואמר המשורר חודו לח' על שעשה לנו עוד ניסים מה שלא זכרנו מקדם כאשר מי ימלל גבורות ה' אם באנו לספר מי יוכל למלל הכל:

א הללויה | הודו ליהוה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ב מִי יִמְלֵל גְּבוּרֹת יְהוָה יִשְׁמְעוּ בְּלִתְהַלְתּוֹ:
 ג אֲשֶׁר־י שִׁמְרֵי מִשְׁפַּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכֻלֵּעַת: ד זְכַרְנִי יְהוָה בְּרִצּוֹן עַמּוֹךְ פִּקְדוֹנֵי בִישׁוּעַתְךָ:
 ה לְרֵאוֹת | בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ לְשִׁמְח בְּשִׂמְחַת גּוֹיְךָ לְהַתְהַלֵּל עִם־נַחֲלֶתְךָ: ו חֲטָאנוּ עִם־אֲבֹתֵינוּ
 הַעֲוִינוּ הַרְשַׁעְנוּ: ז אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרִים | לֹא־הִשְׁכִּילוּ נַפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת־רַב חֲסִדֶיךָ וַיִּמְרוּ עֲלֵי־ם
 בְּיַם־סוּף: ח וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ: ט וַיַּגְעַר בְּיַם־סוּף וַיַּחַרֵּב וַיּוֹלִיכֵם בְּתַהֲמוֹת
 בַּמִּדְבָּר: י וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׁוֹנָא וַיִּגְאֵלֵם מִיַּד אוֹיֵב: יא וַיִּכְסּוּ־מַיִם צְרִיבֵם אֶחָד מֵהֵם לֹא נוֹתַר:
 יב וַיֹּאמִינוּ בְּדַבְּרוֹ יִשְׁירוּ תְהַלְתּוֹ: יג מָה־רוּ שָׁכְחוּ מַעֲשֵׂיו לֹא־חָכוּ לַעֲצוֹתוֹ: יד וַיִּתְאוּ תַאֲוָה בַּמִּדְבָּר
 וַיִּנְסוּ־אֵל בִּישִׁימוֹן: טו וַיִּתֵּן לָהֶם שְׂאֵלָתָם וַיִּשְׁלַח רְזוּן בְּנַפְשָׁם: טז וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן
 קְדוֹשׁ יְהוָה: יז תִּפְתַּח־אָרֶץ וּתְבַלַּע דָּתָן וְאֶתְכֶם עַל־עַדַת אַבִּירָם: יח וּתְכַעַר־אֵשׁ בַּעֲדָתָם לְהַכֹּה
 תְּלַהֲט רִשְׁעִים: יט יַעֲשׂוּ־עַגֹל בְּחָרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסְכָּה: כ וַיִּמְירוּ אֶת־כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֲכַל
 עֵשֶׂב: כא שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעֵם עֲשֵׂה גְדֻלוֹת בְּמִצְרַיִם: כב נַפְלְאוֹת בְּאָרֶץ חָם גְּזֵרֵאוֹת עֲלֵי־סוּף:
 כג וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לוֹיֵי מֹשֶׁה בְּחִירוֹ עַמֶּד בַּפָּרָן לְפָנָיו לְהַשִּׁיב חַמְתּוֹ מִהַשְׁחִית: כד וַיִּמְאָסוּ
 בְּאָרֶץ חַמְדָּה לֹא־הֵאֱמִינוּ לְדַבְּרוֹ: כה וַיִּרְגְּנוּ בְּאֹהֲלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה: כו וַיִּשְׂא יָדוֹ לָהֶם
 לְהַפִּיל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר: כז וּלְהַפִּיל זֶרַעַם בְּגוֹיִם וּלְזוֹרוֹתָם בְּאַרְצוֹת: כח וַיַּצְמִדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ
 זִבְחֵי מֵתִים: כט וַיִּכְעִסוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם וּתְפָרִץ־אֲפָם מִגִּפְתָּה: ל וַיַּעֲמֵד פִּינָחָם וַיַּפְלֵל וַתַּעֲצֵר הַמַּגִּפָּה:
 לא וַתַּחֲשֵׁב לוֹ לְצַדִּיקָה לְדָר וְדָר עַד־עוֹלָם: לב וַיִּקְצִיפוּ עַל־מֵי מְרִיבָה וַיִּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם:
 לג כִּי־הִמְרוּ אֶת־רוּחוֹ וַיִּכְפֹּא בְּשַׁפְתָּיו: לד לֹא־הִשְׁמִידוּ אֶת־הָעַמִּים אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם:
 לה וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם: לו וַיַּעֲבְדוּ אֶת־עֲצֻבֵיהֶם וַיְהִיו לָהֶם לְמוֹקֵשׁ: לו וַיִּזְבְּחוּ
 אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בָּנוֹתֵיהֶם לְשִׂדִים: לז וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דַם־בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצֻבֵי כְנָעַן
 וּתְהַנִּיף הָאָרֶץ בְּדָמַיִם: לט וַיִּטְמְאוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם: מ וַיַּחַר־אֵף יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיִּתְעַב
 אֶת־נַחֲלָתוֹ: מא וַיִּתְנֶם בְּיַד־גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שְׁנָאֵיהֶם: מב וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּפְּנְעוּ תַּחַת יָדָם:
 מג פְּעָמַיִם רַבּוֹת יִצְלִיֵם וְהָמָּה יִמְרוּ בַּעֲצָתָם וַיִּמְכּוּ בַּעֲוֹנָם: מד וַיִּרְא בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנְתָּם:
 מה וַיִּזְכַּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנְחָם בְּרַב חֲסִדּוֹ: מז וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לְפָנָי כַּל־שׁוֹבֵיהֶם: מח הוֹשִׁיעֵנו |
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קְדוֹשְׁךָ לְהַשְׁתַּבַּח בְּתַהֲלֶתְךָ: מח בְּרוּךְ־יְהוָה | אֱלֹהֵי

יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם | וְעַד־הָעוֹלָם וְאָמַר כַּל־הָעַם אֲמֵן הַלְלוּיָהּ:

קו

זה המזמור נאמר על ארבעה שיצאו מצרה לרוחה צריכים לתודות לה/ כי בעונש חטאם היו בצרה ובחסד אלהים נצלו ומתראוי לשבח ולספר בפני רבים:

א יִדְּרוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ב יֹאמְרוּ גְּאוּלַי יְהוָה אֲשֶׁר גָּאֲלָם מִיַּד־צָרָה:
 ג וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמִּזְרַח וּמִמְעַרְבִּים מִצְפּוֹן וּמִיָּם: ד תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עֵיר מוֹשֵׁב
 לֹא מָצְאוּ: ה רַעֲבִים גַּם־צִמְאִים נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטֵּף: ו וַיִּצְעְקוּ אֶל־יְהוָה בְּצָר לָהֶם
 מִמִּצּוֹקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם: ז וַיִּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְלַכֵּת אֶל־עֵיר מוֹשֵׁב: ח יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ
 וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: ט כִּי־הִשְׁפִּיעַ נֶפֶשׁ שִׁקְקָה וְנֶפֶשׁ רָעָבָה מִלֵּא־טוֹב: י יֵשְׁבֵי חֹשֶׁךְ
 וְצִלְמוֹת אֲסִירֵי עֵינַי וּבְרוּל: יא כִּי־הִמְרוּ אִמְרֵי־אֵל וַעֲצַת עֲלוּיֹן נֶאֱצוּ: יב וַיִּכְנַע בַּעֲמֹל לִבָּם
 כְּשָׁלוּ וְאִין עֹזֵר: יג וַיִּזְעְקוּ אֶל־יְהוָה בְּצָר לָהֶם מִמִּצּוֹקוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁעֵם: יד יוֹצִיאֵם מִחֹשֶׁךְ
 וְצִלְמוֹת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יִנְתַּק: טו יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: טז כִּי־שָׁבַר דְּלֹתוֹת
 נְחֹשֶׁת וּבְרִיחֵי בְרוֹז גִּדְּעוּ: יז אוֹיְלִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמַעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ: יח כָּל־אֲכָל תִּתְעַב
 נַפְשָׁם וַיִּגְיְעוּ עַד־שַׁעֲרֵי־מוֹת: יט וַיִּזְעְקוּ אֶל־יְהוָה בְּצָר לָהֶם מִמִּצּוֹקוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁעֵם: כ יִשְׁלַח
 דְּבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם וַיִּמְלֹט מִשְׁחִיתוֹתָם: כא יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: כב וַיִּזְכְּחוּ
 זִכְרֵי תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: כג יוֹרְדֵי הַיָּם בְּאֲנִיּוֹת עָשִׂי מְלֹאכָה בַּיָּם רַבִּים: כד הִמָּה
 רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו בְּמִצְוֹלָה: כה וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה וַתְּרוֹמֵם גְּלוּיָיו: כו יַעֲלוּ
 שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בָּרַעַה תִּתְמוּגַג: כז יִחוּגּוּ וַיִּנּוּעוּ בַשָּׁפוֹר וְכָל־חֲכֻמָּתָם תִּתְבַּלַּע:
 כח וַיִּצְעְקוּ אֶל־יְהוָה בְּצָר לָהֶם וּמִמִּצּוֹקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם: כט יִקַּם סַעֲרָה לְדַמְמָה וַיַּחֲשׂוּ גְלוּיָהֶם:
 ל וַיִּשְׁמְחוּ כִּי־יִשְׁתְּקוּ וַיִּנְחַם אֶל־מְחוּז חִפְצָם: לא יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם:
 לב וַיִּרְוּמוּוּהוּ בְקֹהֶל עַם וּבְמוֹשֵׁב זִקְנִים יִהְלֹוּהוּ: לג יֵשֶׁם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמִצְאֵי מַיִם
 לְצִמְאוֹן: לד אֶרֶץ פְּרִי לְמַלְחָה מִרְעַת יֹשְׁבֵי בָהּ: לה יֵשֶׁם מִדְבָּר לְאַגְם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה
 לְמִצְאֵי מַיִם: לו וַיּוֹשֵׁב שָׁם רַעֲבִים וַיִּכְוֶנּוּ עֵיר מוֹשֵׁב: לז וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ
 פְּרֵי תְבוּאָה: לח וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד וּבְהִמָּתֵם לֹא יִמְעִיט: לט וַיִּמְעִטוּ וַיִּשְׁחוּ מַעֲצַר רָעָה
 וַיִּגּוּזוּ: מ שִׁפְךָ בּוֹז עַל־נְדִיבִים וַיִּתְעַם בְּתַהוּ לֹא־דֶרֶךְ: מא וַיִּשְׁגַּב אֲבִיוֹן מַעֲוִי וַיִּשֶׁם כְּצִאֵן
 מִשְׁפָּחוֹת: מב יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ וְכָל־עוֹלָה קִפְצָה פִּיהָ: מג מִי־חֲכָם וַיִּשְׁמַר־אֱלֹה וַיִּתְבַּוְּנֵנוּ
 חַסְדֵי יְהוָה:

מפתח כללי

- א) מזמורי תהלים ק"ו ק"ז ב
- ב) מאמר ד"ה ויקהל משה ש"פ ויקהל, מבה"ח אדר-שני, ה'תשי"ד ה
- ג) משיחות ליל ועש"ק וש"ק פרשת ויקהל, פרשת שקלים כ"ה אדר-ראשון, ה'תשנ"ב יא
- ד) לקוטי שיחות פרשת ויקהל (בלה"ק) כ
- ה) שיעורים בספר התניא (מוגה) לשבוע פרשת ויקהל כט
- ו) לוח "היום יום" לשבוע פרשת ויקהל לו
- ז) הלכה יומית לעיון ברמב"ם לט
- ח) שיעורי רמב"ם – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת ויקהל מא
- ט) שיעורי רמב"ם – פרק אחד ליום לשבוע פרשת ויקהל ס
- י) שיעורי רמב"ם – ספר המצוות לשבוע פרשת ויקהל סו

מתורת נשיאי חב"ד:

- יא) שולחן ערוך הלכות שבת - אדמו"ר הזקן סח
- יב) שולחן ערוך הלכות תפילין - אדמו"ר הזקן סט
- יג) תורה אור מבואר - ד"ה חייב אינש - אדמו"ר הזקן ע
- יד) מאמרים קונטרסים - אדמו"ר האמצעי עג
- טו) דרך מצותיך – ספר המצוות - אדמו"ר ה"צמח צדק" עד
- טז) המשך והחרים תרל"א - אדמו"ר מוהר"ש עה
- יז) קונטרס ומעין - אדמו"ר מוהרש"ב עה
- יח) ספר המאמרים תרצ"ב - אדמו"ר מוהרי"צ עו
- יט) לקוטי דיבורים - אדמו"ר מוהרי"צ עז
- כ) אגרות קודש – אדמו"ר מוהרי"צ עט
- כא) חומש, רש"י ותרגום אונקלוס לשבוע פרשת ויקהל פא
- כב) לוח זמנים לשבוע פרשת ויקהל צה

בס"ד. ש"פ ויקהל, מבה"ח אדר-שני, ה'תשי"ד

(הנחה בלתי מוגה)

ויקהל¹ משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי גו' שבת שבתון², וממשיך בכתוב³ ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה הוי', שזהו הצייווי בענין המשכן ומלאכת המשכן. וידועים הדיוקים בזה⁴, מהו אומרו ויקהל משה גו', שמזה משמע שזהו ענין כללי ומצוה כללית, שלכן הוצרך להקהיל את כל עדת ישראל, שהרי בשאר הדברות לא מצינו זה, וגם להלן בענין מלאכת המשכן לא נאמר שהקהיל אותם, ורק כאן נאמר שהקהיל אותם, שמזה מובן שהי' זה ענין כללי, וצריך להבין מהו הענין בזה. ועוד צריך להבין⁵ מ"ש אלה הדברים גו', דדברים הם לשון רבים, ומסיים ששת ימים גו', שזהו רק ענין אחד. ועוד צריך להבין מ"ש אשר צוה הוי' לעשות אותם, דלכאורה הי' מספיק שיאמר אשר צוה הוי', ומהו אומרו לעשות אותם. ועוד צריך להבין דיוק כפל הלשון דשבת שבתון. והנה הרמב"ן⁶ מפרש שאמר אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות על מלאכת המשכן וכל כליו וכל עבודתו, והקדים השבת לאמר כי ששת ימים תעשה מלאכה אלה הדברים, ולא ביום השביעי שהוא קודש לה' (אע"פ שגם מלאכת המשכן היא קודש, והי' מקום לומר שהיא מותרת בשבת). אמנם לבד זאת שגם לפירושו אינו מתורץ עדיין למה הוצרך לאמר התיבות לעשות אותם, וגם דיוק הלשון דשבת שבתון, צריך להבין פירושו שאלה הדברים קאי על מלאכת המשכן, דלכאורה, הרי מלאכת המשכן נאמרה בפסוקים שלאח"ז, כמ"ש ויאמר משה גו', ומהו הפירוש שאלה הדברים קאי על מלאכת המשכן. ואף דאיתא בגמרא⁷ דאלה הדברים קאי על הל"ט מלאכות, וענין מלאכה הוא דוקא הא דהוה במשכן חשיבא⁸, וזה מתאים לפירוש הרמב"ן דאלה הדברים קאי על מלאכת המשכן, מ"מ, אינו מובן, דלפי זה נמצא שפרשיות אלו נאמרו בסדר הפוך, דלכאורה הי' צריך לומר תחילה ציווי מלאכת המשכן (הפרשה דויאמר משה גו') ואח"כ לומר שמלאכות אלו אסורות בשבת, ולמה נאמר תחילה שמלאכות אלו אסורות בשבת, ורק אח"כ נאמר מה הם המלאכות. וגם צריך להבין הא גופא שהענין דמלאכה הוא דוקא מה דהוה במשכן חשיבא, דלכאורה מהי שייכות הענינים זל"ז.

(ב) ויובן כל זה בהקדים תחילה כללות ענין הל"ט מלאכות⁹. דהנה ענין המלאכה הוא להשלים את צורך האדם, דמצד זה שהוא צריך לאיזה דבר, לכן הוא עושה את

(5) ד"ה ויקהל (הב') בתורת חיים פרשתנו תרי"ט, ב (בהוצאה החדשה – תיד, ב).

(6) פרשתנו שם, ב. הובא בתו"ח שם תרכו, ב (בהוצאה החדשה – תיח, ג).

(7) שבת צז, ריש ע"ב (ובפרש"י). וש"נ.

(8) ראה שם צז, ב. וש"נ.

(9) בהבא לקמן – ראה תו"ח שם תרכו, ב ואילך (בהוצאה

(1) על העתק ההנחה שבספריית אגודת חסידי חב"ד – ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתי"ק: "מלוקט [כנראה הכוונה שהמאמר מלוקט מכו"כ דרושים] תו"ח [נסמן לקמן בכ"מ]".

(2) פרשתנו לה, א"ב.

(3) שם, ד.

(4) ראה אלשיך פרשתנו כאן. הובא באוה"ת פרשתנו ע'

ביקטז.

המלאכה. וכיון שכללות צרכי האדם נחלקים לג' דברים שהם מזון לבוש ובית¹⁰, לכן גם ל"ט המלאכות שענינם להשלים את צרכי האדם נחלקים ג"כ בג' פלוגות אלו¹¹, דתנא סדורא דפת נקט¹² החורש והזורע כו', הם המלאכות במזון, טווה ואורג כו' הם המלאכות בלבוש, ובונה וסותר כו' הם המלאכות בבית.

וביאור הענין, דהנה, המזון ענינו שנכנס בפנימיות באדם ומקשר את הנפש עם הגוף, והיינו דעם היות שבודאי אי אפשר לומר שהנפש מקבלת חיות מהמזון, מ"מ, כיון שאי אפשר לאור בלי כלי, וכמו"כ אי אפשר להנפש לפעול פעולותי' מבלעדי הגוף, הנה זהו פעולת המזון שמחזק את הגוף שיהי' כלי להנפש, שאז מתקשרת הנפש עם הגוף, ובמילא נמשך תוספות חיות גם בהנפש, כיון שדוקא ע"י הגוף יכולה הנפש לפעול פעולותי'. והנה, כל זה הוא במזון שנכנס בפנימיות האדם ונעשה דם ובשר כבשרו. אמנם ענין הלבוש, הרי לא זו בלבד שאינו נכנס בפנימיות האדם, אלא שהוא מבחוץ להאדם ומקיף עליו. ועם היות הלבוש מבחוץ להאדם ומקיף עליו, מ"מ הרי הוא מגין על האדם, שמגין עליו מחום ומגשמים, וגם פועל בו יופי, כמארז"ל¹³ דקארי לי' למאני מכבודתא. אך ענין הבית הוא מבחוץ לגמרי להאדם, והוא מקיף יותר רחוק, אך גם הבית מגין על האדם, שהבית הוא מחסה מזרם וממטר¹⁴, וגם פועל בו יופי, כמ"ש¹⁵ תפארת אדם לשבת בית.

והנה אף שהמזון הוא בפנימיות ולבוש ובית הם מקיפים, מ"מ, יש מעלה בלבוש ובית על המזון. דהנה, אף שענין המזון הוא שנכנס בפנימיות האדם ופועל קישור הנפש עם הגוף, מ"מ, מה שמתגלה ע"י המזון הרי זה רק כחות הגלויים, שכללותם הוא בחי' נר"נ, היינו, שהמזון הוא כלי לבחינה זו, אבל המקיפים של הנפש לא מתגלים ע"י המזון, להיות שאין שייך בהם כלים. אך הלבוש שהוא מקיף, הרי הוא מגיע גם להמקיפים דנפש, שזהו שהלבוש פועל יופי בהאדם, דענין היופי הוא בחינת מקיף, והיינו, שהתגלות וקישור הנפש ע"י חיזוק הגוף שנעשה מצד פעולת המזון הו"ע פנימי, אבל ענין היופי הוא בחינת מקיף. אמנם גם הלבוש שפועל היופי, הרי היופי הוא בהאדם (אין אים) גופא, והיינו, שהוא בחינת המקיף השייך אל הפנימי, שהוא מקיף דחי'. אבל היופי והתפארת שמצד הבית, תפארת אדם לשבת בית, הרי היופי אינו בהאדם גופא, להיותו מקיף הרחוק שאינו שייך אל הפנימי, והוא התגלות המקיף דיחידה. וכמו שהוא גם בגשמיות, שהלבוש עם היותו מקיף מ"מ הוא מקיף הקרוב ועשוי למדת האדם, והבית הוא מקיף הרחוק ואינו לפי מדת האדם, שהרי הבית כולל בתוכו לא רק את האדם אלא גם שאר דברים. וענין זה שיש מעלה בלבוש על מזון, ובבית על לבוש, נראה גם בגשמיות, דאף שהמזון הוא צורך האדם יותר מהלבוש והבית, שהרי המזון הוא הכרח לקיום הגוף, וכמו"כ בלבוש ובית

11) ראה גם אוה"ת ואתחנן ס"ע שו. שה"ש ע' תסה.

12) שבת עד, ב.

13) שם קיג, א.

14) לשון הכתוב – ישע"י ד, ו.

15) ישע"י מד, יג.

החדשה – תיח, ג ואילך). וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רלו ואילך. ועם הגהות כו' – אוה"ת פרשתנו ע' בקלג ואילך.

10) ראה לקו"ת ברכה צח, ד ואילך. סידור (עם דא"ח) יט, ד

ואילך.

גופא הנה הלבוש הוא מוכרח יותר מאשר בית, מ"מ, המזון אינו מחזיק זמן רב, והוא דבר יום ביומו, וגם הוא בזול, משא"כ הלבוש הוא ביוקר ומחזיק זמן רב יותר, והבית הוא ביוקר יותר ומחזיק זמן רב יותר. וטעם הדבר, להיות שהמזון הוא פנימי, שהוא במדריגה פחותה, והלבוש והבית הם מקיפים שהם במדריגה נעלית, ולכן הם ביוקר ומחזיקים ריבוי זמן. ובפרטיות הנה הלבוש הוא מקיף הקרוב, אך הבית הוא מקיף הרחוק, דבכללות הו"ע ד' אמות של האדם¹⁶ שבהם מתגלה עצם האדם.

ג) והנה טעם הדבר שבצרכי האדם יש מזון לבוש ובית, הרי זה כמו בכל דבר שישנו למטה שהוא מצד שרשו למעלה, וכן הוא בענין מזון לבוש ובית שבאדם התחתון, שזהו מצד שרשו באדם העליון, והו"ע העשר ספירות, שיש בהם הג' בחינות דמזון לבוש ובית, והיינו, שענין אורות בכלים שבע"ס הוא בחינת מזון, וכמו"כ יש גם בחינת לבושים, כמאמר¹⁷ לבושין תקינת לון, וכמו"כ יש גם בחינת בית, שהו"ע הדיורים והיכלות שלמעלה, וכמארז"ל¹⁸ שמשחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, והרי הד' אמות הו"ע הבית כנ"ל שבהם מתגלה העצם. ובפרטיות יותר, הנה ענין אורות בכלים הוא בחינת מזון, שהרי טעם המשכת אורות בכלים הוא לפי שבהכלים יש איזה ענין שמצד זה הם ממשיכים את האורות לתוכם, וענין זה נקרא בשם מזון, דכשם שפעולת המזון היא לקשר את הנפש עם הגוף, ועי"ז נעשה תוספות חיות גם בהנפש כנ"ל, כמו"כ גם ענין זה שבכלים שפועל המשכת האור נקרא בשם מזון, להיותו מקשר האורות עם הכלים, ועי"ז פועל תוספות גם בהאור. אמנם, המשכה זו היא בהאורות כמו שבאים ומתלבשים בהכלים, שזהו בחינת פנימי. אך ענין הלבושים שהוא בחי' חשמל העליון¹⁹ שנעשה מחיצוניות דבינה עילאה להלביש לזו"נ עד מתחת רגליהם, הרי זה מגיע בבחינת המקיף. אך גם מקיף זה הוא מקיף הקרוב ששייך אל הפנימי, היינו המקיף ששייך וקשור עם הכלים. אבל ההיכלות ודיורים שהם בחינת בית מגיעים בבחינת מקיף הרחוק, דבכללות נקרא בשם מקיף הרחוק, ובפרטיות הוא המקיף שאינו שייך כלל אל הכלים. דהנה המקיפים בכלל הם בחינת כתר, ובכתר יש ב' בחינות, בחינת עתיק ובחינת אריך, הנה בחינת אריך, עם היותו מקיף, מ"מ שייך הוא להכלים, אבל בחינת עתיק הוא נעתק מהכלים וגם מבחי' המקיף לכלים (בחינת אריך).

והנה כשם שישנה ההתחלקות דמזון לבוש ובית מצד הכלים, היינו מצד האורות כמו שהם בכלים, כמו"כ גם מצד האורות גופא ישנם ג' בחינות הנ"ל, שהם ממכ"ע סוכ"ע והבחינה שלמעלה מממלא וסובב²⁰. והענין בזה, דהנה בחי' ממלא כל עלמין, הרי הלשון דממלא עצמו מורה שהוא בהתגלות בהדבר בפנימיות והוא בהתלבשות, שזהו פירוש הלשון דממלא. אך ענין סובב הוא שאינו בהתלבשות, אבל אעפ"כ הרי הוא שייך

(16) ראה גם אמרי בינה שער הק"ש פמ"ב-מג. תו"ח בשלח

(19) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פי"ג. תו"ח
לך לך יב, ד. ובכ"מ.

(20) ראה סידור שבהערה 10 (כ, א). אוה"ת שבהערה 11.

(17) תקו"ז בהקדמה (ז, א).

(18) ברכות ה, א.

להדבר, שזהו פירוש הלשון סובב כל עלמין, שהוא עכ"פ סובב לעלמין, והיינו דעם היותו למעלה מהתלבשות, יש לו איזה שייכות, שהרי הוא בבחינת סובב עכ"פ²¹, והיינו שמצד עצמו הוא שייך לבוא גם בפנימיות, אלא שמצד קוטן ומיעוט הכלים הרי הוא בבחינת מקיף עליהם, אבל מצד עצמו שייך שיהי' גם בפנימיות. וזהו ביאור המאמר²² פנימי שבעליון נעשה מקיף לתחתון, היינו, שגם העליון הנה מצד עצמו הוא בחינת פנימי, אלא שלהיותו קשור עם התחתון, והתחתון הוא למטה מהעליון שאינו יכול לקבל את העליון, לכן הנה לגבי התחתון הוא בחינת מקיף, אבל מצד עצמו הוא בחינת פנימי. וכל זה הוא בבחינת סוכ"ע, אבל בהבחינה שלמעלה מסובב, דבכללות הוא העצמות, הנה העצמות אינו שייך כלל להיות בהתגלות והתלבשות, והיינו שאין זה מצד הכלים והעולמות, אלא שמצד עצמו אינו שייך כלל שיהי' בהתלבשות ואפילו לא בבחינת מקיף. וכן הוא גם בדרגא שלמטה מזה, היינו בהאור שבבחינת גילוי לעצמו. דהנה בהאור יש ב' בחינות, בחי' הגילוי ששייך אל הזולת, ובחי' הגילוי לעצמו, והאור שבבחי' גילוי לעצמו אינו שייך כלל אל הזולת, והיינו, שאין זה מצד הזולת שאינו יכול לקבלו, אלא שמצד עצמו אינו שייך להזולת, לא בבחינת פנימיות ולא בבחינת מקיף.

ד) והנה ג' מדריגות הנ"ל הם כמו שנסדרו בסדר השתלשלות, אך ע"י עבודת הבירורים, נעשה תוספות אור בכל אחד מג' הבחינות הנ"ל. וזהו ענין ל"ט מלאכות, שעל ידם נעשית עבודת הבירורים במזון לבוש ובית. דהנה, תנא סידורא דפת נקט החורש והזורע, הוא הבירור דמזון, דחורש הוא שמרפי לארעא²³, והיינו שפועל חלישות ושבירה בהגשמי, וכן זורע הו"ע רקבון הגרעין, והיינו שנרקבים כל הדברים הטפלים שבהגרעין, ונשאר רק העלאת מ"ן שבו שמעורר לכח הצומח, שכל זה הו"ע הבירור במזון. וכמו"כ הטוה ואורג הוא הבירור בלבוש, דכללות ענין הלבוש הו"ע הבירור וההבדלה, שהרי הלבוש מבדיל את האדם מזולתו וגם מעצמו כמו שהוא קודם שנתלבש בהלבוש, דענין הלבוש הוא שעל ידו ניכר ומתגלה מעלת האדם, שזהו"ע הבירור וההבדלה. וכמו"כ הוא גם הבירור בענין הבית, שהבית מבדיל ומחלק את החוץ מהאמצע, שהד' אמות הם שייכים אל האדם. וע"י הל"ט מלאכות שהו"ע הבירור בכל הבחי' דמזון לבוש ובית, נעשה תוספות אור בכל בחינה מג' בחינות הנ"ל, והתוספת היא שנשלם בהם הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים²⁴, וענין זה נמשך בכללות העולם, ובפרט במקום המשכן ומקדש, כמ"ש²⁵ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

ה) והנה הכח על עבודת הבירורים בכל ג' הבחינות שבעולם, הוא ע"י הל"ט מלאכות שישנם בהמשכן, והיינו שע"י שישנם הענינים ברוחניות, הרי זה נתינת כח שיהי' הבירור גם בכללות העולם²⁶. וכמו"כ הוא גם בהמשכן גופא, שהכח על ל"ט

(21) ראה תו"א מג"א צח, ב.

(22) ראה עץ חיים שער מ (שער פנימיות וחיזונית) ובפרט דרוש

ה שם. תניא קו"א קנו, א. לקו"ת שלח מא, ד. סה"מ תש"ד ע' 116.

(23) ראה מו"ק ב, ב.

(24) ראה תחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר

פי"ג, ו. תניא פל"ו. ובכ"מ.

(25) תרומה כה, ה.

(26) בהבא לקמן – ראה תו"ח פרשתנו שם תרמ, ב ואילך

המלאכות בהמשכן שלמטה נמשך מהמשכן שלמעלה. דהנה, יש מעלה בהמשכן שלמטה דוקא שאינה בהמשכן שלמעלה, כמ"ש²⁷ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך גו', דשמים ושמי השמים קאי על המשכן שלמעלה, ועז"נ לא יכלכלוך, ובחינה זו (שעלי' נאמר שהשמים ושמי השמים לא יכלכלוך) נמשכה בהמשכן שלמטה, ולכן כאשר הראה הקב"ה למשה את המשכן בהר²⁸, אמר לו שיעשו משכן למטה דוקא, היינו שהמשכן שבהר אינו מספיק, וצריך להיות משכן למטה דוקא. אך מ"מ הנה הנתינת כח על המשכן שלמטה הוא מהמשכן שלמעלה דוקא, שלכן מתחילה הראה הקב"ה למשה את המשכן בהר, ורק לאח"ז הי' אפשר לעשות את המשכן למטה. וזהו מ"ש ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל זה הדבר גו', שהציווי הי' ע"י משה דוקא שראה את המשכן למעלה, ולכן על ידו דוקא יש נתינת כח לבנות את המשכן למטה. וכשם שבענין המשכן הנה הנתינת כח על המשכן שלמטה הוא מהמשכן שלמעלה, כמו"כ גם הנתינת כח על הבירור בכללות העולם הוא מהמשכן דוקא. וזהו מ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, שע"י ועשו לי מקדש, נעשה ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, שהוא הנתינת כח על הבירור בכללות העולם. ועפ"ז יובן הטעם דמה דהוה במשכן הוא מלאכה⁸, דכיון שמלאכה הו"ע עבודת הבירורים כנ"ל, והכח על זה הוא מהמשכן, לכן הנה מה דהוה במשכן הוה מלאכה, כיון שיש לו כח לברר את זה, אבל מה דלא הוה במשכן, הרי אין לו כח לברר את זה, ולכן לא הוה מלאכה, היינו שאין זו עבודתו אשר צריך לעבוד, שהרי אם היתה עבודתו בענין זה, היו נותנים לו כח על זה. ועפ"ז יובן ג"כ הטעם שכל העבודות קשורות עם מקום המקדש ומקום המזבח דוקא, שזהו"ע דשחוטי חוץ, דאף שכל העבודות היו כדבעי, מ"מ, כיון שהיו חוץ מהמקדש הרי הם פסולות, והיינו לפי שכללות הכח על עבודת הבירורים הוא מהמשכן דוקא, דביהמ"ק שלמעלה מכוון כנגד ביהמ"ק שלמטה²⁹, ולכן כל העבודות הן קשורות עם מקום המשכן ומקדש דוקא.

(ו) וזהו³⁰ מ"ש ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גו', שענין זה הי' למחרת יום הכפורים³¹, שאז היתה הסליחה על חטא העגל³². והענין בזה, דהנה עולם על מילואו נברא³³, אלא שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא³⁴, שזהו"ע חטא עץ הדעת, ובשעת מ"ת פסקה זוהמתן³⁴, ובשעת חטא העגל חזרה³⁵. אך למחרת יוהכ"פ כשהיתה הסליחה על חטא העגל, וחזר העולם להיות במעמד ומצב כמו שהי' מצד עצם ההתהוות דעולם על מילואו נברא, ובמילא הי' אפשר להיות ענין העבודה כמו שהוא מצד הענין דעולם על מילואו נברא, אזי הקהיל משה את כל עדת בני ישראל ואמר אליהם סדר כללות ענין העבודה, אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, אלה הדברים קאי על הל"ט מלאכות

(בהוצאה החדשה – תכו, ב ואילך).

(31) פרש"י ריש פרשתנו.

(27) מלכים-א ח, כז.

(32) ראה פרש"י תשא לג, יא.

(28) ראה תרומה כו, ל.

(33) ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ג (ובי"פ

(שם).

(29) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. ובכ"מ.

(34) שבת קמו, א. זח"א נב, ב.

(30) ראה גם ד"ה ויקהל משה דש"פ ויק"פ תשי"ב פ"ב

(35) זהר שם.

(סה"מ תשי"ב ע' רמא).

(אלה בגימטריא ל"ו, ודברים הדברים הם עוד שלשה, הרי ל"ט⁷), שהכוונה בל"ט המלאכות הו"ע הבירור והתיקון, שזהו לעשות אותם, לעשות מלשון לתקן³⁶. ויש על זה נתינת כח מלמעלה, דזהו אשר צוה הוי' גו', והכח הוא ע"י משה שראה את המשכן בהר, שזהו ויקהל משה. וממשיך בכתוב ששת ימים תעשה מלאכה, היינו שכללות ענין עבודת הבירורים הוא במשך הזמן דשית אלפי שנין³⁷, שזהו"ע ששת ימים, והעבודה במשך זמן זה הוא הכנה ליום השביעי שבת שבתון, כמאמר³⁸ מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת בדרך ממילא, והיינו שע"י עבודת הבירורים במשך שית אלפי שנין יזכו ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים³⁹. ובפרטיות יש בזה גופא ב' מדריגות, שבת ושבתון⁴⁰, שבת הוא הבחינה ששייכת לעבודת הבירורים, ושבתון הוא בחינה שלמעלה מענין הבירור לגמרי. והוא ע"ד המבואר שמתחילה תהי' מדריגה בעוה"ב שעלי' אמרו⁴¹ עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים, ואח"כ יהי' גילוי מדריגה נעלית יותר שעלי' אמרו⁴² עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי', ועד"ז הם ג"כ ב' הבחינות דשבת ושבתון. ובב' מדריגות הנ"ל נוגעת העבודה דשית אלפי שנין, כיון שדוקא ע"י עבודת הבירורים יהי' גילוי ב' המדריגות דשבת ושבתון. וזהו מ"ש ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון, שע"י עבודת הבירורים במשך השית אלפי שנין נזכה לב' המדריגות דשבת ושבתון שיהיו בהיום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

(36) ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם.
 (37) ראה ר"ה לא, א.
 (38) ע"ז ג, א.
 (39) ראה תמיד בסופה.

(40) ראה גם תו"ח שם תלו, ג ואילך (בהוצאה החדשה).
 (41) ראה פסחים קיט, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג. ועוד.
 (42) ברכות יז, א.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ג אדר"ר, תשי"ז
 ברוקלין.
 שלום וברכה!

...ובמ"ש אודות מצב הפרנסה שאינו כדבעי, בודאי לכוותי' למותר לבאר שאל יתרשם מזה כלל וכלל, וכידוע דיוק הכתוב וברכך ה"א בכל אשר תעשה, שצריכה להיות העשי' בפועל - (למען תהי' אחיזה לפרנסה בדרכי הטבע, ולא יתמהו הבריות בראותם מעשי נסים), אבל לא ח"ו דאגה, וגם אין להשקיע כח המחשבה והתבוננות, וכלשון הכתוב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ולא יגיעת הראש והמוח, ויעוין ג"כ בספר תניא ריש פרק מ"א, ענין מצות תפילין שהוא שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי להי' לבדו, והוקשה כל התורה לתפילין, כי עד"ז הוא ענין ומטרת כל התורה כולה.

בבקשתו בעת מצוא, אעורר את אני"ש שיי' מתאים לכתבו, אף כי בטח אין זקוקים לכגון דא, כיון שידועים ומכירים אותו, ובכ"ז לעשות רצונו חפצתי גם בזה, ויה"ר שבקרוב ממש יבשר טוב מהרחבת הפרנסה, ויזכה לקיים הוראת רבנו הזקן, אשר השי"ת נותן ליהודים גשמיות והם עושים מהגשמיות רוחניות.

בברכה.

בס"ד. משיחות ליל ועש"ק וש"ק פ' ויקהל, פ' שקלים, כ"ה אדר-ראשון ה'תשנ"ב.

בלתי מוגה

א. הנקודה המשותפת והצד השווה שבפרשת ויקהל ובפרשת שקלים (כבביעות שנה זו שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת ויקהל) — שבשתייהן מודגשת אחדותם של ישראל בקשר ובשייכות להמשכן: בפרשת ויקהל — "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גו' ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל גו' קחו מאתכם תרומה לה' וגו'"¹ — הקהלת כל בני לצורך נדבת ומלאכת המשכן.

ובפרשת שקלים — "כי תשא את ראש בני ישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל גו' תרומה לה'"² — השתתפותם של כל בני בנתינת תרומה לה' עבור³ האדנים, שהם היסוד שעליו עומד המשכן, ועבור³ קרבנות ציבור של כל שנה ושנה⁴, שהם עיקר ענינו של המשכן (וביהמ"ק)⁵.

ויש להוסיף ביאור בשייכותה של פרשת שקלים לפרשת ויקהל (לא ויקהל-פקודי כשהן מחוברין⁶, אלא ויקהל) בפ"ע — דלכאורה, תוכנה של פרשת שקלים שייך לפרשת פקודי⁷ (יותר מאשר לפרשת ויקהל), כי:

בפרשת שקלים מדובר אודות מנין בני — "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם גו' בפקוד אותם זה יתנו כל העובר על הפקודים גו' מבין עשרים שנה ומעלה גו'", "כשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם . . יתן כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינם . . דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה כו"⁸.

וענין זה שייך לפרשת פקודי — "אלה פקודי המשכן", "בפרשה זו נימנו כל משקלי נדבת המשכן"⁹, כולל גם "כסף פקודי העדה מאת ככר גו' מחצית השקל גו' לכל העובר על הפקודים מבין עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף וגו'", "כך היו ישראל וכך עלה מנינם כו"¹⁰, כפירוש רש"י בפ' תשא³ (פ' שקלים) שהתרומה הראשונה (מג' התרומות) שבפרשה היא "תרומת אדנים שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן, ונתנו כל אחד מחצית השקל, ועלה למאת הככר, שנאמר וכסף פקודי העדה מאת ככר, ומהם נעשו האדנים כו".

משא"כ פרשת ויקהל שבה מודגשת הקהלת כל עדת ישראל, מציאות אחת של "קהל", כלשון הכתוב¹¹ "קהל גדול", לשון יחיד (ולא "פקודי העדה", ע"י המנין דכל אחד ואחד) — צריך להבין שייכותה לפרשת שקלים שבה מדובר אודות מנין בני?

ב. ויש לבאר תחילה תוכן החילוק שבין "ויקהל" ל"פקודי" בכללות עבודת האדם לקונו ("יתן אל לבו"¹²) — ובהקדמה:

נוסף על הפירוש ד"ויקהל" ו"פקודי" בתוכן הכתובים, ש"ויקהל" קאי על ההקהלה דבני ("ויקהל משה את כל עדת בני ישראל"), ו"פקודי" קאי על מנין נדבת המשכן ("אלה פקודי המשכן"), ישנו גם הפירוש, הלימוד וההוראה מהשמות "ויקהל" ו"פקודי" כשנלעצמם בנוגע לכללות עבודת האדם לקונו, שבענין זה קאי "ויקהל" (נוסף על ההקהלה דבני) גם על ההקהלה דעניני המשכן, ו"פקודי" קאי (נוסף על מנין נדבת המשכן) גם על המנין דבני.

ונקודת הענין — שב(נדבת ו)מלאכת המשכן בפועל¹³ (תוכן הפרשיות ויקהל פקודי¹⁴) נכללים כל הענינים שבעבודת האדם לקונו, הן העבודה עם עצמו, בהמשכן שבו (כמ"ש¹⁵ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוכו

(1) לה, א ואילך.

(2) ל, יב"ג.

(3) פרש"י שם, טו.

(4) שמתחילים להקריבם ברו"ח ניסן מתרומה חדשה, ובאחד באדר משמיעין על השקלים כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו ויהי עתיד ליתן (רמב"ם ה' שקלים פ"א ה"ט. פ"ד ה"א).

(5) "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" (רמב"ם ריש ה' ביהב"ח).

(6) שהרי החיבור דויקהל-פקודי הוא רק בשנה פשוטה, ואז קורין פרשת שקלים בפרשת משפטים, ובשנה מעוברת (שקורין פרשת שקלים בשבת מברכים אדר שני, כמה שבועות אחרי ש"פ משפטים) ויקהל ופקודי נפרדות (ראה הלוחות שבטואו"ח לאחרי סת"ח. עתים

לבינה מאמר טו קביעות אדר הסמוך לניסן).

(7) ויש שנים שקורין פרשת שקלים בשבת פ' פקודי.

(8) פרש"י שם, יב"ג.

(9) ר"פ פקודי ובפרש"י.

(10) לה, כה"כ ובפרש"י.

(11) ירמ' לא, ז.

(12) קהלת ז, ב.

(13) נוסף על הציווי דמלאכת המשכן — בפרשיות תרומה תצוה.

(14) ולהעיר מהשייכות לשיעורי הרמב"ם דערב שבת ויום הש"ק

— סיום הלכות בית הבחירה והתחלת הלכות כלי המקדש.

(15) תרומה כה, ח.

לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א¹⁶), והן העבודה בחלקו בעולם, לעשות מהענינים הגשמיים שבחלקו בעולם (י"ג וט"ו דברים) משכן לה¹⁷, ועוד ועיקר, שעבודתו של כאו"א מישראל היא באופן שמתאחד עם כלל ישראל (כהציווי "ואהבת לרעך כמוך"¹⁸, שהוא "כלל גדול בתורה"¹⁹, ועד ש"זהו כל התורה כולה"²⁰), ובפרט עי"ז שפועל על כו"כ מישראל לשמש את קונם (הן בנוגע לעצמם והן בנוגע לחלקם בעולם) — שבזה תלוי שלימות הפעולה ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", הן בנוגע לבניי עצמם, "בתוכם" לשון רבים²¹, והן בנוגע לעבודתם בעולם, שבצירוף העבודה של כל בניי בעולם (כאו"א בחלקו הפרטי) נעשה העולם כולו דירה (משכן) לו ית'.

וכללות העבודה היא בב' האופנים ד"ויקהל" ו"פקודי": "ויקהל" — ההקלה²² של כל עניני האדם (עשר כחות נפשו וג' לבושיהם מחשבה דיבור ומעשה), כל בניי, וכל עניני העולם (שבהם נעשית עבודתם של בניי) למשכן, ו"פקודי" — החשבון דכל פרט ופרט מכל עניני האדם, כאו"א מבניי, וכל פרט שבעניני העולם, כיצד מנצלים פרט זה בהמשכן.

ובזה גופא ישנם ב' אופנים — (א) "ויקהל-פקודי" כפי שנעשים פרשה אחת²³, עבודה אחת, (ב) "ויקהל" ו"פקודי" כפי שהן ב' פרשיות (כבשנה זו), ש"ויקהל" היא פרשה ועבודה בפ"ע, ו"פקודי" היא פרשה ועבודה בפ"ע²⁴: בהשקפה ראשונה נראה לומר ש"ויקהל" ו"פקודי" הם כמו כלל ופרט, היינו, ש"ויקהל" הוא הכלל של כל פרטי העבודה ד"פקודי", כמודגש בהחיבור שלהם שנעשים פרשה אחת וענין אחד, כשם שאין בכלל אלא מה שבפרט (ואין בפרט אלא מה שבכלל)²⁵.

אבל, כיון שבכמה שנים קורין בשבת ושבוע²⁶ זה פ' ויקהל בפ"ע (ורק בשבוע שלאח"ז קורין פ' פקודי), עכצ"ל, שישנו אופן עבודה ד"ויקהל" שאינו כלל של פרטים, אלא עבודה וענין בפ"ע (וגם לא בתור הכנה לעבודה אחרת)²⁷, ואז קורין בפ' ויקהל גם פ' שקלים, כדלקמן.

ג. וביאור הענין:

עשיית משכן לו ית' יכולה להיות בב' אופנים: (א) ע"י גישה כללית שצריכים להקהיל את הכל לעשיית המשכן — "ויקהל" . . תרומה לה", ובאופן ש"מרכיבים העם להביא גו' והותר"²⁸, (ב) ע"י ההתבוננות במציאותו של כל פרט ופרט, חשיבותו המיוחדת, מעלותיו ותכונותיו המיוחדות, כדי לנצל כל פרט ופרט, כל מעלה ותכונה כו', באופן המתאים להשימוש לקונו, להיות חלק מסויים בהמשכן — "פקודי המשכן", "כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת" . . לכל עבודתו⁹, פירוט הסכום המדוייק של כל דבר ודבר ואופן ניצולו במלאכת המשכן.

והחילוק שביניהם הוא (לא רק בסדר הדברים, אם מתחילים מהכלל (ויקהל) או שמתחילים מהפרטים (פקודי), אלא גם ובעיקר) בתוכן העבודה עצמה:

כשמתחילים מההתבוננות במציאותו של כל פרט ופרט (פקודי) — נרגשת לכל לראש ובעיקר המציאות שבעולם, מציאות בעלת חשיבות, מעלה ותכונה מיוחדת, והעבודה היא לפעול שמציאות זו (מציאות שבעולם) תנוצל לעשיית המשכן (וע"ד "אני נבראתי לשמש את קוניי"²⁹ — שנרגשת תחילה המציאות ד"אני", והחידוש הוא ש"נבראתי לשמש את קוניי"; מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות³⁰).

16 ראה אלשיך עה"פ. של"ה ט, א. ועוד.

17 כמרומז גם בכך ש"הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן", כמ"ש "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש וגו'" (ריש פרשתנו ובפרש"י), שזוהו למדים ל"ט מלאכות, "דברים (משמע תרי) הדברים (ה' לרבות חד הרי שלשה) אלה (בגמטריא ל"ו) הדברים (הרי ל"ט), אלו שלושים ותשע מלאכות" (שבת ע, א ובפרש"י) — שההתעסקות ב"ט מלאכות בששת ימי המעשה אינה אלא לצורך עשיית המשכן.

18 קדושים יט, יח.

19 תו"כ ופרש"י עה"פ.

20 שבת לא, א. וראה תניא פל"ב — שיעור דיום הש"ק זה.

21 כלומר: לא רק בתוך כל אחד ואחד בפ"ע, אלא גם ובעיקר כשמתאחדים כולם יחד, "כמ"ש ברכנו ובינו נולדו נאחז באור פניך" (תניא שם).

22 בכחו של משה — "ויקהל משה" — כולל גם ניצוץ משה

שבכאו"א מישראל (תניא רפמ"ב).

23 נוסף על החיבור דסוף פרשת ויקהל עם התחלת פרשת פקודי (ברביעי) — שהתחלת ויקהל שייכת גם לפקודי, וסיום פקודי שייך גם לויקהל.

24 וכשהן נפרדות שייכת אליהן פ' שקלים — שקורין בפ' ויקהל (כבשנה זו), או בפ' פקודי.

25 סנהדרין מה, סע"ב. בכורות ו, א.

26 שכולל כל שבעת ימי ההיקף, כללות הזמן.

27 ויש לומר, שבשנים שפרשיות ויקהל-פקודי מחוברות נרגש בעיקר ש"ויקהל" הוא כלל של פרטים, ובשנים שפרשיות ויקהל ופקודי נפרדות נרגש בעיקר ש"ויקהל" הו"ע בפ"ע.

28 לו, ה"ז.

29 משנה וברייאת סוף קידושין.

30 ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלד ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 77.

ועוד.

וכשמתחילים מהגישה הכללית להקהיל את הכל לעשיית המשכן (ויקהל) — נרגשת לכל לראש ובעיקר מציאותו ית', "ועשו לי מקדש", "לשמיי" 31, ובמילא, גם בעניני העולם (שאוספים ומקהילים לצורך עשיית המשכן) נרגש בעיקר (לא המציאות שלהם, שנוצלה לעשיית המשכן, אלא שכל מציאותם אינה אלא) המשכן לו ית' (וע"ד "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני" 32 — שנרגשת תחילה מציאותו ית', והחידוש הוא במציאות הנברא, שכל מציאותו אינה אלא לשמש את קונו; אלקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות) 30.

בסגנון אחר קצת — החילוק שבין המשכה להעלאה 33:

העבודה ד"פקודי" היא באופן של המשכה — להמשיך ולגלות האלקות שבמציאות העולם (בכל פרט ופרט לפי ענינו, מעלתו ותכונתו) — דרגת האלקות השייכת לעולם; והעבודה ד"ויקהל" היא באופן של העלאה — להקהיל ולהעלות את כל הענינים שבעולם ע"י היציאה ממציאותם (גדרי העולם) 34 וההתעלות לדרגת האלקות שלמעלה מהעולם.

ונמצא, שב"פקודי" נרגשת יותר עשיית הדירה בתחתונים, בגדרי העולם, בכל פרט, מעלה ותכונה כו' שבעניני העולם; וב"ויקהל" נרגשת יותר עשיית הדירה לו ית', שבכל הענינים כולם צריך להיות הגילוי דעצמותו ית'. כלומר: בנוגע להפעולה בעולם (בתחתונים) יש מעלה בהעבודה ד"פקודי", להיותה מצד גדרי העולם (החשיבות המעלה והתכונה שבכל פרט ופרט), אבל, בנוגע לגילוי אלקות (דירה לו ית') המעלה היא בהעבודה ד"ויקהל", להיותה מצד ההתגלות דעצמותו ית'.

ועפ"ז יש לבאר תוכן הענין ד"ויקהל" בפ"ע — שהקהלת כל הענינים אליו ית' היא עבודה בפ"ע שהיא למעלה משייכות לגדר מציאותם של כל הענינים ופרטי מעלותיהם ותכונותיהם כו', שיוצאים ממציאותם ומתקהלים אליו ית' 35.

ד. ענינו של "ויקהל" בפ"ע מודגש עוד יותר בקביעות שנה זו — שלאחרי הקריאה ד"ויקהל" בפ"ע קורין פרשת שקלים 36.

ובהקדם הביאור בפרשת שקלים — "זה יתנו גו' מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל גו' העשיר לא ירכה והדל לא ימעיט ממחצית השקל" 37 — דלכאורה צריך להבין:

(א) כלל הוא בעניני קדושה שצ"ל באופן של שלימות דוקא, כמודגש בעבודת הקרבנות: "מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין" 38, ו"כלי שרת . . . אין מקדשין אלא שלימים . . . ואין מקדשין אלא מליאין" 39, וכן הכהן המקריב צ"ל תמים 40 — ואילו בפרשת שקלים (שמהם נעשו אדני המשכן, היסוד דכל המשכן, ומהם באו קרבנות ציבור של כל השנה) מודגש הציווי דנתינת "מחצית השקל" דוקא?

(ב) כיון שהנתינה היא רק "מחצית השקל", למה נתפרש בכתוב סכום השקל השלם, "עשרים גרה השקל" (ולאח"ז צריך הכתוב להוסיף ולכפול "מחצית השקל"), ולא נאמר בפירוש (ובקיצור) "עשר 41 גרה"?

ולהוסיף, ששאלה זו מודגשת יותר בהמשך הכתובים בפרשתתשא (לאחרי ובסמיכות לפרשת שקלים), "ואתה קח לך בשמים ראש גו' קנמן בשם מחציתו חמשים ומאתיים" 42 — שנתפרש סכום המחצית (חמשים ומאתיים), ולא הסכום השלם (חמש מאות) 43 שמביאים מחציתו.

36) שבזה מודגש יותר ש"ויקהל" הו"ע בפ"ע (למעלה משייכות ל"פקודי") — שמפטיקין בין "ויקהל" ל"פקודי" בפרשת שקלים.

37) תשא ל, יג-טו.

38) רמב"ם ריש הל' איסורי מזבח.

39) שם הל' פסולי המוקדשין פ"ג ה"ב.

40) שם הל' ביאת המוקדש רפ"ו.

41) ובפרט שעשר הוא מספר השלם, ולכן, אילו נאמר "עשר גרה", הי' מודגש שגם בנתינת מחצית השקל ישנו ענין השלימות.

42) ל, כג.

43) ויתירה מזה — ש"מחציתו" אינו מתייחס ל"חמש מאות" ד"מר

דרור", אלא "מחציתו" של "קנמן בשם", "מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתיים", כדלקמן בפנים.

31) פרש"י ע"ה פ.

32) גירסת הש"ס כתי"י (אוסף כתיב-היד של תלמוד הבבלי ירושלים תשכ"ד). וכ"ה במלאכת שלמה למשנה שם.

33) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 71 ואילך. חט"ו ע' 194 ואילך. ועוד.

34) עלמא דפרודא, כולל גם במובן של היפך האחדות, ולכן, היציאה וההתעלות היא ע"י ענין האחדות, התוכן ד"ויקהל".

35) וזוהו מובן שהעבודה ד"פקודי" היא (לא המשך והשלמת העבודה ד"ויקהל", כבשנים שויקהל-פקודי מחוברות, אלא) עבודה בפ"ע — לגלות את האלקות שבעניני העולם. אלא, כיון שבאה

לאחרי העבודה ד"ויקהל" בפ"ע, יש בה הנתינת-כח מהעבודה ד"ויקהל", שגם בעניני העולם ("פקודי") תומשך ותתגלה דרגת

האלקות שלמעלה מהעולם ("ויקהל"), כמרומו בהתחלת הקריאה דפ' פקודי במנחת שבת פ' ויקהל.

ויתירה מזה — במכ"ש וק"ו: הפירוש ד"מחציתו חמשים ומאתיים" הוא "מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתיים נמצא כולו חמש מאות . . א"כ למה נאמר חצאין . . להביאו לחצאין"⁴⁴, "ששוקלים אותו בכ' פעמים חמשים ומאתיים בכל פעם"⁴⁵, כלומר, אף ש"כולו חמש מאות", מ"מ, כיון שצריכים "להביאו לחצאין", נתפרש בכתוב רק (סכום) "מחציתו (מחצית הבאתו) חמשים ומאתיים"; ואילו בנדר"ד שהנתנה כולה אינה אלא מחצית השקל, לא נתפרש סכום המחצה (עשר גרה), אלא סכום השקל השלם, "עשרים גרה השקל"!⁴⁶

ג) מהו הדיוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל", ולא (בקיזור) "לא יותר ולא פחות", וכי"ב? ויש לומר נקודת הביאור בזה בעבודת האדם — שנתנית מחצית השקל הו"ע בפ"ע (שלמעלה מכל פרטי עניני העבודה) שמורה על העלאת כל הענינים אליו ית', ע"ד העבודה ד"ויקהל" בפ"ע, כדלקמן.

ה. ובהקדם הרמז הלימוד וההוראה מנתנית "מחצית השקל" — שינסם בזה שני ביאורים: א) הדגשת אחדותם של ישראל ("ויקהל" ד"כל עדת בני ישראל") — שכל אחד ואחד מישראל צריך לידע ולהרגיש שהוא לבדו אינו אלא "מחצית", ושלמותו תלוי בהתאחדות עם רעהו ("ואהבת לרעך כמוך"), שע"י צירופם והתאחדותם נעשה "שקל הקודש", "שקל השלם".

ב) הדגשת אחדותם של כאור"א מישראל וכלל ישראל עם הקב"ה ("ויקהל" ד"כל עדת בני ישראל" עם הקב"ה) — שישראל הם "מחצית" והקב"ה הוא "מחצית"⁴⁶ (כביכול), ו"ישראל וקוב"ה כולא חד"⁴⁷, מציאות אחת שלימה, כידוע תורת המגיד⁴⁸ על הפסוק⁴⁹ "עשה לך שתי חצוצרות"⁵⁰, ש"חצוצרות" הם "חצאי צורות", ו"שתי חצוצרות" רומזים על הקב"ה וישראל, שהם "חצאי צורות"⁵¹, ו"שניהם ביחד הוי צורה שלימה"⁵².

ושני הביאורים קשורים זב"ז — כי, כשנרגש הענין ד"ישראל וקוב"ה כולא חד", כמו "חצאי צורות", ש"שניהם ביחד הוי צורה שלימה", נעשית אהבת ישראל ואחדות ישראל בשלימות, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא פרק ל"ב⁵³ ש"כולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד", וכמ"ש לפנ"ו (בהתחלת ספר התניא⁵⁴) שנשמט כאור"א מישראל היא "חלק אלקה ממעל ממש", "חלק" מן העצם, שעל ידו "תופסים" בהעצם כולו⁵⁵, שזהו"ע ד"ישראל וקוב"ה כולא חד".

ותוכן הענין דנתנית "מחצית השקל" בעבודת האדם — שנרגש אצלו שמציאותו היא "חלק אלקה ממעל ממש", ועד שהוא והקב"ה הם כמו "חצאי צורות", ש"שניהם ביחד הוי צורה שלימה", "ישראל וקוב"ה כולא חד".

ו. עפ"ז מובן החילוק שבין העבודה ד"מחצית השקל" לכל שאר עניני העבודה שצ"ל באופן של שלימות דוקא:

השלימות שבכל פרטי עניני העבודה (השלימות דהכהן, השלימות דהקרבן והשלימות דכלי שרת) מדגישה שכל פרט ופרט (מעלותיו ותכונותיו כו') בעבודת המשכן לה' הוא בשלימות, כלומר, עם היותו ענין פרטי בעבודת המשכן (ומלבדו ישנם עוד ריבוי ענינים), הרי, פרט זה הוא בשלימות, שממלא תפקידו הפרטי (בהתאם למעלותיו ותכונותיו) בהמשכן בשלימות. ולא עוד אלא שגם דבר שצריכים "להביאו לחצאין", נחשבת "מחצית הבאתו" לשיעור חשוב ושלם שנתפרש בתורה, "מחציתו חמשים ומאתיים".

אבל, השלימות דכל פרט ודכל הפרטים היא שלימות המציאות שלהם — שכל פרטי הענינים דהאדם ודהעולם מנוצלים לעבודת המשכן.

משתי חצוצרות" (ה' כלי המקדש פ"ג ה"ד).
 (51) ראה שהש"ר פ"ה, ב: "תמתי . . תאומתי כביכול לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני" (וראה אוה"ת שם).
 (52) ושם: "האדם הוא חצי צורה שהוא רק ד"ם, ואל"ף (אלופו של עולם) לבד כביכול ג"כ אינו צורה שלימה, אמנם כשיתדבקו יחד נעשה צורה שלימה".
 (53) בשיעור היומי דערב ש"ק זה.
 (54) ריש פרק ב.
 (55) ראה כש"ט הוספות סקט"ז. וש"נ.

(44) פרש"י עה"פ.
 (45) רמב"ם ריש ה' כלי המקדש — שיעור היומי דערב ש"ק זה.
 (46) להעיר שהקב"ה וכנס"י נמשלו לאיש ואשה, שכ"א בפ"ע הוא "פלג גופא" (זח"ג ז, ב. ועוד), "מחצית".
 (47) ראה זח"ג עג, א.
 (48) או"ת מה, ד ואילך — הובא ונת' באוה"ת תשא ע' א'תתמת.
 ובארוכה — ביהל אור ע' שנו ואילך. המשך תער"ב ח"ב פשפ"ד ואילך. ועוד.
 (49) בהעלותך יו"ד, ב.
 (50) להעיר מהרמז בשיעור הרמב"ם דיום הש"ק — אין פוחתין

וישנו ענין נעלה יותר — הרגש המציאות דאלקות שפועל היציאה מגדרי המציאות דהאדם (ודהעולם) להעלות ולהתאחד עם עצמותו ית', שלכן, גם כשישנה שלימות עבודתו בכל הפרטים (לא רק שלימות פרט אחד), נרגש אצלו הענין ד"מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל" (ולא "עשר גרה"), שאין זו "שלימות" אלא "חצי צורה", כי, השלימות האמיתית היא בהתקשרות והתאחדות ד"ישראל וקוב"ה כולא חד", שעייז נעשה "שקל הקודש", שקל השלם, "עשרים גרה", שרומז⁵⁶ על ההתאחדות דעשר כחות הנפש (עשר דישאל) עם עשר ספירות (עשר דקוב"ה), ובצירוף שניהם יחד נעשה "עשרים", בחינת הכתר⁵⁷, העצם דישאל שלמעלה מעשר כחות הנפש, והעצם דקוב"ה שלמעלה מעשר ספירות, כידוע⁵⁸ שה"כתר" קשור עם עצמותו של המלך ("מלך⁵⁹ ביפיו תחזינה עיניך")⁶⁰.

ועייז נעשה גם בעולם (לא רק המשכת וגילוי דרגת האלקות ששייכת לעולם, אלא גם ובעיקר) היציאה ממציאותו וההעלאה להיות דירה לעצמותו ית', שעייז שמתגלה בו העצם ד"ישראל וקוב"ה (כפי שהם) כולא חד" — "חד" דייקא, ולא "אחד" (באל"ף), שרומז על העצם ד(ישראל וד)קוב"ה שלמעלה מאל"ף שרומז על "אלופו של עולם".

ועפ"ז מובן גם הדיוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" — כי, בכל פרטי עניני העבודה מצד המציאות שלהם, צריכה להיות וישנה ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל" כל חד לפום שיעורא דילי, הדל ימעט והעשיר ירבה (לנצל העשירות למלאכת המשכן), משא"כ "מחצית השקל" היא באופן של יציאה מגדרי מציאותו, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט", מצד בחינת העצם שלמעלה מההתחלקות ד"עשיר" ו"דל"⁶¹.

ז. ויש לבאר תוכן הענין דנתינת "מחצית השקל" ביחס לעבודת הקרבנות — שמחצית השקל הביאו קרבנות ציבור של כל השנה — בעבודת האדם:

כתיב⁶² "אדם כי יקריב מכם קרבן לה" — שרומז⁶³ על כללות הקירוב (קרבן מלשון קירוב⁶⁴) דהאדם להקב"ה ("יקריב מכם קרבן", מכם ממש), ולאח"ז באים פרטי הענינים ד"מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", שרומז על חילוקי הדרגות דנה"ב (יש מי שהוא בבחי' בקר ויש מי שהוא בבחי' צאן) שצריכים להקריבם לה'.

כלומר: בהמשך הכתוב מדובר אודות פרטי העבודה "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", שבהם מודגשת תחילה מציאות האדם בכל פרטיו ("מן הבהמה וגו'"), ובהם צריכים לפעול הקרבן לה', בכל אחד ואחד לפי ענינו, שלכן נאמר "תקריבו את קרבנכם" לשון רבים (אף שהתחלת הכתוב בלשון יחיד). אבל

כמה הוא" (פרש"י) מחצית השקל" — שרומז על העצם כפי שיש לו שייכות לפרטים (עשרים), ועל זה נאמר (בפסוק שלאח"ז) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט".

ויש להוסיף, שהכפל (ב' דרגות) דמחצית השקל מודגש גם ב' הענינים שנעשו ממחצית השקל: אדני המשכן וקרבנות ציבור — דיש לומר, ש"מחצית השקל" דאדני המשכן, היסוד דהמשכן, רומז על העצם ממש, ו"מחצית השקל" דקרבנות ציבור רומז על העצם כפי ששייך לפרטים (ועפ"ז יומתק דיוק הלשון בפירוש רש"י: "אף היא ע"י מנין שמנאן משהוקם המשכן . . . ונתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות ציבור של כל שנה ושנה והושוו בהם ענינים ועשירים" — כיון שמחצית השקל דקרבנות ציבור היא למטה ממחצית השקל דאדני המשכן, שגם היא ("אף היא") בחינת העצם, אבל, בחינת העצם כפי ששייך לפרטים, "הושוו בהם ענינים ועשירים"*) (וראה לקמן הערה (76)).

(62) ויקרא א, ב.

(63) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. ד"ה באתי לגני תש"י פ"ב. ובכ"מ.

(64) ספר הבהיר סמ"ו (קט).

(56) ראה אוה"ת שם (ע' איתתקו ואילך).

(57) עשרים בגימטריא כתר, וכ"ף ר"ת כתר (לקו"ת שה"ש לה, ג. אוה"ת שם ע' איתתקט).

(58) ראה אסתר ו, ט"ו"ד ובפרש"י. שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ז-ח.

(59) ישע"י לג, יז.

(60) ודוגמתו בישראל ("ישראל אשר בך אתפאר") — שהם בני

מלכים" (שבת סז, א), ועד ל"מלכים" (תקו"ז בהקדמה (א, רע"ב)).

(61) ויש לומר, ש"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" קאי על בחינת העצם כפי שיש לו שייכות לפרטים שבהם ישנו החילוק ד"העשיר" ו"הדל", כי, בהעצם ממש (שלמעלה משייכות לפרטים) אין צורך ולא שייך לשלול ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל".

ועפ"ז יש לבאר גם הדיוק בכפל לשון הכתוב "מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל" — שיש בזה ב' דרגות: (א) "מחצית השקל בשקל הקודש" (במשקל השקל שקצבתי לך לשקול בו שקלי הקודש" (פרש"י), מבלי לפרט כמה הוא) — שרומז על העצם ממש, (ב) "עשרים גרה השקל" (עכשיו פירש לך

(* להעיר, שלאחרי שכתוב רש"י ש"הושוו בהם ענינים ועשירים", ממשיך, "ועל אותה תרומה (השנית) נאמר לכפר על נפשתיכם שהקרבנות לכפרה הם באים" — די"ל שבוה מרומז ש"לפני" ש"הושוו בהם ענינים ועשירים" שייך בעיקר לתרומה השנית (ולא כ"כ לתרומה הראשונה, תרומת האדנים), כי אם כוונתו (רק) להדגיש החילוק דהראשונה והשנית (ביחס לשלישית ש"לא היתה יד כולם שוה בה"). הי' צריך לכתוב זה לאחרי סיום (ולא באמצע) ענין התרומה השנית (שהקרבנות לכפרה הם באים).

בהתחלת הכתוב מדובר אודות הקירוב שמצד העצם — שמודגש תחילה (לא המציאות שלו, אלא שכל מציאותו אינה אלא) הקירוב לה' ("יקריב" ואח"כ "מכם"), ולא נזכר חילוקי דרגות בהקרבתן, כי אם, "קרבתן לה" סתם, הקירוב שמצד העצם שהוא בכל ישראל בשוה, "ישראל וקוב"ה כולא חד"⁶⁵.

וענין זה מודגש בחילוק שבין קרבנות יחיד לקרבנות ציבור — שקרבנות יחיד באים מממונו של כל יחיד ויחיד, ויש בהם חילוקי דרגות דקרבתן עשיר וקרבתן עני, משא"כ קרבנות ציבור שבאים ממחצית השקל דכל בני"י, ואין בהם חילוקי דרגות דעשירים ועניים, כיון שבהם מודגש הקירוב והאחדות ד"ישראל וקוב"ה כולא חד".

ועד"ז בזמן שאין ביהמ"ק קיים — שעושין זכר למחצית השקל ע"י מצות הצדקה⁶⁶:

בנתינת הצדקה יש חילוקי דרגות: מעשר, חומש (מצוה מן המובחר)⁶⁷ — ש"לא היתה יד כולם שוה בה אלא איש איש מה שנדבו לכו"⁶⁸.

ויש דרגא נעלית יותר בנתינת הצדקה שעז"נ "ונתנו איש כפור נפשו לה" — "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו"⁶⁸, שמוסר ונותן לה' כל מציאותו, שבענין זה שוים "העשיר" ו"הדל" ("הושוו בה עניים ועשירים"), שכל אחד מהם נותן לה' כל אשר לו⁶⁹, כיון שנרגש אצלו שמציאותו אינה אלא "מחצית השקל", ושלימותו נעשית ע"י שמתאחד עם הקב"ה, כפי שמתבטא גם (ובעיקר) ע"י שמתאחד עם עוד יהודי (כמודגש בתוכנה של מצות הצדקה⁷⁰), "ישראל וקוב"ה כולא חד".

ולהוסיף, שכיון שבקרבנות (שבאים ממחצית השקל) ובצדקה (שעושין זכר למחצית השקל) מודגשת גם העבודה דבירור העולם [כידוע⁷¹ ש"בקרבנות ה' כל החי עולה לה' ע"י בהמה אחת וכל הצומח ע"י עשרון סולת אחד כלול בשמן כו"⁷², ועד"ז בצדקה ש"שקולה"⁷³ כנגד כל הקרבנות⁷⁴, ש"החומש מעלה עמו כל הארבע ידות לה' להיות מכוון לשבתו ית"י] — יש לומר, שבשייכותם ל"מחצית השקל" מרומז שגם בעבודה דבירור העולם מודגשת היציאה מגדרי העולם לעלות ולהתקרב למעמד ומצב של דירה לעצמותו ית', היינו, לא (כ"כ) הפעולה בתחנותים בהגדרים שלהם, אלא בעיקר עשיית הדירה לו ית', בהתאם לעבודתם של ישראל בנתינת "מחצית השקל", שאינה מצד גדרי מציאותם בעולם (ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל"), אלא מצד העצם ד"ישראל וקוב"ה שכולא חד.

ה. עפ"ז יש לבאר שייכותה של פרשת שקלים לפ' ויקהל דוקא (כבשנה זו), ולא לפ' פקודי⁷⁵:

בפרשת פקודי, "פקודי המשכן", "נימנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת ונימנו כל כליו לכל עבודתו" — שבזה מודגשת העבודה דכל פרטי הענינים דמלאכת המשכן, שכל פרט ופרט (דהאדם ודהעולם) מנוצל בהתאם למעלתו ותכונות המיוחדת ("לכסף ולזהב ולנחושת"). ולא עוד אלא שגם "כסף פקודי העדה גו", "שמנאן . . ונתנו כל אחד מחצית השקל", הוא פרט בהמנין ד"משקלי נדבת המשכן", "וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' לצקת את אדני הקודש וגו'".

משא"כ בפרשת שקלים מדובר אודות נתינת מחצית השקל (לא כפרט במנין משקלי נדבת המשכן, אלא כענין בפ"ע) בשביל מנין בני"י, ועוד ועיקר, שמנין זה אינו "למשפחותם", לידע "מנין כל שבט ושבט" בפ"ע (כ"המנין האמור בתחלת חומש הפקודים", שבו נתפרט ובארוכה המנין דכל שבט בפ"ע), אלא המנין דכלל

ללא נפק"מ מהי הכמות) גם (ובעיקר) ריבוי הכמות שבנתינת העשיר (כל אשר לו) — כיון שצריכים למלא כל מחסורם של העניים.

(71) תניא פל"ד.

(72) וכן עליית כל הדומם ע"י המלח.

(73) ראה סוכה מט, ב.

(74) נוסף לכך ש"שקולה כנגד כל המצוות, ובכל תלמוד ירושלמי היא נק' בשם מצוה סתם", דכיון ש"נותן מיגיע כפיו הרי כל כח נפשו החיונית מלוּבש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשחק בו מעות אלו, וכשנותנן לצדקה הרי כל נפשו החיונית עולה לה", ועי"ז מעלה "חלק אחד ממששים ריבוא מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותו לה' בעלייתה", וע"י העבודה ד"כללות ישראל שהם ששים ריבוא נשמות פרטיות" עולה לה' "כללות החיות של כללות העולם" (תניא פל"ז).

(75) ובנוגע לקביעות שקורין פ' שקלים בפ' פקודי — ראה לקמן

הערה 79.

(65) ויש לומר, שמטעם זה לא נאמר בלשון ציווי (כבסיום הכתוב "תקריבו את קרבונכם"), אלא "אדם כי יקריב" — כי, מצד העצם דהאדם אין צורך בציווי על הקירוב, כיון שנרגש אצלו מלכתחילה שזוהי כל מציאותו.

(66) "יש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר" (רמ"א או"ח ר"ס תרצד).

(67) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז ה"ה. שו"ע יו"ד ר"ס רמט.

(68) איוב ב, ד. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 217 ואילך. וש"נ.

(69) ואף שבי"כל אשר לו" יש חילוק גדול בין העשיר (שיש לו הרבה) להדל (שיש לו מעט), מ"מ, בהנתינה ד"כל אשר לו" שוים הם (וע"ז מארז"ל (מנחות בסופה) "אחד המרובה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים").

(70) ופשוט שבענין זה נוגע (נוסף על עצם הנתינה דכל אשר לו,

ישראל שלמעלה מהתחלקות לפרטי העבודה דכל שבט ושבט שבמסילתו יעלה, מצד העצם שבכל ישראל בשוה⁷⁶. ולהוסיף, שהמנין מדגיש תוקף המציאות דישראל ש"אפילו באלף לא בטיל"⁷⁷ — דיש לומר ע"ד הרמז ש"אלף" קאי על "אלופו של עולם", ותוקף מציאותם של ישראל הוא למעלה מ"אלופו של עולם" ("באלף לא בטיל"), מצד העצם דישראל שהוא חד (למעלה מ"אחד" באלף, אלופו של עולם) עם העצם דקוב"ה. ולכן, פרשת שקלים שבה מדובר אודות העבודה ד"מחצית השקל", שהיא למעלה מכל פרטי עניני האדם והעולם, להיותה מצד העצם דישראל וקוב"ה — שייכת לפרשת ויקהל, שתוכנה הקהלת כל הענינים (לא מצד פרטי עניניהם, אלא אדרבה, ע"י היציאה מגדרי מציאותם) לעצמותו ית'.

ויש לומר, שבקביעות שנה זו שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת ויקהל, מודגשת העבודה שמצד העצם דישראל בכפלים⁷⁸, הן מצד פרשת ויקהל והן מצד פרשת שקלים⁷⁹ (ומזה נמשך גם בשאר השנים שקביעותם באופן שונה).

ט. ומפרשת שקלים (ובפרט כשבאה ביחד עם פרשת ויקהל) נמשך על כל השנה (כמודגש בכך שמחצית השקל לוקחים קרבנות ציבור של כל השנה) — בעבודה דכל יום ויום, הן בנוגע לעצמו, הן בנוגע להתאחדות עם כלל ישראל, והן בנוגע לעבודה בעניני העולם.

התחלת העבודה דכל יום ויום (כשנעשה "ברי' חדשה"⁸⁰) היא באמירת "מודה אני לפניך" — טוב לומר מיד כשניעור משנתו מודה אני לפניך⁸¹:

אמירת "מודה אני לפניך" אינה לאחר הקדמת התבוננות ומחשבה, ואפילו לא התבוננות ומחשבה קלה⁸², אלא "מיד כשניעור משנתו" — כי, ההכרה וההרגש ש"מלא כל הארץ כבודו"⁸³ הוא בפשיטות (גם בעת השינה⁸⁴) אצל כאו"א מישראל מצד עצם נפשו שהיא בכל התוקף והשלימות תמיד⁸⁵, גם בעת השינה (ואדרבה, בעת השינה לא נרגשים הענינים שמעלימים על עצם נפשו), ולכן, כשנעשה "ברי' חדשה" ומתחדש הרגש מציאותו ("אני"), אומר מיד "מודה אני לפניך", שמקדים ה"מודה" ל"אני", ומציאות ה"אני" היא "לפניך" — מסירה ונתינה דכל מציאותו להקב"ה, ע"ד ובדוגמת העבודה ד"מחצית השקל", לחבר ולאחד ה"חצאי צורות" לצורה אחת שלימה, "ישראל וקוב"ה" ("אני לפניך") כולא חד.

ולאח"ז באה העבודה בהשימוש לקונו בכל פרט ופרט דהאדם (ודהעולם) (ע"ד "פקודי המשכן") — מתחיל מברכות השחר שנתקנו "על סדר העולם והנהגתו מה שהבריות נהנין בכל יום, שיברכו להקב"ה על זה בפעם ראשונה שנהנין הנאה זו בכל יום ויום"⁸⁶, שע"ז פועל על עצמו לנצל הנאות אלו במשך כל היום לשמש את קונו, ועד"ז בנוגע להשימוש לקונו בכל פרטי אופני העבודה דכנ"י — כמודגש בהתחלת התפלה בפסוק⁸⁷ "מה טובו

העבודה דמלאכת המשכן (השפעת "פקודי העדה" על "פקודי המשכן").
 (80) שו"ע אדה"ז או"ח רס"ד, ורס"ו. וראה שם סמ"ו ס"ו.

(81) שם ס"א ס"ה. (מהדו"ב) ס"ו.

(82) כפי שממשיך ש"ע"ז (ע"י אמירת מודה אני לפניך) יזכור את ה". ולהעיר, שלפנ"ז כתב ש"מיד שניעור משינתו . . יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב וידע שממ"ה חופף עליו" וע"ז יקום בזריות (מהדו"ב שם ס"ד), ולאח"ז ממשיך "טוב . . לומר מיד כשניעור משנתו מודה אני לפניך . . וע"ז יזכור את ה' העומד עליו ויקום בזריות" — שבוה מודגש יותר שאמירת מודה אני לפניך היא לפני התבוננות ומחשבה, "מיד".

(83) ישע"י ו, ג.

(84) ועד"ז בנוגע לשינה ברוחניות, כלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) "עורו ישינים משנתכם כו' וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי* הזמן כו".

(85) וע"ד פס"ד הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב) שרצונו האמיתי (הפנימי) דכאו"א מישראל "להיות מישראל . . (ולעשות את כל המצוות כו") (אלא שלפעמים מעלים הרצון הגלוי על הרצון האמיתי).

(86) שו"ע אדה"ז או"ח רסמ"ו.

(87) בלק כד, ה.

(76) ויש לומר, שזהו החילוק שבין המנין "שמנאן כשהתחילו נדבת המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל . . ומהם נעשו האדנים", להמנין "שמנאן משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים . . ונתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות ציבור" — שהמנין בהתחלת נדבת המשכן שממנו נעשו האדנים שהם יסוד המשכן, קשור עם העצם ממש שלמעלה מהתחלקות כלל, והמנין משהוקם המשכן שממנו הביאו קרבנות ציבור (עבודה בפועל), קשור עם העצם כפי ששייך לפרטים, שגם הוא מנין ("אף היא ע"י מנין") שבו שוים כל ישראל (שהגדול שבגדולים אינו נחשב יותר מאחד, והקטן שבקטנים אינו נחשב פחות מאחד, ע"ד "העשיר לא ירבה והרל לא ימעיט"), להיותו מצד העצם, אבל המנין הוא "למשפחותם", "מנין כל שבט ושבט", כיון שזוהי בחי' העצם כפי ששייך לפרטים (כנ"ל הערה 61).

(77) ראה ביצה ג, ב.

(78) נוסף על הכפל ד"מחצית השקל" בהקריאה דשבת פ' תשא ובהקריאה דשבת פ' שקלים, ובפרט בקביעות שנה זו ששתי הקריאות הם בשתי שבתות הסמוכות זל"ז, שאז בולט יותר כפל הענין.

(79) ובשנים שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת פקודי — מודגשת בעיקר השפעת העבודה דמחצית השקל שמצד העצם על כל פרטי עניני

אהליך יעקב משכנותיך ישראל", שקאי על פרטי העבודה דבני כפי שמחולקים לשבטים ("שוכן לשבטיו", "כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין"⁸⁸), וכל שבט מחולק לאהלים (ש"פתחיהם אינן מכוונין זה מול זה"⁸⁸).

ועוד ועיקר — שלפני התחלת העבודה בפרטי ההתחלקות דבני ישראל לשבטים ואהלים חוזרים ומדגישים האחדות דנלל ישראל מצד העצם ("ישראל וקוב"ה כולא חד"), כמ"ש רבינו הזקן בסידורו "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך"⁸⁹, שזהו תוכן האחדות שב"מחצית השקל", שכל אחד מרגיש שבפ"ע⁹⁰ אינו אלא "מחצית", "חצי צורה", ובצירוף עם עוד יהודי נעשה "צורה אחת שלימה", "שקל הקודש"⁹¹.

ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בסיום וחותם התפלה — שלאחרי כל פרטי הענינים דעבודת התפלה, פסוקי דזמרה, ברכות ק"ש וק"ש, וי"ח ברכות דתפלת העמידה, מסיימים וחותרים בהודאה הכללית (התוכן ד"מודה אני") ד"אך צדיקים יודו לשמך"⁹²; ועד"ז בסיום וחותרם עבודת כל היום כולו⁹³ (לאחרי התפלה ולימוד התורה, "מבית הכנסת לבית המדרש"⁹⁴, ואח"כ "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"⁹⁵) — כמודגש בהחשבון-צדק דעבודת כל היום בקשהמ"ט שסיומו וחותרו בתיבת "אמת", "אל"ף רישי דאלפא ביתא מ"ם באמצעיתה תי"ו בסופה, לומר אני⁹⁶ ראשון . . ומבלעדי אין אלקים . . ואת אחרונים אני הוא"⁹⁷, שבכל עניני העולם (שנבראו בכ"ב אותיות מאל"ף ועד תי"ו) מתגלה ה"אמת הוי' לעולם"⁹⁸ (לא רק דרגת האלקות שבערך ובשייכות לגדרי העולם ובכל פרט ופרט לפי ענינו, אלא גם ובעיקר ה"אמת הוי'"), ובלשון הרמב"ם בהתחלת ספרו שב"כ כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם" מתגלה (לא רק האלקות שבהם, בפרטי תכונותיהם ומעלותיהם, אלא גם ובעיקר) "אמתת המצאו", ובאופן ש"לא נמצאו אלא מאמתת המצאו" (ע"ד "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני" (כנ"ל ס"ג)), "הוא שהנביא אומר והי' אלקים אמת . . והוא שהתורה אומרת אין¹⁰⁰ עוד מלבדו".

י. והדגשה יתירה בכהנ"ל בשבת פרשת ויקהל ושקלים בשנה זו — "הי' תהא שנת נפלאות בכל":
ב"נפלאות בכל", שבכל הענינים¹⁰¹ רואים נפלאות, מודגשת העלי' דכל הענינים (ע"י היציאה מגדרי מציאותם) למעמד ומצב ד"נפלאות", ובאופן שלא נרגש (כ"כ) ענינם הפרטי, מעלתם ותכונתם כו', אלא הענין הכללי ד"נפלאות", ולכל לראש ה"נפלאות" דהגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁰².

ובשבת פרשת ויקהל ושקלים דשנת נפלאות בכל — מודגשת ההקלה דכל עניני האדם, כל בני, וכל עניני העולם אליו ית', ע"י עבודתם של ישראל מצד העצם שהם חד עם עצמותו ית', שעיקרה ושלימותה בהגאולה האמיתית והשלימה שאז יהי' הגילוי ד"ישראל וקוב"ה כולא חד" בכל העולם כולו, שנעשה דירה לו ית'.

ועוד ועיקר:

רואים במוחש שכבר התחיל (משך זמן לפני"ז) בפועל ובפשטות קיום ההבטחה ד"יוסיף אדניי שנית ידו גוי' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁰³ — בהקיבוץ גלויות דרבים מבני ממדינות שונות בעולם לארצנו הקדושה בחסד וברחמים [ולא באופן של סכנה, כמו פעם שהיו צריכים לברוח משם בהחבא,

אמונתך" — שה"נקודה" ד"מודה אני" מתפשטת באופן של ריבוי על כל היום כולו (ודוגמתו ב"מחצית השקל" — שממנו נעשו אדני המשכן, היסוד שעליו עומד המשכן כולו).
94) ברכות בסופה. וש"נ.
95) שם לה, ב.
96) ישע"י מד, ו.
97) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. ועוד.
98) תהלים קיח, ב.
99) ירמי' יו"ד, יו"ד.
100) ואתחנן ד, לה.
101) ובפרט שהתחלתם באות ב"ת דהשימוש.
102) מיכה ז, טו.
103) ישע"י יא, יא-יב.

88) שם, ב ובפרש"י.
89) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.
90) ויומתק יותר שבדרך כלל אמירת "הריני מקבל כו'" היא בהיותו עדיין בחדרו פנימה, לפני שפוגש עוד יהודי שזקוק לטובה ממנו, ואעפ"כ, נרגש אצלו הענין דאהבת ישראל מצד העצם.
91) ויש לומר, שהחילוק בין "מודה אני לפניך" ל"הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך" (אף ששניהם קשורים עם העצם דישראל וקב"ה כולא חד), הוא, ע"ד וברוגמת החילוק שבין ב' הענינים שבמחצית השקל (אדני המשכן וקרבות ציבור) — ש"מודה אני לפניך" הוא מצד העצם ממש, ו"הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך" הוא מצד העצם כפי ששייך לפרטים* (כנ"ל הערה 61).
92) תהלים קמ, יד. וראה לקו"ש שם. וש"נ.
93) ונעוץ סופן בתחלתן — באמירת "מודה אני לפניך . . רבה

(* ולכן אמירת הריני מקבל כו' היא לאחרי ברכת השחר.

אלא כהמצב עתה ברוב מדינות העולם¹⁰⁴], והתקוה חזקה שבסימו של השבוע דפרשת ויקהל מתקרבים ועד שעומדים כבר בגמד ושלמות ד'ויקהל משה ('גואל ראשון הוא גואל אחרון'¹⁰⁵) את כל עדת בני ישראל", גמר ושלמות קיבוץ גלויות דכל בני¹⁰⁶ מכל ארבע כנפות הארץ, בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו. ותוספת נתינת-כח בזה כשפרשת ויקהל היא בפ"ע — שאין פנאי (ולא צריכים) להמתין להשלמות דהפרטים ("פקודי"), אלא תיכף ומיד ממש נעשית השלימות ד'ויקהל" בהגאולה האמיתית והשלמה.

יא. וכדי למהר ולזרו ולהביא בפועל תיכף ומיד ממש — יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז באהבת ישראל ואחדות ישראל (ביטול סיבת הגלות¹⁰⁷), ע"י הדגשת מעלתו של כאו"א מישראל שהוא "חלק אלקה ממעל ממש". [ופשיטא — שלילת הפכו, ואפילו לא ע"י אמירת דברי-מוסר — כפי שרואים במוחש שכדי להשפיע על יהודים בעניני יהדות צריכים לדבר אליהם (ועליהם) בדרכי נועם ובדרכי שלום, ובדברי אהבה וחיבה.

וזה שמצינו שלפעמים צ"ל הנהגה הפכית, ע"ד מ"ש¹⁰⁸ "חושך שבטו שונא בנו" — ה"ז דוקא באב ובן, שבדרך כלל היחס שביניהם הוא באופן של אהבה וחיבה, ועד לאהבה עצמית כו', ואז גם ההכאה (בזמן ומצב מיוחד כשיש הכרח בדבר) היא מתוך אהבה¹⁰⁹.

ועוד ועיקר: היחס לבנ"י הוא לא רק יחס של אב ובנים ("בנים אתם לה' אלקיכם"¹¹⁰), אלא יתירה מזה ובאין-ערוך — "ישראל וקוב"ה כולא חד".

וכן יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במצות הצדקה — "גדולה צדקה שמקרכת את הגאולה"¹¹¹.

ויה"ר — והוא העיקר — שההחלטה בזה תביא בפועל ממש ותיכף ומיד ממש את השכר¹¹², שתמורת ה"צדקה (ש)עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות¹¹³, תהי' הצדקה האמיתית דקיבוץ גלויות, "תקע בשופר גדול לחרותנו . . . וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו"¹¹⁴, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹¹⁵, "קהל גדול ('ויקהל משה את כל עדת בני ישראל") ישובו הנה"¹¹⁶, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי (והמשולש, שכולל גם בית ראשון ובית שני¹¹⁶) ולקדש הקדשים¹¹⁷ (מקום הארון, שבו נמצאים לוחות ראשונות¹¹⁸ ולוחות שניות¹¹⁹).

ובלשון הכתוב בתחלת פ' פקודי שקורין במנחת שבת פ' ויקהל: "אלה פקודי המשכן משכן", "שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן¹²⁰ בשני חורבנין"⁹, כמו משכון שחוזר לבעליו בשלימות — בביהמ"ק השלישי (שכולל גם בית ראשון ובית שני (והמשכן)), שיבנה במהרה בימינו, ותיכף ומיד ממש.

(110) פ' ראה יד, א.

(111) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.

(112) ראה תענית ה, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא.

(113) פסחים פז, ב.

(114) נוסח תפלת העמידה.

(115) בא יו"ד, ט.

(116) ראה זח"ג רכא, א.

(117) שכולל ג' דרגות — קדשים לשון רבים, ב' דרגות, וקדש (הקדשים), דרגא שלישית (ראה לקו"ת פקודי ה, א. ובכ"מ).

(118) וגם שברי לוחות — ג' ענינים.

(119) ב"פ עשרת הדברות — עשרים, בחי' הכתר, שלכן "מקום ארון אינו מן המדה" (משא"כ עשרים אמה דמקום קדש הקדשים שבביהמ"ק**).

(120) וכמ"ש "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", "מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן . . . משכנותיך, אף כשהן חרובין, לפי שהן משכון עליהם כו'" (בלק שם ובפרש"י).

(104) אף שנשארה מדינה אחת או שתי מדינות שעדיין צריכים לברוח משם בהתבא, ובודאי ישפיע המצב שברוב מדינות העולם על כל מדינות העולם, שמכולם ממש יצאו ויבואו לארצנו הקדושה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

(105) ראה שמו"ר פ"ב, ד. לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

(106) ומתחיל מרובותינו נשיאינו — שבמשך זמן הגלות לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד), דאף שמצינו כמה גדולי ישראל ואדמו"רים (כמו הרה"ק רמ"מ מהארמאדאק) שעלו לארץ ישראל, הרי, הבעש"ט*, המגיד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצ"צ, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד**), אלא נשארו בחוץ לארץ, ועד (בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) לחצי כדור התחתון, שבו וממנו נעשית העבודה דהפצת התורה והמעיינות חוצה בכל העולם כולו עד ביאת גואל צדק — תיכף ומיד ממש.

(107) ראה יומא ט, ב.

(108) משלי יג, כד.

(109) ראה תניא אגה"ק סכ"ב: "אב רחמן חכם וצדיק המכה בנו כו"."

(* אף שהיתה אצלו קס"ד כו' לעלות לארץ ישראל.

** ונסיעתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר לארץ ישראל לא היתה לשם ביקור בארץ ישראל, אלא, כפי שהסביר בעצמו במכתבו הידוע (אגרות-קודש שלו ח"ב ע' קצ"א) שביציאתו ממדינה ההיא ניטלה ממנו האפשרות לבקר בהיכלי קודש ציוני הוד כבוד אבותיו נשיאי החסידות (בליובאוויטש ובראסטוב). ולכן ברצונו לבקר במקומות הקודש בארץ הקודש.

*** ע"ד החילוק שבין "מחצית השקל בשקל הקודש" (סתם) ל"נעשרים גרה השקל מחצית השקל" — העצם ממש והעצם כפי ששייך לפרטים (כנ"ל הערה 61).

לקוטי שיחות פרשת ויקהל כרך ו

מתורגם ללשון הקודש

ממושך לאחר יום הכפורים. לכן צריך רש"י להבהיר, שהיה זה למחרת יום הכפורים.

אך קשה להשיב כך:

אף אם נניח ש"ויקהל משה" התרחש זמן רב לאחר יום הכפורים, צריך בכל זאת לומר, שסדרי הנהגת משה שעליהם מסופר בפסוקים שבסוף פרשת תשא (וידבר משה אליהם... "ואחרי כן נגשו...") נמשכו זמן רב לאחור "ויקהל משה", כלומר, במשך כל התקופה שמשה דיבר אל בני ישראל, אף לאחר הקמת המשכן⁷, או לפחות עד ליום הקמת המשכן⁸.

לפי זה הכרחי להסביר, בכל אופן, שפסוקים אלו, המתארים את אופן דיבורו של משה לבני ישראל ואת סדרי הנהגה בנושא זה, מופיעים בתורה לפני "ויקהל משה", מפני שסדרים אלו התחילו מיד עם רדת משה מן ההר, אף לפני "ויקהל משה".

ואם כך, מתעוררת שוב השאלה: מדוע יטעו ויחשבו ש"ויקהל משה" התרחש זמן רב לאחר יום הכפורים, ולא יסבירו באופן הפשוט, שמשה עשה זאת מיד לאחר יום הכפורים?

ג.

משה לא מסר אזהרת יום הכפורים, כי עדיין לא חלה

עוד יש להבין:

לפי ההסבר דלעיל, בסעיף א', לגבי "זריזין מקדימין למצוות", צריך היה לומר, ש"ויקהל משה" התרחש אף לפני הזמן של "למחרת יום הכפורים": ביום הכפורים עצמו. כי יש לומר, שמשה רבינו ירד מהר סיני "בתוך ו' שעות" ביום זה, כפי שאנו מוצאים בירידתו הראשונה מן ההר, בי"ז בתמוז⁹, והרי ארבעים ימים אלו מושווים לארבעים הימים הראשונים, ואין לומר שהיה הבדל בסיומם ובירידה מן ההר¹⁰. ואם כך, היה לו די זמן ביום

(7) ש"ח תשא שם.

(8) להעיר מרא"ם תשא שם.

(9) פרש"י שם לב, א.

(10) בתוס' (ד"ה כדי שלא – ב"ק פב, א) שמ' יום האחרונים היו חסרים לילה. ועפ"י ז"ל שצריך לאחר זמן ירדתו ביוהכ"פ עד כמה שאפשר – שירד סמוך לערב (וראה בנו"כ לאו"ח סתקפ"א. סה"ד (ב' אלפים תמח ד"ה בס' פ"ר). ועוד). אבל ממשטות הכתובים משמע שגם מ' יום האחרונים היו שלימים, ושלא חשבינן שעות, כדפרש"י (תשא לב, א – גבי מ' יום הראשונים).

א.

"ויקהל משה - למחרת יום הכפורים..."

על המלים "ויקהל משה" בתחילת הפרשה, מפרש רש"י: "למחרת יום הכפורים, כשירד מן ההר".

יש להבין: מה אינו מובן בפשטות במלים "ויקהל משה", אשר כדי להבהיר זאת, צריך רש"י להסביר שהיה זה "למחרת יום הכפורים...?"

אומרים המפרשים¹, שפירושו של רש"י "למחרת יום הכפורים..." אינו נובע מדיוק בלשון הפסוק, אלא על-פי הגיון: כיון ש"זריזין מקדימין למצוות"², סביר לומר, שמשה לא התעכב במסירתו לבני ישראל את הציווי על עשיית המשכן, אשר שמע מהקדוש-ברוך-הוא על הר סיני, אלא הוא עשה זאת מיד למחרת ירידתו מן ההר.

אך אינו מובן:

(א) בפירושו על התורה אין רש"י מבאר זמן של מאורע מסויים, אף כאשר הכרחי לפי ההגיון וכדומה³ שהמאורע התרחש בזמן מסויים, אלא כאשר הדבר חשוב להבנת פשוטו של הפסוק.

(ב) הנחה זו, שמשה רבינו בודאי לא התעכב במסירת הציווי על עשיית המשכן, אלא עשה זאת באופן של "זריזין מקדימין", בהזדמנות הראשונה – היא לכאורה מובנת בפשטות⁴. ואם כך, מדוע צריך רש"י להבהיר כחידוש, שהיה זה "למחרת יום הכפורים", כי משה לא דחה זאת לזמן מאוחר יותר?

ב.

בהגיון פשוט: משה מסר את הדברים מיד

לגבי השאלה השניה אומרים המפרשים⁵: כיון שבפסוקים האחרונים של הפרשה הקודמת מדובר על אופן הנהגתו של משה בדבריו לישראל – דבר שמתייחס לזמן רב לאחור יום הכפורים⁶ – ניתן היה לחשוב, שגם הענין של "ויקהל משה", המופיע לאחר מכן, התרחש זמן

(1) רא"ם וגו"א עה"פ.

(2) פסחים ד, א. תנהומא וירא כב. ועוד.

וראה גם פרש"י וירא כב, ג.

(3) לדוגמא בענינו: הציווי למשה דפ' תרומה ותצוה – דלא קבע רש"י זמנו בפרשיות הנ"ל (כ"א בתשא לג, יא – כשנוגע להבנת הכתובים שם (מת' נהג משה כו)).

(4) ובפרט ע"פ פרש"י יתרו (יט, יד) – הובא להלן סעיף ה'.

(5) גו"א עה"פ.

(6) ראה רש"י שם (תשא לד, לא): ולשון הוה הוא כל הענין הזה.

הקדוש-ברוך-הוא אמר "סלחתי כדבריך", ומאז הוא נקבע "למחילה ולסליחה"¹⁶.

ולפיכך מובן, שביום ירידתו של משה מן ההר, שרק אז התחדש שיום זה "בחדש השביעי בעשור לחודש"¹³ יהיה יום סליחה – לא ייתכן שיחולו בו דיני יום כפור, אף בחלק היום שלאחר "סלחתי"¹⁷, כאשר חלקו הקודם של היום, לפני אמירת "סלחתי", לא היה יום כפור¹⁸.

כך מובן גם מהמסופר בפרשת יתרו¹⁹. בתחילה נאמר שם: "ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלקים... לאכל לחם...". ומיד לאחר מכן מופיע הפסוק "ויהי ממחרת", שעליו אומר רש"י "מוצאי יום הכפורים היה". וכיון שהמשמעות הפשוטה של "ויהי ממחרת" היא גם למחרת של "ויקח יתרו"²⁰, יוצא, ש"ויקח יתרו" התרחש ביום כפור, כאשר משה רבינו ירד מהר סיני.

וכיון שבאותו יום הקריבו "עולה וזבחים", ובאו "לאכל לחם...". מובן, שדיני יום הכפורים לא חלו באותו יום כלל²¹.

19 וירא חותן משה גו'.

ומה שהווקר רש"י לפרש "למחרת רדתו מן ההר" ולא למחרת הסעודה – ראה בהערה 20.

18 ואפילו אם נאמר, שעפ"י דרך הפשט כל רגע ורגע דיו"כ היא נקודה בפני עצמה***, וקטן שהביא ב' שערות ביו"כ מחוייב להתענות מה"ת – הרי פשוט שזהו דוקא לאחר שישנו כבר המציאות דיוה"כ. אבל אינו שייך (עפ"י דרך הפשט עכ"פ***). שכל הענין דיו"כ יתחדש באמצע היום.

19 יח, יב-יג.

20 ומו"ש רש"י "ומהו ממחרת – למחרת רדתו מן ההר", כוונתו היא (כנ"ל הערה 17) ש"ממחרת" הוא גם למחרת רדתו מן ההר, אבל אינו בא לשלול את פירוש הפשוט ש"ממחרת" הוא למחרת דפסוק הקודמו. (וראה גם בדעת זקנים מבע"ת ובדברי דוד להט"ז, שהבינו כן בדברי רש"י).

ומה שהווקר רש"י לפרש ש"ממחרת" הוא גם למחרת רדתו מן ההר – כי מפשטות לשון הכתוב "ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם" משמע**** שתיבת "ממחרת" מתייחסת [לא רק ל"וירא חותן משה גו"ש כפסוק שלאחריו, כי אם] גם ל"וישב משה לשפוט את העם" שנאמר בסמיכות ל"ויהי ממחרת". ומכיון שישבת משה לשפוט את העם אינה תלויה בסעודה כ"א בירידתו מן ההר, לכן מפרש ש"ממחרת" פירושו – גם למחרת רדתו מן ההר.

21 ועפ"י מיושב בפשטות מה שהקשה ברמב"ן (יח, יג) ובמפרשי רש"י שם. בדברי דוד להט"ז שם, ש"ויקח יתרו גו'". ה"י בלילה שלאחרי היום דיוה"כ. ואף שהקריבו אז "עולה וזבחים" – הרי אפילו לאחרי מ"ת מצינו הקרבה (בבמה) בלילה (ראה זבחים קכ, א – עכ"פ לחד מד"א). ומקרא ילפינן דאסור בלילה (מגלה כ, ב). אבל ראה פרש"י (בשלח טז, ז, ח) דהתחלת הכנה לסעודה בערב (ומכש"כ – גם הקרבת כמה קרבנות לפני זה וג"כ בערב) ה"ו טרחה עד כדי כך שנחשב לעונש.

הכפורים עצמו למסור לישראל את הציווי על עשיית המשכן¹¹. אם כן, מדוע מסביר רש"י שמשה עשה זאת רק למחרת יום הכפורים?

לכאורה אפשר היה לומר, שההכרח של רש"י לפירושו – ש"ויקהל משה" היה "למחרת יום הכפורים", ולא ביום זה עצמו – נובע מכך שלפני מסירת הציווי על מלאכת המשכן הקדים משה ומסר לבני ישראל רק את האזהרה על שמירת שבת, כדי להבהיר שמלאכת המשכן "אינו דוחה את השבת"¹², אך לא את "אזהרת יום הכפורים". ואם התרחש "ויקהל משה" ביום הכפורים עצמו, צריך היה משה להזהירם בראש ובראשונה באזהרת יום הכפורים, כדי למונעם מעשיית מלאכת המשכן¹³ מיד באותו יום.

אך לאמיתו של דבר אין ליישב זאת כך. כי הטעם לכל הלכות יום הכפורים, ובכללן "וכל מלאכה לא תעשו"¹⁴, הוא, כמפורש בפסוק¹⁵ "כי ביום הזה יכפר עליכם...". ולכן מובן, שכל ענין יום הכפורים התחיל רק כאשר

11 בב"ח או"ח שם מפרש אליבא דרש"י (לפי פי' אחד) ש"ירידתו ביוה"כ"פ סמוך לערב היתה". אבל מכיון שלמ"ד יתרו לאחרי מ"ת בא מוכרח שכל הפרשה מ"ויבא יתרו גו' אל משה גו'" עד "ויהי ממחרת" היתה ביוה"כ"פ (כדלהלן הערה 17), הרי א"א לומר שכל זה ה"י סמוך לערב. ולפי' מסתבר ש"כ"ה גם למ"ד קודם מ"ת בא – כ"י יש למעט במחלוקת וכל כמה שאפשר לקרב הסברות עבדינן (כ"י יו"ד קצד ד"ה ומאימתי, ובס' שנשמנו בשד"ח כללים מ' כלל טז בסופו).

12 פרשתנו לה, ב ובפרש"י.

13 שהרי מפשטות הכתובים משמע שכל המסופר בפרשה (עד "ויאמר משה גו' ראו קרא ה' בשם וגו'") ה"י באותו היום – והרי נגם אם נאמר בדוחק גדול** שעפ"י דרך הפשט, "הוצאה" אינה נחשבת למלאכה האסורה בשבת (עפ"י שבתור"ה פשט – שבת ב, א) הרין פשוט טטווי – ובפרט טוויית העזים ש"היתה אומנות יתירה" (רש"י פרשתנו לה, כה-כו ובפרש"י שם, כו) היא מלאכה גם עפ"י דרך הפשט.

14 אחרי טז, כט.

15 שם, ל.

16 רש"י עקב ט, יח.

17 ממו"ש רש"י (יתרו יח, יג) לאחר שמפרש "מוצאי יוה"כ ה"י כו" – "ומהו ממחרת למחרת רדתו מן ההר", אפשר להוכיח לכאורה ש"ל רש"י שגם ביו"כ ההוא התענו וכו', ולכן מקשה "ומהו ממחרת" – שמכיון שהסעודה לא היתה ביו"כ, הרי א"א לפרש שהוא ממחרת, ד"לאכל לחם" דלכאורה על"י קאי "ויהי ממחרת" (וראה לקמן בפנים)

אבל – אינו. שהרי למ"ד יתרו לאחרי מ"ת בא, מוכרח שכל הפרשה שלפני "ויהי ממחרת" היתה ביוה"כ נד"א לומר שה"י קודם יוה"כ, כי משניתנה תורה עד יו"כ ה"י משה בהר. וגם א"א לומר שה"י לאחרי יו"כ, כי פשוט שכל המסופר עד לאחרי הפסוק "ויקח יתרו גו'" ה"י קודם "ויהי ממחרת גו'

* אבל אין להוכיח שגם למ"ד קודם מ"ת בא היתה ירידתו משך זמן לפני הלילה – ממה שפירש רש"י (יתרו יז, יב) ש"משה ה"י עומד ומשמש לפניו", כי (נסף למה ש"ל שפירוש זה ברש"י הוא רק למ"ד לאחרי מ"ת בא) (כדמוכח קצת מלשנו "ומשה היכן הלך אלא כו") – אפשר שהסעודה וההקרבה היו סמוך לערב ובלילה.

ואדרבה – הסעודה (דאחרי הצהריים) היא דוקא בערב כמפורש בקרא (בשלח טז – ו, ז, יב). בפרש"י (תולדות כו – ז, ט) הונון דואוכלה. ועוד. וראה ברכות (ב, טע"ב): משנה שרוב בני"א נכנסין להטב.

** כי זהו היפך פשטות הכתוב "אל יעשו עוד מלאכה גו' ויכלא העם מהביא" (פרשתנו לו, ו).

*** וגם על פי דרך ההלכה, שהלילה והיום הם ב' נקודות (כמו שהאריך בזה הרגוצובי – הרובא במפנענח צפונות ע' צו) – הרי אמירת "סלחתי" היתה כבר לאחרי שהותחל היום. **** על פי דרך ההלכה (בננוע לשבת) – ראה לקו"ש ז"ח ע' 50 ואיך ובהנשטן שם. וראה גם שם הערה 22.

***** אבל אי"ז מוכרח – שלכן כותב רש"י הפירוש "ומהו ממחרת למחרת רדתו מן ההר" רק לאחרי שמביא מה ש"שנדי" בספרי שמוצאי יוה"כ ה"י – כי עפ"י יומתק יותר פירוש "ויהי ממחרת".

וכפרתו של הקדוש-ברוך-הוא לבני ישראל על חטא העגל³², ובודאי השתדל משה רבינו לבשר לבני ישראל בשורה טובה זו מהר כל האפשר³³;

והן לפי לשון הפסוק, שעל ידי כך מובן מדוע נאמר "ויקהל" בלשון הפעיל (הוא גרם לכך שהם יתאספו, ולא "ויאסוף", שמשמעותו, שהוא אספם): מובן מאליו, שירידת משה רבינו מן ההר עם הלוחות האחרונות תגרום לכל בני ישראל להתאסף בעצמם כדי לשמוע את דברי משה. לכן אין נאמר כאן "ויאסוף", בלשון פעל, שמשמעותו שהוא אסף אותם. אלא המשמעות של "ויקהל משה" (בלשון הפעיל – גרם לאחרים לעשות) היא, שמשם רבינו גרם, על ידי ירידתו, להתאספותם של בני ישראל: הוא גרם להם לבצע את פעולת ההתאספות.

[אף אם נאמר, שהתאספותם לא היתה מאליהם לגמרי, שהרי בכל זאת, ב"ויקהל משה" הכוונה היא שהוא פנל משהו בהתאספות זו, הרי ההסבר הוא:

לפני כן בפרשת תשא מסופר³⁴, ש"וייראו מגשת אליו", ועל ידי "ויקרא אליהם משה", אז "וישובו אליו... ואחרי כן נגשו כל בני ישראל...". וזוהי המשמעות של "ויקהל", שפעולתו של משה ב"ויקהל" היא על ידי "ויקרא". אך ההתאספות לא נעשתה על ידי משה רבינו, אלא הוא קירבם אליו, ובכך מובן מדוע נאמר "ויקהל" בלשון "הפעיל", ולא בלשון "פעל".]

לכן מחדש רש"י ש"ויקהל משה" היה "למחרת יום הכפורים": כלומר, לא היה זה בו ביום, שאז התאספו בני ישראל מאליהם, כי מהנאמר "ויקהל משה" נראה, שהתורה מתכוונת לספר מעלה חשובה של משה, שהוא אסף את העם וכו'. לכן הכרחי לומר, שהיה זה "למחרת יום הכפורים", כאשר אסיפתם היתה על ידי משה.

לפי זה, מדוע נאמר כאן "ויקהל" בלשון הפעיל? על כך משיב רש"י, שכיון ש"אינו אוסף אנשים בידיים אלא הן נאספים על-פי דיבורו", מתאים הפועל בלשון הפעיל, גם כאשר מישוהו מכנסם³⁵. שהרי, בכל אופן אין הוא אוסף

ד.

"והוא לשון הפעיל... ותרגומו ואכניש"

לאחר שרש"י מסביר, ש"ויקהל משה" היה למחרת יום הכפורים, הוא ממשין ואומר באותו "דיבור המתחיל"²²: "והוא לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידיים, אלא הן נאספים על-פי דיבורו. ותרגומו ואכניש".

אף כאן יש להבין:

(א) מהו הקשר בין "והוא לשון הפעיל..." לבין "למחרת יום הכפורים", אשר מפני קשר זה כולל רש"י שני ענינים אלו²³ ב"דיבור המתחיל" אחד²⁴?

(ב) כינוס אנשים נעשה תמיד על ידי דיבור, ולא בידיים, ובכל זאת מופיע בנושא זה הפועל איסוף שלא בלשון הפעיל. לדוגמא: "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל"; "ויאסוף שבעים איש"²⁵, ואף לפני כן²⁶ נאמר "לך ואספת את זקני ישראל". מדוע, אפוא, צריך לומר דוקא בפסוק כאן "ויקהל" – לשון הפעיל²⁷?

(ג) מה בכלל מחדש רש"י כאן בדבריו "לשון הפעיל" – פעמים רבות מופיע הפועל בתורה בלשון הפעיל, ורש"י אינו מבאר זאת: "וילבש אותו"; "וירכב אותו"²⁸; ועוד?

(ד) מהי כוונת רש"י בהוסיפו "ותרגומו ואכניש"²⁹?

ה.

בפשטות: "ויקהל" - ביום הכפורים עצמו

ההסבר לכל האמור לעיל הוא:

לולא פירוש רש"י, היינו סוברים בפשטות, ש"ויקהל משה" התרחש ביום הכפורים עצמו, ביום ירידת משה מהר סיני. ולכן הוכחה כפולה:

הן לפי הסברה ההגיונית, של "זריזין מקדימין", כדלעיל בסעיף ג', שלפיה יש לומר, שמשם לא חיכה עד למחרת, אלא מסר את הציווי מיד באותו יום. כדברי רש"י בפרשה הקודמת³⁰, שמשם נהג למסור לבני ישראל את שליחותו של הקדוש-ברוך-הוא מיד. ובמיוחד, כאשר הציווי על עשיית המשכן, "ושכנתי בתוכם"³¹, הכיל את סליחתו

לשולל תיב"ע "וכנש" – אבל לכאורה אין זה ענין פרש"י עה"ת כלל.

(30) יתרו יט, יד. ועיי"ג שמות ד, כד.

(31) תרומה כה, ח.

(32) תנחומא תרומה ח. וראה רש"י תשא ל, טז: שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם ונצטוו על המשכן (וראה גם רש"י שם לא, יח. לג, יא). וראה גם שמו"ר ספכ"א. זח"ב רכד, א.

(33) עדמשי"ג: מהרו ועלו גו' (ויגש מה, ט). ולכן הוצרכו לאזהרה "אל תפסיעו פסיעה גסה והכנסו בחמה לעיר" (פרש"י שם מה, כד).

(34) לד, ל-לב.

(35) ויש לבאר – שמכיון שלשון הקהלה (מל' קהל) הוא רק גבי אסיפת אנשים (ראין שייך לאספם בידיים), לכן לא מצינו קהלה בל' פעל – גם כשנקהלו

(22) כ"ה ברוב דפוסי רש"י, בדברי דוד להט"ו ועוד. ובדפוס ראשון (וכן הובא גם בהרא"ם) הוא ד"ה חדש: ויקהל הוא ל' הפעיל כר.

(23) וגם כותב "והוא" בוא"ו המוסיף.

(24) ועד"ו הקשה בדברי דוד להט"ו.

(25) בהעלותך יא, טז. שם, כד.

(26) שמות ג, טז.

(27) וכמו שהקשה הרא"ם כאן.

(28) מקץ מא, מב-מג.

וכדהקשה ברא"ם. ולהעיר מפרש"י על "וישאלום" (בא יב, לו) וראה רש"ב"ם שם.

(29) במפרשי רש"י שכוונתו לקבוע הגייסא הנכונה בתרגום אונקלוס (או

שעוררו התמסרות עצומה של בני ישראל לקבלת התורה והלוחות. לכן יש להבין, שבדומה לכך היה כאשר הוריד משה את הלוחות השניים,

ואדרבה: אפשר לומר, שאף יותר מאשר במסירת הלוחות הראשונים, שהרי הורדת הלוחות השניים ביום הכפורים היתה קשורה לענין של "נתרצה הקדוש־ברוך־הוא לישראל בשמחה ובלב שלם, ואמר לו למשה סלחתי כדברך"⁴¹,

ומובן, שמשה ובני ישראל היו שקועים באותו יום בענין של "סלחתי" ובתוכן הלוחות – תורה, ולא היה מקום לענינים אחרים, אף לא לענין כה חשוב כעשיית המשכן. ולכן עסקו באותו יום אך ורק בעניני תשובה – "סלחתי", ותורה.

אמנם, עניני תורה אלו, שמשה לימדם, כללו ציוויים על עשיה, אך הם עסקו אז בלימוד הפרשיות וההלכות, תוך הדגשת ענין התורה שבהן⁴².

רק למחרת יום הכפורים, אסף משה את בני ישראל ומסר להם: "אלה הדברים אשר ציוה הוי' לעשות אותם", "זה הדבר אשר ציוה הוי'". אז הוא מסר להם את הציווי של הקדוש־ברוך־הוא על שבת ועל מלאכת המשכן, כענין בתורה, שהעיקר בו הוא לעשות – לימוד המביא לידי מעשה, כמסופר בפרשת יתרו⁴³, שממחרת רדתו מן ההר "וישב משה לשפוט את העם... בין איש ובין רעהו והודעתי את חוקי האלקים ואת תורותיו".

ח.

תורה - הקדמה למשכן

מכך נלמדת הוראה בעבודתו הרוחנית של האדם, כפי שפירושי רש"י מכילים גם "יינה של תורה"⁴⁴ – הוראות פנימיות בעבודת ה'.

יש יהודים שכל השתדלותם היא לעשות את העולם ל"משכן ומקדש" לקדוש־ברוך־הוא, ועליהם לדעת, ששכל שעבודה זו נעלית, אין היא יכולה לבטל את המצוה ואת הענין של לימוד התורה, הגדול מכל המצוות⁴⁵. בשעת הלימוד צריך להתאחד כל כך עם הענין הנלמד⁴⁶, ולהתמסר לחלוטין לתורה, עד שלא יהא קשר לשום ענינים

את האנשים במעשה ממש, אלא רק דיבורו גורם להיותם "נאספים".

ו.

"ואכניש" - לשון "הפעיל"

לפי זה יובן מדוע מוסיף רש"י "ותרגומו ואכניש":

כיון שב"ויקהל משה" מתכוונת התורה לספר על מעלתו של משה, שהוא אסף את בני ישראל, מדוע מסבירים שהמלה "ויקהל" היא בלשון הפעיל, ומבארים, שמשום שהוא אספם רק "על ידי דיבורו" אין הדבר נחשב כפעולה בלשון "פעל" (למרות שגם לגבי אסיפת אנשים הנעשית על ידי דיבור משתמשים בלשון "פעל", כדלעיל בסעיף ד') – והרי עדיף להסביר ש"ויקהל" הוא בלשון "פעל"³⁶?

וואין לומר, שמשום שהאות יו"ד במלה "ויקהל" מנוקדת בפתח, ולא בחיריק, הנרחי לומר שהיא בלשון הפעיל

(כפי שמוצאים לגבי "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם", שכאשר מפרשים על כך חז"ל, שאברהם גם לאחרי לקרוא, הם אומרים: "אל תקרי ויקרא (יו"ד בחיריק) אלא ויקריא"³⁷ (יו"ד בפתח) – כי יו"ד בחיריק מצביעה על לשון "פעל", ויו"ד בפתח מצביעה על לשון "הפעיל")

– כי גם בלשון "פעל" אנו מוצאים במקומות רבים, שהיו"ד מנוקדת בפתח, כמו "ויהרוג ה'..."³⁸, ובפרשתנו עצמה – "ויעשו"³⁹. ועוד].

לכן מחדש כאן רש"י ואומר "והוא לשון הפעיל", ומביא לכך הוכחה "ותרגומו (וכאשר רש"י מצטט "תרגום" באופן סתמי, כוונתו לתרגום אונקלוס⁴⁰) ואכניש", שהתרגום אינו מבאר את המלה "ויקהל" בלשון "פעל" – "וכנש", אלא בלשון "הפעיל": "ואכניש".

ז.

רק למחרת - לימוד התורה למעשה

אכן, מדוע התעכב משה במסירת הציווי על עשיית המשכן לישראל עד למחרת, ולא מסרו באותו יום?

בפרשת יתרו, ובסוף פרשת משפטים, מסופר על המעלה העצומה של מתן תורה ושל נתינת הלוחות,

ע"י דיבורו (ולא בדרך ממילא) – משא"כ אסיפה שנאמר גם בדגים (בהעלותך יא, כב) וכיו"ב – לכן גם באנשים באם נאספו ע"פ דבורו נאמר ל' פעל.
36) ובפרט דלא כתיב ויקהל (בתוס' יו"ד – וכמו הפעיל) – ראה רא"ם כאן.
37) וירא כא לג. סוטה יו"ד, סע"א ואילך.
38) בא יג, טו.
39) לו, ח.
40) שקרוב לפשט. משא"כ תיב"ע – שמתרגם "וכנש" – שהוא יותר קרוב למדרש ולהלכה.

41) פרש"י תשא (לג, יא).
42) ולהעיר ממחז"ל דעל כל דבור ודבור – גם הדברות דציווי ועשי' – פעלו כבני"י "פרחה נשמתן" (שבת פח, ב) (יצתה נשמתן). תניא ספ"ל (היפך דעשי').
43) יח, יג-טז.
44) היום יום ע' כד.
45) הכוונה כאן למעלת התורה המבוארת בתניא פכ"ג וכיו"ב – משא"כ המדובר באגה"ק ס"ט תניא פ"ז ובכ"מ.
46) ראה תניא פ"ה.

לאחר האסיפה ייתכן שכל אחד מהנאספים נשאר כמציאות נפרדת. לעומת זאת, המשמעות של "ויקהל" היא הפיכתם ל"קהל": כל הנכלל בקהל מתבטל מיחודיותו הפרטית, ונעשה חלק מן הקהל.

משום כך נאמר לגבי עשיית המשכן "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", ש"משה הפך את כולם לקהל אחד – כי התכלית של "ועשו לי מקדש" היא גילוי האלקות, "ושכנתי בתוכם". ולכן היו צריכים כל בני ישראל להיחפך לקהל אחד, ודוקא אז, כאשר "כולנו כאחד" אפשרי אצלם הגילוי של "הוי" אחד⁵³.

לכן אנו מוצאים, שהמשכן היה צריך להיבנות דוקא מכספי הציבור, אשר בדיוק כמו הציבור, גם ממונם הופך להיות מציאות אחת, ולא מכספים השייכים ליחידים רבים כשותפות⁵⁴.

אמנם, רק בעשיית המשכן נעשים הכספים לכספי ציבור, אך הם הגיעו מנדבות פרטיות, נדיב לבו יביאה – כל יהודי היה חייב לתרום בהתאם לרצון הלב שלו והיכולת שלו⁵⁵, אך למרות זאת נאמר "ויקהל משה", רמז למציאות של "קהל", מיד בהוראה על נדבות המשכן – כי זוהי ההוראה עצמה: היהודי צריך מלכתחילה לתת את הנדבה, הניתנת בהתאם לרצון לבו וליכולתו הכספית שלו, באופן שתתבטל בעלותו המיוחדת על הממון, והוא ייחפך לממון הציבור.

י

כוח ההתקהלות נובע ממשא

כל מציאות המחשיבה את עצמה אינה יכולה לסבול באופן טבעי מציאות אחרת. ולכן, כאשר מגיעים לאופן

כבהערה הקודמת.

(51) יבמות קט, ב. ובלקו"ת ויקרא ה, א: "אלא תורה וגמ"ח". וראה סה"מ תש"ח ע' 266 הערה ז.
 (52) ראה ויקרא ד, יג ואילך. מרו"ל (יבמות נו, א) קהל גרים לא איקרי קהל. ועוד. ולהעיר מפרש"ו (בא יב, ו) ד"ה קהל עדת ישראל.
 (53) תניא פרק לב. ובכ"מ.
 (54) ראה ר"ה ז, ריש ע"ב שצריך למסורו יפה יפה.
 (55) שני ענינים אלו שהוצרכו להיות בנדבת המשכן – שכל אחד ינדב ממנו הפרטי דוקא, ושלאח"כ יחפך לממון צבור דוקא – הם דוגמת ב' ההכנות שהוצרכו להיות לפני מ"ת** : ההכנה ד"ויתן (לשון יחיד) – כאשר אחד בלב אחד" (פרש"י יתרו יט, ב); וההכנה דספה"ע שהיא "לכל אחד ואחד" (מנחות סה, ב). והי' גם לפני מ"ת "וח"ג צו, סע"א וברע"מ שם). ואדרבה עפמשי"כ בר"ן סוף פסחים ממדרש אגדה כל ענין ספה"ע הוא מספירת ותשוקת בני"בצאתם ממצרים (משיחת שי"פ ויקהל פקודי תשכ"ד).

אחרים, ואף לא לענין של "קחו מאתכם תרומה... יבואו ויעשו... את המשכן..."⁴⁷, עד שההלכה קובעת⁴⁸: אין מבטלין תינוקות של בית רבן (אפילו) לבנין בית המקדש⁴⁹.

כנרמז בפרשתנו עצמה, וכהקדמה למשכן – "ושכנתי": הקדים להם אזהרת שבת לצייוי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת⁵⁰.

אך מצד שני, עלולים לחשוב שניתן לצאת ידי חובה בלימוד התורה בלבד – על כך נאמר, ש"למחרת יום הכפורים", מיד לאחור הלימוד, צריך להשתדל בעבודה של הפיכת העולם לדירה לה' יתברך. וכל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו, ביחד עם התורה הכרחית גמילות חסדים⁵¹.

ט

קהל - מציאות חדשה

ענין נוסף של "יינה של תורה", אף בהלכה, שבפירוש רש"י זה:

בפסוק נאמר "ויקהל משה". ואילו רש"י בפירושו (אינו מתבטא בלשון "שאינו מקהיל... נקהילים..."), אלא אומר "שאינו אוסף... נאספים...".

בדרך הפשט אין זה קושי, כי הפועל "אסף" נפוץ יותר מ"קהיל". אך בפנימיות הענינים יש לומר, שרש"י משנה מלשון הקהלה ללשון אסיפה, כדי לרמוז לענין בפנימיות התורה:

המלה "קהל" מציינת את הכלל כמציאות חדשה – קהל⁵², ולא כצירוף של פרטים שונים. זהו היתרון ב"ויקהל" לעומת "ויאסף": המשמעות של "ויאסף" היא אסיפת מספר אנשים למקום אחד או למטרה אחת, אך

(47) פרשתנו לה, ה"א.

(48) שבת קט, ב. ה' ת"ת לאדה"ו פ"א סעיף יו"ד.

(49) ויתירה מזו י"ל, שעשיית המשכן מזהב גר' הי' אפשר רק עי"ז שהי' זה למחרת יוה"כ פ' שאז היו מסורים רק לענין התשובה והתורה – בכדי לפעול שבענינים הגשמיים יהי' "ושכנתי בתוכם", צ"ל תחלה ההפשטה מגשמיות העולם (ובדוגמת המבואר בלקו"ת צו ת, א. נשא כו, ג. ועוד) הטעם מה שאסור לאכול קודם התפלה).

(50) פרש"י לה, ב. והשייכות לתורה, תובן ממחז"ל דלכ"ע בשבת ניתנה תורה (שבת פו, ב) ועפמשי"ת בתו"א פרשתנו (פח, א ואילך) שנייהם – שבת ותורה – ענינים הוא רצה"ע כר*

בתו"א שם (פח, ג) שמה ש"משה רבינו ע"ה הקדים הצייוי על השבת למלאכת המשכן, הוא לפי שדוקא לאחר גילוי רצה"ע שנמשך בשבת אפשר להיות המשכת המקיפים הפנימיים שע"י היריעות והכלים. ועפ"י"ז מובן שהאפשריות לעשיית המשכן הוא דוקא לאחר הקדימה דתורה – רצה"ע –

(* ומה שמבואר בתו"א שם (פח, ב) "שהתורה היא נגד בחי' כלי המשכן" – היינו בחי' התורה כמו שנמשכה בחכמה ובמדות. אבל שרש התורה היא בחי' רצה"ע. (ואף שלענין הארון מבואר שם שהוא "כמו שהתורה בשרשה" – הכונה בזה הוא שבבחי' ההתגלות נופא. ראשית נורש הגילוי הוא בחכמה (ארוך). אבל גם זה הוא בכלל "נפקת", כבתחלת הסיניף שם).

** בפרטיות ובאדרבה – ראה לקו"ש ח"ג ע' 1001 בהערת ח"ד פ' במדבר.

ביטול היש, ואחר כך עליה מדרגה לדרגה, עד לדרגת הביטול במציאות של "ויקהל משה".

אך גם הלשון "אסיפה" של רש"י קשורה ל"ויקהל משה"⁵⁹. כלומר, כדי להגיע להתבטלות אפילו באופן של "אסיפה" הכרחית נתינת כוח ממשה, כי מציאות אחת כשלעצמה אינה יכולה להתאחד עם מציאות אחרת, אפילו לא באופן של "אסיפה", כדלעיל.

יב.

דרגות שונות של משה ושל ביטול

אמנם, גם לצורך התבטלות באופן של "אסיפה" זקוקים לנתינת כוח ממשה. אך מובן, שאותה דרגת "משה" הגורמת לביטול היש, לענין של "אסיפה", אינה דומה לדרגת "משה" המביאה לידי ביטול במציאות – "ויקהל":

כאשר מאירה אצל היהודי דרגת "משה", בהתאם למציאותו, נגרם אצלו רק "ביטול היש" – אין הוא מאבד את כל מציאותו, כי אותה הארת משה, הגורמת להתבטלותו, מדודה ומצומצמת בהתאם למציאותו. אך כאשר מאירה אצלו דרגת משה, הנעלית ממציאותו, אז הוא מגיע ל"ביטול במציאות".

לכך רומז רש"י בפירושו ש"ויקהל משה" הוא בלשון "הפעיל". זוהי דרגת משה שאינה יורדת לפעול בדרך של התלבשות ("בידים"), אלא "הפעיל" על ידי דיבורו, שהדיבור בכלל "מורגש ונראה דבר בפני עצמו מובדל משרשו"⁶⁰. כלומר, דרגת משה עומדת במקומה, ודוקא מכך נגרם ממילא ביטול במציאות – "ויקהל".

(משיחת ש"פ ויקהל תשכ"ה)

כלשהו של התכללות, ואפילו ל"אסיפה" בלבד, אשר גם לאחריה, כדלעיל, נשארת המציאות הפרטית – יש צורך בכיוון של התבטלות מצד הנאספים וה"מתכללים". עצם התאספותם למטרה אחת כבר מצביעה על מדה מסויימת של התבטלות, של העדר ההתפשטות, כי כאשר המציאות היא בהתפשטות אצל מישהו, אין הוא מסוגל אפילו להתאסף עם זולתו⁵⁶.

אך למרות זאת, ההתבטלות שב"אסיפה", היא רק ביטול היש (ביטול ה"יש" שלו, רק באותה מדה שמציאותו קיימת בישות מורגשת ובהתפשטות – ולא ביטול במציאות). ולעומת זאת, ב"ויקהל" זוהי התכללות באופן של התבטלות במציאות: האדם מתבטל לחלוטין ממציאותו העצמית והופך לחלק בלבד ממציאות של "קהל".

זהו הדיוק במלים "ויקהל משה": כוחו זה של היהודי, החש שכל מציאותו היא רק בהיותו חלק מכלל ישראל, מקהל ישראל – "ויקהל" – נובע מ"משה"⁵⁷, שמהותו היא ההתבטלות של "ונחנו מזה" – ביטול במציאות⁵⁸.

יא.

הכוח ל"אסיפה" – ממה

למרות זאת משנה רש"י בלשונו ואומר: "שאינו אוסף... נאספים" (ולא "מקהיל... נקהלים"), כי בכונתו ללמד בכך הוראה בסדר העבודה: אכן, נתינת הכוח ממשה רעיא מהימנא, ותכלית המעלה היא באופן של התבטלות במציאות, "ויקהל משה", כפי שהתורה דורשת מהיהודי. אך רש"י, המלמד את היהודי בהדרגה, החל מ"בן חמש" וכו', מדייק ומסביר, שההתחלה היא באופן של "אסיפה",

יהפכו לקהל אחד, צריך על זה נתינת כוח ממשה – גם האסיפה מצד עצמה היא בכחו של משה דוקא, כדלקמן בפנים. (60) תניא רפכ"א.

56) להעיר מתו"ח נח ער, ג ואילך.
57) ראה אוה"ת ר"פ ויקהל (ע' ב'פה. ב'פו. ביצא).
58) בשלה טז, ז. לקו"ת בהעלותך לא, ד. ועוד.
59) כי נוסף לזה אשר בכדי שהאסיפה תהי' באופן כזה שתביא שהנאספים

אגרות קודש

ב"ה, י"ט אדר"ר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר
אברהם שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט' אדר א' ונהייתי לקרות בו אשר הצליחו השי"ת וזיכהו להיות ממזכיר הרבים הן בביהמ"ד בישיבה והן בביהכ"נ מקום תפלה, ויה"ר מהשי"ת אשר כמרז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה הנה לימודיו הנ"ל יפעלו בהשומעים שינוי במעשה בפועל בחיי היום יומים, וכיון שבימינו אלה אי אפשר לסמוך על השומעים שהם יסיקו כל המסקנות מהלימוד צריך להדגיש את זה בפירוש, היינו שמכל לימוד יהי' ביד הלומדים בכך בהנוגע למצות מעשיות או מצות התלויות בדבור ובמחשבה, וכיון שבכדי להשפיע על אחרים הרי העניינים אצל המשפיע צ"ל בתוספת יותר כדי שיסיפק טופח ע"מ להטפח ג"כ, הרי כמרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין בודאי יוסיף גם כת"ר אומץ בלימודים באופן הנ"ל היינו לחפש בהתלמוד הגדלות שבזה שזהו מה שמביא לידי מעשה, ובטוחים אנו אשר יגעת ומצאת.

נהניתי ממ"ש שיחדש הקביעות שלו בלימוד דא"ח ובפרט ע"פ הידוע בהקדמת ספר החינוך בששת המצות תמידיות בכל זמן ובכל מקום ובכל אדם שהם האמנת אלקות יחוד ה' אהבתו ויראתו כו' שהדרך לבוא אליהם עד שיהיו מורגשים גם בלב הגשמי ולא רק בדבור בפה בלבד שלא זוהי ענין האמונה כמובן הדרך לזה הוא ע"י לימוד תורת החסידות.

במ"ש אודות לימוד החומש שאין השומעים מסתפקים בפירוש הפשוט ויש לתבל הכתובים באופן המתאים לפנייהם. הנה הרי מפרשי החומש רבים הם ביותר ובודאי ימצאו גם כאלו המתאימים לסוג השומעים שלו ומהנכון ה' ששיג אצל מי מאנ"ש שיחיו במאנטרעאל את החוברות של הקריאה והקדושה שישנם בהם כמה מאמרים הנוגעים לפרשת השבוע ולהפטרות.

בברכה.

ב"ה, י"ט אדר"ר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח אדר"ר, בו מבשר ע"ד הטבת מצבו ברוחניות, והשי"ת יזכהו שיוסיף בזה ובודאי אין הדרך לזה ע"י תעניות וסיגופים וכמבואר גם במאמר באתי לגני תשי"ג שהיות הגוף בריא ושלים מדרכי השם הוא, והא דתוקפא דגופא חולשא דנשמתא הכוונה בזה להנפש הטבעית והנה"ב (שהנ"ל מיוסד על המאמר באתי לגני של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ל) ועיין ג"כ בספר התולדות של אדמו"ר מוהר"ש סוף עמוד עב...
בברכת אשר אמו תחי' תקבל רוב נחת חסידותי מכל ילדי' שיחיו מתוך בריאות הנכונה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

אגרות קודש

ב"ה, י"ט אדר"ר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' אדר"ר בו שואל חוות דעתי אשר כיון שבשום אופן אינו יכול להכניס דעתו בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות מפני סיבות שונות. הנה באיזה אופן עליו להסתדר עתה.

הנה א) איני מבין מה שכותב שאינו יכול בשום אופן שהוא היפך מרז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ולא מצאת אל תאמין, ואפשר כוונתו שאינו רוצה, ב) בכל אופן עליו להתייעץ בזה עם המשפיע שלו על אתר שהוא נמצא אתו ויפרש לפניו את שיחתו והשי"ת יצליחו לסדר עצמו באופן המתאים לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ב"ה, י"ט אדר"ר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים מוה"ר

אברהם מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

נמסר לי בקשתו לברכת רפואה לאחד מתלמידיו... שי' כן ידיעתו השני אשר הי' הנתוח והכל בסדר ויה"ר מהשי"ת אשר כשם שמבשר מתוצאות הטובות בגשמיות כן יבשר מתוצאות הטובות ברוחניות היינו שתלמידיו בריאים כדבעי ברוחניות.

וכיון שאצל איש הישראלי הגשמיות והרוחניות ביחד ילכו הנה אפי"ל ע"ד הצחות נשען על מ"ש רבינו הזקן באגה"ת פ"ג אשר בדורותנו אלה אינם בריאים כמו שהי' בדורות הראשונים ובמילא ריבוי הצומות מזיק שאפשר שיבוא עי"ז לחולי או מיחוש ח"ו, הנה עדי"ז הוא גם בנוגע לרפואת הנפש שאם בדורות הראשונים אפשר הי' להסתפק בהסדר דסיגופים ברוחניות היינו עניני מוסר המשפילים את האדם ומצערים אותו כו' וכו' הנה בדורותינו אלה יוכל לבוא עי"ז לידי חולי או מיחוש ברוחניות, היינו שיפול ברוחו ביותר או שיעשה למיזאש ח"ו או שהגוף ונה"ב ויצה"ר ימרדו נגד ההשפלה, ולכן מוכרח לאחוז בהדרך שהורה הבעש"ט דעזב תעזוב עמו, אשר מתחילים בהסברה שהנשמה היא חלק אלקה ממעל ממש כי הוא וחכ' אחד ובמילא שלוחו של האדם העליון כמותו (עיין לקו"ת ריש פ' ויקרא בזה) וניתנו לאדם כחות נעלים ביותר לא רק להתגבר על המכשולים אלא גם להאיר בתוספת אור את נפשו וגופו וחלקו שבעולם ולעשות כלים לאלקות מתוך שמחה, ובמילא חבל על זמנו הכחות שאינו משתמש בהם, שהסיבה לזה הוא שפלות גופו כו' וכו' ושמחה פורץ גדר אפילו הגדרים דגופו ונפשו הבהמית.

ומה נפלא הדיוק שנפסק להלכה ברמ"א שו"ע או"ח סי' צ"ח סוף סעיף א' וז"ל, ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה (ורק אח"כ הוא) ובשפלות האדם, והרי ידוע דגם סדר הדברים שבתורה, תורה היא, ואם עליו מוטל להמשיך סדר הנ"ל בתלמידיו עאכ"כ שאצלו צריכים להיות ענינים אלו טופח ע"מ להטפוח ואין לך דבר העומד בפני הרצון אפילו כשנצרכים לשנות הרגילות שכבר נעשה טבע.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

אגרות קודש

ב"ה, כ' אדר"ר, תשי"ד
ברוקלין.

מחות' הווי"ח אי"א נו"נ בנש"ק מוה"ר
שמואל אבא שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי שני מכתביו מחי' וכ"ה שבט במעטפה אחת וכן מכתבו מה' אדר"ר, ות"ח על מ"ש אודות המזווה קופסת הבשמים והטס וכפי שמסר לי הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ הר"פ שי אלטהויז הנני מסגיר פה מזווה אחרת במקומה.

ויה"ר אשר ע"פ המבואר במדרש בחילוק של הקשר בין הקב"ה ועבדיו להבדיל בין אדם ועבד למטה, אשר למטה הנה העבד עליו השמירה והטפול בעניני אדוניו ובהאדון עצמו, משא"כ למעלה הנה ד' שומרך ד' צלך על יד ימינך ושזהו ג"כ רמז המזווה אשר שמו של הקב"ה נמצא על מזוזת הפתח שבין בית האדם ונכסיו ובין החוץ ושומר על האדם ועל כל עניניו הנמצאים בהד' אמות שלו וידוע ג"כ רמז שם הנכתב על המזווה מבחוץ שהוא שומר דלתות ישראל ופשיטא אשר אין הכוונה דוקא על בית גשמי אלא גם על רשות האדם ועניניו הרוחניים, הנה כן ישמור בורא העולם על כאו"א מאתנו אשר כל ענינינו ונכסינו הגשמיים והרוחניים יהיו בשלימות וימלא כאו"א תפקידו בשליחותו בעלמא דין. ובזה הנני מרשה לעצמי לעורר על מ"ש בסיום מכתבו בסדר חייו על להבא,

אשר כשמתבוננים בעולם ורואים אפילו בחלק הדומם שבו שכל דבר מסודר בחוקים חזקים ולכל דבר ישנו מקומו וענינו ואין אף דבר אחד לבטלה, הנה עאכו"כ שכן הוא בהנוגע להאדם בעל השכל ועאכו"כ לחברי אותו העם שאומרים אתה בחרתנו מכל העמים, ובמילא בלי שום פקפוק וספק שיש לכל אחד מבני ישראל שליחות ובמילא גם מקום בחיים ובפרט לבר אבהן אשר בודאי זיכוהו הדורות שלפניו בתכונות מיוחדות,

וכמאמר זכות אבותם מסייעתם וכיון שהעשי' הוא העיקר הרי בודאי יוכל להביא התכונות במעשה בפועל. מובן אשר לא תמיד בנקל למצוא הדרך והענין אבל מובטחים אנו אשר יגעת ומצאת, וזה גופא אשר האדם בטוח ובלי ספק אצלו שיש מה לחפש ושניתנו לו הכחות לא רק לחפש אלא גם למצוא, מקרב וממהר ומוסיף הצלחה בהחיפוש ובהמצאה.

למותר להדגיש דרך ליובאוויטש וחסידיו חב"ד שאין ענינם הטפת מוסר ופשיטא שח"ו לא זוהי כוונתי, אלא רק בהנוגע לפועל אשר בטוח הנני דבחיפוש המתאים ימצא כבודו דרכו וענינו במה לפעול ולהשפיע על סביבתו שאז בדרך גומלין יוסיף זה ג"כ בברכה והצלחה בעניניו הוא.

בברכה לבריאות הנכונה ולסיפוק רוחני מאופן הסתדרותו בעתיד הקרוב ממש.

נ.ב.

כיון שבמכתבו נוגע בו ג"כ בענין הסי"ת שנמצאת אצלו, הנה אסיר תודה אה"י לו אם גם בזה יכתוב לי איזה פרטים.

יום ראשון י"ח אדר א'

התפילה⁹, ועל סוג תפילה כזה, נדרש מאבק קשה עם היצר הרע, ולהלחם עם גופו ונפש הבהמית שבו המונעים - ומפריעים, הנבונה - ועליו להיאבק במלחמה עצומה, ולבמשם ולבתתם פֶּעַר קָרָם התפלה שחרית וערבית מדי יום ביום, - שזוהי המלחמה שלפני התפילה - להכין את הגוף ואת הנפש הבהמית שלא יפריעו לתפילה בכוונה. וְגַם בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, לִיַּנֵּעַ עֲצֻמוֹ בְּיַגִּיעַת נֶפֶשׁ - שלא יהיה קשה לו לאמץ את מחשבתו להתעמק ולהרהר בגדולת ה', כל הזמן הדרוש, ויגיעת פֶּשֶׁר, - להסיר את המניעות הנובעות מן הגוף, כְּמוֹ שִׁיתָבֵּאר לְקַמְוִי¹⁰

ליקוטי אמרים

והנה באמת שהיא מלחמה גדולה ועצומ' לשבור היצר הבוהר כאש להבה מפני פחד ה' וכמו נסיון ממש. והלכך צריך כל אדם לפי מה שהוא מקומו ומדרגתו בעבודת ה' לשקול ולבחון בעצמו אם הוא עובד ה' בערך ובחי' מלחמה עצומה כזו ונסיון כזה בבחי' ועשה טוב כגון בעבודת התפלה בכוונה לשפוך נפשו לפני ה' בכל כחו ממש עד מיצוי הנפש ולהלחם עם גופו ונפש הבהמית שבו המונעים הכוונה במלחמה עצומה ולבמשם ולכתתם כעפר קודם התפלה שחרית וערבית מדי יום ביום וגם בשעת התפלה לייגע עצמו ביגיעת נפש ויגיעת בשר כמ"ש לקמן באריכות.

בְּאֲרִיכוֹת. - כיצד צריכות להיות יגיעת הנפש ויגיעת הברש. יתבונן נא, איפוא, אם אכן הוא מנהל מלחמה כזו בעבודת התפילה,

והנה, באמת שהיא מלחמה גדולה ועצומה, לשבר היצר הבוהר כאש להבה מפני פחד ה', - ויש בכך קשיים חמורים, וכמו נסיון ממש. והלכך, - ולכן, צריך כל אדם, לפי מה שהוא מקומו ומדרגתו בעבודת ה', לשקל ולבחון בעצמו אם הוא עובד ה' בערך ובחינת מלחמה עצומה כזו ונסיון כזה, - כשנדרשת ממנו מלחמה כזו, ועליו לעמוד בפני נסיון כזה, שמלחמה כזו יכולה להיות נדרשת מכל אחד (גם מיושב אוהל ובעל יצר הרע "צונן") ולעתים קרובות, בְּכַחֲנִית "ועשה טוב"⁷. - במצוות ובענינים הקשורים בעשיית טוב, כְּגוֹן, בעבודת התפלה בְּכוּנָה, - שהיא יום יומית, שצורת תפילתו תהיה, לְשַׁפֵּךְ נֶפֶשׁוֹ לְפָנָיו ה' כְּבָל כַּחוֹ מֶמֶשׁ - בכל כחו כוונתו, עַר מִצְוֵי הַנֶּפֶשׁ⁸, - שכל כוחות נפשו יהיו נתונים בעבודת

יום שני י"ט אדר א'

למצוא בעצמו, שעדיין חסר בו בכוונה לשמה כשהוא מקיים מצוות. וכן - כשנדרש ממנו להילחם, בענין עסק למוד התורה, ללמוד הרבה יותר מחפצו ורצונו לפי טבעו ורגילותו - כי, כדי ללמוד עד כמה שרצוי לו מצד טבע התמדתו, או מצד רגילותו ללמוד בהתמדה - אין עליו להילחם כלל, כנוצר לעיל בפרק ט"ו. אך, כדי ללמוד יותר מאשר טבעו ורגילותו - זה יכול להיות רק, על ידי מלחמה עצומה עם גופו, כי תלמוד מעט יותר מטבעו - שעל כך עליו כבר להילחם - אבל, הרי זו מלחמה קטנה, ואין לה ערך ודמיון עם מלחמת היצר הבוהר כאש, - ב"קל שבקלים", כפי שלמדנו לעיל, דְּמַקְרִי -

ליקוטי אמרים

וכל שלא הגיע לידי מדה זו להלחם עם גופו מלחמה עצומה כזו עדיין לא הגיע לבחי' וערך מלחמת היצר הבוהר כאש להבה להיות נכנע ונשבר מפני פחד ה'. וכן בענין ברכת המזון וכל ברכת הנהנין והמצוות בכונה ואצ"ל כונת המצוות לשמן. וכן בענין עסק לימוד התורה ללמוד הרבה יותר מחפצו ורצונו לפי טבעו ורגילותו ע"י מלחמה עצומה עם גופו. כי הלומד מעט יותר מטבעו ה"ז מלחמה קטנה ואין לה ערך ודמיון עם מלחמת היצר הבוהר כאש דמקרי רשע גמור אם אינו מנצח יצרו להיות נכנע ונשבר מפני ה'. ומה לי בחי' סור מרע

שנקרא, "רשע גמור" אם אינו מנצח יצרו, להיות נכנע ונשבר מפני ה'. - הרי שמלחמתו ללמוד קצת יותר מכפי טבעו ורגילותו

וְכָל שְׂלֵא הַיַּיֵּע לְיַדֵּי מַדָּה זו, להלחם עם גופו מלחמה עצומה כזו - עדיין לא הגיע לבחינת וערך מלחמת היצר - המלחמה עם היצר הרע, הבוהר כאש להבה, - ב"קל שבקלים" מיושבי הקרנות, שעליו להילחם ביצר הרע, להיות נכנע ונשבר מפני פחד ה'. - יתבונן נא, האם הוא אכן לוחם בתוקף כזה ביצרו הרע, בנוגע לתפילה בכוונה, כפי שעל ה"קל שבקלים" ללחום ביצר הרע שלו; וכך גם בנוגע לענינים אחרים עליהם מדובר להלן. וכן בענין ברכת המזון וכל ברכות הנהנין והמצוות - שתהיינה כולן, בְּכוּנָה, - שלשם כך נדרשות התאמצות ומלחמה לשגד היצר הרע, ואין צריך לומר פונת המצוות לשמן.

- לקיימן לשם מצוה ולשמו של הקב"ה, שלשם כך נדרשת בודאי התאמצות גדולה ומלחמה עם היצר הרע, וברור הדבר שהוא יכול

7. תהלים לד, טו. 8. ספרי על דברים ו, ה. 9. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שזה צ"ל בכאו"א ויום יום ידרשון כמשנ"ת אגה"ק ס"א". 10. בפרק מ"ב.

המצוות, שהוא יחיד ומיוחד, שום הבדל ביניהם. ממילא, אי לחימתו כראוי בענינים של "ועשה טוב" דומה להיבטותו של הלז בענינים של "סור מרע". **וְכֵן בְּשֵׁאֵר מִצְוֹת**, – שכדי לקיימן, נדרש ממנו להילחם – גם בכך הוא יכול למצוא בעצמו שאין הוא

לוחם מספיק ביצר הרע כפי

שנדרש ממנו, **וּבְפֶרֶט**

פְּדֵרָה שְׂפָמֶמוֹן, – מצוות

הקשורות לעניני כספים,

כְּמוֹ עֲבוֹדַת הַצְּדָקָה –

לתת צדקה באופן של

עבודה, לתת צדקה יותר מאשר יש ברצונו וברגילותו, **וּבְהֵאֵי**

וְנָאָה. – וכדומה, בהם הוא יכול למצוא בעצמו, שאין הוא לוחם

מספיק כפי שנדרש ממנו.

– אינה דומה כלל למלחמתו הגדולה של הלז, אלא אם כן הוא לומד הרבה יותר מאשר ברצונו, שלשם כך עליו להיאבק במלחמה גדולה – יבדוק נא את עצמו, אם אכן יש לו מלחמה כזו. ואף שאצל ה"קל שבקלים" המלחמה היא בענינים של "סור

מרע" – ואילו אצלו חסר

"ועשה טוב" – אומר על

כך רבנו הזקן: **וְמָה לִי**

בְּחֵינֵת "סור מרע", **וְמָה**

לִי בְּחֵינֵת "ועשה טוב" –

הַכֹּל הִיא מִצְוַת הַמֶּלֶךְ

הַקְּדוֹשׁ יְחִיד וְיִחָד פְּרוּךְ־הוּא. – ההבדל שבין "סור מרע"

"ל"ועשה טוב" הוא רק בנוגע לענינים של כוונות ומה שנובע מכך,

אך בעצם קיום המצוות – אין מצד המצווה, זה שציווה על

ליקוטי אמרים

ומה לי בחי' ועשה טוב הכל היא מצות המלך הקדוש יחיד ומיוחד ב"ה. וכן בשאר מצות ובפרט בדבר שבממון כמו עבודת הצדקה וכה"ג.

יום שלישי כ' אדר א'

שאינן הוא לוחם מספיק לנצח את היצר הרע. **וּבְפֶרֶט בְּעֵינֵי לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּמִתָּה לֹא, שְׂהוּא מְדַאֲוֵרֵיתָא¹¹**, – שאדם מחוייב לקדש את עצמו ולהימנע מלעשות גם דברים המותרים, : **כְּמוֹ שְׂפָתוֹב¹²**;

קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ וְגו', **"וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם וְגו'¹³**; – ובכל זאת, הוא מוצא בעצמו, שאין הוא

מקיים מצוה זו בשלימותה,

כשנדרשת ממנו מלחמה

עצומה, **וְגַם, דְּבָרֵי סוֹפְרִים** –

דברים שחכמים קבעו

אותם, **הַמּוֹרִים מְדַבְּרֵי**

תּוֹרָה¹⁴ וְכו'. – שגם לפי

הדיעה ש"קדש עצמך

ביותר לך" הוא מדרבנן –

הרי דינים שקבעו רבנן,

חמורים מדיני התורה. **אֱלֹא**

שְׂכַל אֱלוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּהוּ, הֵן

מְעוֹנֹת שְׂהָאֲדָם דָּשׁ

בְּעֲקֻבֵי¹⁵, – כי אין הוא חש

בחומרתם ואינו שם לב שיש

בכך משום עבירה, **וְגַם**

נַעֲשֶׂוּ בְּהִתְרָה, מְהֵמָה

שְׂעֵבֵר וְשִׁנְהָ וְכו'. – כפי שהגמרא אומרת¹⁶: "כיון שעבר אדם

עבירה ושנה בה... נעשית לו כהיתר" – משום שאינו חש, שהוא

חוטא במשהו. בהתאם לאמור, הרי שאין הוא טוב יותר מאשר ה"קל

שבקלים", שכן, כשם שהלז אינו מתאבק לנצח במלחמתו הוא, כך

גם הוא אינו מנהל מלחמה, כדי לעמוד בבטחנות שלו. ברם, חכמינו

"ז"ל הרי אומרים "זהו שפל רוח בפני כל אדם", אפילו בפני ה"קל

שבקלים" – במה, איפוא, הוא גרוע מה"קל שבקלים"? – אומר על

כך רבנו הזקן:

וְאֶפְלוּ בְּחֵינֵת "סור מרע", **יְכוּל כָּל אִישׁ מְשָׁכִיל לְמַצֵּא בְּנַפְשׁוֹ שְׂאִינוֹ סָר לְגַמְרֵי מַהֲרַע כָּכָל מְכַל כָּלִי, בְּמָקוֹם שְׂצָרִיךְ לְמַלְחָמָה עֲצוּמָה פְּעָרָה הַנּוֹכֵר לְעֵיל, – המלחמה הנדרשת מ"קל**

שבקלים", **וְאֶפְלוּ פָחוֹת מְעָרָה הַנּוֹכֵר לְעֵיל, – כשנדרשת ממנו**

לחימה קלה יותר מאשר

נדרש מהלז – אין הוא יכול

לעמוד במלחמה זו, כגון

לְהַפְסִיק בְּאֲמִצְעָ שִׂיחָה

נָאָה, או – באמצע, כְּסוּר

בְּגִנּוֹת הַכְּרוּ, וְאֶפְלוּ וְנָאֵי

קָטָן וְקָל מְאֹד, אֵף שְׂהוּא

אֲמֵת, וְאֶפְלוּ – כשהוא

מספר זאת כְּרֵי לְנִקּוּת

עֲצָמוֹ, – שלא יאשימו אותו

בגנאי זה, **בְּנִזְרָעֵי מְהֵא –**

ממה, **דְּאֲמֵר רַבִּי שְׂמַעוֹן**

לְאֲבִיו רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ: –

בקשר לגט מסובך שלא

נכתב כמו שצריך: **"לֹאֹ**

אֲנָא בְּתַבִּיחָה, אֱלֹא יְהוּדָא

הִיטָא בְּתַבִּיחָה", – "לא אני

כתבתי את הגט, כי אם יהודה חייטא" – באותו מקום היה בכך

משום גנאי לא כל כך גדול, והוא השתמש בו כדי לנקות את עצמו,

ובכל זאת **וְאָמַר לֹא: – רבנו הקדוש לבנו רבי שמעון: "בְּלִיָּה מְלִישׁוֹן**

הַרְעִי" – "לך לך מלשון הרע", **עֵינֵי שֶׁם בְּגַמְרָא רִישׁ פְּרָקִי יְדִבְכָא**

בְּתַרְאִי, – הרי שאפשר לו לאדם למצוא בעצמו, שגם בענינים של

"סור מרע", אין הוא מנהל כראוי את המלחמה עם גופו ויצרו הרע,

וּבְהֵאֵי וְנָאֵה – ודומה לכך, בְּמָה מְלִי הַשְּׂבִיחֵי מוֹבָא. – דברים

שכחיים רבים, בעתים קרובות, הרי, שכל אחד יכול למצוא בעצמו,

11. על הלשון "בכל מכל כל" העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "י"ל בדא"פ: כי צ"ל שלימות (לי כל) העבודה בכל הג' הקווין (האבות) [וכהדוגמא

שמביא בזה תומ"י: נאה, גנות, אמת] וכמרו"ל באבות (ב"ב ז, א) ושנק' כן מפני שבחי' צ"ל בכאו"א (תו"א ר"פ וארא) - שמשכרם בכל כו' נדע עבודתם בכל כו' שלמות (עיי"ש בחדא"ג ועוד) - ואצלו חסר זה עכ"פ בא' מהנ"ל". 12. בבא בתרא קסד, ב. 13. ראה לעיל סוף פרק כז.

14. ויקרא יט, ב. 15. ויקרא כ, ז. 16. סנהדרין פ"א מ"ג. 17. עבודה זרה יח, א. 18. יומא פו, ב.

יום רביעי כ"א אדר א'

לגבי אלישע בן אבוי²⁰, המכונה "אחר", "שירע פכבודי וכו'". – בכבוד ה', ובכל זאת חטא – הרי שאשמתו גדולה יותר, ולכן אמרו רז"ל על עמי הארץ²¹: "שודונות נעשו להם בשנגות" – כאילו חטאו מתוך שגגה, יען שאין הם יודעים חומרתם של חטאים. ואילו בתלמיד חכם, הדבר הפוך, ש"שגגת תלמוד עולה זדון"²², שגם אם הוא נכשל בחטא מפני שלא למד מספיק – נחשב לו הדבר בחומרה כאילו חטא במזיד. הרי, בכך שאין הוא מתחזק למשול ביצר הרע – הוא גרוע מזה"קל שבקלים". חשבון זה יעזור לו לקיים מאמר חכמינו ז"ל "והוי שפל רוח בפני כל האדם", ועל ידי כך יגיע גם ל"לב נשבר",

שיביא לשבירת רוח ה"סטרא אחרא" – ויאיר לו אור הנשמה, כפי שהוסבר בפרק כ"ט.

אבל באמת, אם הוא – אותו אדם שעושה את החשבון, יודע ספר, – יודע ללמוד תורה, ומחזיק בתורת ה', וקרבת אללים יחפץ – גדול עונו מנשא, ואשמתו גדלה בכפלי כפלים – וכל כך למה? כמה שאינו נלחם ומתגבר על יצרו בערך ובחינת מלחמה עצומה הנזכרת לעיל – הנדרשת מזה"קל שבקלים". אשמתו של היודע ספר היא איפוא גדולה בהרבה, מאשמת קל שבקלים מיושבי קרנות, הרחוקים מה' ותורתו. ואין אשמתם גדולה כל כך כמה שאינם בוקשים יצורם הנוצר כאש להבת, – ואינם שולטים ביצר הרע שלהם, מפני פחד ה' המבין ומביט אל כל מעשיהם, – אין אשמתם גדולה כל כך, באשמת כל הקרב הקרב אל¹⁹ ה' ואל תורתו ועבודתו, וכמו שאמרו רז"ל גבי אחר: –

ליקוטי אמרים

אבל באמת אם הוא יודע ספר ומחזיק בתורת ה' וקרבת אלקי' יחפץ גדול עונו מנשא ואשמתו גדלה בכפלי כפליים כמה שאינו נלחם ומתגבר על יצרו בערך ובחי' מלחמה עצומה הנז'ל מאשמת קל שבקלים מיושבי קרנות הרחוקים מה' ותורתו ואין אשמתם גדולה כ"כ כמה שאינם כובשים יצורם הנוצר כאש להבה מפני פחד ה' המבין ומביט אל כל מעשיהם כאשמת כל הקרב הקרב אל ה' ואל תורתו ועבודתו וכמשארוז"ל גבי אחר שירע בכבודי וכו' ולכן ארוז"ל על ע"ה שודונות נעשו להם כשנגות:

יום חמישי כ"ב אדר א'

עצבות גדולה – ויהודי הרי צריך להיות בשמחה, ולא בעצבות, לא יחויש. – לכך, שהוא נתון בעצבות. ואף שעצבות היא מצד קלפת נגה, ולא מצד הקדושה, כי מצד הקדושה פתיב: "עו וחדוה במקומו", ו"אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה"² –

כשיהודי נמצא במצב של שמחה; "וכן לדבר הלכה וכו'", – שעליו ללמוד דיני התורה מתוך שמחה; אלא שאם העצבות היא מפלי השמיא, – מחמת מצבו הרוחני שאינו כפי שצריך להיות – היא – העצבות נובעת או מפקינת טוב שפגנה – כפי שלמדנו בפרק הראשון, שבקליפת "נוגה" יש גם טוב וגם רע, לכן העצבות מענינים גשמיים

נובעת מזה"רע" שבקליפת נוגה, ואילו העצבות מענינים רוחניים נובעת מזה"טוב" שבקליפת נוגה. ברם, גם ה"טוב" שב"נוגה" אף הוא קליפה ולא קדושה. [ולכן כתב האר"י ז"ל, שאפלו דאנת העונות אינה ראויה כי אם בשעת תודו, ולא בשעת התפלה ותלמוד תורה, שצריך להיות בשמחה שמצד הקדושה דוקא]

פרק לא. בפרק כ"ט דן רבנו הזקן באדם שאין אור נשמתו נקלט בגופו; ואף שבשכלו הוא מבין ומתעמק בגדולתו של הקב"ה, אין בכחו לשלוט בחומרותיו הגוף. העצה לכך – מובאת באותו פרק – לעשות חשבונות שיביאו אותו ל"לב נשבר", שעל ידי כך הוא שובר את רוח ה"סטרא אחרא", המגביהה עצמה ופועלת להסתיר על אור הקדושה של נפשו האלקית.

לאחר שהזכיר רבנו הזקן, באותו 78 פרק, חשבונות שונים, שבידם להביאו ל"לב נשבר", יעץ, בפרק ל', שגם יתבונן בעובדה, שבענינים שונים אין הוא נאבק בנפשו הבהמית, כפי שנדרש ממנו; ובכך – הוא גרוע מזה"קל שבקלים" שאינו לוחם כנגד יצרו הרע ונכשל בעבירות; על ידי כך יהיה בידו לקיים באמת מאמר חכמינו ז"ל "והוי שפל רוח בפני כל האדם". בפרק ל"א, אותו אנו מתחילים ללמוד, יסביר שאף אם עשוי להיות שכאשר יתעמק בכל האמור במשך שעה ארוכה, יפול בעצבות גדולה – בכל זאת, אל יפחד מכך.

והנה, אף אם כשיצריך תרבה לתעמק בענינים הנזכרים לעיל בשעה ושתים, להיות נמכיכת רוח ולב נשבר, יבא לידי

19. לשון הפסוק במדבר יז, כח. 20. חגיגה טו, א. ראה הגהות הב"ח שם. 21. כבא מציעא לג, ב. 22. אבות פרק ד משנה יג. 1. דברי הימים א טז, כז. 2. שבת ל, ב.

– לשון כ"ק רבינו: "ולא של הוללות וכיו"ב". הרי, שגם העצבות מענינים רוחניים, נובעת מקליפת נוגה. מדוע, איפוא, עליו להשתדל להגיע לעצבות הנובעת מהקליפה? אַחַד-עַל-פִּירְכֵן הָרִי כֶּךָ הִיא הַמְדָה, – כך הוא הנוהג, לְאִכְפִּיא לְסִטְרָא אַחְרָא בְּמִינָה וְרוּגְמָתָה, – לכפות את ה"סטרא אחרא" בדברים שהם בדומה אליה, שבירת ה"סטרא אחרא", המשתדלת להסתיר על אור הקדושה של נפשו האלקית, צריכה להיות בדבר שגם הוא בא מה"סטרא אחרא", אלא מה"טוב" שבה, וזהו העצבות מהענינים הרוחניים. כְּמֵאֲמַר רַז"ל: "מִיָּנִיָּה וּבִיָּה אִכְפִּיא לְשִׁרְיָה בֵּיהַ נְרָגָא", – מזהיער עצמו לוקחים את ה"יד" לגרון לכרות בו את היער. או כביטוי רבותינו ז"ל: וְפָנַע בּוּ בַּיּוֹצֵא בּוּ". – נתקל במי שדומה לו. וְעַל זֶה – על העצבות הנובעת מחשבונות מעמדו ומצבו הרוחני, נֵאמָר: "כָּבַל עֵצֶב יְהִי מוֹתָר", וְהִיתְרוֹן הִיא הַשְׂמִיחָה הַבָּאָה אַחֵר

ליקוטי אמרים

הרי כך היא המדה לאכפיא לס"א במינה ורוגמתה. כמארו"ל מיניה וכיה אבא לשדי' ביה נרגא ופגע בו כיוצא בו. וע"ז נאמר בכל עצב יהיה מותר והיתרון היא השמחה הבאה אחר העצב כדלקמן. אך באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש על ריחוקה מאור פני ה' והתלכשותה בס"א נקראים בשם עצבות כלל בלשון הקודש כי עצבות היא שלכו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו אבל מרירות ולב נשבר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר רק שהיא חיות מבחי' גבורות קדושות והשמחה מבחי' חסדים כי הלב כלול משתייהן. והנה לעתים צריך לעורר בחי' גבורות הקדושות כדי להמתיק הדינים שהם בחי' נפש הבהמי' ויצה"ר כששולט ח"ו על האדם כי אין הדינים נמתקין אלא בשרשן ולכן ארו"ל לעולם ירגז אדם יצ"הט והיינו בכל עת שרואה בנפשו שצריך לכך אך שעת הכושר שהיא שעה המיוחדת וראויה לכך לרוב בני אדם היא בשעה שהוא עצב בלא"ה ממולי דעלמא או כך בלי שום סבה אזי היא שעת הכושר להפך העצב להיות ממרי דחושבנא הנ"ל ולקיים מארו"ל לעולם ירגז וכו' כנ"ל ובוה יפטר מהעצבות שממולי דעלמא ואח"כ יבא

הַעֲצֵב, כְּדִלְקַמֵּן. – כיצד יגיע לשמחה אחרי העצב. אַךְ בְּאִמְתָּה, אֵין לֵב נִשְׁבֵּר וּמְרִירוֹת הַנֶּפֶשׁ – עַל רְחֻקָה מְאֹד פְּנֵי ה' וְהַתְּלַכְשׁוּתָהּ בְּסִטְרָא אַחְרָא – נִקְרָאִים בְּשֵׁם "עֲצֵבוֹת" כִּלְל בְּלִשׁוֹן הַתַּנְכּוּשׁ, – משמעות המלה "עצבות" בלשון הקודש היא "כיווץ", כמו "מדה עוצבת", שהוא מכווץ ונפול ברוחו, ואין בו חיות כלל. כִּי עֲצֵבוֹת הִיא שְׁלֵבֵי מְטַמְטֵם כְּאֵבֵן וְאֵין חִיּוֹת בְּלִבּוֹ, אֲבָל מְרִירוֹת וְלֵב נִשְׁבֵּר, אֲדַרְבֵּה, הָרִי יֵשׁ חִיּוֹת בְּלִבּוֹ לְהַתְּפַעֵל וְלִהְתְּמַרְמֵר, רַק שֶׁהִיא חִיּוֹת – הַנוֹבְעַת, מִבְּחִינַת גְּבוּרוֹת קְדוּשׁוֹת, – ולכן היא באופן של מרירות, ואילו וְהַשְׂמִיחָה מִבְּחִינַת חֲסִדִים, – של קדושה. כִּי הַלֵּב כִּלְוֵל מִשְׁתִּיחֵן. – משתי המדות, גבורות וחסדים. על כל פנים, הרי, שברון לבו ומרירותו (עם חיות), אינם נובעים מקליפה, כי אם מקדושה, מגבורות של קדושה. וְהֵנָּה, לְעֵתִים צָרִיךְ לְעוֹרֵר בְּחִינַת גְּבוּרוֹת הַקְּדוּשׁוֹת כְּדֵי לְהַמְתִּיק הַדִּינִים, שֶׁהֵם – הַדִּינִים, בְּחִינַת נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית וַיֵּצֵר הָרַע כְּשִׁשׁוּלְטָן – היצר הרע, חֵם וְשִׁלוּם עַל הָאָדָם, – שזה, הרי,

ענין של דינים, כִּי אֵין הַדִּינִים נִמְתְּקִין – נהפכים ל"טוב" ול"חסד", אֲלָא בְּשִׁרְשָׁן. – כש"ממשיכים" אל תוך הדינים – משורשם, מגבורות דקדושה; שכן, בשורשם, גם הדינים והגבורות של הנפש הבהמית והיצר הרע, אינם ענין של רע, אלא גבורות של קדושה, שעל ידי ריבוי השתלשלות וצמצומים נובעים מהם גבורות ודינים של היפך הקדושה והטוב – ולכן נהפכים הם, בכוחו של שורשם, מ"רע" – לקדושה ולטוב. וְלָכֵן אֲמָרוּ רַז"ל: "לְעוֹלָם יִרְגִּזוּ אָדָם יֵצֵר הַטּוֹב", – על היצר הרע, שעל עבודת הנפש האלקית להיות מפעם לפעם בהלך רוח של רוגז וגבורה. כדי להמתיק על ידי כך את הדינים של הנפש הבהמית והיצר הרע. אלא, הביטוי "לעולם" בהקשר לענינו, אינו במובן שתמיד עליו לעסוק בצורה זו של עבודה. כי בכלל הרי על עבודתו להיות בשמחה, אלא הכוונה היא: כל פעם, כל זמן שעליו להזדקק לכך – וכפי שיוסבר להלן; וְהֵינּוּ,

כָּבַל עַת שְׂרוּאָה בְּנִפְשׁוֹ שְׂצָרִיךְ לְכָךְ. – כגון, בשעה שהנפש הבהמית מגביהה את עצמה להסתיר על אור הקדושה של הנפש האלקית ועקב כך האדם הוא במצב של "טמטום הלב" – על עבודתו להיות אז מתוך "הרגוזה" וגבורה. אַךְ שְׁעַת הַבִּשְׂרָה, שֶׁהִיא שְׁעַת הַמִּיחָדָת וְרֵאוּיָה לְכָךְ לִרְבֵּי בְּנֵי אָדָם, הִיא בְּשִׁעָה שְׁהוּא עֲצֵב כִּלְוֵל חֲבִי מִמְּלֵי דְעֵלְמָא, – כשהוא בין כך עצב מעניני עולם, או כֶּךָ בְּלִי שׁוּם סָבָה, – שלא בגלל עניני הגשמיים, אלא הוא עצב מבלי שהוא עצמו יודע את הסיבה לכך, אֵין הִיא שְׁעַת הַבִּשְׂרָה לְחִפְזָה הַעֲצֵב לְחִיּוֹת מ"מְרִי דְחֻשְׁבְּנָא" הַנּוֹכֵר לְעֵיל, – להיות מבעלי החשבונות, לעשות חשבון נפשו ממעמדו ומצבו הרוחני, וְלָקֵחַם מֵאֲמַר רַז"ל "לְעוֹלָם יִרְגִּזוּ וְכוּ", כְּנֻכָר לְעֵיל, – להשתמש בקו המרירות והרגוזה, וְכֻחַ יִפְטֵר מִהַעֲצֵבוֹת שְׂמִמְלֵי דְעֵלְמָא, – בכך, יפטר מהעצבות הנובעת מהענינים הגשמיים, כשיעשה חשבון נפשו ויגיע למרירות בגלל עניני הרוחניים – יפטר מהעצבות שהיה נתון בה בתחילה מחמת עניני הגשמיים. וְאַחֵר

3. סנהדרין לט, ב. 4. שבת קכא, ב. 5. משלי יד, כג. 6. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה אינו מובן, כיון שבאמת אי"ז עצבות כו', א"כ מהו כתבו: כך היא המדה וכו', האם מסביר דיעה דהיפך האמת? – וי"ל בדא"פ: סדר התוצאות מהתבוננות הנ"ל (דגרוע מקשב"ק וכו') – שפלות וטבול ונבזה בעיני עצמו בתכלית, העדר המציאות והחיות (עצבות), אלא שאין זה נמשך (באם התבוננותו כדבעי), כי תומ"י מתמרמר איך זה נפל כ"כ וכו' – ועל אותה הרגע דהעדר החיות מסביר, דכך היא המדה כו' דאפילו על הרגע "לא יחוש" – עפ"ז יומתק ג"כ כתבו (לאח"ז שביאר, שאין זה עצבות ואדרבה, בכ"ז ממשך) דע"ז מהפך העצב דמילי דעלמא וק"ל. ועייג"כ לעיל רפכ"ו: העצב מצ"ע אין בו מעלה כו' העצב האמתי כו' במר נפשו כו'". 7. ברכות ה, א. 8. מה שהוא אומר, כשהאדם הוא בין כה בעצבות מעניני הגשמיים – הוא שעת

תפלה - בה מושגת במיוחד המגמה להוציא את הנפש האלקית מגלותה ולקשרה לשורשה באלקות - על ידי: לַעֲקֹב - שהנפש תצעק בשעת התפילה, אַל ה' בַּצַּר לָהּ מַגְלוֹתֶיהָ בְּגוֹפֵי הַמִּשְׁקָן, להוציאה מִמְסַגֵּר, וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ יְתִבְרָךְ. וזו - עבודה זו, להוציא

את הנשמה מגלותה בגוף ולהחזירה לייחודה עם הקב"ה על-ידי תורה ומצוות בכלל ועל-ידי תפילה בפרט, היא פְּחִינַת "תְּשׁוּבָה" וּמַעֲשִׂים טוֹבִים¹⁰, - שכן, לכאורה "תשובה" ו"מעשים טובים" הם שני ענינים שונים: "תשובה" באה כדי לתקן ולהיטיב את העבר הלא-טוב, ואילו "מעשים טובים", הם קיום המצוות וענינים טובים הנעשים עתה, ואין להם שום שייכות ל"עבר" - כיצד, איפוא, מקשרים את שניהם כאילו הם דבר אחד: תשובה ומעשים טובים? (כלשון חכמינו ז"ל: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים"). אלא, כפי שמוסבר כאן, שהמעשים הטובים צריכים להיעשות מתוך הכוונה האמורה - יובן הדבר: שְׁהֵן מַעֲשִׂים טוֹבִים

שְׁעוֹשֵׂה בְּדֵי הַשִּׁיב - את הנפש, שהיא "חֶלֶק ה'" - להקב"ה, לְמִקְוֵא וְיִרְשָׁא דְכָל עֲלָמִין. - שהוא מקור ושורש כל העולמות. הרי, שמעשים טובים אלה קשורים בהחזרת הנפש למקורה ושורשה, שזה ענין ה"תשובה". וזאת תהיה עבודתו כֹּל יָמָיו בְּשִׂמְחָה רַבָּה, היא שְׂמַחַת הַנֶּפֶשׁ בְּצִאתָהּ מִהַגּוֹף הַמְתַּעֵב, וְשִׁבָּה אֶל בֵּית אֲבִיהָ פְּנֵעוּרֶיהָ, - לשורשה, כמו שהיתה בתחילה, השבה זו מתבצעת בְּשַׁעַת הַתּוֹרָה וְהַעֲבֹדָה, - כשהוא לומד תורה ועוסק בעבודת ה', חוזרת הנפש לייחודה בשורשה כבתחילה, לפני שהתלבשה בגוף. וּבְמֵאֵר רַן¹¹: לְהִיּוֹת כֹּל יָמָיו בְּתְשׁוּבָה. - לשון כ"ק רבינו: "דלכאורה אינו מובן - לאחר שעשה תשובה - על מה שוב יעשה תשובה?" - אלא הכוונה היא, שתמיד יעסוק בתורה

כך - אחרי שיבוא למרירות ולב נשבר על-ידי חשבון נפשו, יבא לְיָדֵי שְׂמַחָה אֲמִיתִית. דְּהֵינָה, שׂוֹאֵת יִשִּׁיב אֶל לְבוֹ - שכן יענה ללבו, לְנַחֲמוּ בְּכַפְלִים, אַחַר הַדְּבָרִים וְהָאֵמֶת הָאֵלֹה הַנְּזַכְרִים לְעֵלִי, - שהשתכנע במצבו הנחות. כיצד, איפוא, הוא יכול במצב

כזה, לנחם את עצמו? - לְאֵמֵר לְלִבּוֹ: - שיתבונן: אֵמֶת הוּא בֶּן פְּלֵי סַפְק, שְׂאֵנִי רְחוּק מְאֹד מֵה' בְּתַכְלִית, וּמִשְׁקָן וּמְתַעֵב כּוֹ, אֵךְ פֶּל זֶה הוּא אֲנִי לְבָדִי, הוּא הַגּוֹף עִם נֶפֶשׁ הַחַיּוֹנִית שָׂבוּ, - הנפש הבהמית המחיה את הגוף. אֲכַל מִכָּל מְקוֹם יֵשׁ בְּקִרְבִּי "חֶלֶק ה'" מִמֶּשׁ, שִׁישְׁנוּ אֶפְלוּ בְּקַל שְׂבַקְלִים, - שכן, גם "קל שבקלים" יש בקרבו חלק אלקה ממעל, שְׁחִיא נֶפֶשׁ הָאֱלֹהִית עִם נִיצוּץ אֱלֹקִית מִמֶּשׁ הַמְלַבֵּשׁ בָּהּ לְחַיּוֹתָהּ, רַק שְׁחִיא - הנפש האלקית, בְּפְחִינַת גְּלוּת, - בנפש הבהמית של הקליפה, בשעה שאני נמצא במצב רוחני ירוד כזה. וְאִם בֶּן - הרי, אֲדַרְבָּה, - להיפרך: כֹּל מֵה שְׂאֵנִי בְּתַכְלִית רְחוּק מֵה' וְהַתְּעוֹב וְשִׁקוּץ - הרי נֶפֶשׁ הָאֱלֹהִית שְׂפִי בְּגִלוּת גְּדוֹל יוֹתֵר, וְהַרְחַמְנוּת עֲלֶיהָ גְּדוֹלָה מְאֹד, וְלוֹה - ולכן, אֲשִׁים כֹּל מַגְמַתִּי וְחַפְצִי הַלְּהוֹצִיאָהּ וְלַהֲעֵלוֹתָהּ מַגְלוֹת זֶה, לְהַשִּׁיבָה אֶל בֵּית אֲבִיהָ בְּנֵעוּרֶיהָ, - כלומר: לשורשה, כמו שהיתה כִּרְם שְׂנַתְּלַבְּשָׁה בְּגוֹפֵי שְׁחִיתָה - אז, נְכַלְלַת בְּאֹרֹז יְתִבְרָךְ וּמִיַּחַדְתָּ עִמּוֹ בְּתַכְלִית, וְגַם עֵתָה בֶּן תֵּהֵא בְּלוּלָה וּמִיַּחַדְתָּ בּוֹ יְתִבְרָךְ, - וזה יהיה, כְּשִׂאֲשִׁים כֹּל מַגְמַתִּי בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, לְהַלְבִּישׁ בְּהֵן - בתורה ובמצות, כֹּל עֶשֶׂר פְּחִינּוֹתֶיהָ - שכל עשרת בחינות וכוחות הנפש יהיו לבושים בתורה ומצוות, שה"שכל" יהיה "לבוש" בהבנת התורה, וה"מדות" - בקיום המצוות במעשה ודיבור באותו אופן כמו שלבושות בהן מדות אהבת ה' ויראת ה' וכו', בְּנִזְכָּר לְעֵלִי, וּבְפֶרֶט בְּמִצְוֹת

והתעוֹב וְשִׁקוּץ - הרי נֶפֶשׁ הָאֱלֹהִית שְׂפִי בְּגִלוּת גְּדוֹל יוֹתֵר, וְהַרְחַמְנוּת עֲלֶיהָ גְּדוֹלָה מְאֹד, וְלוֹה - ולכן, אֲשִׁים כֹּל מַגְמַתִּי וְחַפְצִי הַלְּהוֹצִיאָהּ וְלַהֲעֵלוֹתָהּ מַגְלוֹת זֶה, לְהַשִּׁיבָה אֶל בֵּית אֲבִיהָ בְּנֵעוּרֶיהָ, - כלומר: לשורשה, כמו שהיתה כִּרְם שְׂנַתְּלַבְּשָׁה בְּגוֹפֵי שְׁחִיתָה - אז, נְכַלְלַת בְּאֹרֹז יְתִבְרָךְ וּמִיַּחַדְתָּ עִמּוֹ בְּתַכְלִית, וְגַם עֵתָה בֶּן תֵּהֵא בְּלוּלָה וּמִיַּחַדְתָּ בּוֹ יְתִבְרָךְ, - וזה יהיה, כְּשִׂאֲשִׁים כֹּל מַגְמַתִּי בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, לְהַלְבִּישׁ בְּהֵן - בתורה ובמצות, כֹּל עֶשֶׂר פְּחִינּוֹתֶיהָ - שכל עשרת בחינות וכוחות הנפש יהיו לבושים בתורה ומצוות, שה"שכל" יהיה "לבוש" בהבנת התורה, וה"מדות" - בקיום המצוות במעשה ודיבור באותו אופן כמו שלבושות בהן מדות אהבת ה' ויראת ה' וכו', בְּנִזְכָּר לְעֵלִי, וּבְפֶרֶט בְּמִצְוֹת

הכושר למרירות ממצבו הרוחני - הכוונה בפשטות, שבהיותו בין כה בעצבות, לא ימעט, במרירותו, את עבודתו בשמחה, לכן היא שעת הכושר לעבודה זו; ברם, ממה שהוא אומר שזו "שעת הכושר" משמע שלעבודת המרירות עצמה יש בכך משום מעלה מה שהוא נתון בעצבות בגלל עניניו הגשמיים! אלא, האמת היא אכן כך: שכן, כשהנפש נמצאת בתנועה של שמחה קשה ביותר לעורר בתוכה תנועה הפכית של מרירות; ואילו, כשהנפש הבהמית נתונה בין כה במצב של עצבות, קל יותר לנפש האלקית להגיע למרירות. כמו שמוסבר (במקרה הפוך) מאמר חז"ל (פסחים קט, א): בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר... ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין, שלכאורה על שמחת החג להיות שמחה של מצוה, "וישמחו בך ישראל", כיצד, איפוא, באה שמחה-קדושה זו מבשר ויין גשמיים? - אלא, ההסבר הוא: כדי שהנפש האלקית תהיה בתנועה של שמחה - צריכה גם הנפש הבהמית להיות בשמחה, כי אם הנפש הבהמית תהיה בתנועה של עצבות - קשה לעורר שמחה בנפש האלקית (יען שהיא לבושה בנפש הבהמית); ולכן, כשהנפש הבהמית בשמחה על-ידי בשר ויין, קל יותר להמשיך שמחה גם בנפש האלקית. כך גם בענין זה: בשעה שהוא נתון בין כה במצב של עצבות מעניניו הגשמיים, קל יותר להגיע למרירות מעניניו הרוחניים. 9. פרק ד, יז. 10. אבות ד, יז. 11. ראה שבת קנג, א.

מְכַרְה לְשִׁלְחָם? – אחרי עשר המכות שניתכו עלי, היה פרעה נאלץ בין כה לשלחם, מדוע, איפוא, היה זה צריך להיות בצורה של ערמה, לומר לו שיוצאים לשלשה ימים בלבד, ולאחר מכן לברוח? אלא – כי כל דבר הנעשה אצל בני ישראל בגשמיות – מקורו

מאותו דבר כפי שהוא ברוחניות. בני ישראל היו בגשמיות בגלות מצרים, מחמת שברוחניות היו נשמותיהם בגלות הקליפה והטומאה של מצרים; ויציאתם ממצרים בגשמיות נבעה מיציאת נשמותיהם מטומאת מצרים ברוחניות; ומאחר שיציאתם ממצרים, היתה כך שנפשמ האלקית השתחררה בכוח מן ה"רע" של טומאת וקליפת מצרים שנדבקה בהן (שכן, מבחינת גופם ונפשם הבהמית, נשאר עדיין בהם קליפת וטומאת מצרים) – לכן גם בגשמיות היתה גאולתם בצורה של בריחה – ובלשון ה"תניא": מִפְּנֵי שְׁחָרַע שְׁבַנְפְּשׁוֹת יִשְׂרָאֵל – מבחינת גופם ונפשם הבהמית, עָדִין הִיָּה בְּתַקְפּוֹ

בְּחַלְלֵי הַשְּׂמָאֵלִי, – שלב, מקומה של הנפש הבהמית ושל היצר הרע¹³, כִּי לֹא פָּסְקָה זְהֻמָּתָם עַד מִתַּן תּוֹרָה, רַק מִגְּמִתָּם וְהַפְּעָם הִיָּתָה לְצִאת נַפְשָׁם הָאֱלֹהִית מִגְּלוֹת הַסְּמָא אַחֲרָא, הִיא טְמֵאת מִצְרַיִם, וְלְדַבְּקָה בּוֹ יְתַפְּרָה, וְכַדְרֵיב¹⁴: "ה' עָזַר וּמְעָזוֹ וּמְנוּסֵי בְּיוֹם צָרָה וְגוֹ", – "מנוסי" – לשון "בריחה", כלומר: ישנה צורת עבודה של בריחה אל ה', "מְשַׁנְּבֵי וּמְנוּסֵי וְגוֹ"¹⁵, "וְהוּא מְנוּסֵי לִי וְגוֹ"¹⁶. – הרי, כשם שברוחניות ברחה הנפש האלקית מה"רע", לכן כך היה גם בגשמיות, שהגאולה באה באופן של "כי ברח העם". וְלִכֵּן, לְעֵתִיד, – בגאולה העתידה, בְּשִׁיעֵבִיר ה' רִוַח הַסְּמָאָה מִן הָאָרֶץ, – וממילא לא תהיה ברוחניות צורה זו של בריחה מן ה"רע", כי הרע יתבטל לגמרי, לכן גם בגשמיות לא תהיה הגאולה בצורה של "בריחה", שלכן – בְּתֵיבֵיב¹⁷: "וּכְבִּמְנוּכָה לֹא תִלְכּוּן, כִּי הִלְךְ לְפָנֶיכֶם ה' וְגוֹ". – אך, היציאה ממצרים היתה בצורה של מנוסה, וכך גם בעבודה הרוחנית של יהודי, שאף שהגוף נשאר עדיין בנחיתותו, יוצאת בכל זאת הנפש האלקית מגלותה בגוף ובנפש הבהמית, על-ידי מצוות ומעשים טובים, שזוהי בחינת יציאת מצרים. וְלְהִיָּוֵת בְּחֵינַת הַשְּׂוֹבָה זו – השבת הנפש לשורשה על-ידי תורה ומצוות, בְּתֵר שְׂאת וְתֵר עֵז מַעֲמָא דְלִבָּא, – מעומק הלב, וְגַם שְׂמַחַת הַנְּפֶשׁ – המתלווה ל"תשובה" זו, תִּתְּנָה

ובעבודה, לגרום להשבת הנפש למקורה ושורשה, שזה ענין התשובה. וְאִין לָךְ שְׂמַחָה גְּדוֹלָה בְּצִאת מִהַגְּלוֹת וְהַשְּׂוֹבָה, כְּמִשְׁלַל בֵּן מִלֶּךְ שֶׁהָיָה בְּשִׁבְיָה וְזוֹחֵן בְּבֵית הָאֲסוּרִים¹⁸ – מאסר קשה בו הוא נדרש לעסוק בעבודות קשות ומפרכות, וּמְנוּל

ליקוטי אמרים

ימיו בתשובה ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה כמשל בן מלך שהיה בשביה וטווחן בבית האסורים ומנוול באשפה ויצא לחפשי אל בית אביו המלך ואף שהגוף עומד בשיקוצו ותיעובו וכמ"ש בזהר הנקרא משכא דחויא כי מהותה ועצמותה של הנפש הבהמית לא נהפך לטוב ליכלל בקדושה מ"מ תיקר נפשו בעיניו לשמוח בשמחתה יותר מהגוף הנבוה שלא לערוב ולכלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף. והנה בחי' זו היא בחי' יציאת מצרים שנאמר בה כי ברח העם דלכאור' הוא תמוה למה היתה כזאת וכי אילו אמרו לפרעה לשלחם הפשי לעולם לא היה מוכרח לשלחם אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתקפו בחלל השמאלי כי לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה רק מגמתם וחפצם היתה לצאת נפשם האלהית מגלות הס"א היא טומאת מצרים ולדבקה בו ית' וכדכתיב ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה וגו' משגבי ומנוסי וגו' והוא מנוס לי וגו' ולכן לעתיד כשיעביר ה' רוח הטומאה מן הארץ כתיב ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' וגו'. ולהיות בחי' תשובה זו ביתר שאת ויתר עז מעומקא דלבא וגם שמחת הנפש תהיה

בְּאִשְׁפָּה, – ומאותו מצב וְיִצֵּא לְחַפְשֵׁי אֵל בֵּית אָבִיו הַמֶּלֶךְ. – וניתנה לו האפשרות לחזור לבית אביו המלכותי – הרי זו השמחה הגדולה ביותר; כן תהא שמחתו של בן ישראל, בעבודת התורה והמצוות, כי על ידי כך, הוא מוציא את הנפש, שהיא בן מלך, מגלותה בגוף ובעיניו הנחותים, ומחזירה לשורשה – מלכו של עולם. וְאִף שְׁהַגּוֹף עוֹמֵד – עדיין, בְּשִׁקּוּצוֹ וְתֵעוּבוֹ, וְכִמוֹ שְׂכֵתוֹב בְּזֵהר הַנְּקָרָא "מִשְׂכָּא דְחוּיָא", – שהגוף נקרא "משכא דחויא" – "עור הנחש" ("נחש" הכוונה לשלש הקליפות הטומאות לגמרי, וגופו של יהודי שמקליפת "גוהג", נקרא לכן, "משכא דחויא" – "עור

הנחש"¹⁹. כִּי מְהוּתָהּ וְעִצְמוּתָהּ שֶׁל הַנְּפֶשׁ הַבְּהֵמִית לֹא נִחְפָּד לְטוֹב לְכַלֵּל בְּקִרְשָׁה – שכן, המצוות והמעשים הטובים משפיעים רק על לבושי הנפש הבהמית שעל-ידם נעשית מצוה גשמית. ואילו מהותה ועצמותה של הנפש הבהמית, כלומר: כחותיה, אינם נהפכים על ידי כך ל"טוב", כיצד, איפוא, הוא יכול להיות בשמחה גדולה, בשעה שהוא יודע שמבחינת גופו ונפשו הבהמית הוא נשאר עדיין באותו מצב נחות? – מְכַל מְקוּם, תִּיקֵר נַפְשׁוֹ בְּעֵינָיו, לְשִׂמְחָה בְּשְׂמֻחָתָהּ – שמחת הנפש, ביציאתה מגלות הגוף, והתאחדותה מחדש באלקות על-ידי תורה ועבודה, יוֹתֵר מִהַגּוֹף הַנְּבִיָּה, – שהנפש תהיה יקרה בעיניו – לשמוח בשמחתה – מאשר גופו הנבוה, שְׁלֹא לְעָרְבֵי וְלִכְלַבֵּל שְׂמַחַת הַנְּפֶשׁ בְּעִצְבוֹן הַגּוֹף. – שמבלי הבט שמבחינת הגוף קיימת סיבה להיות בעצבות, יהיה בכל זאת בשמחה מבחינת הנפש, שיקרה בעיניו בהרבה. וְהֵנָּה, בְּחֵינָה זו – אופן זה של עבודה, שהנפש האלקית מנתקת עצמה מגלות הגוף והנפש הבהמית, על-ידי מצוות ומעשים טובים, למרות שהגוף נשאר בנחיתותו, הִיא בְּחֵינַת יִצִּיאַת מִצְרַיִם, שְׁנֵאמַר בָּהּ¹⁴: "כִּי בָרַח הָעָם", – שעם ישראל יצא ממצרים בצורה של בריחה. הַלְּבָאֲרָה הוּא תְּמוּהָ, לְמָה הִיָּתָה בְּזֹאת, – "לברוח" ממצרים, וְכִי אִילוֹ אָמְרוּ לְפָרְעָה לְשַׁלְּחֵם חַפְשֵׁי לְעוֹלָם, לֹא הָיָה

12. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "דאה שופטים טז, כא. ורשב"ם שמות יא, ה". 13. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכמבאר הענין בארוכה בד"ה ותפקנה - להצ"צ - ס' החקירה ע' 136". 14. שמות יד, ה. 15. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בזה מתורג' ג"כ זה שלא עיכבן אפילו כהרף עין כו". 16. "ירמי' טז, יט. 17. "ירמי' טז, יט. 18. פיוט ארון עולם. 19. ישע"י נב, יב.

זו, תכלית פריאת העולם], ואם בן אפוא זאת אעשה, וזאת תהיה כל מגמתי כל ימי חלדי — כל משך ימי חיי, לכל פהן — להכניס במחשבה, דיבור ומעשה של תורה, תני רוחי ונפשי, וכמו שכתוב²¹: "אליה ה' נפשי אשא", דתינו²² לקשר מחשבותי

ודבורי במחשבותי ודבורי ותפודה, והן הן גופי הלכות הערכות לפנינו, — הלכות התורה, הן הן מחשבתו ודיבורו של הקב"ה, ועל-ידי הדיבור וההרהור בהלכות התורה, מקשר האדם את דיבורו ומחשבתו, ומחשבתו של הקב"ה, וכן מעשה במעשה המצוות, — שעל-ידי עשיית המצוות במעשה, מתקשר לבוש המעשה שבאדם, לבחינת המעשה של הקב"ה, שלכן נקראת התורה²² "משיבת נפש", פרוש — משיבה את הנפש למקורה ושרשה, ועל זה נאמר²³: — על מה

שלמדנו, שבשעה שהוא שבור בלבו מפאת מעמדו ומצבו הרוחני — ישמח את עצמו על-ידי תורה ומצוות, ועל ידי כך יחזיר את נפשו למקורה ושרשה — נאמר בפסוק: "פקודי ה' ישירים משמחי לב": — שעל-ידי החשבון, שעל-ידי תורה ומצוות, מתעלה גם נפשו הבהמית לאלקות, — תהיה ה'תשובה" שלו, גדולה ועמוקה יותר, ושמחת הנפש תהיה בהרבה יותר אור ושמחה, שכן לפי החשבון האמור לפני כן, הרי נפשו האלקית בלבד תצא מגלות הגוף והנפש הבהמית, ותברח מן ה"רע", שהוא עדיין בתוקפו — ואז הרי מבחינת גופו ונפשו הבהמית הוא עדיין נשאר במצב נחות וירוד; לעומת זאת, אם יתבונן שגם נפשו הבהמית תתעלה על-ידי לימודו תורה וקיומו מצוות — יוסיף לו הדבר הרבה שמחה.

בתוספת אורה ושמחה — הרי זה באשר ישיב אל לבו דעת ותבונה — כשיתבונן בלבו, בדעת ובתבונה, לנחמו — את הלב, מעצבונו ויגונו, — הנובעים מחשבונות מצבו הרוחני, לאמר פנזר לעיל: הן אמת כו' — שאני רחוק בתכלית מהקב"ה, ומתועב

ומשוקץ, אך אני לא עשיתי את עצמי, — העובדה שהנפש האלקית מסוגלת לבוא למצב כזה של גלות בגוף ובנפש הבהמית, המושכות אותה לעינים שפלים ביותר — לא אני יצרתי את הנסיבות, שמצב כזה יוכל להתהוות, אלא הקב"ה הליביש את הנפש האלקית בגוף ובנפש הבהמית, כך שהיא מסוגלת לבוא למצב כזה, ולמה עשה ה' כזאת, להוריד חלק מאורו ותפודה, — הנפש האלקית, הממלא וסוכב כל עלמין — כל העולמות, וכלא קמיה כלא השיב, — והכל

לעומתו לא נחשב לכלום, והלבישו — את האור, את הנשמה, הליביש הקב"ה, ב"משכא דתווא" — בגוף, הנקרא, כאמור, "עור הנחש" ו"טפה סרוחה" — למה, אכן, עשה הקב"ה כך? אין זה כי אם ירידה זו — של הנפש האלקית, היא צרף עליה, — שתבוא אחרי הירידה: להעלות לה' כל נפש החיונית הבהמית שפקלפת נגה וכל לבושיה, הן פחינת מחשבה דבור ומעשה שלה, — שכולם יתעלו אל הקב"ה, על ידי התלבשותן במעשה דבור ומחשבת התורה — על-ידי עשיית מצוות התורה, ועל-ידי הדיבור וההרהור בעניני תורה — שעל ידי כך מתעלה הנפש הבהמית ומחשבתה, דיבורה ומעשיה, [וכמו שיתפאר לקמן²⁰ ענין העלאה זו — של הנפש הבהמית ולבושיה באריכות, איך שהיא — העלאה

ליקוטי אמרים

בתוספת אורה ושמחה כאשר ישיב אל לבו דעת ותבונה לנחמו מעצבונו ויגונו לאמר כנ"ל הן אמת כו' אך אני לא עשיתי את עצמי. ולמה עשה ה' כזאת להוריד חלק מאורו ית' הממלא וסוכב כל עלמין וכולא קמיה כלא השיב והלבישו במשכא דחויא וטפה סרוחה אין זה כי אם ירידה זו היא צורך עליה להעלות לה' כל נפש החיונית הבהמית שמקליפת נוגה וכל לבושיה הן בחי' מחשבה דבור ומעשה שלה ע"י התלבשותן במעשה דבור ומחשבת התורה [וכמו"ש לקמן ענין העלאה זו באריכות איך שהיא תכלית פריאת העולם] וא"כ אפוא זאת אעשה וזאת תהיה כל מגמתי כל ימי חלדי לכל בהן חיי רוחי ונפשי וכמו"ש אליך ה' נפשי אשא דהיינו לקשר מחשבותי ודבורי במחשבותי ודבורי ית' והן הן גופי הלכות הערכות לפנינו וכן מעשה במעשה המצוות שלכן נקראת התורה משיבת נפש פי' למקורה ושרשה וע"ז נאמ' פקודי ה' ישירים משמחי לב:

יום שישי כ"ג אדר א'

זו מביאה לשמחת-נפש גדולה: שמחת היציאה מהגלות ומהשבי, ולמרות שהגוף נשאר במצבו הנחות והלא-טוב — צריכה הנפש להיות יקרה בעיני הרבה יותר מהגוף, וממילא אסור ששמחה זו תופר על-ידי העצבות הנובעת מהגוף. והנה, על ידי קיום הדברים הנזכרים לעיל, להיות גיפו נבוה ונמאם בעיניו, —

בהשתכנעו, על-ידי חשבון הנפש, עד כמה הגוף ירוד, רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה — ממזה שהוא יוצא מהגלות וחוזר לשרשו האלקי, על-ידי מצוות ומעשים טובים, הרי זו דרך ישרה וקלה לבה

ליקוטי אמרים

פרק לב והנה ע"י קיום הדבר הנ"ל להיות גופו נבוה ונמאם בעיניו רק שמחתו

תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבה ובהחזירה לשרשה באלקות, על-ידי קיום התורה והמצוות — שיבה וחזרה

פרק לב. בפרק הקודם, פרק לא, הסביר רבנו הזקן, שאחרי שהאדם מגיע למירות ול"לב נשבר", על-ידי שעושה חשבון נפשו ומצבו הרוחני שאינו כמו שצריך להיות — ישתדל להגיע לשמחה אמיתית על-ידי התבוננותו, שאכן, מבחינת הגוף והנפש הבהמית, הוא רחוק מהקב"ה תכלית ריחוק,

אבל יש בו הרי נפש אלקית, שהיא חלק אלקה ממעל ממש, ומאחר שהנפש האלקית נמצאת בגלות הגוף והנפש הבהמית, ורחמנות גדולה עליה — ישתדל, משום כך, בלי הפסק לגאול את הנפש האלקית מגלות זו ולהחזירה לשרשה באלקות, על-ידי קיום התורה והמצוות — שיבה וחזרה

"וְאֶהְבֶּתְךָ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ"¹
 לְכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל
 לְמַגְדוֹל וְעַד קָמֹן. - החל
 מגדול במצוות ובמעשים

ליקוטי אמרים

לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל
 למגדול ועד קמון.

טובים, וכלה בקטן במצוות
 ובמעשים טובים, את כולם
 עליו לאהוב כמו שהוא
 אוהב את עצמו.

שבת קודש כ"ד אדר א'

הַעוֹשִׂים גּוֹפִים עֶקֶר וְנַפְשָׁם טַפְלָה - אִי אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת אֶהְבֶּת
 וְאֶהְבֶּת אֶמְתִּית בֵּינֵיהֶם, - מאחר שעניני הנפש - בהם האהבה
 לזולת היא טבעית ועצמונית - אינם בעיניו העיקר, כי אם עניני הגוף,
 ומבחינת הגוף, הרי הוא הזולת - נפרדים וחלוקים אחד מהשני ואי
 אפשר שתשרוד ביניהם
 אהבה אמיתית, אלא -
 אהבה, התלויה בדרך
 לבידה. - שאו, מוגבלת
 האהבה בהתאם לגבולות
 ה"דבר", וכשה"דבר" הגורם
 את האהבה, בטל - בטלה
 ממילא האהבה. ואילו מי
 שהנפש היא עיקר בעיניו

ליקוטי אמרים

כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו
 והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן
 באלקי חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה
 ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם
 בה' אחד רק שהגופים מחולקי'. ולכן העושי' גופם עיקר
 ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואהבה אמיתית
 ביניהם אלא התלויה בדבר לבריה.

והגוף - טפל, יש לו הרי, מבחינת הנפש, אהבה עצמונית לזולת,
 באותה מדה של האהבה העצמונית והטבעית שבין אחים. להלן,
 יסביר רבנו הזקן "ענין עוד יותר גדול בהנ"ל, שהשמחה מביאה לידי
 קיום מצוה כזו - שהיא כל התורה כולה" (לשון כ"ק רבינו). כלומר:
 כשגופי יהיה מאוס עליו, ושמחתו תהיה מצד הנפש בלבד, זה יביא
 אותו לקיום מצוה כזו המבטאת את התורה כולה - והיא, אכן, מצות
 אהבת ישראל - אלא עד כאן דובר אודות מצוה זו כשלעצמה, ולהלן
 ידובר אודות מצוה זו - אהבת ישראל - כפי שהיא "כל התורה כולה".
 שכן, דברי חכמינו ז"ל², שאהבת ישראל היא יסוד ושורש כל התורה,
 כלומר יסוד ושורש לכל המצוות, דורשים הסבר. שני סוגים במצוות:
 מצוות שבין אדם לחבירו, ומצוות שבין אדם למקום. אפשר, לכן,
 להבין, כיצד אהבת ישראל יש בה משום יסוד לקיום כל המצוות שבין
 אדם לחבירו; ברם, איזו שייכות יש לאהבת הזולת כמו את עצמו, לכך
 שבגללה יהיה זהיר במצוות שבין אדם למקום - שבגלל אהבה זו,
 יקיים, למשל, מצות תפילין, או מצוות דומות אחרות? אלא, לפי
 ההסבר האמור, שכדי לקיים מצות "ואהבת לרעך כמוך" כראוי, הרי
 זה דוקא על-ידי שעושים את הנשמה עיקר ואת הגוף טפל - יובן
 הדבר, שעצם דבר זה הוא אכן יסוד גם למצוות שבין אדם למקום:
 יסוד ושורש התורה כולה הוא להעלות את הנפש מעל הגוף, וכפי
 שרבנו הזקן יסביר להלן.

כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו, - הרי שאין מקום כלל שמצד
 גופו יאהב את עצמו יותר מאשר את הזולת; כן אין מקום כלל שיאהב
 את עצמו יותר מאשר את הזולת, בחשבו שהנפש שלו היא למעלה
 במדרגה מאשר הנפש של הזולת, שכן, וְהַנֶּפֶשׁ וְהַרוּחַ מִי יוֹדֵעַ
 גְּדוּלָתָן וּמְעֻלָתָן בְּשָׂרָשָׁן
 וּמְקוֹרָן בְּאֱלֹקִים חַיִּים, -
 כיצד, איפוא, הוא יכול
 לדעת שנפשו חשובה והיא
 למעלה מנפש הזולת? שמא
 המצב הפוך לגמרי? בְּשָׂגָם -
 כי בעצם, שֶׁבְּלֵן מְתַאֲמוֹת,
 - כל הנשמות שוות,
 במדרגה אחת. כ"ק רבינו

מעיר: "ועוד יותר מזה שמתאימות אבל מחולקות כאו"א בפ"ע - הנה
 ואב אחד כו". כלומר: נוסף על כך, שהנשמות מתאימות, אך יחד עם
 כך הן נבדלות אחת מהשניה וכל נשמה היא דבר לעצמו (כי עצם
 הדבר שאנו אומרים שהן מתאימות אחת לשניה מורה על התבדלותן
 ולא על התאחדותן) - הרי כפי שרבנו הזקן ממשיך ואומר ביחס
 לענינו - וְאֵב אֶחָד לְכָלֵּנָה, - אב אחד ושורש אחד לכל נפשות בני
 ישראל². כ"ק רבינו מסיים הערתו האמורה: "כולנה - מתאחדים".
 כלומר: הרי זה יותר מאשר נאמר קודם, בכך ש"אב אחד" הוא
 "לכולנה" - אחדות אחת. וְלֵבָן נִקְרָאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל "אחים" מִמֶּשֶׁי,
 מְצַד שָׂרֵשׁ נַפְשָׁם בְּה' אֶחָד; - כמו שלהרבה אחים יש אב אחד, כך
 יש לכל הנשמות אב אחד ושורש אחד. בכך מוסבר כיצד אפשרי,
 לכאורה, הדבר לאהוב את הזולת כמו את עצמו; אהבת עצמו היא
 הרי טבעית ועצמונית, ואילו האהבה לזולת, איננה עצמונית כי אם
 אהבה הנוצרת, ודבר עצמותי הוא תמיד חזק יותר מאשר דבר הנוצר
 ונרכש. כיצד, איפוא, הוא יכול לאהוב את הזולת כמו שהוא אוהב
 את עצמו? אלא, לפי האמור, שמבחינת הנשמה כל בני ישראל הם
 אחים, כי הם באים משורש אחד, מובן הדבר, שכן, מבחינת הנשמה
 הרי גם האהבה לזולת היא אהבה טבעית ועצמונית, באותה מדה
 שהאהבה בין אחים היא טבעית ועצמונית. ברם, כל האמור הוא רק
 מבחינת הנשמה בלבד, רק - זאת, שְׁהַגּוּפִים מְחֻלְקִים, וְלֵבָן

1. ויקרא יט, יח. 2. לפני כן הוא אומר "מי יודע גדולתן ומעלתן" - של הנפשות, הרי שישנם הבדלים בין מדרגות הנפשות, ומיד אחר כך
 הוא אומר "שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה", שכל הנפשות שוות ואפילו מאוחדות? אלא הפירוש הוא: ב"אלקים חיים", השם של "בינה
 דאצילות", בה מתחילות הנשמות לרדת בסדר ההשתלשלות של המדרגות - כאן ישנם הבדלים בין מדרגה אחת לשניה; אין זה אלא מה שאין
 אנו יודעים אופן החילוקים. אך, כשהנשמות נמצאות בשורשן, ב"חכמה", שהיא בחינת "אב אחד" - "אב" הוא בחינת "חכמה" - שם אין שום
 הבדל והתחלקות בין נשמה אחת לשניה (כמו במשל (בפרק שני) - ביחס לשורש הנשמה ואין שהיא יורדת לאחר מכן בהשתלשלות - ה"בין"
 ששורשו הוא מטיפת מוח האב, שם אין עדיין ציור של אברים נפרדים; וכשטיפת האב יורדת לאחר מכן בבטן האם, שם מתחילה להתהוות
 תבניתם של האברים השונים והתחלקותם). הרי שבשורש הנשמות "אב אחד לכולנה" - שכל הנשמות מאוחדות. 3. הערת כ"ק אדמו"ר
 שליט"א: "ולא קרובים או דומין (כהפי' לך יג, ח) - מה שבני ישראל מתוארים כאחים, מציין רבנו הזקן, שהכוונה ל"אחים ממש", ולא
 כ"אחים" במובן של "קרובים" או "דומים" (כמו שהמלה אחים מתפרשת בפרשת לך לך, על המלים "כי אנשים אחים וגו': אחים - "קרובים";
 פירוש שני: אחים - "דומין בקלסתר פנים"). 4. שבת לא, א.

ה'תש"ג	יח אדר א	יום שלישי
		שיעורים. חומש: כי תשא, שלישי עם פירש"י. תהלים: פח"פט. תניא: והנה באמת . . . "76" באריכות.
		בברכה מעין שלש אם שתה יין ואכל פירות מז' המינים, חותם: ועל פרי הגפן ועל הפירות, בא"י [ברוך אתה ה'] על פרי הגפן והפירות (ולא "ועל" הפירות).

יום ראשון
תהלים:
מפרק פה
עד פרק פט

ה'תש"ג	יט אדר א	יום רביעי
		שיעורים. חומש: כי תשא, רביעי עם פירש"י. תהלים: צ"צו. תניא: וכל שלא . . . "לט" הצדקה וכה"ג.
		החסידים, אפילו הבינונים, היו בקיאים בתנ"ך. ומנהג מסודר הי' אצלם, אשר אחר לימוד שיעור משניות שאחרי תפלת שחרית, בשעת קפילת הטו"ת היו אומרים שיעור תנ"ך, באופן אשר במשך שלשה חדשים היו גומרים את התנ"ך.

יום שני
תהלים:
מפרק צ
עד פרק צו

ה'תש"ג	כ אדר א	יום חמישי
		שיעורים. חומש: כי תשא, חמישי עם פירש"י. תהלים: צד"קג. תניא: ואפילו בבחי' . . . "לט" ושנה כו'.
		ניט עבודה איז אז עבודה זאל זיין באמת, נאָר אמת אליין איז אן עבודה, אז די נעגעל זיינען אמת. וואָס ווערסטו נתפעל? מדת האמת ראה (סנהדרין קיא. א) ונפל על פניו.

יום שלישי
תהלים:
מפרק צז
עד פרק קג

תרגום חפשי
אין משמעותה של 'עבודה', ש'עבודה' תהי' באמת, אלא האמת עצמה היא עבודה, שהצפרניים הינן חדרות באמת. מה אתה מתפעל? מדת האמת ראה (סנהדרין קיא, א) ונפל על פניו!

ה'תש"ג	כא אדר א	יום ששי
		שיעורים. חומש: כי תשא, ששי עם פירש"י. תהלים: קד"קה. תניא: אבל באמת . . . בשגגות.
		שם חסיד הוא שם קדום הנמצא בדרז"ל גם על אדם הראשון (עירובין יח ב), והוא תואר השלימות וההפלגה אם בשכל או במדות או בשניהם יחדיו. אמנם בתורת חסידות חב"ד תואר חסיד הוא, מי שמכיר מהותו העצמי ומעמדו בידיעת התורה ולימודה ומצבו בקיום המצות. יודע הוא מה שחסר לו ונותן לב ודואג למלאות את החסר, ומרבה במשמעת בדרך קבלת עול.

יום רביעי
תהלים:
מפרק קד
עד פרק קה

ה'תש"ג	כב אדר א	שבת	יום חמישי
		הפטורה: וישלח אַחאַב.	תהלים: מפרק קו עד פרק קז
		שיעורים. חומש: כי תשא, שביעי עם פירש"י. תהלים: קו"קז. תניא: פרק לא. והנה . . . משמחי לב.	
		אאמו"ר כותב באחד ממאמריו: הא דסעודה שלישית היום לא גו', היינו שא"צ פת, אבל צריך לטעום איזה דבר, וא"ר יוסי יהא חלקי מאוכלי ג' סעודות.	

תורת רבינו הזקן בתחילת בואו לליאזנא: לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה. יתרון תפלת המנחה על התפלות דשחרית וערבית הוא בזה, שהיא באמצע היום, בשעה שבני אדם עסוקים וטרודים בעניניהם, ומפסיקים לתפלת המנחה. וזהו: לעולם, עבודת האדם בעולם היא שיהא אדם שִׁכְל המאיר ופועל במידות, זהיר יאיר, היינו התגברות הצורה על החומר, וזה ניכר בענין תפלת המנחה.

ה'תש"ג	כג אדר א	יום ראשון	יום שני
		שיעורים. חומש: ויקהל, פרשה ראשונה עם פירש"י. תהלים: קח"ק"ב. תניא: פרק לב. והנה . . . "מא" ועד קטן.	תהלים: מפרק קח עד פרק קיב
		הרבנים ובעלי תורה נקראים עיני העדה וראשי אלפי ישראל, וכשהראש הוא בריא אזי גם הגוף בריא.	

ה'תש"ג	כד אדר א	יום שני	שבת קודש
		שיעורים. חומש: ויקהל, שני עם פירש"י. תהלים: קיג"ק"ח. תניא: כי מאחר . . . "מא" לבדה.	תהלים: מפרק קיג עד פרק קיח
		אדמו"ר האמצעי ענה לר"ה פאריטשער על שאלתו, אם יחזור חסידות גם בעיירות שאנשיהם אין להם מושג בחסידות: דברי חסידות הערט די נשמה [דברי חסידות שומעת הנשמה]. וכתוב ונוזלים מן לבנון, לבנון ל"ב נו", חכמה ובינה שבנשמה. און אז די נשמה הערט, איז נוזל ונוטף אין דער הארת הנשמה וואס איז מחי' דעם גוף, און עס ווערט א חזוק אין דעם ועשה טוב פון רמ"ח מ"ע און אין דעם סור מרע פון שס"ה מל"ת [וכאשר הנשמה מקשיבה 'נוזל ונוטף' הדבר בהארת הנשמה המחיה את הגוף, ונוצר חזוק ב'ועשה טוב' שברמ"ח מצוות עשה וב'סור מרע' שבס"ה מצוות לא תעשה].	

יום ראשון

מצה מלוחה - מותר או אסור

מובא בפוסקים שאין לתת מלח לתוך הבצק ממנו אופים מצה, שכן, אם המלח מוגדר כמי פירות, הימצאותו בבצק במקביל למים תזוז את פעולת החימוץ. לפי זה אין לאסור את המצה בדיעבד, כי העיקר כדעת הסוברים שמלח שלנו אינו כמי פירות (שוע"ר תנה, כט).

אך קיים גם נימוק אחר לאיסור הוספת מלח למצה: יש לחשוש לדעה (מרדכי פסחים סי' תקצד) שהמלח מחמם את הבצק, כי "מליח - כרותח". לפי טעם זה, אם פיזר מלח בבצק ולא אפאו מיד, יש לאסור את אותה מצה (נראה שוע"ר תנה, לא ולג).

הלכות טומאת אוכלין פרק י, הלכה ב: וְהִפְלִחַ שְׁנֵמָחָה - הרי הן כמי פרות, לא מטמאין ולא מכשירין. המלח אינו מתולדות המים, ולכן מלח שנמס ונעשה לח דינו כמו מי פירות. אינו נטמא טומאת משקים, וכמו כן אינו מכשיר מאכלים לקבל טומאה. ובמלח שלנו, אשר עבר תהליך הפרדה ממים באמצעות בישול - יש אומרים (ד"מ ומ"א תסב) שדינו כמים, ויש אומרים (טור שם) שדינו כמי פירות. להלכה כתב רבינו הזקן שהעיקר כדעה הראשונה אך יש לחוש גם לדעה האחרונה. יש לך השלכה הלכתית בדיני אפיית מצה:

יום שני

אם דעת אין, מחשבה מנין

ידוע העיקרון שנאמר אודות איסורי שבת - "מלאכת מחשבת אסרה תורה". כלומר, מן התורה אסורה רק מלאכה שנעשתה מתוך מחשבה וכוונה של האדם. מלאכה הנעשית ללא כל כוונה, אסורה רק מדרבנן.

לפי זה, אם כל מעשי הקטן אין בהם מחשבה, הרי שאין הוא באיסורי שבת מן התורה אלא מדרבנן; אבל אם במעשיו יש מחשבה ומודעות כלשהי, די בכך כדי להגדירם כמלאכת מחשבת.

(ראה שו"ת אהי"ע ח"ג פא, סג)

הלכות טומאת אוכלין פרק יג, הלכה ד: תַּרְשׁ שׁוֹטֵה וְקָטַן . . . יֵשׁ לָהֶם מַעֲשֵׂה, וְאֵין לָהֶם מַחְשָׁבָה. מחלוקת מעניינת קיימת בין האחרונים בהבנת הדין שאין מחשבה לקטן: יש מפרשים כפשוטו - הקטן אינו חושב על מעשיו, ופעולותיו נעשות ללא מודעות; ויש אומרים כי העיקרון שלקטן "אין מחשבה" אמור רק לגבי מחשבה הלכתית, כמו מחשבה לשם מצוה, אך בפעולות סתמיות - אף הקטן עושה אותם מתוך מודעות. לשאלה זו יש השלכה הלכתית מרחיקת לכת:

יום שלישי

טבילה בערב יום טוב - מצוה מהתורה!

אך יש שנקטו בשיטה מחודשת: חיוב הטהרה ברגל אינו נובע רק מכוח חיוב העליה למקדש, אלא ימי הרגל בעצמותם הם ימים מיוחדים, בהם שורה קדושה מיוחדת, ומפאת כך נדרש מהאדם לנהוג בקדושה וטהרה. דברי הרמב"ם אודות כניסה למקדש ואכילת קדשים לא באו אלא אלמדנו אודות הקדושה היתירה השוררת בימים אלו; וכי מדוע ייחדה התורה ימים אלו לעליה לרגל? אין זאת אלא בשל הקדושה העצמית הקיימת בהם, ומטעם זה גופא נדרש מהאדם לשמור עצמו בטהרה.

מאחר ועצם קדושת היום מחייבת את הטהרה - אף בימינו אנו קיים חיוב לטבול ולהיטהר לקראת החג.

(ביאור הרי"ף דר"ט ח"א סט, א)

הלכות טומאת אוכלין פרק טז, הלכה י: כֹּל יִשְׂרָאֵל מְזַהְרִין לְהִיּוֹת טְהוֹרִים כְּכֹל רֵגֶל, מִפְּנֵי שֶׁהֵם נְכוּנִים לְהִכָּנס לַמִּקְדָּשׁ וְלֵאכֹל קִדְשִׁים. מנהג חסידים ואנשי מעשה לטבול בכל ערב שבת ויום טוב במקוה, לתוספת קדושה. מעניין לגלות, כי לכמה דעות יש בטבילה בערב יום טוב משום קיום מצות עשה מהתורה! הדברים מכוונים להלכה שלפנינו, כי קיימת מצוה על כל ישראל להיטהר ברגל. לכאורה נראה, כי הלכה זו אינה נוהגת בימינו. שהרי טעם ההלכה הוא, כדברי הרמב"ם, "מפני שהם נכונים ליכנס במקדש" - דבר שאינו יכול להתקיים אלא בטהרה. ומאחר וכיום לדאבונו אין לנו מקדש, אין מקום להלכה זו.

יום רביעי

מעלתם של 'פושעי ישראל'

מלאכה בהם" - בגוף הכלי, ללא כל ציפוי (ראה כס"מ). לאור זאת ניתן לבאר את דברי הגמרא במקור הלכה זו (סוף

חגיגה):

"אמר ריש לקיש - אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל, קל וחומר ממזבח. מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו, פושעי ישראל

הלכות כלים פרק ד, הלכה ד: וְכֵן כָּלִי עֵץ או עֶצֶם שֵׁשׁ כֶּהֱם בֵּית קָבוֹל שֶׁצִּפָּה אוֹתָן בְּמִתְכַת - טְהוֹרִין, וְאֵינָן מְקַבְּלִין טְמָאָה; מֵאֲחַר שֶׁצִּפָּה אוֹתָן, כְּמִלְוִן; וְהַצִּפּוּי עֲצָמוֹ טְהוֹר. כלי שיש עליו ציפוי ממתכת, אינו מקבל טומאה. הציפוי טהור, שכן הוא בטל כללי; והכלי עצמו טהור, כי השימוש בו הינו באמצעות ציפוי בלבד, ונאמר (ויקרא יא, לב) "אשר יעשה

שמלאין מצוות כרימון . על אחת כמה וכמה".

המחלחל לפנימיות האדם – אך כשם שציפוי כלי מבטלו מטומאה, אף המצוות מעוררות באדם התבטלות כזו שאש גיהנם אינה שולטת בו.

כלומר: פושעי ישראל שמלאים מצוות כרימון דומים למזבח המצופה זהב, כי המצוות מקיפות ומגינות עליהם. אומנם קיום מצוות מהווה "ציפוי" חיצוני בלבד – בניגוד ללימוד תורה

[ע"פ הדרינים על הש"ס עמוד קפה וא"ק]

יום חמישי

זאת תורת הכלי

ככלי, שום חור לא יוכל להתיר טבילה בתוכו. אלא שהדבר יוצר בעיה הפוכה. הלוא הרמב"ם כותב בהלכה שלפנינו, כי חור מועיל לביטול כלי רק אם קודם לכן היה זה כלי שלם, ולא בכלי שמתחילתו נוצר מחור. לפי זה, כאשר עשיית החור קודמת לייצור התיבה – אין בכוחו לבטלה מ'תורת כלי'!

ויש לבאר: הסל והפוחלץ, עליהם מדבר הרמב"ם, שימושם לדברים שנפחם גדול מאוד, כך שחור רגיל אינו מבטל אותם משימוש; מה שאין כן תיבת העץ מיועדת להחזיק מים, והיות שהמים נשפכים דרך החור – בכך הוא מקלקל ומבטל אותה.

[ש"ת צמח צדק, יורה דעה סימן קע"ז חלק א' יח]

הלכות כלים פרק ו, הלכה ג: בָּלִים שֶׁעָשָׂן מִתְחַלֵּה נְקוּבִין בְּמוֹצָא רְמוֹן, בְּגוֹן הַסֵּל, וְהַפְחִלִין שֶׁל גְּמָלִים, וְאַפִּיפִירוֹת - הָרִי אֵלֶּוּ מְקַבְּלִין מִמָּאָה עַד שִׁקְרַע רֶבֶן.

למשמעותה של הלכה זו, יש השפעה על דיני מקוואות. כותב אדמו"ר הזקן, כי כאשר אומן מייצר תיבת עץ אותה אמורים להכניס לתוך חפירת מי מעייץ – עליו לעשות חור גדול בתחתיתה עוד בטרם שהוא מחבר בין הדפנות, "בכדי שלא יהיה עליה תורת כלי מעולם".

בתשובה ארוכה ומנומקת, מבאר ה'צמח צדק' את הדברים: הצורך שאף פעם לא תחול על התיבה 'תורת כלי', נובע בשל העובדה שכמה ראשונים סבורים כי לאחר שכלי כבר הוגדר

יום שישי

כיצד צובעים רצועות תפילין?

צביעת התפילין, הריהו בטל לגביהן. סברא כעין זו מצינו בהלכה שלפנינו: כלי עץ שאינו מקבל טומאה, טהור, אף על פי שהוא מצופה מתכת המקבלת טומאה, כי הציפוי בטל לגבי הכלי. אנו מוצאים גם מקרה הפוך: מושב של בית-הכסא העשוי ברזל ומצופה בעור, טמא, למרות שטומאת מדרס אינה אלא בעור. סיבת ההבדל: היות שהברזל אינו נוח לשיבה מצד עצמו, אלא אם כן מצפים אותו בעור, הדבר מעניק חשיבות לציפוי ואין הוא בטל למושב. מה שאין כן ציפוי המתכת שעל כלי העץ אינו משמש כלום, ונעשה רק לנוי, והלכך הוא טפל לכלי (משנה ראשונה כלים כב, ז).

הלכות כלים פרק י, הלכה יא: הֵיְתָה שֶׁל עֵץ וּמְצָפָה מִתְּכָת, מְהוּרָה.

הלכה למשה מסיני שהתפילין יהיו שחורות. אחת השיטות לצביעה איכותית היא למרוח על עור הבתים שכבת טיח, ועליה למרוח את הצבע, ומתוך כך נספג הצבע היטב. אלא שיש לדון בכשרותן של תפילין אלו: מצד אחד אפשר לומר שהציפוי נידון כדבר בפני עצמו, והתפילין פסולות כי אין כאן עור בלבד; מצד שני יתכן שהציפוי בטל לגבי התפילין, ואם כן אינו פוסל.

בעל ה'גורודע ביהודה' (א"ח ס"א) הכשיר תפילין אלו, בנימוק שמאחר וכל הציפוי אינו בא למטרה בפני עצמה, אלא לשם

שבת-קודש

ציפוי של מתכת

מן ההכרח לומר שישנן חלוקות מסוימות בדין ציפוי כלים: בכל ציפוי – גם אם בעבר היה כלי ולפיכך ראוי לקבל טומאה – כאשר מצפים בו כלי מסוג שאינו ראוי לקבל טומאה, כמו כלי עץ, הציפוי אינו מטמא את הכלי המצופה. זו כוונת הרמב"ם בפרק ד'.

אבל יחד עם זאת, אם ציפה כלי שכן ראוי לקבל טומאה, כמו כלי מתכת – או אז הציפוי לא מטהרו. אדרבה: אם הכלי היה טהור, וכעת מצפים אותו בציפוי מתכת טמא – הכלי המצופה נעשה טמא. ועל מקרה זה מדובר כאן.

[הר המיך, חלק ג, עמוד שמו]

הלכות כלים פרק יב, הלכה ה: פְּלִי מִתְּכֹת הַטְּהוּרִין שְׂאֵנָן בְּאֵנָה [ציפה במתכת מיוחדת לציפוי] מְמָא, מְמָאין.

הרמב"ם פוסק כאן להלכה, כי במידה וציפו כלי מתכת בציפוי טמא – הכלי נעשה טמא. מכך משתמע, שציפוי טמא – פועל על הכלי מבחינה הלכתית ומטמא אותו.

הדברים מנוגדים, לכאורה, לנאמר בפרק ד' (ה"ד): "כל החיפויין בין שהיו של עץ או של עצם או של עור או של מתכת – טהורין . . . וכן כלי עץ או עצם שיש בהם בית קיבול שצפם במתכת – טהורים ואין מקבלין טומאה". כלומר: א) הציפוי לעולם טהור; ב) הוא מחסן גם את הכלי מפני טומאה.

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - י"ח כ"ד אדר א' ה'תשס"ח

יום ראשון

הלכות טמאת אכלין פרק י

א. כָּבֵר בֶּאֱרֹנוּ, שֶׁהִשְׁבַּעַה מִשְׁקִין בְּלִבְדוֹ, הֵם הַמְטַמְּאִין אוּ מְכַשְׂרִין; וְהִשְׁאָר קְרוּיִין מִי פְרוֹת, וְאֵינוּ מְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשְׂרִין. וְשִׁבְעָה מִשְׁקִין שְׁמַנֵּינוּ, תּוֹלְדוֹתֵיהֶן כִּיּוֹצֵא בְהֶן. **ב.** תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם - הֵם הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ, וּמִן הָאֵזֶן, וּמִן הַגְּדוֹלִים בֵּין הַחֲטָם, וּמִן הַפֶּה, וּמִי רִגְלֵי כְּנֵי אָדָם בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטָנִים - כָּל אֵלוֹ הַיּוֹצֵאִין מִן הָאָדָם מִשְׁקִין הֵן, בֵּין שְׂיֻצָאוּ לְדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם, בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ. אַכֵּל מִי רִגְלֵי כְּהֵמָה, וְהַמְלַח שְׁנִמְחַת [נַעֲשֶׂה נִזְוָל] - הֲרִי הֵן כְּמֵי פְרוֹת, לֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשְׂרִין.

ג. הַדָּם הַמְּנוּי מִן הַמְּשָׁקִין - הוּא הַדָּם הַשּׁוֹתֵת בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה, מִן הַבְּהֵמָה וְהַחֲמִיזָה וְהַעוֹפוֹת הַטְּהוֹרִין; אַכֵּל דָּם הַקְּלוֹחַ [מִמְכַּח], אֵינוּ מְכַשֵּׁר, שְׁעֵדִין חַיִּים הֵם, וְהֲרִי הוּא דוֹמָה לְדָם מִכָּה אוֹ לְדָם הַקָּז. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּנוּ דָם עַל הָאֲכָלִין, וְנִתְקַנְּחַת הַדָּם בֵּין סִימָן לְסִימָן [בִּיּוֹ שְׁחִיטַת קֹנֵה לְשַׁחֲטוֹת וּשְׁט] - הֲרִי זֶה סֶפֶק; לְפִיכֵף תּוֹלִין עֲלָיו, לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. תּוֹלְדוֹת הַדָּם, דָּם הַקָּז שֶׁל אָדָם שֶׁהוֹצִיאָו לְשַׁתְּיָה [לְבַחֲמָה]; אַכֵּל אִם הוֹצִיאָו לְרַפְּאָה, טְהוֹר וְאֵינוּ מְכַשֵּׁר. וְכֵן דָּם שְׁחִיטָה בְּבִהֵמָה וּבְחַמִּיזָה וּבְעוֹפוֹת הַטְּמֵאִין, וְהַדָּם הַיּוֹצֵא עִם הַלְחָה וְעִם רֵעִי, וְדָם הַשְּׁחִין וְאֲבַעְבּוּעוֹת, וְתַמְצִית [דָּם שְׁבַתוֹר -] הַבָּשָׂר - כָּל אֵלוֹ אֵינָן מְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשְׂרִין, אֲלֹא הֲרִי הֵן כְּשֶׁאֵר מִי פְרוֹת. וְדָם הַשְּׂרָץ, כְּכִשְׁרוֹ - מְטַמֵּא וְאֵינוּ מְכַשֵּׁר, וְאֵין לָנוּ כִּיּוֹצֵא בּוֹ.

ד. מִי הִחְלַב, הֲרִי הֵן כְּחֵלֶב. וְחֵלֶב הָאָדָם שְׂאֵינוּ צָרִיף לוֹ - אֵינוּ מְשַׁקָּה, לֹא מְטַמֵּא וְלֹא מְכַשֵּׁר; לְפִיכֵף, חֵלֶב הַזָּכֵר אֵינוּ מְשַׁקָּה. וְכֵן חֵלֶב בְּהֵמָה וְחִמָּה שְׂיֻצָא שְׁלֵא לְרֻצוֹן, כְּגוֹן שׁוֹב מִן הַדָּד אוֹ שֶׁחֲלָבוֹ כְּמַחְסֶפֶס [- בְּלֹא מַשִּׁים]. אַכֵּל חֵלֶב הָאִשָּׁה, בֵּין שְׂיֻצָא לְרֻצוֹן בֵּין שְׂיֻצָא שְׁלֵא לְרֻצוֹן - סִתְּמוּ מִשְׁקָה, וּמְטַמֵּא אוּ מְכַשֵּׁר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְאוּי לְתִינוּק.

ה. הַמְּשָׁקִין הַיּוֹצֵאִין מִן הַטְּמֵאִין [דְּלַחֲלוֹ], שְׁאוֹתֵן הַמְּשָׁקִין אֲבוֹת הַטְּמֵאָה הֵן - מְטַמְּאִין בְּלֹא הַכְּשָׁר; שֶׁהַטְּמֵאָה וְהַכְּשָׁר בְּאֵין כְּאֶחָת. וְאֵלוֹ הֵן: זוֹבּוֹ שֶׁל זָב, וְשִׁכְבַת וָרֵעוּ, וּמִימֵי רִגְלָיו, וְרִבִיעִיַּת דָּם מִן הַמֵּת, וְדָם הַנֶּגְדָה. וְכֵן דָּם מִגִּפְתּוֹ [מִכְתוֹ] שֶׁל זָב וְחִבְרִיו, וְחֵלֶב שֶׁל אִשָּׁה, וְדַמְצַת עֵינָם עִם שְׂאָר תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם הַיּוֹצֵאִין מִן הַטְּמֵאִין כְּמִשְׁקִין טְמֵאִין, שֶׁהֵן מְטַמְּאִין [אֶפִּילוֹ -] בְּלֹא כֹנְנָה; שֶׁמְשָׁקִין טְמֵאִין מְטַמְּאִין לְרֻצוֹן וְשֵׁלֵא לְרֻצוֹן. לְפִיכֵף, נִדָּה אוֹ זָבָה שֶׁנִּטְף חֵלֶב מִדְּיָדָהּ לְאוֹר הַתַּנּוּר [מִחֲסוֹ] - נִטְמָא הַתַּנּוּר וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ.

ו. כָּבֵר בֶּאֱרֹנוּ, שֶׁהַמְּשָׁקִין הַיּוֹצֵאִין מִטְּבוֹל יוֹם אֵינָן מְטַמְּאִין. לְפִיכֵף, אִם נָפְלוּ אֶפְלוֹ עַל כָּבֵר שֶׁל תְּרוּמָה, אֵינוּ מְכַשֵּׁר עַד שְׂיֻפְלוּ לְרֻצוֹן, כְּשֶׁאֵר הַמְּשָׁקִין הַטְּהוֹרִין, שְׂאֵין מְכַשְׂרִין אֲלֹא לְרֻצוֹן.

ז. הַזַּעֲחָה, וְהַלְחָה הַסְּרוּיָה, וְהֲרָאִי, וּמְשָׁקִין הַיּוֹצֵאִין מִכֵּן [הַנּוֹלַד מִהַרְיָוִן שֶׁל -] שְׁמוֹנֶה עָדָשִׁים, וְהַשּׁוֹתֵה מִי טְבַרְיָה וְכִיּוֹצֵא בְּהֶן, אֵף עַל פִּי שְׂיֻצָאִין [מִגְּרֹר] נְקִיִּים - כָּל אֵלוֹ אֵינָן מְשָׁקִין, וְלֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשְׂרִין.

ח. הַשּׁוֹתֵה שְׂאָר מִשְׁקִין, וְיֻצָאוּ - הֲרִי הֵן מְשָׁקִין כְּשֶׁהָיוּ, שְׂאֵין שְׂאָר הַמְּשָׁקִין טְהוֹרִין בְּגוּף. כִּיצַד? שֶׁתָּה מֵיִם טְמֵאִין וְהִקִּיאָן - הֲרִי אֵלוֹ טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא טְהוֹרוּ בִּיצִיאָתָן. שֶׁתָּה מֵיִם טְמֵאִים וְטְבַל, וְאַחַר כֵּף הִקִּיאָן, אוֹ שֶׁנִּסְרַחַו, וְאַחַר כֵּף הִקִּיאָן, אוֹ שְׂיֻצָאוּ מִלְּמִטָּה, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא טְבַל - הֲרִי הֵן טְהוֹרִין. שֶׁתָּה שְׂאָר מִשְׁקִין טְמֵאִין, אוֹ שְׂאֵל אֲכָלִין טְמֵאִין - אֵף עַל פִּי שֶׁטְּבַל, וְאַחַר כֵּף הִקִּיאָן - טְמֵאִין, לְפִי שְׂאֵינָן טְהוֹרִין בְּגוּף; נִסְרַחַו, אוֹ שְׂיֻצָאוּ מִלְּמִטָּה אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא טְבַל - הֲרִי הֵן טְהוֹרִין.

ט. כָּבֵר בֶּאֱרֹנוּ, שֶׁהַזַּעֲחָה אֵינָה מְשַׁקָּה; אֶפְלוֹ שֶׁתָּה מִשְׁקִין טְמֵאִין וְהִזִּיעַ, זַעְתּוֹ טְהוֹרָה. אַכֵּל הַבָּא בְּמֵיִם שְׂאוּבִין, וְהִזִּיעַ - זַעְתּוֹ טְמֵאָה [בְּטוֹמְאֵת מֵיִם שְׂאוּבִין]; וְאִם נִסְתַּפַּג [הַתְּנַגַּב] מִן הַמַּיִם הַשְּׂאוּבִין, וְאַחַר כֵּף הִזִּיעַ - זַעְתּוֹ טְהוֹרָה. **י.** זַעַת בְּתֵיִם, שִׁיחִין, וּמַעְרוֹת, וּבוֹרוֹת - אֵינָה מְשַׁקָּה; וְאֶפְלוֹ הֵיוּ טְמֵאִין, זַעְתָּן טְהוֹרָה. אַכֵּל זַעַת הַמְּרַחֵץ - כְּמֵיִם, וְאִם הִתְהַרְחֵץ טְמֵאָה, זַעְתָּה טְמֵאָה; וְאִם הִתְהַרְחֵץ טְהוֹרָה, וְהִכְנִיס בָּהּ פְרוֹת - הַכְּשָׁרוֹ. הַכְּנִיס לֶה פְלִים - הֲרִי הַמַּיִם שֶׁעָלִיָּהֶן כְּתוּלוֹשִׁין [מִמְקוֹם חִיבוּרוֹ] כְּרֻצוֹן, וּמְכַשְׂרִין. **יא.** בְּרֵכָה שְׁבִיבִית, וְהַבֵּית מִזִּיעַ מִחֲמַתָּה - אִם הִתְהַרְחֵץ הַבְּרֵכָה טְמֵאָה, זַעַת כָּל הַבֵּית שֶׁמִּחֲמַתָּה טְמֵאָה.

יב. שְׁתֵּי בְּרֵכוֹת בְּבֵית, אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה - [אִם] הַמִּזִּיעַ קְרוֹב לְטְמֵאָה, טְמֵאָה; קְרוֹב לְטְהוֹרָה, טְהוֹר; מִחֲצָה לְמִחֲצָה, טְמֵאָה.

יג. הַמַּחֲל [- זֵיעַת הַיִּתִּים] - כְּשֶׁמֶן. מִשְׁקִין הַמְּנַטְפִּין מִן סֵלִי וְיִתִּים וְעֻנְבִים - אֵינָן מְשָׁקִין, וְלֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשְׂרִין עַד שְׂיֻכְּנַס אוֹתָן בְּכָלִי.

יד. הַשּׁוֹקֵל עֻנְבִים כְּכֵף מֵאוֹנָיִם - הֵינָן שְׁכַפְּפָה אֵינוּ מְשַׁקָּה, עַד שְׂיַעֲרָה אוֹתוֹ לְתוֹף הַכְּלִי; הֲרִי זֶה דוֹמָה לְסֵלִי וְיִתִּים וְעֻנְבִים שֶׁמְנַטְפִּין.

טו. הַדּוֹרַס [- לוחץ] עֻנְבִים שֶׁל תְּרוּמָה בְּחֵבֵית - אֵף עַל פִּי שֶׁהֵינָן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו, הֲרִי הֵן כֵּל טְהוֹר.

טז. מִשְׁקָה בֵּית הַמְּטַבְּחִים שֶׁבְּעוֹזְרָה, וְהוּא דָם הַקְּדוּשִׁים וְהַמַּיִם שֶׁמְשַׁתְּמָשִׁין בְּהֶן שֵׁם - טְהוֹרִין לְעוֹלָם, וְאֵינָם מְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשְׂרִין; וְדָבָר זֶה, הַלְּכָה מִפִּי הַקְּבֵלָה [מִמִּשְׁחַת רַבִּינָן]. לְפִיכֵף, כָּל דָּם הַזֹּבְחִים אֵינוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה, וְאֵינוּ מְכַשֵּׁר. וְהוֹאִיל וְדָם הַקְּדוּשִׁים אֵינוּ מְכַשֵּׁר - קְדוּשִׁים שֶׁנִּשְׁחָטוּ בְּעוֹזְרָה לֹא הַכְּשָׁרוּ בְּדָם שְׁחִיטָה; וְאֵין לְבָשָׂר הַקְּדוּשִׁים הַכְּשָׁר, אֲלֹא כְּמִשְׁקִין שְׂיֻפְלוּ עַל הַכְּשָׁר חוּץ מִמְּשַׁקָּה בֵּית הַמְּטַבְּחִים.

יז. פֶּרֶת קְדוּשִׁים שֶׁהִעֲבִירָהּ בְּנֶהָ, וּשְׁחִטָּה וְעִדִּין מִשְׁקָה טוֹפֵחַ [- רְטוּב] עָלֶיהָ - הֲרִי זֶה מְכַשֵּׁר; לְפִיכֵף, אִם נִמְצָא

לבצר בבית הפרס לגת בטְהָרָה - מטהר את הבוצרין והכלים, ומנה עליהן שלישי ושביעי ומעריב שמשן, כדי להפיר [לעשות היכר] שאין מקלין בטמאת בית הפרס, אלא מפני שהוא ספק. ואחר כך נכנסין ובוצרין, ומוציאין חוץ לבית הפרס, ואחרים טהורין מקבלין מהן, ומוליכין לגת; ואם נגעו אלו באלו [האנשים שבבית הפרס באלו מחוצה לו], טמאין ומטמאין את הענבים - שהאנשים שבבית הפרס טמאין, ומטמאין לאותן שבחוץ, ועושין אותן ראשון לטמאה, והן מטמאין הענבים - שהרי הכשרו משיצאו חוץ לבית הפרס.

ו. המוסק [קוטף] זיתיו לכבשן, או למכרן בשוק - לא הכשרו, עד שיפלו עליהן משקין ברצון כשאר האכלין. וכן המוסק זיתיו לדרף בבית הבד - לא הכשרו, עד שתגמר מלאכתן [- יעמדו לסחיטה]. ומפני מה יכשרו הזיתים שנגמרה מלאכתן? שחזקתן שהכשרו במחל [זיעה] שלהן, שהרי רוצה בקיומו, כדי שיהיו נוחין לדרף; אבל קדם שתגמר מלאכתן, אין המחל היוצא מהן מכשיר, מפני שאינו רוצה בקיומו. לפיכך, זיתים שלא נגמרה מלאכתן, שנפלו עליהן משקין טמאין - אין טמא אלא מקום מגען, ככל האכלין שלא הכשרו. נפלו עליהם משקין טמאין אחר שנגמרה מלאכתן - נטמאו בלן, שהמשקין הטמאין מטמאים את המחל שבהן, והמחל מטמא את בלן, שהמחל שיצא מהן אחר גמר מלאכתן חשוב משקה, ומטמא ומכשיר.

ז. הבית של זיתים מגלגלין [מלוחים לאכילה] - צריך לנקב החבית, כדי שיצא המחל [ולא יוכשרו]; ואם לא נקב, הרי אלו מכשרין. נקבה, וסתמוה שמרים, והרי הן בלולים במחל - אינן מכשרין, מפני שאינן ברצונו, שהרי נקב אותה.

ח. זיתים שמסקן לדריקה, מאימתי גמר מלאכתן? משתגמר מסיקתן, והיו מנחין ומוכנין לדריקה; ואף על פי שלא נפלו עליהן משקין, ולא יצאו מהן משקין - הואיל ונגמרה מלאכתן, הכשרו. אבל קדם שתגמר מלאכתן - אף על פי שנתמצכו, והזיעו, ונתחפרו במשקהן - אינן מכשרין. גמר מלמסק זיתיו, אבל עתיד לקח זיתים אחרים ולהוסיף עליהן - אפילו אינו עתיד להוסיף אלא או קב או קבים, לא הכשרו; ואם הערים [התחכם] הוסיף כדי שהראשונים לא יוכשרו, הרי אלו מכשרין. גמר מלקח, אבל עתיד ללוות [זיתים] ולהוסיף [כדי להגדיל את עסקיו], וארעו אבל או אנס או נתעסק במשתה, ולא הוסיף - עדין לא נגמרה מלאכתן, ואינן מקבלין טמאה; ואפילו זבים או זבות מהלכין עליהן, טהורין.

ט. העוטן [מניח במעטו, מקום מיוחד לזיתים] זיתיו בשני בתים [- מתכוון לסוחטו בשתי קבוצות] - פינן שגמר [מלאכת] אחד מהן, הכשרו לקבל טמאה.

י. המוסק זיתיו בגליל העליון, ועתיד להורידם לגליל התחתון - אינן מקבלין טמאה, עד שיוורידם לגליל התחתון; והוא, שחשב עליהם קדם שימסק; אבל אחר

מחט טמאה בכשרה, הרי הכשר טמא. וכן אם היתה הפרה חסומה [בפיה] מחוץ לירושלים - אף על פי שאין המחט ידועה [אם טמאה היא] - הרי הכשר טמא, מפני שנגע בפלים הנמצאין חוץ לירושלים. נמצאת המחט בפּרש [מקום האוכל במעיים], הכשר טהור. ובין כך ובין כך הידים טהורות, שאין טמאת ידים במקדש, כמו שבארנו. במה דברים אמורים? להיות הכשר טמא בדין תורה. אבל להטמא מדבריהם [מדרבנן], אין הקדש צריך הכשר, אלא חבת הקדש מכשרת הכשר; ואם נגעה בו טמאה, בין קלה בין חמורה - נפסל, אף על פי שלא הכשר במשקה, כמו שבארנו.

הלכות טמאת אכלין פּרק יא

א. הבוצר ענבים למכר בשוק, או ליבשן - לא הכשרו לטמאה, עד שיפלו עליהן משקין לרצונו כשאר האכלין. אבל הבוצר לדרף [ליון] - הכשר לטמאה, ואף על פי שלא נפלו משקין על הבוצר כלל, ואם נגעה בו טמאה, נטמא; ודבר זה, גזרה מדברי סופרים. ומפני מה גזרו על הבוצר לגת שהוא מכשר? שפעמים שאדם נכנס לכרמו לידע אם הגיע להבצר, וסוחט אשכול של ענבים לבדיק בו, ומזלפו [מספספו] על גבי הענבים ה בצורות, שהרי הכל לדריקה עומד. ועוד, מפני שאינו מקפיד עליו [שלא יתמעך], הרי הוא מתמעך, ויצאו מימיו, והרי הוא מקפיד עליהן שלא יזובו בקרקע; ונמצא מכשר בהן. לפיכך גזרו שהבוצר לגת הכשרו.

ב. הבוצר ענבים, שאם לא מצא להם שוק [- קונים] יחזירן לגת - לא הכשרו, עד שיבואו לרשות הגת. וכן הזיתים שבאו לרשות הבד - הכשרו, כמו שיתבאר.

ג. הבוצר ענבים, ונהנן בעביט [חפירה בקרקע], או ששטחן על גבי העליון - הכשרו במשקין היוצאין מהן; שהרי דעתו על המשקין, ולפיכך שטח על העליון או נתן לתוף העביט שהוא כמו בור. לפיכך, אם נטל מהן טמא, או מי שידי טמאות - טמאן. בצר ונתן לסלים, או במשטח של אדמה - לא הכשרו; שהרי אינו מקפיד על המשקה היוצא מהן. לפיכך, נטל הטמא מהן ואוכל, ואף על פי שהן מבקעות ומנטפות לגת - הרי הגת טהורה; שהרי לא הכשרו, והרי נבצרו לאכילה. וכן הנוטל מן הסלים ומן המשטח של אדמה, ואכל, והותיר כסאה וכקסאתים, וזרקן לגת, ואף על פי שהינן [שיצא מהם] מנתו על הענבים - לא הכשרו.

ד. ענבים שהיו בסלים או במשטח של אדמה, ולקח מהן לדרכן - הכשרו; לפיכך, צריך לקח בידים טהורות, כדי שלא יטל מהן הטמא ויטמאן.

ה. פּרם שהיה עומד בבית הפרס [שדה שנחרש בה קבר] - הבוצר אותו לגת אינו מכשר, כל זמן שהוא בבית הפרס; הואיל וטמאת בית הפרס מדבריהם [מדרבנן], והבוצר לגת הכשר מדבריהם, הקלו בגזרה זו, ולא גזרו עליו שיהיה מכשר עד שיצא מבית הפרס. לפיכך, הרוצה

ב. כל משקה שנפל על האכלין בתחלה ברצון הבעלים, אף על פי שאין סופו ברצון, או שהיה סופו ברצון, אף על פי שאין תחלתו ברצון - הכשרו; ומשקה שנפל שלא ברצונו, אינו מכשיר. אפלו בלל (הרטיב) הוא פרוטיו מפני הספנה או מפני הצרף, והוא אין רצונו שיהיה בלולין - הרי אלו לא הכשרו. כיצד? הטומן פרוטיו במים מפני הגנבים, או הנותן פרוטיו לשבלת (זרימת) הנקה להביאן עמו - אינן מכשירין.

ג. משקין שנחלשו מן הקרקע שלא ברצון, אינן מכשירין. לפיכך, אדם או בלים או פרות שנבללו (נרטבו) במשקין שנחלשו שלא ברצון - אף על פי שנגעו אכלין באותן משקין ברצון, לא הכשרו; שהרי אותן המים שלא לרצון נחלשו, וכאלו הן עדין בקרקע, שאינן מכשירין. היו המים שעל האדם ושעל הכלים ועל הפרות תלושין ברצון, ונגעו בהן אכלין ברצון - הכשרו. כיצד? הכופה קערה על הכתל בשביל שתודח (ע"י הגשם), המים שבה מכשירין; ואם הניח בהן פרות, הכשרו, מפני שהן תלושין בפלי לזעת. כפינה בשביל שלא ללקה (יתקלקל) הכתל, המים שבה אינן כתלושין, ולפיכך אם נתן בה האכלין, לא הכשרו. נהפוך שיונה הכתל - אם היה כתל בית, הרי אלו מכשירין; שהתלוש שחברו לעגן הכשר, הרי הוא כתלוש, ונקצאו מים שעל כתל בית זה במים שבכלים. ואם היה כתל מערה שאינו בנזן אלא (עשוי מ-) עצמה של קרקע, המים שעליה אינן כתלושין מן הקרקע.

ד. השוטה (מתכופה) לשתות, הרי המים העולין בפיו ובשפמו תלושין ברצונו; שדבר ידוע הוא, שהשוטה יצלה המים בפיו ובשפמו; והואיל ושתה ברצונו, הרי אלו נחלשו ברצון. אבל המים העולים בחטמו וכראשו ובזקנו, אינן תלושין ברצון.

ה. הממלא את הקבית - המים העולים אחריה (אחורי החבית), ובחבל שהוא מוכן (קשור) על צוארה, ובחבל שהוא לצרפה (לצורך מליוה) - הרי הן תלושין ברצון; והמים שבחבל היתר על צרפה, אינן תלושין ברצונו. נתנה תחת הצנור, כל המים שעל גבה ובחבל אינן תלושין ברצון; לפיכך אין מכשירין.

ו. מי שיירדו עליו גשמים, אפלו היה אב הטמאה - המים שעליו, אף על פי שיירדו מצד העליון לתחתון, טהורין; והוא, שינתק אותן מעליו בכל כחו. אבל אם היו שותתין ויורדין (לאט לאט), בשעת פרישתן מטמאין. ובזמן שהן טהורין, אינן מכשירין, שהרי אינן תלושין עליו לרצונו; ואם נער (המים), הרי אלו לרצון. עמד תחת הצנור להקר (להתקדר) או לדוח (להתרחק), הרי זה לרצון; ואם היה טמא, המים שעליו טמאין.

ז. קבית שהיתה מלאה פרות, ויירד הדלף (דליפת גשמים) לתוכה - הרי זה יערה (ישפור) המים מעליה, ואינן מכשירין, אף על פי שרצונו שימתינו בתוכה עד שיערה המים מעליה.

שימסק, אין המחשבה מועלת, אלא הכשרו. גמר את זיתיו, ועתיד למכרן - לא הכשרו; עתיד לתפותן בעלין (לשמירה), הכשרו ומקבלין טמאה.

יא. הלוקח מצטן זיתים מן הגוי - אם יש מסיק על פני האדמה, יעשו בטמאה; שזה בחזקת שגמר ונטמאו (הגוי). ונאמן עם הארץ לומר: 'מעטן זה לא גמרתיו'.

יב. הרוצה לטל מזיתים שלא נגמרה מלאכתו, ולדרף - הרי זה נוטל מהן בטמאה, ומוליד לבית הפד בטמאה, ומכסה השאר בטמאה, ואינו חושש; שהרי לא הכשרו, כדי שינקלו טמאה.

יג. המניח את זיתיו בכותש (מכתשת זיתים), כדי שימתינו (- ויתלחחו) ויהיו נוחים להכתש - הרי אלו מכשירין. הניחן שימתינו, ושימלחם - אינן מכשירין, שהרי דעתו עליהם לכבשן.

יד. הפוצע (מבקט) זיתים של תרומה בידיים טמאות - פסלו, שפוצעוהו היא גמר מלאכתו. פוצען לספגן במלח (- שידבק בהם מלח), לא הכשרו; וכן אם פוצען לידע אם יש בהן שמן והגיעו להמסק, לא הכשרו.

טו. המניח זיתים בגג לגרגרם (היינו - וליבשם) - אפלו הם רום אמה, אינן מכשירין. נתנם בבית שילקו (יתרכו), אף על פי שהוא עתיד להעלותן לגג, או שנתנם בגג שילקו, אף על פי שהוא עתיד שיפתחם ויפרם (יחתוך) אותם - הרי אלו מכשירים. נתנם בבית עד שישמר את גגו, או עד שיוליכם למקום אחר - אינן מכשירים, שעדין לא נגמרה מלאכתם.

טז. העוטן את זיתיו ברשות עם הארץ, ונצל וחתם (הניח סימן) - אינו חושש שמא יש לו מפתח אחר וחותם אחר; אף על פי שמצא חותם מקלקל ומפתח פתוח, טהורין. וחותם שאמרו, צרור (אבן) או קיסם (חתיכת עץ). היו שם (בבית) חרין וסדקין, אינו חושש שמא מכניס קנה ומסיטן. היו שם חלונות של ארבעה טפחים, נדונות כפתחין.

יז. הדורף בטמאה, ורצה לטהר פלי הפד והעקל (שבו כותשין טוב הזיתים) מן המשקין הטמאין שנבלעו בהם - כיצד יעשה? פלים של עץ ושל אבנים, מדיחן; ושל נצרים וכיוצא בהם, מנגבן. ושל גמי, מישינן כל שנים עשר חדש, או חולטן בחמין, או במי זיתים (מים שנבטשו בהם זיתים), או מניחן תחת צנור שממיו מקלחין, או לתוף מעין שממיו רודפין (זורמים), שמים עשרה שעות. ואחר כך מטביל הפלים שצריכין טבילה, ומשפתם בהן בטרה.

הלכות טמאת אכלין פרק יב

א. כל דברי הכשר אכלין, דברי קבלה הן. מפי השמועה (ממשה רבינו) למדו, שזה שגאמר בתורה: "וכי יתן מים על זרע", אחד המים ואחד שאר שבעה משקין. והוא שינתן עליהן ברצון בעלים, ואחר שנגערו מן הקרקע; שדבר ידוע הוא, שאין לה זרע שלא בא עליו מים כשהוא מחבר, ולא נאמר "וכי יתן מים", אלא לאחר שנגערו האכלין ונחלשו המשקין.

ו. מי ששׁטבל בַּנְהָר, וְהִיָּה לְפָנָיו נְהָר אַחַר וְעָבַר בּוֹ - בְּטָלוּ הַשְּׁנָיִים אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, וְהָרִי הַמֵּיִם שֶׁעָלָיו אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. וְכֵן אִם דָּחִיו [דחיה] חִבְרוּ לְשִׁבְרוֹ אוֹ לְשִׁבְרֵהוּ בְּהִמְתּוֹ, בְּטָלוּ הַמֵּיִם הָרֵאשׁוֹנִים; אֲבָל אִם דָּחִיו הֶרֶף שְׂחֹק [שחוקו בנייהם ונפל למים] - לֹא בְּטָלוּ, אֲלֵא הָרִי הַמֵּיִם שֶׁעָלָיו תְּלוּשִׁין לְרִצּוֹן. טָבַל בְּנֶהָר וְעָלָה, וְיָרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים - אִם רָבּוּ הַגְּשָׁמִים - הָרִי בְּטָלוּ הַמֵּיִם הָרֵאשׁוֹנִים, וְהָרִי כֹל הַמֵּיִם שֶׁעָלָיו אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

ז. הַשֵּׁט [שוחה] עַל פְּנֵי הַמֵּיִם - הַמֵּיִם הַנִּתְּזִין אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן, וְהַמֵּיִם הַנִּתְּזִין עָלָיו תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וְאִם נִתְּפַן לְהִתִּיז עַל חִבְרוֹ, אִף הַנִּתְּזִין תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

ח. הַעוֹשֶׂה צְפוּר [משחק-מים עשוי קנים] בַּמֵּיִם - הַמֵּיִם הַנִּתְּזִין וְאֵת שִׁבְהָ, אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

ט. הַמוֹרֵד אֶת הַבוּר לִידַע עֲמָקוֹ - מִיִּם הַעוֹלִין בִּידוֹ וּבְדָבָר שֶׁמִּדְד בּוֹ, תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וְאִם מִדְד רַחְבּוֹ - מִיִּם הַעוֹלִין בִּידוֹ אוֹ בְּדָבָר שֶׁמִּדְד בּוֹ, אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. פָּשַׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ לַבוּר לִידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מִיִּם - הָרִי הַמֵּיִם הַעוֹלִין בִּידוֹ אוֹ בְּרַגְלוֹ, אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; פָּשַׁט לִידַע כַּמָּה מִיִּם יֵשׁ בּוֹ, הַעוֹלִין בְּהֵן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. וְרַק אֶת הָאֶבֶן לַבוּר לִידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מִיִּם - הַנִּתְּזִין אֵינָן בְּרִצּוֹן. הַמֵּיִם שֶׁעַל הָאֶבֶן אֵינָן כְּתוּשִׁין.

י. הַחוֹבֵט עַל הַשֵּׁלַח [עור שלא ניטל צמור] חוּץ לַמַּיִם [אחר שהוציאורו מהמים] - הַנִּתְּזִין מִמֶּנּוּ תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן, שֶׁהָרִי רִצּוֹנוֹ שֶׁצָּאוּ. חִבַּט עָלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַמַּיִם, אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

יא. הַמֵּיִם הַעוֹלִין בְּסַפִּינָה וּבְעֵקֵל [משקע מים שבספינה] וּבְכַשׁוֹטוֹת, אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. הַמֵּיִם הַעוֹלִין בְּמַצּוּדוֹת וּבְרִשְׁתּוֹת וּבְמַכְמָרוֹת [- מלכודות], אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וְאִם נָעַר [המים מעליהם], הָרִי אֵלּוּ תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. וְכֵן הַמֵּיִם שֶׁעַל הַקְּסִיָּה [- ציפורי] שֶׁל שְׁלַחַנּוֹת, וְעַל הַשִּׁיפָּה [- כיסוי] שֶׁל לְבָנִים - אֵינָן בְּרִצּוֹן; וְאִם נָעַר, הָרִי אֵלּוּ בְּרִצּוֹן. יב. הַמוֹלִיף אֶת הַסַּפִּינָה לְמַם הַגְּדוֹל לְצָרְפָּה [לחוקה], הוֹצִיא מִסְמֵר לְגִשְׁמִים לְצָרְפוֹ, הַמַּנִּיחַ אֶת הָאוֹד בְּגִשְׁמִים לְעִשׂוֹתוֹ פָּתַח [שתיכבה גחלתו] - הָרִי הַמֵּיִם שֶׁעָלִיהֶן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; אֲבָל הַמוֹצִיא אֶת הַמִּסְמֵר וְאֵת הָאוֹד לְגִשְׁמִים לְכַבּוֹתוֹ [שלא יזוק], אֵינָן הַמֵּיִם שֶׁעָלִיהֶן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

יג. שֶׁלְּשַׁל אֶת הַמְּשַׁלֵּת [שרשרת] לַבוּר לְהַעֲלוֹת בָּהּ כָּלִי אוֹ קִיתוֹן, שֶׁלְּשַׁל אֶת הַכִּלְכֵּלָה [סל] לַבוּר כִּדִּי שֶׁתִּשָּׁבַע עָלֶיהָ הַתְּרַנְגְּלַת - אֵינָן הַמֵּיִם שֶׁעָלִיהֶן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

יד. הַמְּמַחֵק [מנגב] אֶת הַפְּרִשָּׁה [מיו כרוב] לְהַסִּיר הַמֵּיִם שֶׁעָלֶיהָ, וְהַסּוֹחֵט אֶת שַׁעְרוֹ בְּכִסּוֹתוֹ - הַמֵּיִם הַיּוֹצֵאִין תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וְהַנּוֹשֵׂאִין בְּהֵן אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן, מִפְּנֵי שֶׁרִצּוֹנוֹ שֶׁצָּאוּ מִכָּל. וְכַרְשָׁה עֲצָמָה הַכְּשָׁרָה, שֶׁבִּשְׁעַת פְּרִישָׁתָהּ [תלישתו] מְכַשִּׁירֶיהָ; וְאִם נִתַּק מִיִּם מְעַלְיָהּ בְּכָל כַּחוֹ, לֹא הַכְּשָׁרָה.

טו. הַמְּרַעִיד אֶת הָאֵילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אֲכָלִין אוֹ לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ, הַמֵּיִם הַנִּתְּזִין מִמֶּנּוּ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. הַרְעִידוּ לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ מִשְׁקִין - הַיּוֹצֵאִין מִמֶּנּוּ, הָרִי הֵן תְּלוּשִׁין;

ח. עָרְכָה שְׂיָרֵד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַמֵּיִם הַנִּתְּזִין [החוצה] וְהַצִּפִּין מְעַלְיָהּ [עולים על גדולתה] אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וְנִטְלָה לְשִׁפְכָהּ, הַמֵּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. הַנִּיחָה שְׂיָרֵד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַנִּתְּזִין וְהַצִּפִּין שֶׁבְּתוֹכָהּ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וְאִם נִטְלָה לְשִׁפְכָהּ, הָרִי אֵלּוּ מְכַשִּׁירִין, שֶׁבִּינָן שֶׁלֹּא שִׁפְכָהּ בְּמִקּוּמָהּ, הָרִי תִלְשָׁן בְּרִצּוֹנוֹ.

ט. הַמְּטָבִיל אֶת כָּלִיו, וְהַמְּכַבֵּס אֶת כִּסּוֹתוֹ בְּמַעֲרָה [של מים] - הַמֵּיִם הַעוֹלִין בִּידוֹ בְּרִצּוֹן, וּבְרַגְלָיו אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

י. פְּרוֹת שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ הַמֵּיִם, וּפְשַׁט יָדָיו וְנִטְלָן - לֹא הַכְּשָׁרוּ; וְאִם חָשַׁב שֶׁיִּדּוּחּוֹ יָדָיו, הַכְּשָׁרוּ בְּמִיִּם שֶׁבִּידָיו, שֶׁהַמֵּיִם שֶׁבִּידָיו וְשֶׁעַל הַפְּרוֹת, הָרִי הֵן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

יא. הַנּוֹתֵן פְּרוֹת לְתוֹךְ הַמֵּיִם בְּרִצּוֹנוֹ - אִם הָיוּ מֵיִם שֶׁבִּקְרָקְעוֹת, אֵינָן מְכַשִּׁרִין כָּל זְמַן שֶׁהֵן בְּמִיִּם; הַיּוֹצֵאֵן, הַכְּשָׁרוּ בְּמִיִּם שֶׁעָלִיהֶן אוֹ שֶׁעַל יָדָיו, שֶׁהָרִי נִתְּלָשׁוּ בְּרִצּוֹן. כִּיִּצַּד? צָנוּן אוֹ לֶפֶת שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַמַּעֲרָה - נִדָּה מְדִיחָתוֹ שָׁם, וְהוּא טָהוֹר; הַעֲלָתָהּ כָּל שֶׁהוּא מִן הַמֵּיִם, נִטְמָא בְּמַגְעָהּ.

יב. קָפָה [שק] שֶׁהִיא מְלֵאָה תוֹרְמוֹסִין [מיו קטניות], וְנִתְּנָה לְתוֹךְ הַמֵּיִם - מוֹשִׁיט יָדוֹ הַטְּמֵא, וְנוֹטֵל תוֹרְמוֹסִין [מיו קטניות] מִתּוֹכָהּ וְהֵן טָהוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הַכְּשָׁרוּ, שֶׁהָרִי מִתּוֹכָהּ נִטֵּל, וְאֵינָן רִצּוֹנוֹ בְּמִיִּם שֶׁעָלִיהֶן. הַעֲלָה מִן הַמֵּיִם - [התורמוסין] - הַנּוֹגְעִין בְּקָפָה טְמֵאִין, שֶׁהָרִי הַכְּשָׁרוּ בְּמִיִּם שֶׁבִּקְרָקְעוֹת שֶׁנִּתְּלָשׁוּ בְּרִצּוֹנוֹ; וְשֶׁאֵר כָּל הַתּוֹרְמוֹסִין שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּפָה, טָהוֹרִין.

יום שני

הַלְכוֹת טְמֵאָת אֲכָלִין פְּרָק יג

א. הַמְּמַלֵּא בְּקִילוֹן [תעלת מים] - מִיִּם הַנּוֹשֵׂאִין בְּקִילוֹן, הָרִי הֵן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן עַד שֶׁלְּשָׁה יָמִים; אֲבָל אַחַר שֶׁלְּשָׁה יָמִים, אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן, אֲלֵא אִם נִשְׂאָר שָׁם מִשְׁקָה, אֵינּוּ מְכַשִּׁיר.

ב. עֲצִים שֶׁנִּפְלוּ עָלֵיהֶן מִשְׁקִין בְּרִצּוֹן, וְיָרְדוּ עָלֵיהֶן גְּשָׁמִים שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן - אִם רָבּוּ [מי הגשם על המשקין], הָרִי בְּלֵן שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן; הַיּוֹצֵאֵן שֶׁיָּרְדוּ עָלֵיהֶן גְּשָׁמִים - אִף עַל פִּי שְׂרָבּוֹ, הָרִי בְּלֵן לְרִצּוֹן. הָיוּ רַגְלָיו אוֹ רַגְלֵי בְּהִמְתּוֹ מְלֵאוֹת טֵיט, וְעָבַר בְּנֶהָר וְנִרְחַצוּ - אִם שָׁמַח, הָרִי הַמֵּיִם הַעוֹלִין עָלֵיהֶן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וְאִם לֹא שָׁמַח, אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

ג. הַמּוֹרִיד אֶת הַגְּלִגְלִים [של עגלה] וְאֵת כָּלִי הַבָּקָר בִּשְׁעַת הַקָּדִים [- רוחות הקיץ] לַמַּיִם, כִּדִּי שִׁיִּסְתַּמּוּ הַסִּדְקִין שֶׁבַּעֲצ - הָרִי הַמֵּיִם הַעוֹלִין בְּהֵן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

ד. הַמּוֹרִיד אֶת הַבְּהֵמָה לְשִׂתּוֹת, הַמֵּיִם הַעוֹלִין בְּפִיָּה תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; וּבְרַגְלֵיהָ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן, אֲלֵא אִם חָשַׁב שֶׁיִּדּוּחּוֹ רַגְלֵיהָ. וּבִשְׁעַת הַיַּחַף וְהַדִּישׁ, אִף שֶׁבְּרַגְלֵיהָ תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן. הוֹרִידָה חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן - אִף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב שֶׁיִּדּוּחּוֹ רַגְלֵיהָ, הַמֵּיִם הַעוֹלִין בְּרַגְלֵיהָ אֵינָם תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; שִׁישׁ לָהֶם מַעֲשָׂה, וְאֵינָן לָהֶם מַחְשָׁבָה.

ה. הַטּוֹבֵל בְּמִיִּם, הָרִי כָּל הַמֵּיִם שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן; אֲבָל הַעוֹבֵר [בדרכו] בְּמִיִּם, כָּל הַמֵּיִם שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרִצּוֹן.

היין טמא, והיתה פת חטים - טהורה; ואם היתה שעורים - נטמאת, מפני ששאבה משקין טמאין.

ח. המרבץ [שוטף] ביתו, ונתן בו חטים וטנגו [נרטבו] - אם מחמת המים, הכשרו; ואם טנגו מחמת הסלע [מלחלוחית הריצפה עצמה], לא הכשרו. המכבס את כסותו בערבכה, ונתן בה חטים וטנגו - אם מחמת המים, הרי הכשרו; ואם מחמת הערבכה, לא הכשרו.

ט. הטומן פרוטיו בחול כדי שירטבו, הכשרו. הטומן בטיט הנגוב - אם יש בו משקה טופח [לחלוחית], הכשרו; ואם לאו, לא הכשרו.

י. המרבץ את גרנו, אינו חושש שפא הכשרו חטיו אם טנגו בו, ואף על פי שהוא שמת.

יא. המלקט עשבים פשהטל יורד עליהם לחפות בהן החטין, לא הכשרו; ואם נתכונן לכף, הכשרו החטים.

יב. המרבץ את ביתו במים טמאים, ונתן בו שבליים וטנגו - אם יש עליהן משקה טופח, הרי אלו טמאין; ואם לאו, טהורין.

יג. הנוצר אגדה של גרק שהיו עליה משקין, ויגדו מצד העליון לצד התחתון - לא הכשרו.

יד. המעלה שקין מלאין פרות מן הנהר, ונתנן זה על גב זה - הכשר התחתון במים שיגדו לו מן העליון, שהרי ברצונו הניח זה על גבי זה.

טו. הנופח בעדשים לכדקן אם לפות הן, והזיעו - הכשרו בהבל פיו, מפני שהוא מתולדות המים; וכן האוכל שמשמין באצבעו, הכשרו במשקה פיו שעל אצבעו.

טז. נשף באכל, ונפל האכל - הרי המשקה שעל האכל שלא לרצון. הנה אוכל זיתים פצועים [- מבוקעים], ותמרים רטבות, וכל שהוא רוצה למץ [למצוץ] את גלעניתו, ונפל מפיו - הרי המשקה שעליו ברצון; הנה אוכל זיתים נגובין, ותמרים יבשות, וכל שאינו רוצה למץ את גרעניתו, ונפל מפיו - המשקה שעליו שלא ברצון.

יז. עלשין [מן עשב מאכל בהמה] שלקטן לבהמה, והדיחן, ואחר כף חשב עליהן לאדם - כבר בארנו שהן צריכין הכשר שני; ואם הנה עליהן משקה טופח פשחשכב עליהן לאדם, הרי אלו מכשרין.

הלכות טמאת אכלין פרק טו

א. מים שבפלים - מתטמא, בין לרצון בין שלא לרצון, ומטמא אכלים וכלים, בין שנפל עליהן ברצון בין שלא ברצון. אכל מים שבפרקעות, כגון מי בורות שיחין ומערות ומי גביין [גומות] שאין בהן ארבעים סאה - אין מתטמאין אלא ברצון, ואין מטמאין אלא ברצון. כיצד? מים שבפרקע שאין בהן ארבעים סאה, בין שהיו שאובין בין שאינן שאובין, שנפל לתוכן המת, או שהלף בהן הטמא - הרי אלו טהורין. אכל אם שתה מהם אדם טמא, או שמלא מהן בכלי טמא, או שנפלו לתוכן משקין טמאין ברצון - הרי אלו טמאין, ואף על פי שהן בפרקע. שתה מהן טהור אחר שנטמאו בפרקע, או שמלא מהן בכלי

והנשארין בו - אף על פי שנשרו ממקום למקום - אינן תלושין ברצון, מפני שהוא מתפון שיצאו מכלו. וכן אם נתוו [מהרעידה] על המחברין, אינן תלושין ברצון.

טז. המרעיד את האילן ונפל על חברו, או שוכה ונפלה על חברתה, ותחתיהן זרעים וירקות מחברות לקרקע, ונפלו המים על הפרות המחברין לקרקע שמתתיהן - אותן המים שבזרעים ושבירקות אינן תלושין ברצון.

יז. שמרים [שמרי יין] של תרומה שנתן עליהן מים, כבר בארנו בתרומות שהראשון והשני [- המישרה הראשונה והשניה היוצאת מהם] אסור לזרים; ושל הקדש בדרך הבית, אף השלישי אסור; ושל קדשי מזבח, לעולם אסור; ושל מעשר שני הודאי, ראשון בלבד אסור. כשם שאמרו לענין אסורין, כף אמרו לענין הכשרון - כגון שנתמדו מאליהן, והיתה בהמה שותה ראשון ראשון; שאם היה אדם הוא שמיסיר המים הראשונים - אף על פי שמאליהן נפלו - פיון שהחשיבן והקפיד עליהן, מכשירין.

הלכות טמאת אכלין פרק יד

א. פרות שירד הדלף לתוכן, וערבן כדי שיתנגבו [- יתיבשו] - לא הכשרו.

ב. המעלה פרוטיו לגג מפני הפנימה [- שיצאו התולעים], וירד הטל עליהן - לא הכשרו; ואם נתפון שירד הטל עליהן, הכשרו. לפיכך, אם העלום [לגג] חרש שוטה וקטן - אף על פי שחשבו שירד עליהן הטל, לא הכשרו; שיש להם מעשה, דין תורה; ואין להם מחשבה, ואפלו מדברי סופרים. הפכו בהן הקטנים על הגג, הרי אלו מכשרין; שאם היתה מחשבתו של קטן נכרת מתוך מעשיו, הרי מחשבתו מועלת מדבריהם.

ג. המעלה את האגדות ואת הקציעות [חאנים] ואת השום לגג בשביל שימתינו [שישוהו שם], וירד עליהן הטל - לא הכשרו; ואין אומריין, 'הואיל והכל יודעין שהטל יורד, הרי זה ברצונו' - שהרי לא העלם אלא כדי שימתינו.

ד. המוליף חטיו לטחן, וירדו עליהן גשמים - אם שמת, הכשרו. היו זיתיו נתונין בגג, וירדו עליהן גשמים - אם שמת, הכשרו. התמרים שהיו עוברים בנהר, ונפלו שקיהם במים והעלום - אם שמחו, הכשרו הפרות; והמים שעל השקין - הרי הם תלושין ברצון, שהרי שמחו.

ה. שק שהוא מלא זרעונים, ונתננו על גב הנהר או על פי הבור או על מעלת [מדרגת] המערה, ושאבו [ספגו] מהלחות] - הכשרו.

ו. תבית שהיא מלאה פרות שנתנה בתוך המשקין, או מלאה משקין שנתנה בתוך הפרות, ושאבו [הפירות] - הכשרו. באלו משקין אמרו? במים, ביין ובחמץ; אכל שאר משקין, אינן נשאבין [- חודרים] מן החרש כדי שיכשירו הפרות שבצדן.

ז. הרודה [מוציא מהתנור] פת תמה, ונתנה על פי התבית של יין - אם היתה פת חטין, לא הכשרה; ואם היתה פת שעורים - הכשרה, מפני שהשעורים שואבות. וכן אם הנה

ח. האשה שהיתה אוכלת אכלין של תרומה שאינן מכשרין, והיתה גורפת התנור השמא, והפה הקוץ ויצא ממנה דם, ומצצה אצבעה מפני הדם, או שנוכות, ונתנה אצבעה לתוף פיה - נטמאת התרומה שבפיה, שהרי רצונה להוציא המשקה (הרוק) מפיה ולעקרו במציצת אצבעה.

יום שלישי

הלכות טמאת אכלין פרק טז

א. כל האגדות (של יקות) שבשוקים, וכל הקמחים וכל הסלתות שבשוקים - בחזקת מכשרין (לקבל טמאה בו משקין); האגדות, מפני שדרךן (של מוכרים) לזלף המים עליהן תמיד; והקמח והסלת, לותתין (רוחצין במים) אותו ואחר כך טוחנין אותו. וכן חטים שחולקין אותו ברחים אחת לשתיים ושלש [- גרעין א' שוברים לב' או ג' חתיכות] - כדי לעשות מהן מעשה קדרה (תבשיל), כגון הריפות [- גריסים] וכיוצא בהן - הרי הן בחזקת מכשרין בכל מקום, בין של שוקים בין של בתיים; מפני שלותתין אותן כדי להסיר קלפתן.

ב. כל אלו שהן בחזקת מכשרין - הרי הן בחזקת טמאה, מפני שהכל ממשמשין בהן והן מכשרין. ועל פלו נאמן עם הארץ לומר: 'לא הכשרו'; ואין צריך לומר שאר אכלין שאין להן חזקה, שעם הארץ נאמן עליהן לומר 'לא הכשרו'.

ג. כל הדגים בחזקת מכשרין, ואין עם הארץ נאמן עליהן לומר 'לא הכשרו'; לפיכך, הדגים לעולם בחזקת טמאה. הדגים - בין שצדן בחרם, בין שצדן בכפיף, בין שצדן במצודה [- מיני רשתות] - אם לא נער את המצודה עליהם, לא הכשרו; ואם נער, הכשרו. ואין עם הארץ נאמן לומר 'לא נערתי את המצודה עליהן', והרי הם בחזקת טמאה עד שיתפנו לצודן בטהרה.

ד. כל הצייר (של דגים) בחזקת מכשר. ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהן - הרי הכל משקה, ומכשיר ומטמא טמאת משקין; לפיכך חזקתו טמא. נפל לתוכו יין ודבש וחלב, הולכין אחר הרב. וכן מי פרות שנתערבו בשאר המשקין, הולכין אחר הרב; נתערבו במים כל שהן - הרי הכל משקה, ומטמא טמאת משקין ומכשיר. וציר חגבים טמאים - אינו מכשיר, אבל מטמא טמאת משקין.

ה. הלוקח ציר מעם הארץ - משיקו במים, וטהור; שאם היה רב הצייר מים, הרי המים מטהרין במקנה; ואם היה רבו מליחה של דגים, אינה מקבלת טמאה, והמים שבה בטלו במעוֹטן. במה דברים אמורים? לטבל בהם פת; אבל לקדרה [- תבשיל], מצא מין את מינו [- מים את המים] ונעור [- נתעורר], ונמצאו רב המים טמאים, שהמעוט שהיה בציר לא טהר במקנה.

ו. הפרות בכל מקום בחזקת טהרה, אפלו היה המוכר גוי, עד שיבדע שהכשרו, או שהיו מדברים שחזקתן מכשרין.

ז. האוג (מין צמח), בכל מקום בחזקת טמאה. וכן כל הקשואין והדלועין התלויות בגמי על פתחי חניות (כדוגמאות), בחזקת מכשרין וטמאין.

טהור - נטמא השוטה, ונטמא הפלי; שהרי ברצון שטה או מלא. נפל לתוכן כפר של תרומה - הרי הוא טהור כשהיה, שאין מטמאין אלא לרצון; לפיכך, אם הדיח ידו, והוציא הכפר - נטמא הכפר במים שבגידו, שהרי הן ברצון.

ב. מי גביים וכיוצא בהן ממים שבקרקעות, כגון מי בורות שיחין ומערות, ומי תמצית [מי גשמים הזוחלים מההרים לעמקים] שפסקו [זחילתם], ומקוות שאין בהן ארבעים סאה, שננטמאו, וירדו עליהן גשמים ורבו מי גשמים עליהן - אף על פי שלא שטפו [- עלו על גדותיהן], הרי הן טהורין. לפיכך, המים שבקרקעות, כגון מי גביים וכיוצא בהן - בשעת הגשמים, הכל בחזקת טהרה.

ג. פסקו הגשמים - הקרובים לעיר או לדרך, טמאין; שהם בחזקת ששטה מהם טמא, ושמלאו מהם בכלים טמאין. והרחוקים טהורים, עד שיהלכו רב האדם; הלכו - הכל בחזקת טמאה, שההולכין בשירות שותין וממלאין מהן. במה דברים אמורים? בגבא [גומא] שאפשר לשותות ממנו; אבל בגבא שאי אפשר לשותות ממנו אלא בדיחק גדול - הרי זה בחזקת טהרה, עד שימצא מקום פרסות רגלי האדם או פרסות רגלי בהמה גסה נכרת בו. מצא פרסות רגלי בהמה דקה - הרי זה טהור, שאפשר שינדה [ללא בעליה] ושתת.

ד. חזקת טיט וגומומיות [גומות] שבפתחי חניות ברשות הרבים בשעת הגשמים, שהן טהורין; פסקו הגשמים, הרי הם [טמאים] כמי שפיכות [- מי שופכין]. ושבשוקין, הולכין בהן אחר הרב. גבא שנפל לתוכו יין או חלב או דבש, הולכין אחר הרב. נפל לתוכו שמן - אף על פי שהקפואוהו [ציננו והוציאנו כולו], הרי זה מטמא ומטמא שלא לרצון; לפי שאי אפשר לו לצאת ידי צחצוח [- טיפת] שמן.

ה. ושאר המשקין, חוץ מן המים - הרי הם בקרקע כמות שהן בכלים; דין אחד הוא.

ו. מי תמצית שלא פסקו [- ממשיכה ירידתם מההרים] - אף על פי שאין בהן ארבעים סאה, הואיל והן בקרקע, והרי המים נמשכין וכאין להן - אינן מקבלין טמאה; אף על פי ששטה מהן השמא, ומלא מהן בכלי טמא, או נתן לתוכם מים טמאים - הרי הם טהורין לכל דבר.

ז. מי שהיה אוכל תרומה בגדים טמאות, כגון דבלה [תאינה] שלא הכשרה, והכניס ידו לתוף פיו לטל צרור [אבן שנכנסה לתאינה] - אם הפך [בידו לדבילה], נטמאת הדבלה ברירו; שהרי נטמא [הריר] בידו, מפני שעקרו. ואם לא הפך, טהורה; שהמשקה שבפיו קדם שיהפכנו או ימצץ אותו להוציאו, דומה למים שלא נתלשו, אלא עדן הן בקרקע, שאין מטמאין ולא מטמאין אלא ברצון, כמו שבארנו; וזה אין רצונו אלא לטל הצרור. היה פונדיון [מטבע] לתוף פיו, ופשט ידו לנטלו, והדבלה לתוף פיו - אם הניחו לצמאו [לרוות צמאנו], הרי זה הרק פעוקר, ונטמאת הדבלה מחמת משקה פיו, שננטמא מחמת ידו.

הלכות פְּרָק א

א. שְׂבָעָה מֵיַי כְּלִים הֵן שֶׁמְקַבְּלִין טַמְאָה מִן הַתּוֹרָה, וְאֵלוּ הֵן: הַבְּגָדִים, וְהַשְּׂקִין, וְכָלֵי עוֹר, וְכָלֵי עֵצִים, וְכָלֵי מַתְכוֹת, וְכָלֵי עֵץ, וְכָלֵי חֶרֶשׁ. הֵרִי הוּא אוֹמֵר: "מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוֹ בָּגֵד אוֹ עוֹר אוֹ שֶׁק", וּבְכָלֵי מַתְכוֹת נֶאֱמַר: "אֵף אֵת הַזֶּהָב וְאֵת הַכֶּסֶף", וּבְכָלֵי חֶרֶשׁ נֶאֱמַר: "וְכָל כְּלֵי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ".

ב. מִפֵּי הַשְּׂמוּעָה [מחשה רבינו] לְמַדּוּ, שֶׁזֶה שְׂנֵאָמַר בַּתּוֹרָה: "וְכָל מַעֲשֵׂה עֵזִים", לְרִבּוֹת כְּלִים הָעֲשׂוּיִין מִן הַקְּרָנִים וּמִן הַטְּלָפִים וּמִן הָעֲצָמוֹת שֶׁל עֵזִים; וְהוּא הַדִּין לְשֹׂאֵר מֵיַי בְּהֵמָה וְחִיָּה. אֲבָל כְּלִים הָעֲשׂוּיִין מֵעֲצָמוֹת הַעוֹף, אֵינָן מְקַבְּלִין טַמְאָה; חוּץ מִכְּלִים הָעֲשׂוּיִין מִכְּנָף הָעוֹזְנָה בְּלִבָּד, וּבִיצַת הַנְּעֻמִית [בת יענה] הַמְצַפָּה - הוּאֵל וְהֵן דּוֹמִין לְעֵצִים, מְקַבְּלִין טַמְאָה כְּכָלֵי עֵצִים; וְקָרוֹב - [נראה] בְּעֵינַי, שֶׁטַמְאָתָן מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים.

ג. כְּלִים הָעֲשׂוּיִין מֵעֲצָמוֹת חִיָּה שְׂבִיִּים וּמַעֲרָה, וְכָל שְׂבִיִּים - טְהוֹר, וְאֵין מְקַבֵּל טַמְאָה מִן הַטַּמְאוֹת, וְלֹא טַמְאָת מִדְּרָס [הזב]; אֵף הָאוֹרֵג בְּגֵד מְצֻמָּר הַגְּדֵל בֵּינָם, אֵינוֹ מְקַבֵּל טַמְאָה, שְׂנֵאָמַר: "אוֹ בָּגֵד אוֹ עוֹר" - מִפֵּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוּ, מֵהַ בְּגֵד מִן הַגְּדֵל מִן הָאֲרָץ, אֵף עוֹר מִן הַגְּדֵל בְּאֲרָץ. חֶבֶר מִן הַגְּדֵל בֵּינָם עִם הַגְּדֵל בְּאֲרָץ, אֶפְלוּ חוּט אוֹ מְשִׁיחָה - אִם חֶבֶר חֶבֶר שְׂמֵשִׁים אֵת שְׁנֵיהֶם כְּאֵלוּ הֵן אֶחָד לְטַמְאָה, שְׂאֵם נְטֵמָא זֶה יְטַמָּא זֶה - הֵרִי הַכֹּל מְקַבֵּל טַמְאָה.

ד. יִרְאֶה לִי, שֶׁהַכְּלִים הָעֲשׂוּיִין מֵעוֹר הַעוֹף - אֵינָן מְקַבְּלִין טַמְאָה כְּמוֹ עֲצָמוֹתָיו. וְאִם תֹּאמַר, הֲלֹא הוּא כְּשֹׂר לְכַתֵּב עָלָיו תְּפִלִּין, כְּעוֹר בְּהֵמָה וְחִיָּה - הִנֵּה עוֹר הַדָּג אֵינוֹ מְקַבֵּל טַמְאָה, וְלוּלִי וְזִמְתּוֹ שְׂאִינָה פּוֹסְקֵת הִנֵּה כְּשֹׂר לְתַפְלִין. הִנֵּה לְמַדְתָּ, שֶׁדָּבָר שְׂאִינוֹ מְקַבֵּל טַמְאָה כְּשֹׂר לְתַפְלִין אִם אֵין לוֹ וְהֵמָּה.

ה. כְּלֵי זְכוּכִית אֵינָן מְקַבְּלִין טַמְאָה מִדְּבָרֵי תּוֹרָה, וְחֲכָמִים גְּזָרוּ עֲלֵיהֶן שְׂהִיֵּי מְקַבְּלִין טַמְאָה. הוּאֵיל וְתַחֲלַת בְּרִיתָן מִן הַחֹל כְּכָלֵי חֶרֶשׁ, הֵרִי הֵן כְּכָלֵי חֶרֶשׁ; מִפְּנֵי שְׂתוּכָן נִרְאֶה כְּכֶרֶן, לֹא גְזָרוּ עֲלֵיהֶן שְׂיִטְמָאוּ מְאוּרָן, אֲלֹא עַד שֶׁתִּגַּע הַטַּמְאָה בְּהֵן בֵּין מַתּוּכָן בֵּין מַגְבָּן, כְּכָלֵי מַתְכוֹת. וְלֹא גְזָרוּ טַמְאָה עַל פְּשׁוּטֵיהֶן [זכוּכִית ללא בית קיבול], אֲלֹא עַל מְקַבְּלֵיהֶן. וְאֵין לָהֶן טְהוּרָה בְּמִקְוֵה. וְאֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים - שְׂלֹא גְזָרוּ עֲלֵיהֶן אֲלֹא לְתַלּוֹת [לא לאכול ולא לשרוף].

ו. כְּלֵי גְלָלִים וְכָלֵי אֲדָמָה וְכָלֵי אֲבָנִים - טְהוּרִין לְעוֹלָם, וְאֵין מְקַבְּלִין טַמְאָה מִן הַטַּמְאוֹת וְלֹא טַמְאָת מִדְּרָס [הזב], לֹא מִדְּבָרֵי תּוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, בֵּין פְּשׁוּטֵיהֶן בֵּין מְקַבְּלֵיהֶן. ז. פִּיל שְׂבָלַע הוֹצִין [עצים דקים], וְהִקְיָאן דְּרָף בֵּית הָרְעִי - הַעוֹשֶׂה מֵהֶן כְּלִים, הֵרִי הֵן סָפֵק אִם הֵן כְּכָלֵי גְלָלִים אוֹ כְּכָלֵי עֵץ כְּשִׁהִי; אֲבָל קְפִיפָה [סל עין] שְׂנֵטְמָתָה, וְכָלֵע אוֹתָהּ פִּיל, וְהִקְיָאָה דְּרָף בֵּית הָרְעִי - הֵרִי הִיא בְּטַמְאָתָה. ח. פְּשׁוּטֵי כְּלֵי חֶרֶשׁ, כְּגוֹן מְנוֹרָה וְכֶסֶף וְשִׁלְחָן שֶׁל חֶרֶשׁ וְכִיּוּצָא בְּהֵן - אֵין מְקַבְּלִין טַמְאָה מִן הַטַּמְאוֹת וְלֹא טַמְאָת

ח. כֹּל הַכְּתוּב בַּתּוֹרָה וּבְדָבָרֵי קְבֻלָּה מֵהַלְכוֹת הַטַּמְאוֹת וְהַטְּהוּרוֹת - אֵינוֹ אֲלֹא לְעִנְן מְקַדֵּשׁ וְקִדְשׁוֹ וְתְרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּלִבָּד, שֶׁהֵרִי הַזֶּהָרִי אֵת הַטַּמְאִין מִלְּהַכְּנֵס לְמִקְדָּשׁ אוֹ לְאֹכֵל קֹדֶשׁ אוֹ תְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר בְּטַמְאָה. אֲבָל הַחֲלִין - אֵין בְּהֵן אֶסוּר כְּלָל, אֲלֹא מִתָּר לְאֹכֵל חֲלִין טַמְאִין וְלִשְׁתוֹת מִשְׁקִין טַמְאִין. הֵרִי נֶאֱמַר: "וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טַמָּא, לֹא יֵאָכֵל" - מִכָּלֵל שֶׁהַחֲלִין מִתְרִין, שְׂאִינוֹ מְדַבֵּר אֲלֹא בְּכֶשֶׁר קֹדְשִׁים. אִם כֵּן, מִפְּנֵי מָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁבַחֲלִין טַמָּא וְהַשְּׁנֵי פְּסוּל? לֹא שְׂהִיָּה אֶסוּר בְּאֲכִילָה, אֲלֹא לְמִנּוֹת מִמֶּנּוּ לְתְרוּמָה וְלִקְדֵשׁ, שְׂאֵם נִגַּע שְׁנֵי שֶׁל חֲלִין בַּתְּרוּמָה פְּסֻלָּה וְעֲשֵׂה אוֹתָהּ שְׁלִישִׁי. וְכֵן אִם נִגַּע בְּאֲכִילִין שֶׁל קֹדֶשׁ - טַמְאָן, וְעֲשֵׂה אוֹתָן שְׁלִישִׁי כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. וְכֵן הוּאֵל אֲכָל שְׁנֵי שֶׁל חֲלִין - אִם נִגַּע בַּתְּרוּמָה, פְּסֻלָּה.

ט. כֶּשֶׁם שֶׁמִּתָּר לְאֹכֵל חֲלִין טַמְאִין וְלִשְׁתוֹתָן, כֵּף מִתָּר לְגַרְם טַמְאָה לְחֲלִין שְׂבָאֲרָץ יִשְׂרָאֵל; וַיֵּשׁ לוֹ [זכוּכִית] לְטַמָּא אֵת הַחֲלִין הַמְתְּקִינִין [שהופרשו], לְכַתְּחִלָּה. וְכֵן מִתָּר לְאָדָם לִגַּע בְּכָל הַטַּמְאוֹת וְלְהַטַּמָּא בְּהֵן. הֵרִי הַזֶּהָרִי הַכְּתוּב אֵת בְּנֵי אֶהֱרֵן וְאֵת הַנְּזִיר מִלְּהַטַּמָּא בְּמַת; מִכָּלֵל - שֶׁכָּל הָעָם מִתְרִין, וְשְׂאֵף כְּהֵנִים וְנְזִירִים מִתְרִין לְהַטַּמָּא בְּשֹׂאֵר טַמְאוֹת, חוּץ מִטַּמְאָת מַת.

י. כֹּל יִשְׂרָאֵל מְזַהְרִין לְהִיּוֹת טְהוּרִים בְּכָל רֶגֶל, מִפְּנֵי שֶׁהֵם נְכוּנִים לְהַכְּנֵס לְמִקְדָּשׁ וְלְאֹכֵל קֹדְשִׁים. וְזֶה שְׂנֵאָמַר בַּתּוֹרָה: "וּבְנִכְלֵתֶם לֹא תִגְעוּ", בְּרֶגֶל בְּלִבָּד; וְאִם נְטֵמָא, אֵינוֹ לֹקְהָ. אֲבָל בְּשֹׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה, אֵינוֹ מְזַהֵר.

יא. הַטַּמָּא וְהַטְּהוֹר יִתְדוּ - מִפֵּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוּ, שֶׁהַטַּמָּא וְהַטְּהוֹר אוֹכְלִין בְּקַעְרָה אַחַת. אֲבָל לֹא יֵאָכֵל הַבָּעַל עִם אִשְׁתּוֹ בְּקַעְרָה אַחַת כְּשִׁהִיא נְדָה, וְלֹא יִשְׁתֶּה עִמָּה, וְלֹא תִמּוֹג לוֹ אֵת הַכּוֹס, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. וְלֹא יֵאָכֵל הַזָּב עִם הַזָּכָה, מִפְּנֵי הַרְגֵּל עֲבָרָה, שְׂמָא יְבוֹא לְבָעַל.

יב. אֵף עַל פִּי שֶׁמִּתָּר לְאֹכֵל אֲכָלִין טַמְאִין וְלִשְׁתוֹת מִשְׁקִין טַמְאִין - חֲסִידִים הָרֵאשׁוֹנִים הִיוּ אוֹכְלִין חֲלִינָהּ בְּטְהוּרָה, וְנוֹהָרִים מִן הַטַּמְאוֹת כְּלָן כֹּל יְמֵיהֶם; וְהֵם הַנְּקָרָאִים 'פְּרוּשִׁים'. וְדָבָר זֶה קִדְשָׁה יִתְרָה הִיא, וְדָרָף חֲסִידוֹת שְׂהִיָּה אָדָם נְבָדֵל וּפּוֹרֵשׁ מִשְׂאֵר הָעָם, וְלֹא יִגַּע בָּהֶם וְלֹא יֵאָכֵל וְיִשְׁתֶּה עִמָּהֶם; שֶׁהַפְּרִישָׁה מְבִיאָה לִידֵי טְהוּרַת הַגּוֹף מִמַּעֲשִׂים רְעִים, וְטְהוּרַת הַגּוֹף מְבִיאָה לִידֵי קִדְשַׁת הַנֶּפֶשׁ מִן הַדַּעוֹת הָרְעוֹת, וְקִדְשַׁת הַנֶּפֶשׁ גּוֹרֶמֶת לְהַדְמוּת בְּשִׁכְנֵיהָ, שְׂנֵאָמַר: "וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קֹדְשִׁים, כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי".

ברוך רחמנא דיסיען

הלכות פְּרָק ב

עִנְיָן אֵלוּ הַהֲלָכוֹת - לִידַע כְּלִים שֶׁמְקַבְּלִין טַמְאָה מִכָּל אֵלוּ הַטַּמְאוֹת, וְכָלִים שְׂאִין מִטַּמְאִין, וְכִיצַד הַכְּלִים מִטַּמְאִין וּמִטַּמְאִין. וּבְאוֹר עִנְיָן זֶה - בְּפָרְקִים אֵלוּ.

כָּלֵל, או מן הַנֵּיֶר, אף על פי שֶהַנֵּיֶר אינו מְקַבֵּל טְמֵאָה, או מְקַלֶּפֶת הַרְמוֹן וְהַאֲגוּז וְהַאֲלוֹן, אֲפִלּוּ חֲקֻקוֹם הַתֵּינִיקוֹת לְמַד בְּהֵן אֵת הָעֵפֶר, או שֶהַתֵּקִינּוֹם לְכַף מְאֻנִּים - הָרִי אֵלּוּ מְקַבְּלִין טְמֵאָה; שְׂתִינּוֹק חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן - גִּישׁ לֵהָן מַעֲשֶׂה, אף על פי שֶאִין לֵהָן מַחֲשֶׁבָה. אֲכָל הַעוֹשֶׂה כְּלִים מִן הַלֶּפֶת וְהַאֲתָרוּג וְהַדְּלַעַת הַיְבֻשִׁים שֶחֲקֻקוֹם לְמַד בְּהֵן, וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּהֵן - הָרִי הֵן טְהוֹרִין, לְפִי שֶאִי אֲפֻשֶׁר שֶיַּעֲמְדוּ אֲלֵא זְמַן מוֹעֵט.

ב. קְנֵה מְאֻנִּים וְהַמְחַק [- כְּלֵי שְׂמוּחָקִים בּו הַמִּדּוֹת] שֵׁישׁ בְּהֵן בֵּית קְבוּל מְתַכֵּת, וְהַאֲסֵל [- מוֹט נְשִׂיָא] שֵׁישׁ בּוּ בֵּית קְבוּל מְעוֹת, וְקְנֵה שֵׁל עֵנִי שֵׁישׁ בּוּ בֵּית קְבוּל מִיָּם, וּמְקַל שֵׁישׁ בּוּ בֵּית קְבוּל מְזוּזָה אוּ מְקוֹם מְרַגְלִית, וּמִשְׁחָזֵת שֵׁל עֵץ שֵׁישׁ בַּה בֵּית קְבוּל שְׂמֵן, וְלוֹחַ פְּנָקֶס [רְשִׁימוֹת] שֵׁישׁ בּוּ בֵּית קְבוּל שְׁעוּה - כָּל אֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, אף על פי שֶפְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ הֵן - הוֹאִיל וְיֵשׁ בְּהֵן בֵּית קְבוּל כָּל שֶהוּא, מְקַבְּלִין טְמֵאָה דִין תּוֹרָה. וְאִין טְמֵא מִן הַתּוֹרָה אֲלֵא בֵּית הַקְּבוּל לְבָדוּ שֵׁישׁ בְּהֵן, וְהַמְשַׁמֵּשׁ אֵת בֵּית הַקְּבוּל מִשְׁאֵר הַכְּלֵי שֶבֵּית הַקְּבוּל צְרִיף לוֹ. אֲכָל הֵיִתֵר עַל הַצְּרִיף מִשְׁאֵר הַכְּלֵי הַפְּשׁוּט, טְהוֹר מִן הַתּוֹרָה; וְטְמֵא מִדְּבָרֵיהֶם [מִדְּבַנּוּ], כְּמוּ שֶבְּאַרְנוּ.

ג. בֵּית קְבוּל הָעֵשׂוִי לְמֵלֵאתוּ, אִינּוּ בֵּית קְבוּל. כִּיֵּצֵד? בְּקַעַת שֵׁל עֵץ שֶחֻקְקִין בַּה בֵּית קְבוּל, וְתוֹקְעִין בּוּ הַסֶּדֶן שֵׁל בְּרוֹל - אִם שֵׁל נְפָחִים הִיא, אִינּוּ מְקַבְּלַת טְמֵאָה; שְׂאֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בַּה בֵּית קְבוּל, לֹא נַעֲשֶׂה אֲלֵא לְמֵלֵאתוּ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּהֵן. וְאִם הֵיִתָּה שֵׁל צוֹרְפִין, הָרִי זֶה מְקַבְּלַת טְמֵאָה; מְפַנֵּי שֶהֵן מְגִבִּיהִין [שׁוּלְפִים] אֵת הַבְּרוֹל בְּכָל עֵת, וּמְקַבְּצִין אֵת שְׂפִיַת [שְׂאֵרִית] הַזֶּהָב וְהַכֶּסֶף הַמְתַקְבְּצֵת שֵׁם תַּחַת הַסֶּדֶן, וְהָרִי נַעֲשֶׂה לְקַבְּלָהּ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בּוּ.

ד. הַכֶּף הַחֲקוּק תַּחַת רִגְלֵי הַמִּטּוֹת וְהַמְגְדָּלוֹת [אַרְנוֹת] וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן - אף על פי שֶהוּא מְקַבֵּל - טְהוֹר וְאִין בּוּ מִשׁוּם כְּלֵי קְבוּל, לְפִי שֶאִינּוּ עֵשׂוִי לְקַבְּלָהּ אֲלֵא לְסַמּוֹ בּוּ בְּלָבַד. שְׂפּוֹפֶרֶת הַקֶּשׁ - מְקַבְּלַת טְמֵאָה כְּכֵל כְּלֵי עֵץ שֶמְקַבְּלִין טְמֵאָה, אֲפִלּוּ אִינּוּ יְכוּלָה לְקַבֵּל אֲלֵא טְפָה אַחַת. וּשְׂפּוֹפֶרֶת הַקְּנֵה שֶחֲתֻכָּה לְקַבְּלָהּ, אִינּוּ מְקַבְּלַת טְמֵאָה עַד שֶיּוֹצֵא אֵת כָּל הַלְכָן שֶבְתּוֹכָה; וְאִם לֹא נִחְתְּקָה לְקַבְּלָהּ, הָרִי הִיא מְפֻשְׁטֵי כְּלֵי עֵץ. אֲכָל שְׂפּוֹפֶרֶת שֵׁל פְּקוּעוֹת [מִיּוֹ צִמּוּחַ] וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן - אִינּוּ כְּלִים, אֲלֵא כְּאֲכָלִין הֵן חֲשׂוּבִין.

ה. שְׂפּוֹפֶרֶת שֶחֲתֻכָּה, וְנִתְּן בַּה אֵת הַמְזוּזָה, וְאַחַר כֶּף וְנִתְּנָה בַּכְּתֵל - אֲפִלּוּ נִתְּנָה שְׂלֵא כְּדֶרֶךְ קַבְּלָתָהּ [- בֵּית הַקְּיּוּבּוּל כְּלֵי הַקְּיּוּר], מְקַבְּלַת טְמֵאָה. קְבָעָה בַּכְּתֵל [חִיבּוּר קְבוּעַ] - אִם קְבָעָה כְּדֶרֶךְ קַבְּלָתָהּ, טְמֵאָה; שְׂלֵא כְּדֶרֶךְ קַבְּלָתָהּ, טְהוֹרָה. נִתְּן אֵת הַשְּׂפּוֹפֶרֶת בַּכְּתֵל, וְאַחַר כֶּף נִתְּן בַּה אֵת הַמְזוּזָה - אִם הֵיִתָּה כְּדֶרֶךְ קַבְּלָתָהּ, הָרִי זֶה מְקַבְּלַת טְמֵאָה; וְשְׂלֵא כְּדֶרֶךְ קַבְּלָתָהּ, טְהוֹרָה. קְבָעָה בַּכְּתֵל - אֲפִלּוּ כְּדֶרֶךְ קַבְּלָתָהּ, טְהוֹרָה.

ו. כְּלֵי שְׂאֹרְגִין אוֹתוֹ מִן הַנְּסָרִים אוּ מִן הַשַּׁעַם [גַּמִּי חִבּוּל מְקַנָּה מִיּוּחַד], כְּדֵי שֶיַּנִּיחוּ עֲלֵיו אֵת הַבְּגָדִים וְאֵת הַמְגַמְרִי

מְדָרְס, לֹא מְדַבְּרֵי תוֹרָה וְלֹא מְדַבְּרֵי סוּפְרִים, שְׂנֵאָמֵר: "אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ" - כָּל שֵׁישׁ לוֹ תוֹף בְּכֵלֵי חֲרַשׁ, מְקַבֵּל טְמֵאָה; וְשֵׁאִין לוֹ תוֹף, טְהוֹר.

ט. כְּלֵי מַתְכוֹת - אֶחָד פְּשׁוּטֵיהֶן כְּגוֹן הַסְּפִינִין וְהַמְסַפְּרִים, אוּ מְקַבְּלֵיהֶן כְּגוֹן הַיּוֹרוֹת [- סִיּוּרִים] וְהַקּוּמְקוּמוֹסִין [- קוּמוּקוּמוֹסִים] - הַכֵּל מְקַבְּלִין טְמֵאָה, שְׂנֵאָמֵר: "כָּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ", בֵּין מְקַבֵּל בֵּין פְּשׁוּט. אֲפִלּוּ תִּבְּה אוּ מְגִדָּל [אַרְוּן] וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן שֵׁל מַתְכֵת שֶהֵן מְקַבְּלִין אַרְבָּעִים סָאָה בְּלַח אוּ יָתֵר - מְקַבְּלִין טְמֵאָה, שְׂנֵאָמֵר: "כָּל דְּבַר".

י. כְּלֵי עוֹר וְכֵלֵי עֵץ וְכֵלֵי עֲצָם - מְקַבְּלֵיהֶן כְּגוֹן הָעֶרְבָה [קַעֲרָה] וְהַחֲמַת [נוּד] וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, מְקַבְּלִין טְמֵאָה מְדַבְּרֵי תוֹרָה; אֲכָל פְּשׁוּטֵיהֶן כְּגוֹן הַלוּחוֹת וְהַכֶּסֶא וְהַעוֹר שְׂאוּכְלִין עֲלָיו וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, אִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה אֲלֵא מְדַבְּרֵי סוּפְרִים, שְׂנֵאָמֵר: "מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוּ כְּגֵד אוּ עוֹר אוּ שֵׁק" - מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדוּ, מַה שֶׁק שֵׁישׁ לוֹ בֵּית קְבוּל, אף כָּל שֵׁישׁ לוֹ בֵּית קְבוּל; וְכֵלֵי עֲצָם - כְּכֵלֵי עֵץ לְכָל דְּבַר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶשֶׁמֶטֶאֶת פְּשׁוּטֵיהֶן מְדַבְּרֵי סוּפְרִים? בְּשֶׁאֵר טְמֵאוֹת, חוּץ מִטְמֵאֵת מְדָרְס; אֲכָל בְּמְדָרְס הַזֶּב וְחִבְרִיו, מִשְׂמֵאִין מִן הַתּוֹרָה - שְׂנֵאָמֵר: "כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עֲלָיו הַזֶּב יִטְמָא", כָּל הָעֵשׂוִי לְמִשְׁכָּב אוּ לְמִרְכָּב, כְּמוּ שֶבְּאַרְנוּ. וְכָל כְּלֵי זְכוּכִית הָעֵשׂוִי לְמִשְׁכָּב, מִטְמָא מְדָרְס מְדַבְּרֵיהֶם.

יא. כָּל שֶהוּא אֲרִיג - בֵּין מִצְמֵר וּפְשֻׁטִים, בֵּין מִן הַקְּנֶסֶס [צִמּוּחַ דּוּמָה לְפִשְׁתָּן] אוּ הַמְשִׁי אוּ מִשְׁאֵר דְּבָרִים הַגְּדֹלִים בִּיבֻשָׁה - הוּא הַנְּקָא 'כְּגֵד' לְעֻנֵן טְמֵאָה. וְהַלְבָּדִים [צִמּוּר שׁוּכַבֵשׁ] כְּכְּגֵדִים לְכָל דְּבַר.

יב. הַשֶּׁק - הוּא חוּטֵי שְׁעֵר הַגְּדוּלִין [שׁוּרִים] כְּשֶׁלְשֵׁלַת, אוּ הָאֲרוּגִין [שְׁתִי וְעֵרַב] כְּכְּגֵדִים. אֶחָד הָעֵשׂוִי מִן הָעוּיִם, אוּ מִצְמֵר גְּמֵלִים, אוּ מְזוּנָב הַסּוּס וְהַפֶּרָה וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, וְאֶחָד הָאֲרִיג מֵהֵן כְּמוּ הַמְרַצוּפִין [שִׁקִּים גְּדוּלִים], אוּ הַגְּדוּל כְּמוּ חֶבֶק [חִגּוּר] שֵׁל חֲמוֹר וְכִיּוֹצֵא בּוּ. אֲכָל הַחֲבָלִים וְהַמְשִׁיחוֹת הַשְּׁזוּרִין, בֵּין מִן הַשְּׁעֵר בֵּין מִצְמֵר וּפְשֻׁטִים - אִינּוּ מְקַבְּלִין טְמֵאָה בְּפָנֵי עֲצָמָן.

יג. כָּל הַכְּלִים הָעֵשׂוִיִין מִן הַגִּמָּא וּמִן הָעֶרְבָה וּמִן הַקְּנִים וּמִן כְּפוֹת תְּמָרִים וּמִן הָעֵלִין וְהַשְּׂרִיגִין וּמְקַלְפֵי אֵילָנוֹת וּמִן הַחֶלֶף, כְּגוֹן הַקְּפִיפּוֹת וְהַטְּרַסְקָלִין וְהַמַּחְצָלָאוֹת וְהַמַּפְצּוֹת - הַכֵּל בְּכֵלֵל כְּלֵי עֵץ, שֶׁהַכֵּל גְּדוֹל מִן הָאָרֶץ כְּעֵץ. אֶחָד כְּלֵי חֲרַשׁ, וְאֶחָד כְּלֵי נִתֵר לְכָל דְּבַר - כְּלֵי הָעֵשׂוִי מִצְמֵר מִן הָעֶפְרִים, וְאַחַר כֶּף שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּכִבְשָׁן - הָרִי זֶה כְּלֵי חֲרַשׁ. וְהַתְּנוּר וְהַכִּירִים וְהַכֶּפֶס וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מִשְׁאֵר הַבְּנִינּוֹת, שְׂאוּפִין בְּהֵן אוּ שֶׁמְבַשְׁלִין עֲלֵיהֶן - הַכֵּל מְקַבְּלִין טְמֵאָה דִין תּוֹרָה, וְטְמֵאֵתָן וְטְמֵאֵת כְּלֵי חֲרַשׁ שׁוּהוּ.

הַלְכוֹת כְּלִים פְּרָק ב

א. הַעוֹשֶׂה כְּלֵי קְבוּל מִכָּל מְקוֹם - הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה בְּכָל שֶהוּא, מִן הַתּוֹרָה; וְאִין לְכָלֵי קְבוּל שְׁעוֹר; וְהוּא שֶיַּעֲשֶׂה דְּבַר שֵׁל קְנִימָה, שְׂאֲפֻשֶׁר שֶיַּעֲמְדוּ [- יַחֲזִיק מִמֵּמַד]. כִּיֵּצֵד? הַעוֹשֶׂה כִּיס מִן הָעוֹר הַמְצָה [- הַיּוּנוּ] - שְׂלֵא נִתְעַבַּד

ד. כל כלי שיש בשבורו "תכולתו" הגיאומטרית] אמה על אמה ברום שלש, הרי הוא מחזיק ארבעים סאה בלח; וכשמודדין את הכלי, מודדין אותו מבחוץ. אם היה בו אמה על אמה ברום שלש - אף על פי שאין תוכו אלא פחות מזה - הרי הוא טהור, שאין עכי הדפנות ממעט. אכל עכי הרגלים, ועכי הזר אם היה לו זר - אין נמדדין עמו.

ה. היה בתוך הכלי תבה קטנה, כגון מוכני שבתוך השדה - בזמן שהיא נשמטת - אינה נמדדת עמה, ואינה חבור לה, ואינה מצלת עמה באהל המת. ואם אינה נשמטת - נמדדת עמה, והרי הן ככלי אחד. (ו.) היה לכלי פסוי קמור [כעין כיפה] - בזמן שהיא קבועה, נמדד עמו; אינו קבוע, אינו נמדד עמו. היו בו מגורות מבפנים, נמדדות עמו; ואם היו בו המגורות מבחוץ, אינן נמדדות עמו.

ז. כלי עץ שאינו מקבל ארבעים סאה בדרכו, אלא אם כן הטהו על צדו, או אם סמכו בדבר אחר - הואיל ומקבל ארבעים סאה מפל מקום, טהור.

ח. השדה והתבה והמגדל שנוטלה אחת מרגליהן - אף על פי שלא נקבו, אלא הרי הן מקבלין - הרי אלו טהורין, ועדין [עשירי] שוליים יש להן, וחזקתן שהן לנחת פשהיו.

הלכות כלים פרק ד

א. שלש מדות [חלוקות] בכלי עץ שאינן עשויין לקבלה: כל כלי עץ שהוא עשוי לתשמיש אדם בלבד, כגון הסלם - טהור, ואינו מקבל טמאה כלל, ולא רבוהו חכמים לטמאה. וכל כלי עץ העשוי לתשמיש הכלים והאדם, כגון השלחן והטבלה [שולחן קטן] והמטה וכיוצא בהן - מקבלין טמאה. ומנין שהן לתשמיש אדם ותשמיש משמשיו? שהרי מניח הקערות על השלחן, והכוסות על הטבלה, והמפצעות על המטה. וכל כלי עץ העשוי לתשמיש הכלים בלבד, שהרי הוא משמש משמשיו אדם - אם לא היה משמש את הכלים אלא בשעת מלאכה בלבד - הרי זה טהור מכלום; כגון מגורה של עץ שהיא משמשת את הנר בשעת הדלקה, וכן שמניחין תחת הכלים בשעת מלאכה, והדפוסין [מסגרות] בלן. ואם היה משמש את הכלים בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה - הרי זה מקבל טמאה; כגון פסוי הקפצה [קופסא] וכיוצא בו, וכגון תיק הסניף והספין והרמח והמספרים והתער, ותיק מכחול וביית הכחל, ותיק המכתב [חריטה], ותיק טבלה וספרטניה [סוג שולחן אכילה] וביית החצים וביית הפגוזות [חיצים גדולים], ותיק חלילין. כל אלו וכיוצא בהן - אף על פי שאינן אלא משמשי כלים, מקבלין טמאה; שהרי הכלי צריך להן בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה. אכל פסוי קמורה [תיבה גדולה], וכסוי תבה, וכסוי טני [סל], והמכבש של חרש [גנר], והפסא שפתחת התבה, והקמרון [כיסוי] שלה, והקלב [דפוס] שבנין עליו תיק הספר, וביית הנגר [יחד], וביית המנועול, וביית המזוזה, ותיק נבלים, ותיק כנורות, והקלב של גודלי מצופת, ודפוס [צורה] של תפלין, וסוס של עץ של זמר שמשחקין בו,

[כלי הקטרת בשמים] מלמטה כדי שיתבסמו - אם היה עשוי ככורת שאין לו קרקע, טהור; ואם היה בו בית קבלת כסות [שמניחין בו כתחית], הרי זה מקבל טמאה. ז. סנדל של בהמה - של מתכת, טמא; ושל שעם, טהור; שאין זה חשוב מפלי הקבלה.

ח. הצורך [קושר] מרגלית בעור, והוציאה, ונשאר מקומה עמק - הרי זה מקבל טמאה עד שיפשט [יתיישר מקמטים]; שכל כלי קבול מקבלין בכל שהוא, והרי מקומה כמו פיס קטן. אכל צרור המעות אינו מקבל טמאה, שאין עליו צורת כלי.

יום רביעי

הלכות כלים פרק ג

א. כל כלי עץ העשוי לנחת [לעמוד במקומו] - אפלו אינו מקבל אלא דבר מעט - אינו מקבל טמאה, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. וכל כלי עץ שהוא עשוי להטלטל מלא וריקן כשק - אפלו היה מחזיק מאה סאה, ואף על פי שיש לו שוליים [תחתית] - הואיל ואינו עשוי לנחת, הרי זה מקבל טמאה דין תורה כשאר כלי קבול. וכל כלי עץ שהוא סתם [לא נקבע אם יעמוד או ינוד] - אם היו לו שוליים לישב בהן על הקרקע כדי שלא יהא נוח להתגלגל, והיה מחזיק ארבעים סאה בלח שהם כורים בקיבש - אינו מקבל טמאה כלל, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים; מפני שחזקתו שהוא עשוי לנחת. ודברים אלו, בלן דברי קבלה [ממשה רבינו] הן; ומפי השמועה למדו: מה שק שהוא מטלטל מלא וריקן, אף כלי עץ לא יטמא אלא אם היה מטלטל מלא וריקן - להוציא כלי עץ העשוי לנחת.

ב. הכלים שחזקתן שהן עשויין לנחת, כגון שדה [קרוו להסעת נשים] תבה ומגדל [ארוו] וכורת הקש וכורת הקנים ובור [מתקן שתיה ב] ספינה גדולה וכיוצא באלו - אם היו מחזיקין ארבעים סאה, אין מקבלין טמאה. ואלו הן הכלים של עץ שהן עשויין להטלטל במלואן: דרדור [חבית גדולה] שמניחין אותו על העגלה, וקסטות המלכים [ארוו נייד], וערכת העבדן [מעבד עורות], ובור ספינה קטנה, והיא הספינה הקטנה שאינה יכולה להלך באמצע הים הגדול, והארון. כל אחד מהמשותף הכלים של עץ אלו, אף על פי שהן מקבלין יותר מארבעים סאה - הרי אלו מקבלין טמאה; שלא נעשו מתחלתן אלא להטלטל מלאין. ושאר כלי עץ - אם היו מקבלין ארבעים סאה, ויש להן שוליים - חזקתן שאינן עשויין להטלטל במלואן, ולפיכך אין מקבלין טמאה. וכל כלי עץ אלו העור המקבלין ארבעים סאה בלח - אין מקבלין טמאה, אלא אם נעשו מתחלתן להטלטל כשהן מלאין.

ג. השדה והתבה והמגדל של זכוכית הפאים במדה [מכילים מ' טאה], טהורין. ושאר כלי זכוכית - אף על פי שמקבלין ארבעים סאה, הרי הם מקבלין טמאה; וזה חמור בכלי זכוכית מפלי עץ.

מְשִׁיבֵי רֵעַ בְּעוֹר הַדָּג [להחליקם]; גִּמְר [בדעתו] שְׁלֵא לְשׂוּף, הָרִי אֵלּוּ מְקַבְּלִין טְמֵאָה. הַסְּלִים שֶׁל עֵץ - מְשִׁיחֵם [יקשו] שְׁפֹתוֹתֶיהֶן, וְיִכְרַת עֲקָצֵי הַשָּׁרִיגִים וְהַעֲצִים הַיּוֹצֵאִין עַל גַּב הַסְּלִים. הֵיוּ הַסְּלִים שֶׁל תְּמָרָה - אֵף עַל פִּי שְׁלֵא פָּרַת הַהוֹצֵאִין מִבְּפָנִים - מְקַבְּלִין טְמֵאָה; שֶׁכָּף מְקִימִין אוֹתָן. הַפְּלִפְלָה [סל עִם יְדִיּוֹת] - מְשִׁיחֵם פִּיהָ, וְיִכְרַת הַהוֹצֵאִין, וְיִגְמַר הַתְּלוּיּוֹת [- יְדִיּוֹת]. בֵּית הַכּוֹסוֹת וּבֵית הַלְּגִינּוֹת [קַנְיָנִים] - אֵף עַל פִּי שְׁלֵא פָּרַת מִבְּפָנִים - מְקַבְּלִין טְמֵאָה, שֶׁכָּן מְקִימִין אוֹתָן. הַקְּנוֹנִים הַקְּטָנִים וְהַקְּלָתוֹת [- סוּגִים שֶׁל סִלִּים] - מְשִׁיחֵם שְׁפֹתוֹתֶיהֶן, וְיִכְרַת הַהוֹצֵאִין הַיּוֹצֵאִין. הַקְּנוֹנִים הַגְּדוֹלִים וְהַסּוּגִים הַגְּדוֹלִים [- סוּגֵי קוּפּוֹת], מְשִׁיעֵשֶׂה שְׁנֵי דוּרִים [- הַיְקִיפִים] לְרַחֵב שְׁלֵהֶן. יָם נֶפֶה [נֶפֶת בְּד] וּכְבֵרָה, וְכֵף שֶׁל מֵאוּנִים - מְשִׁיעֵשֶׂה דוּר אֶחָד לְרַחֵב שְׁלֵהֶן. הַקֶּפֶה, מְשִׁיעֵשֶׂה שְׁתֵּי צְפִירוֹת [- עֵיגוּלִים] לְרַחֵב שְׁלֵהֶן. וְהַעֲרֵק [קוּפָה אֲרוּכָה], מְשִׁיעֵשֶׂה בּוֹ צְפִירָה אַחַת. אֵף עַל פִּי שְׁלֵא גִמְר גְּבִיהֶן, מְקַבְּלִין טְמֵאָה - שְׁהָרִי נִרְאוּ [- רֵאוּיִם] לְמָה שְׁנֻעֵשׂוּ, וְהָרִי צוֹרֵת הַכְּלִי עֲלֵיהֶן; לְמָה זֶה דוּמָה? לְכַדָּר שְׁנֹאֲרָג מְקַצְתּוֹ. הַמְחַצֵּלֵת - מְשִׁיכֵרַת הַהוֹצֵאִין, וְזֶה הוּא גִמְר מְלֵאכְתָּהּ. וְכָל כְּלֵי הַנְּסָרִים - אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה, עַד שְׂיִתְחַסְמוּ שְׁפֹתוֹתֶיהֶן. גְּלִמֵי כְּלֵי עֵץ - מְקַבְּלִין טְמֵאָה מְשֻׁעֵשֶׂה הַכְּלִי עֵץ בְּצוּרָתוֹ; אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא עֲתִיד לְתַאֲרוֹ בַּשָּׂדֶה [לְשִׁיפּוֹ] אוֹ לְהַשְׁוֹתוֹ בְּמַחֲוָה אוֹ לְפֹתוֹ בְּמַעֲצָד וּכְיוֹצֵא בְּמַעֲשִׂים אֵלּוּ, וְעַדִּין הוּא גֵלֶם, הוּאִיל וְאֵינּוּ מְחַסֵּר חֲקִיקָה וְהָרִי הַשְּׁלִים חֲפִירוֹתוֹ, הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה. וְכָל גְּלִמֵי כְּלֵי עֵץ מְקַבְּלִין טְמֵאָה, חוּץ מִשֶׁל אֲשֶׁכְרוּעַ [- מִין אֲרָז], שְׂאִין הַכְּלִי מְמַנּוֹ חֲשׂוֹב כְּלִי, עַד שְׂיִתְנַפֵּה. וְקָרוֹב בְּעֵינֵי שְׂפָלֵי עֵצִים כְּכֵלֵי אֲשֶׁכְרוּעַ, וְאֵין גְּלִמְיָהֶן מְקַבְּלִין טְמֵאָה. כָּל עֵץ שְׂאִין עֲלָיו צוֹרֵת כְּלִי - אֵף עַל פִּי שְׂמִשְׁתַּמְשִׁין בּוֹ, אֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה. אֲרוּבוֹת [- טְבֵלֵאוֹת] שֶׁל נְחֹתוֹמִין שְׂסוּדְרִין עֲלֵיהֶן הַחֲלוֹת כְּשֶׁהֵן בְּצֶק - מְטַמְּאוֹת, שְׁהָרִי צוֹרֵת הַכְּלִי עֲלֵיהֶן. וְשֶׁל בְּעֲלֵי בָתִּים, אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה; וְאֵם צָבַע אוֹתָן בְּסִקְרָא אוֹ בְּכַרְכּוֹם וּכְיוֹצֵא בָּהֶן - מְטַמְּאוֹת, שְׁהָרִי נַעֲשִׂית לָהֶן צוֹרֵת כְּלִי. סוּד שֶׁל נְחֹתוֹמִין [הֵיינו הַכְּלֵי] - שְׁנוֹתֵינּוּ בּוֹ הַמִּים שְׂמִקְטָפִין [מִתִּיזִין], טְמֵאָה. וְשֶׁל בְּעֲלֵי בָתִּים, טְהוֹר. וְאֵם גִּפְפוֹ [מִסְגֵּר אוֹתוֹ] מְאַרְבַּע רִחוּתָיו, מְטַמְּא. נִפְרֵץ מְרוּחַ אַחַת, טְהוֹר. וְהַלּוּחַ שְׁעוֹרְכִין עֲלָיו, מְטַמְּא. כְּלֵי שֶׁל עֵץ שֶׁהַסְּלֵתִים מְרַקְדִין עֲלָיו הַסְּלֵת, מְטַמְּא; וְשֶׁל בְּעֲלֵי בָתִּים, טְהוֹר. רַחַת [כֵּף גְּדוּלָה] הַגְּרוּסוֹת [גְּרַעֲיֵי תְבוּאָה], מְטַמְּאָה; שֶׁל אוֹצְרוֹת, טְהוֹרָה. שֶׁל גְּתוֹת, מְטַמְּאָה; וְשֶׁל גְּרָנוֹת, טְהוֹרָה. זֶה הַכְּלֵל: הַעֲשׂוֹי לְקַבְּלָהּ, מְקַבֵּל טְמֵאָה; וְהַעֲשׂוֹי לְכַנֵּס בּוֹ, טְהוֹר.

ב. כָּל הַתְּלוּיִין [- בְּתֵי יַד] טְהוֹרִין - חוּץ מִתְלוּיֵי נֶפֶה שֶׁל סִלְתִין, וְתְלוּיֵי כְּבֵרָה שֶׁל גְּרָנוֹת, וְתְלוּיֵי מַגֵּל יָד, וְתְלוּיֵי מַקֵּל בְּלִשׁוֹן; מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְסִיעִין בְּשַׁעַת מְלֵאכָה, מְטַמְּאִין, וְהַעֲשׂוֹי לְתוֹלּוֹת בּוֹ הַכְּלִי בְּלִבְד, טְהוֹר.

ג. נִבְלֵי הַמְשׁוֹרְרִים, מְטַמְּאִין; וְנִבְלֵי בְּנֵי לׁוֹי שְׂמוֹמְרִין בָּהֶן בְּמַקְדָּשׁ, טְהוֹרִין. הַבְּטָנוֹן וְהַנְּקִטְמוֹן וְהָאֲרוּס [- כְּלֵי גִינָה שׁוֹנִים], מְטַמְּאִין.

וְרִבְעִיעִית הַמְקוֹנְנוֹת [- כְּלֵי הַקְּשֵׁה], וְגִנְנֹת [- סַכְכָּה נִידַת שֶׁל [- הָעֵנִי, וְסַמוּכוֹת הַמְטָה [קוּרוֹת קַסְנוֹת הַסּוּמְכוֹת], וְנִקְלִיטֵי הַמְטָה [מוֹסוֹת לְפָרִיסַת וִילוֹן], וְחִמּוֹר שְׁתַּחַת הַמְטָה [- עַן הַמַּחֲזִיק אֶת הַמִּיטָה] - כָּל אֵלּוּ וּכְיוֹצֵא בָּהֶן טְהוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְשֻׁמְשֵׁי הַכְּלִים בְּשַׁעַת מְלֵאכָה בְּלִבְד.

ב. מְלִבָּן [- קֶרֶשׁ מִקְרָשִׁי] - הַמְטָה - אִם הָיָה מְלִבֵּשׁ בְּפִקָּה [- טְבַעַת], וְיָשׁ לוֹ רִגְלִים שְׂמֵת־חֶבֶר בָּהֶן עִם הַמְטָה - הָרִי זֶה מְטַמְּא עִם הַמְטָה; שְׁהָרִי נוֹתֵנִין אוֹתוֹ בְּפָנֵי הַמְטָה, וְהָרִי הוּא פְּאָהֶד מְאַבְרִיָּה. נִתְּנוּ עַל שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת [- קֶרֶשִׁים בְּהֵם תַּחֲבוֹת דַּפְנוֹת הַמִּיטָה], וְהָרִי הוּא גְבוּהָ עַל הַמְטָה - אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מְסַרְגַּב בְּחִבְלִים - הוּאִיל וְאֵין לוֹ רִגְלִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשֻׁמְשֵׁי הַכְּלִים בְּשַׁעַת מְלֵאכָה בְּלִבְד, כְּמִלְבָּנִי [קֶרֶשִׁים שֶׁל -] בְּנֵי לׁוֹי שְׁתּוֹלִין בָּהֶן הַכְּנוֹרוֹת שְׁלֵהֶן, וְכָלִי הַשָּׂרִי, שֶׁהֵן טְהוֹרִין.

ג. מְכַבֵּשׁ שֶׁל אֲשָׁכָף [-רַעְעוֹן, סַנְדֻלָּר] שֶׁהוּא מוֹתֵחַ עֲלָיו אֶת הָעוֹר - טְהוֹר, מִפְּנֵי שְׂמִינִי עֲלָיו אֶת הָאֶבֶן בְּמִקּוֹם הַחֲקוּק שֵׁישׁ בּוֹ וּמְשַׁמֵּשׁ עֲלֵיהָ, וְנִמְצָא עֲשׂוֹי לְשִׁמֵּשׁ הַכְּלִים בְּשַׁעַת מְלֵאכָה; וְאֵינּוּ מְטַמְּא מִשׁוּם קְבוּל, שְׁהָרִי הַחֲקֵק שָׁבוּ עֲשׂוֹי לְהַתְּמַלֵּאת בְּאֶבֶן.

ד. חַפְזֵי [- צִיפּוּיִ] הַמְטָה טְהוֹרִין. וְכֵן כָּל הַחַפְזֵינִין - בֵּין שֶׁהֵיוּ שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל עֶצֶם אוֹ שֶׁל עוֹר אוֹ שֶׁל מֵתֵכֶת, טְהוֹרִין, שְׁנֹאֲמַר: "אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מְלֵאכָה בָּהֶם", פְּרָט לְחַפְזֵי הַכְּלִים. וְכֵן כְּלֵי עֵץ אוֹ עֶצֶם שֵׁישׁ בָּהֶם בֵּית קְבוּל שֶׁצִּפְפָּה אוֹתָן בְּמֵתֵכֶת - טְהוֹרִין, וְאֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה; מֵאַחַר שֶׁצִּפְפָּה אוֹתָן, בְּטָלָן; וְהַצִּפּוּי עֲצָמוֹ טְהוֹר, כְּמוֹ שְׂבָאֲרוֹנוֹ. ה. הַעוֹשֶׂה כְּלֵי מְקַצְתּוֹ מִן הָעֵץ וּמְקַצְתּוֹ מִן הַמֵּתֵכֶת - אִם הָיָה הָעֵץ מְשַׁמֵּשׁ הַמֵּתֵכֶת, מְקַבֵּל טְמֵאָה; וְאִם הָיְתָה הַמֵּתֵכֶת מְשַׁמֵּשֶׁת אֶת הָעֵץ, הַכֵּל טְהוֹר. כִּיצַד? מִפְּתַח שֶׁל עֵץ, וְהַשְּׂנִים שֶׁלוֹ שֶׁל מֵתֵכֶת, אֶפְלוֹ שֵׁן אַחַת - הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה; הָיָה הַמִּפְתָּח שֶׁל מֵתֵכֶת, וְהַשְּׂנִים שֶׁל עֵץ - הַכֵּל טְהוֹר.

ו. טְבַעַת שֶׁל מֵתֵכֶת, וְחוֹתְמָה שֶׁל אֶלְמַג [צַמַח יֵם] - טְמֵאָה; הָיְתָה שֶׁל אֶלְמַג, וְחוֹתְמָה שֶׁל מֵתֵכֶת - טְהוֹרָה.

ז. וְהָשֵׁן [- מִפְתָּח] שֶׁל מֵתֵכֶת, אוֹ הַחוֹתֵם - מְקַבֵּל טְמֵאָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, אִם לֹא הָיָה מְחַבֵּר לָעֵץ. וְכֵן הַמַּעֲבָד וְהַמְזוּרָה וְהַמְגוּב [- כְּלֵי נִיקּוּי תְבוּאָה] וְהַמְסַרְק שֶׁל רֹאשׁ שְׁנֹטְלָה אַחַת מְשֻׁנְיָהֶם, וְעֲשִׂיָּה שֶׁל מֵתֵכֶת - הָרִי אֵלּוּ מְקַבְּלִין טְמֵאָה.

ח. מַקֵּל שֶׁעֲשֶׂה בְּרֵאשׁוֹ מְסַמֵּר בְּמִין רְמוֹן כְּדֵי שְׂיִהְיָה אוֹחוֹ בּוֹ, אֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה; עֲשֶׂהוּ שְׁלֵא תִהְיֶה הָאֶרֶץ אוֹכֵלֶת אֶת הָעֵץ, מְקַבֵּל טְמֵאָה.

ט. וְכֵן מַקֵּל שֶׁטָּבַע בּוֹ מְסַמֵּרִים כְּדֵי לְהַכּוֹת בּוֹ - מְקַבֵּל טְמֵאָה, שְׁנֹמְצָא הָעֵץ מְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמֵּתֵכֶת. עֲשִׂין לְנוּאֵי - אֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה, שְׁהָרִי הַמֵּתֵכֶת מְשַׁמֵּשֶׁת אֶת הָעֵץ. י. וְכֵן מְנִיקִיּוֹת שֶׁל מֵתֵכֶת שְׂקָבְעִין בְּמַקֵּל אוֹ בְּדִלֵת לְנוּאֵי, טְהוֹרוֹת. וְכֵן כָּל כְּיוֹצֵא בָּהֶן מְשַׁאֵר הַכְּלִים.

הַלְכוֹת כְּלִים פָּרָק ה

א. כָּל הַכְּלִים - אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה, עַד שֶׁתִּגְמַר מְלֵאכְתָּן. וְכָלִי עֵץ, מֵאַיִמִיתֵי הֵן מְקַבְּלִין טְמֵאָה? הַמְטָה וְהַעֲרִיסָה,

טהורה. עשה לה גפיס [מסגרת] כל שהן - אף על פי שהיא כלה נקובה במוציא רמון, הרי זו מקבלת טמאה. ה. כל הכלים שאינן יכולין לקבל רמונים, כגון הרבע, וחצי הרבע, והקנונים [סלים] הקטנים - שעורן במוציא זית. נגממו [נקרעו] שפתותיהן - אם נשאר בהן כדי לקבל כל שהוא, טמאין.

ו. הסלין של פת, שעורן בכפרות של פת.
ז. קפת הגננים - משתוציא אגדות של גר, טהורה. ושל בעלי בתים, במוציא תבן. ושל בלנין, בגבכא [מיו תבן] הממשש להסקה.

ח. בית קערות שאינו מקבל קערות - הואיל ומקבל התמחויין [קערות גדולות], הרי זה מקבל טמאה. וכן בית הראי [כלי לצואה] שאינו מקבל משקין - הואיל ומקבל את הראי, הרי זה מקבל טמאה.

ט. כל כלי עץ שנתחלק לשנים - טהור, ואף על פי שהן מקבלין על דפנותיהן פאלפסין [כלי גדול שטוח]; חוץ מכלים של עץ שחצין או מקצתן כלי בפני עצמו מתחלת עשייתן - כגון השלחן הפפול שמתחלה הוא נעשה שני חלקים והרי הוא נכפל ונפשוט, וכגון תמחוי המזנון [קערה עשויה תאים] שהוא כולו קערות קערות והרי בכל חלק מתלקיו קערות שלמות, וכגון הפסא הפפול, וכל פיוצא באלו. וכן בית הלגנין, ובית הכוסות של עץ, שנפחת [נחסר] אחד מהן - זה שנפחת טהור, ואינו חבור לשאר הבתים. נפחת השני - הרי זה טהור, ואינו חבור לו. נפחתו שלשתן, כולו טהור. בן כל פיוצא בכלים אלו.

י. משפלת [קופה גדולה] שאמצעיתה גבוהה וזויותיה יורדות, ונפתחה מצד אחד - טמאה, מפני שהיא מקבלת בצד השני; נפתחה מצד השני, טהורה. השלחן והדלפקי [- שולחן כוסות] שנפתחו - מקבלין טמאה, עד שיחלקו ויבדל כל חלק מחברו. נטלה אחת מרגליהן, טהורין; וכן אם נטלה השניה. נטלה הרגל השלישית - אם חשב עליהן שיאכל על שלחן זה או על דלפקי זה כמו אוכל בטבלא, הרי אלו מקבלין טמאה; ואם לא חשב עליהן, טהורין.

יא. כלי נסרים שנשירו שפתותיהן, טהורין. ואם נשאר מחסום שפתותיהן כל שהוא, הרי אלו מקבלין טמאה.

יב. טבלה שמלאה עצים, ותקעה [- חיברה לעצים] - טהורה; חפה בנסרים, מקבלת טמאה.

יג. ספסל שנתפרק, טהור; סרגו [חיברו] במשיחות או בחבלים, מקבל טמאה.

יד. הסלים של גמלים שהתירן, טהורין; תור וקשרן, מקבלין טמאה. נמצאו מתטמאין ומתטהרין אפלו עשרה פעמים ביום.

טו. השלחן או הדלפקי שחפן בשיש, ושיר בהן מקום הנחת הכוסות - מקבלין טמאה. ואם חפה הכל - טהורין, בין בצפוי עומד, בין בצפוי שאינו עומד, בין שחפה את לזביכיו [- מסגרתו], בין שלא חפה את לזביכיו, בין שהיו של עצים חשוכין, כגון אשכרוע וכיוצא בו, בין שהיו של שאר עצים - הואיל וחפן כלן, טהורין כמו שבארנו.

ד. מצודת החלדה, מטמאה; ושל עכברים - טהורה, לפי שאין לה בית קבול ואין עליה צורת פלי.

ה. הוצין שאורגין מהן כמו קפיפה [קופה גדולה] שמניחין בה התאנים וכיוצא בהן, מטמאה; ושאורגין מהן פתבנית מגורה גדולה שאוצרין בה החיטין - טהורה, שאין תורת פלי עליה.

ו. עלין שמסרגין [קולעים] אותן כמין סיג [- גיד] סביב לפרות, טהור; ואם עשו סיג של נסרין [גזרים דקים], מטמא. ז. חותל של הוצין [כלי מסיבי דקל] שמניחין בו הרטב וכיוצא בו - אם הוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו - מטמא; ואם אינו יכול לטל מה שבתוכו עד שיקרענו או עד שיתירנו, או שחשב לאכל מה שבתוכו ולזרקו - טהור. וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה, אינה מקבלת טמאה; ואם חשב עליה, מקבלת טמאה.

ח. השופר, אינו מקבל טמאה; חתכו להיות קרן תשמיש, מקבל טמאה.

ט. קערה שקבעה בשדה תכה ומגדל - אם היא כדרך קבלתה, הרי זו מקבלת טמאה; ואם קבעה בדיפן, שהרי אינה מקבלת עד שמטין השדה על צדה - הרי זו מפלל השדה, וטהורה.

י. האקון [מלכודת דגים] והרטב [מלכודת עופות] והפלוב של עץ, טהורין.

יא. המדף והפלצור [מיני כלי ציד] ומצודת ספרין - מטמאין, שהרי צורת פלי עליהן.

יב. הספסלין שבפנדקיות, ושל מלמדי תינוקות - אף על פי שהם נקובין, ומכניסין בהם את הרגלים - הרי אלו טהורין; קבע בהם רגלים במסמר, מקבלין טמאה. זה הפלל: כל שנטל ואין רגליו נטלות עמו, טהור. וכל שנטל ורגליו נטלות עמו - אם היו כלן של עץ או עצם, מקבל טמאה; היתה אחת מרגליו של אבן, אינו מקבל טמאה.

יום חמישי

הלכות כלים פרק ו

א. כל כלי שנטמא, ונשבר אחר שנטמא, ונפסדה צורתו ותשמישו - טהור בשבירתו; וכן כלים שנשברו כשהם טהורין, שביריהן אינן מקבלין טמאה.

ב. כמה שעור השבר שישבר כלי עץ או כלי עצם, ויהיה טהור? כל כלי בעלי בתים, שעורם ברמונים. כיצד? משינבק הכלי במוציא רמון, טהור; וקרמון שאמריו - ביוני, לא גדול ולא קטן - לפי דעתו של רואה. ויהיו בכלי שלשה רמונים אחוזים זה בזה. נקב הכלי במוציא זית וסתמו, וחזר ונקב במוציא זית וסתמו, עד שהשלימו למוציא רמון - אף על פי שהוא סתום - טהור, שהרי נעשו לו פנים חדשים.

ג. כלים שעששין מתחלה נקובין במוציא רמון, כגון הסל, והפחלץ [כמיו אוכף] של גמלים, ואפיפרות [מחצלת קנים] - הרי אלו מקבלין טמאה עד שיקרע רבן.

ד. אפיפרות שעשה להן קנים מלמעלן ומלמטן לחזק,

הלכות פלים פרק ז

א. כלי עור, מאימתי מקבלין טמאה? התרמל [ילקוט] וכיוצא בו - משיחם שפתותיו, ויכרת הקופין [חתיכות בולטות] הקטנים היוצאין על גבי העור, ויעשה את קיחותיו [- רצועותיו]. סקרטה [טבלת עור], משיחם ויכרת ויעשו ציציתה [- טס מתכת]. קטבליה [-כיסוי מיטה], משיחם ויכרת. הכר והכסת, משיחם שפתותיהן ויכרת הקופין היוצאין. וכן כל כיוצא בהן. התפלין, משיגמר הקציצה; אף על פי שהוא עתיד לתן בה את הרצועה, הרי זו מקבלת טמאה. עור העריסה שהוא עתיד לעשות לו טבור [- חיזוק לרגלי העריסה], עד שיעשה לו טבור. הסנדל, משיגמיע [יעוצב]. המנעל, משיגוב [- יתייבש] על האמום [מקום הנחת הנעל]. ואם עתיד לכרפם [לצבוע בכרכום] ולשרטט, עד שיקרפם ועד שישרטט; וכן כל כיוצא בה.

ב. עור שאין עליו צורת פלי, אינו מקבל טמאה; לפיכך, כף של עור שקושרין לוקטי קוצים על כפייהו, כדי שלא יכס הקוץ - אינו מקבל טמאה, מפני שהוא עור פשוט ואין עליו צורת פלי. וכן העור שמלקטין בו גללי הבהמה, ועור שחוסמין בו פי הבהמה, ועור שמשיבין בו את הדבורים בעת שלוקחין הדבש, ועור שמניפין בו את הרוח מפני החם - הרי הן טהורין, ואין מקבלין טמאה.

ג. כל בית האצבעות [כפפות] של עור, טהורות; חוץ משל קיצין [קוטפי פירות], מפני שהיא [עצמה] מקבלת את האוג [מינו פרי]; נקרעה - אם אינה מקבלת את רב האוג, טהורה.

ד. האבנט של עור, ועורות שתופרין הקטעין [קטועי רגל] על ארבעותיהן כדי שיתגלגלו [יהלכו] בהן על הקרקע - מקבלין טמאה, שהרי צורת פלי עליהן. וכן העורות העשויות כעין טבעות שמכניסין אותן האמנין בירועותיהן, כדי להגביה בגדיהם מעל ידם בשעת מלאכה - מתטמאין כשאר כלי עור הפשוטים.

ה. עור שתופרין ממנו כסוי ליד ולזרוע של זרי [- מנקה] גרנות, ושל הולכי דרכים, ושל עושי פשתן - מקבל טמאה; ואם היה של צבעים ושל נפחים - אינו מקבל טמאה. זה הפלל: העשוי לקבלה, כדי שלא יבהו קוץ וכדי שיאחו יפה יפה - מקבל טמאה; והעשוי מפני הזעה, כדי שלא יפסד הדבר שמתעסק בו בנעת ידיו - הרי זה אינו מקבל טמאה.

ו. כמה שעור הנקב שינקב כלי העור, ויטהר? החמת [נוד], משתנקב במוציא פקעיות [כדורים] של שתי; ואם אינה יכולה לקבל של שתי, הואיל ומקבלת של ערב, מקבלת טמאה, עד שתנקב רבה.

ז. התרמול [ילקוט] שנפחת הכיס שבתוכו - עדין התרמול מקבל טמאה, ואינו חבור לו.

ח. החמת שהביצים [- כיסים] שלה מקבלות עמה [במילוי הנוד מתמלאים גם הם], ונפחתו - טהורות, שאינן מקבלות כדרכן.

ט. כלי עור שיש לו לולאות ושנצות [רצועות], כגון סנדל עמקי וכיס של שנצות [ארנק עם רצועות] - אף על פי שפשהו מתרין, אין עליהן צורת פלי - הרי אלו מקבלין טמאה כשהן מתרין, הואיל וההדיוט יכול במהרה להכניס השנצות בלולאות ויחזור כלי קבול כשהיה. וכן אם נטמאו, והסיר השנצות מהן, ונפסדה צורתם - הרי הם טהורין, אף על פי שאפשר להחזירם שלא באמן.

י. כיס של שנצות שנטלו שנציו - עדין הוא מקבל טמאה, שהרי הוא מקבל. נפשט, ויחזר [להיות] עור פשוט - טהור. טלה עליו את המטלית מלמשן - מקבל טמאה, אף על פי שהוא פשוט; שהרי עליו צורת פלי.

יא. עור שפרף בו הקמע, מקבל טמאה; פשוט, טהור; חזר וכרף בו, מקבל טמאה; מטמא ומטהר, אפלו עשרה פעמים ביום. ועור שכתב עליו הקמע, טהור; ואם פרת מפנו, ועשה [מהקמיע] חליה לתכשיט - מקבלת טמאה.

יב. תפלין של ראש, ארבעה פלים. הרי שנטמאת במת, והתיר קציצה הראשונה, ותקנה [חיבר חדשה] - הרי היא אב טמאה כשהיתה; וכן אם התיר השניה, ותקנה, וכן אם התיר אף השלישית ותקנה. התיר אף הרביעית ותקנה - נעשית בלה ראשון לטמאה; שהרי התיר כל אחת ואחת וחזר ותקנה בלה, וכאלו זו תפלין אחרות שנגעו בראשונות. חזר והתיר את הראשונה פעם שניה, ותקנה - הרי היא ראשון כמות שהיתה; וכן אם התיר את השניה, ואת השלישית. חזר והתיר אף את הרביעית, ותקנה - בלה טהורה; שאין הראשון מטמא בלים, מפני שהוא ודאי, כמו שבארנו. וכן סנדל שהוא טמא מדרס, ונפסקה אחת מאזניו, ותקנה - הרי הוא מדרס כשהיה. ונפסקה שניה, ותקנה - טהור מן המדרס, שהרי נעשו לו אזנים חדשים; אבל טמא מגע מדרס. לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה השניה, או שנפסק עקבו, או נטל חטמו [- החדו], או נחלק לשנים - טהור.

יג. מנעל שנפחת [נחסר] - אם אינו מקבל רב הרגל, טהור. יד. תפלין שנטמאת, מאימתי טהרה? של יד, משיפתיר אותה משלש רוחות; ושל ראש - משיפתיר משלש רוחות, וביין קציצה לתכרתה.

טו. הפדור והאמום [עור ממולא בד] והקמע והתפלין שנקרעו אחר שנטמאו - הנוגע בהם, טמא; וכמה שבתוכן, טהור. האפוף [אוכף] שנקרע - הנוגע במה שבתוכו, טמא; מפני שהתפר מחברו, ונעשה בלו כגוף אחד.

הלכות פלים פרק ח

א. כל כלי מתכות אינן מקבלין טמאה - עד שתגמר מלאכתן בלה, ולא יהיה הפלי מחסר מעשה כלל; אבל גלמי כלי מתכות, אינן מקבלות טמאה.

ב. ואלו הם גלמי כלי מתכות: כל שעתידי לשוף אותו, או לשבץ [להסיר וליישר], או לגרד, או לכרפב [לגטוש], או להקיש בקרנס [-פטיש], או שהיה מחסר און או אגן [- שפה] - הרי זה אינו מקבל טמאה, עד שיתקנהו, ויפהו.

- טהורה. טבעת השיר של בהמה - הואיל והאדם מושך בה את הבהמה, מקבלת טמאה. וכן מקל של בהמה של מתכת - הואיל ואדם רודה אותה בו, מקבלת טמאה.

י. כל הכלים יורדים [- נעשים ראויים -] לטמאה במחשבה, ואין עולין מדי טמאה אלא בשנוי מעשה; והמעשה מבטל מיד המעשה ומיד המחשבה, והמחשבה אינה מבטלת לא מיד המעשה ולא מיד המחשבה. כיצד? טבעת בהמה או כלים שחשב עליה להזירה לטבעת אדם - הרי זו מקבלת טמאה במחשבה זו, וכאלו נעשית לאדם מתחלת עשייתה. חזר וחשב עליה להזירה טבעת בהמה כשהיתה - אף על פי שלא נתקשט בה האדם, הרי זו מקבלת טמאה; שאין המחשבה מבטלת מדי המחשבה, עד שיעשה מעשה, כגון שישוף אותה או תקנה במעשה של בהמה. היתה הטבעת לאדם, וחשב עליה לבהמה - עדן היא מקבלת טמאה כשהיתה; שאין הכלים עולין מדי טמאתן במחשבה. עשה בה מעשה, ושנה לבהמה - אינה מקבלת טמאה; שהמעשה מבטל מיד המעשה. וכן כל פיוצא בזה.

יא. חרש שוטף וקטן - יש להם מעשה ואין להם מחשבה, כמו שבארנו בענין הקשר אצליו.

יב. זוג [פעמון] של דלת שחשב עליה לבהמה, מקבלת טמאה; ושל בהמה שנעשה של דלת - אפלו חברו בקרקע, ואפלו קבעו במסמר - הרי זה מקבל טמאה כשהיה, עד שישנה בו מעשה בגופו.

יג. אמן שהוא עושה ומניח [למכירה] זוגין [פעמונים] לדלתות ולבהמה - אם רב העשוי לדבר שמקבל טמאה - הרי הכל מקבל טמאה, עד שיפריש מקצתם לדבר שאינו מקבל טמאה; ואם רב העשוי לדבר שאינו מקבל טמאה - הרי הכל טהור, עד שיפריש מקצתם לדבר המקבל טמאה. וכן כל פיוצא בזה.

יד. וזוגין הנמצאין בכל מקום, מקבלין טמאה - חוץ מן הנמצאים בפרכים, מפני שרפן לדלתות.

טו. אמר לאמן: 'עשה לי שני זוגין, אחד לדלת ואחד לבהמה', 'עשה לי שתי מחצלאות, אחת לשכיבה ואחת לאהליו', 'עשה לי שני סדינים, אחת לצורות [מצויירות] ואחת לאהליו' - הרי שניהן מקבלין טמאה, עד שיפריש ויאמר: 'זה לכך, וזה לכך'.

יום שישי

הלכות כלים פ"ק ט

א. כל כלי מתכות שיש להם שם בפני עצמן, מקבלין טמאה - חוץ מן הדלת, והנגר [יתד הנעילה], והמנעול, והפותה [בית קיבול] שפתח הציר [- ציר הדלת], והציר, והקורה, והצנור; מפני שאלו עשויין לקרקע, או לשמש את העץ - אינן מקבלין טמאה, ואפלו קדם שיקבעו. וכל כלי מתכות שיש לו שם לוי [- נוסף] - אינו מתטמא בפני עצמו, מפני שהוא כמקצת כלי. כיצד? עקרב [- לשונית] של פרכייה [רסן], טמא. ולחיים שלה שצל לחיי הבהמה

ולא תשאר בו מלאכה כלה. כיצד? כגון הסיף שאינו מקבל טמאה עד שישופנו, והספין עד שישחינוה, וכן כל פיוצא במעשים אלו. לפיכך, העושה כלים מן העשת [גוש] של ברזל, או מן החרה [גוש בצורת עוגה] של מתכת, ומן הסוכב [-חישוק מתכת] של גלגל, ומן הטסין, ומן הצפויין, ומפני [- בטיט] הכלים, ומאגני הכלים, ומאגני הכלים, ומן השחלת, ומן הגרדת [- מיני שאריות כלי מתכת] - הרי אלו טהורים; מפני שכל אלו שנעשו, גלמי כלי מתכות הן. אבל העושה כלי משברי כלי מתכות, ומן הכלים שנשחקו מרב הזמן, ומן המסמרות שידוע שנעשו מן הכלים - הרי אלו מקבלין טמאה, לפי שאינם גלמים. אבל מסמרות שאין ידוע אם נעשו מן הכלים או מן העשת - הרי הן טהורין; אפלו התקין אותן לכלי, אינן מקבלין טמאה.

ג. כלי מתכות שאינו מחסר אלא פסוי - מקבל טמאה; שאין הפסוי חשוב מגוף הכלי.

ד. מחט שלא נקבה, אלא שפה ותקנה לכף מתחלתה - מקבלת טמאה, מפני שמוציאין בה את הקוץ. אבל אם היה עתיד לנקבה - הרי היא כשאר גלמי כלי מתכות, ואינה מקבלת טמאה.

ה. ומאחר שבארנו שגלמי כלי מתכות טהורים, וגלמי כלי עץ טמאים, ופשוטי כלי מתכות טמאים, ופשוטי כלי עץ טהורים, דין תורה - נמצא הטמא בכלי עץ, טהור בכלי מתכות, והטמא בכלי מתכות, טהור בכלי עץ.

ו. כל כלי המלחמה, כגון הסיף והרמח והכובע והשריון והמגפים וכיוצא בהן - מקבלין טמאה. וכל תכשיטי האדם, כגון הקטלה והנזמים והטבעות, בין שיש עליהן חותם בין שאין עליהן חותם, וכיוצא בהן - מקבלין טמאה. אפלו דינר שנפסל, והתקינו לתלותו בצואר קטנה - מקבל טמאה. וכן קמע של מתכת, מתטמא בכל תכשיטי אדם.

ז. כל תכשיטי הבהמה והכלים, כגון הטבעות שעושין לצואר הבהמה ולאגני הכלים - טהורין, ואינן מקבלין טמאה בפני עצמן; חוץ מזוג [- פעמון] של בהמה, וכלים המשמיעים קול לאדם. כיצד? העושה זוגין למכתשת [לכתישת בשמים], ולצריסה [של תינוק], ולמטפחות ספרים [לפעמון בית ספר], ולמטפחות תינוקות - הרי הם טהורים. עשה להם ענבולין [- לשוניות המקישות], מקבלין טמאה; הואיל ונעשו להשמיע קול לאדם, הרי הן טמאים כתכשיטי אדם. ואפלו נטלו ענבוליהן - מקבלין טמאה, שהרי הוא ראוי להקישו על החרש [חרס].

ח. זוג העשוי לאדם - אם נעשה לקטן - אינו מקבל טמאה אלא בענבול שלו, שהרי לקול נעשה; ואם נעשה לגדול - הרי זה תכשיט, ומקבל טמאה אף על פי שאין לו ענבול.

ט. כל הפרצופות [- מסיכות], מקבלות טמאה. וכל החותמות, טהורין - חוץ מחותם של מתכת שחותרמין בו בלבד. וכל הטבעות, טהורות - חוץ מטבעות אצבע; אבל טבעת שחוגר בה את מתניו, או שקושר אותה בין כתפיו

אֲנָקְלִי שֶׁל מְנוֹרַת הָעֵץ, טְהוֹרָה; וְשֶׁל שְׁלֶחַן, מִתְטַמְּאָה. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל כְּלִי שֶׁמִּקְבֵּל טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ מִן הַתּוֹרָה - הֵרִי הָאֲנָקְלִי שֶׁל מִתְכַּת שְׁלוֹ וְהַשְּׁלֵשֶׁת שְׁלוֹ מִקְבֵּלוֹת טְמֵאָה. וְכִלֵּי שְׂאִינֹו מִקְבֵּל טְמֵאָה - כַּגּוֹן פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, וְכִלֵּי עֵץ הַבָּאִים בְּמִדָּה, וְכִיּוֹצֵא בֵּהֶן - אֲנָקְלִי שֶׁל מִתְכַּת וְהַשְּׁלֵשֶׁת שְׁלוֹ אֵינֶן מִקְבָּלִין טְמֵאָה. וְכֵן - אַחַת אַחַת בְּפָנָי עֲצָמָה, טְהוֹרָה; שְׂאִינֵי הָאֲנָקְלִי אוֹ הַשְּׁלֵשֶׁת כְּלֵי בְּפָנָי עֲצָמוֹ, אֲלֵא הֵרִי הֵן מִמְקַצֵּת כְּלֵי. וְאִפְלוּ אֲנָקְלֵי שֶׁבִּפְתָּלִים שְׁתּוּלִין בָּהֶן הַכֶּלִּים וְהַבְּגָדִים וְכִיּוֹצֵא בֵּהֶן, טְהוֹרָה.

יב. שֶׁלֵּשֶׁת שֵׁישׁ בַּהֲבִית נְעִילָה, מִתְטַמְּאָה; וְהַעֲשׂוּיָה לְכַתִּיפָה [- קְשִׁירַת חַיּוֹת], טְהוֹרָה.

יג. שֶׁלֵּשֶׁת שֶׁל סִיטוֹנוֹת [- חַנוּיּוֹת] - מִתְטַמְּאָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נוֹעֲלִין בָּהֶן הַחַנּוּיּוֹת; וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים - טְהוֹרָה, שְׂאִינָה אֲלֵא לְנוֹאֵי.

יד. שֶׁלֵּשֶׁת שֶׁל מוֹשָׁחִי [מוֹדֵדִי] קֶרֶקַע, וְהִתְדוֹת שֶׁלֶּהֶן שְׁתּוֹקְעִין בְּקֶרֶע - בְּשַׁעַת שְׁמוֹשָׁחִין, מִקְבָּלִין טְמֵאָה. וְשֶׁלֵּשֶׁת שֶׁל מְקוֹשְׁשֵׁי עֲצִים - טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ.

טו. שֶׁלֵּשֶׁת דְּלֵי גְדוֹל - אֲרַבְעָה טְפָחִים מִמֶּנֶּה סְמוּךְ לְדְלֵי, מִתְטַמְּאָה עִם הַדְּלֵי מִפְּנֵי שֶׁהִיא צְרִף הַדְּלֵי; וְהַשְּׂאֵר טְהוֹר, לְפִי שְׂאִינֵי לוֹ שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וְשֶׁלֵּשֶׁת דְּלֵי קֶטָן, עֲשָׂרָה טְפָחִים.

טז. הַפְּדוּר שֶׁל מִתְכַּת וְהַסֶּדֶן, וְהַקְּטָר [גֶּרֶזֶן] שֶׁל בְּנֵי, וְהַדְּקָר [יִתְד] שֶׁל תְּרַשׁ, וְחִמּוֹר [מוֹשֵׁב מִיּוֹחַד לְעַבְדוֹתוֹ] שֶׁל נַפְחָה, וְהַמְּטִלְטֵלֶת וְהַמְּשַׁקֵּלֶת [- כְּלִים לְבַדִּיקַת יוֹשֵׁר הַכְּתָלִים] שֶׁל בְּנֵן, וְהַפִּיּוֹדִים שֶׁל בְּרוֹל שֶׁחֻבְּטִין בֵּהֶן הַזִּיתִים, וְהַאֲפָרָס [- דָּרוֹ עוֹבֵרֶת הַתְּבוּאָה לְטַחֲנֶיהָ] שֶׁל מִתְכַּת, וְהַאֲוֵלָר שֶׁכּוֹרְתִין בוֹ הַסּוֹפְרִים רֹאשׁ הַקְּלָמוֹס שֶׁל קִנְיָה, וְהַקְּלָמוֹס שֶׁל מִתְכַּת, וְהַנֶּחֱל [לֹחֶם], וְהַנֶּחֱלָה [סַרְגֵּל] שֶׁמְשַׁרְטִטִין בֵּהֶן הַסּוֹפְרִים [עַל הַקֶּלֶב] - כָּל אֵלוֹ מִקְבָּלִין טְמֵאָה; שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן יֵשׁ לוֹ שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ.

הַלְכוֹת כְּלִים פְּרָקִי

א. מִסְמְרוֹת שֶׁמִּחֲזִיקִין בֵּהֶן הַתְּקָרָה הַעֲשׂוּיִין לְתַקֵּעַ אוֹתָן בְּעֲצִים, אֵינֶן מִקְבָּלִין טְמֵאָה; וְכֵן הַמְּסְמְרוֹת שְׁתּוֹקְעִין אוֹתָן בְּפְתָלִים לְתַלוֹת בֵּהֶן. וְאִם הִתְקִין הַמְּסְמָר לְהִיּוֹתוֹ כְּלֵי בְּפָנָי עֲצָמוֹ, מִקְבֵּל טְמֵאָה. בִּיצֵד? מִסְמָר שֶׁהִתְקִינוּ לְהִיּוֹת פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל בוֹ, אוֹ לְהִיּוֹת מוֹצֵיא בוֹ אֶת הַפְּתִילָה, אוֹ שְׁנוֹתָנוּ בְּרַחֲמִים שֶׁל יָד אוֹ שֶׁל חִמּוֹר - הֵרִי זֶה מִקְבֵּל טְמֵאָה. הִתְקִינוּ לְהִיּוֹת פּוֹתֵחַ בוֹ אֶת הַתְּכִיבַת - טְהוֹר, עַד שֶׁיִּצְרְפוּ [יַעֲצֹבוּ לְשֵׁם כַּךְ].

ב. מִסְמָר שֶׁהוּא עֲשׂוּי כְּמוֹ סִימֵן לְשִׁמִּירַת הַפְּתַח [לִידַע אִם עִבְרוּ בוֹ], אֵינֹו מִקְבֵּל טְמֵאָה; וְכֵן מִסְמָר שֶׁל שְׁלַחְנֵי שֶׁהוּא תּוֹלָה בוֹ אֶת הַמַּאֲזָנִים וְהַפִּיס, טְהוֹר; וְכֵן תְּלוּזֵי [וּוּרֵי] הַמְּגִרְדוֹת [מִתְכּוֹת שֶׁמִּגְרְדוֹת הַגּוֹר], טְהוֹרוֹת - אֵף עַל פִּי שְׁמִסְמְרֵין אֵלוֹ מְשַׁנִּין בְּצוֹרְתָן, מִשְׂאֵר מִסְמְרוֹת הַתְּקִיעָה.

ג. מִסְמָר הַנְּגָרָע [- חוֹבֵשׁ], וְהוּא הַכְּלִי שֶׁמְקִיּוֹן בוֹ הַדָּם - מִקְבֵּל טְמֵאָה. וּמִסְמָר שֶׁל אֶבֶן הַשְּׁעוֹת [- שַׁעוֹן שֶׁמֶשׁ], טְהוֹר.

מִפָּאֵן וּמִפָּאֵן - טְהוֹרִין, וְאֵינֶן מִקְבָּלִין טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ; מִפְּנֵי שְׂאִינֵי לָהֶם שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וּבְשַׁעַת חֲבוּרָן [לְרִסוֹן], הַכֵּל מִקְבָּלִין טְמֵאָה.

ב. טְסִין שֶׁל בְּרוֹל שְׁמוֹנִיחִין עַל לְחֵי הָאֲדָם בְּשַׁעַת מִלְחָמָה - אֵינֶן מִקְבָּלִין טְמֵאָה, מִפְּנֵי שְׂאִינֵי לָהֶם שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹ; וְאִם יֵשׁ בֵּהֶן בֵּית קָבוֹל מִים, מִתְטַמְּאִין כָּכֵל כְּלֵי קָבוֹל.

ג. גִּזְם שֶׁהוּא עֲשׂוּי בְּקִדְרָה מְלֻמְטָן וְכַעֲדָשָׁה מְלֻמְעָלָן, וְנִפְרָק הַקִּדְרָה שְׁלוֹ - מִקְבֵּל טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמָה, שֶׁהֵרִי יֵשׁ לָהּ בֵּית קָבוֹל; וְהַעֲדָשָׁה מִקְבֵּל טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמָה, מִפְּנֵי שֵׁישׁ לָהּ שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמָה. וְהַצְּנִירָה [- מַחַט] שֶׁלָּהּ שֶׁהִיא נִכְנָסַת בְּאֵזֶן אוֹ בְּאֵף - אֵינָה מִקְבֵּל טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמָה, מִפְּנֵי שְׂאִינֵי לָהּ שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמָה. הִיָּה הַגִּזְם עֲשׂוּי כְּמִין אֲשֶׁכּוֹל [עֲנַבִּים], וְנִפְרָק - טְהוֹר; מִפְּנֵי שְׂאִינֵי בוֹ בֵּית קָבוֹל, וְאֵינֵן לְכָל גִּרְגָר מִמֶּנּוּ שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹ, וְהֵרִי אֵינֹו רֹאֵי לְתַכְשִׁיט מִשְׁנִפְרָק.

ד. טַבַּעַת אַחַת שְׁמוֹנִיחִין הַבְּנוֹת בְּרִגְלֵי אַחַת, הִיא הַנִּקְרָאֶת 'בִּירִית'; וְאֵינָה מִקְבֵּל טְמֵאָה, מִפְּנֵי שְׂאִינֵי עֲלֶיהָ צוּרַת כְּלֵי תַכְשִׁיט, אֲלֵא כְּמוֹ טַבַּעַת הַכֶּלִּים, אוֹ טַבַּעַת שֶׁקוֹשֵׁר בָּהּ בֵּין כַּתְפָיו. אֲכָל שְׁתֵּי טַבַּעוֹת שֶׁמְשִׁימוֹת הַבְּנוֹת בְּרִגְלֵיהֶן, וְשֶׁלֵּשֶׁת מְטֵלַת בִּינִיָּהֶן מִזוֹ לְזוֹ - מִקְבֵּלוֹת טְמֵאָה; מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִתְכַּשִּׁיטֵי הַבְּנוֹת, וְהֵן הַנִּקְרָאִין 'כְּבִלִּים'.

ה. קְטָלָה [שֶׁרַשְׁרַת] שֶׁהִחֲלִיּוֹת שֶׁלָּהּ שֶׁל מִתְכַּת, וְהֵן בְּחוּט שֶׁל צָמָר אוֹ שֶׁל פֶּשֶׁתָן, וְנִפְסַק הַחוּט - הַחֲלִיּוֹת מִקְבָּלוֹת טְמֵאָה, שֶׁכָּל אַחַת וְאַחַת כְּלֵי בְּפָנָי עֲצָמוֹ. הִיָּה הַחוּט שֶׁלָּהּ שֶׁל מִתְכַּת, וְהַחֲלִיּוֹת שֶׁל אֲבָנִים טוֹבוֹת וְשֶׁל מְרַגְלִיּוֹת אוֹ שֶׁל זְכוּכִית, וְנִשְׁבְּרוּ הַחֲלִיּוֹת, וְהַחוּט קָם - הֵרִי זֶה מִתְטַמְּאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ. שִׁירֵי קְטָלָה, [שִׁיעוּרָה] - כְּמֵלֵא צוֹאֵר קִטְנָה.

ו. כָּל הַכְּסוּיִין שֶׁל מִתְכַּת - טְהוֹרִין, וְאֵינֶן מִקְבָּלִין טְמֵאָה, מִפְּנֵי שְׂאִינֵי לָהֶם שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹ; חוּץ מִכְּסוּי הַמַּחֵם [דוּד], וּמִכְּסוּי טְנִי [סֵל] שֶׁל רוֹפְאִין - מִפְּנֵי שְׁמוֹנִיחִין בוֹ אֶת הָאֲסְפְּלוֹנִית [תַּחְבוּשַׁת], נַעֲשֶׂה כְּלֵי קָבוֹל.

ז. כְּסוּי שֶׁל מִתְכַּת שֶׁשָּׁפוּ וְלָטְשׁוּ, וְעֲשָׂהוּ מְרָאָה - הֵרִי זֶה מִקְבֵּל טְמֵאָה.

ח. כָּל הַמְּשַׁקְלוֹת שֶׁל מִתְכַּת, מִקְבָּלוֹת טְמֵאָה; וְהֵן הַנִּקְרָאִין 'אֲנָקִיּוֹת'. קִנְיָה מַאֲזָנִים שֶׁל עֵץ שֶׁהִיוּ אֲנָקִיּוֹת שֶׁל בְּרוֹל תְּלוּיּוֹת בוֹ - מִקְבֵּל טְמֵאָה, מִפְּנֵי הָאֲנָקִיּוֹת הַתְּלוּיּוֹת בוֹ. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַאֲזָנִים שֶׁל מוֹכְרֵי פֶשֶׁתָן וּמוֹכְרֵי צָמָר; אֲכָל שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים - אֵינֹו מִקְבֵּל טְמֵאָה, עַד שֶׁהִיוּ הָאֲנָקִיּוֹת קָבוּעוֹת בוֹ.

ט. מִשְׁקָלוֹת שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ - אֵף עַל פִּי שֶׁחֲזִירָן וְשׁוֹקֵל בֵּהֶן, אֵינֶן מִקְבָּלוֹת טְמֵאָה. יַחַד מֵהֶן [אַחַר שְׁבִירַתָם] - חֲצִי לִיטְרִין, שְׁלִישִׁי לִיטְרִין, רִבְעִי לִיטְרִין - הֵרִי אֵלוֹ מִקְבָּלִין טְמֵאָה.

י. סֵלַע שֶׁנִּפְסְלָה, וְהִתְקִינָה לְהִיּוֹת שׁוֹקֵל בָּהּ - מִקְבֵּל טְמֵאָה. **יא.** אֲנָקְלִי [מוֹסָן] שֶׁל כְּתָפִים [סְבִלִים], טְהוֹרָה; וְשֶׁל רוֹכְלִים, מִתְטַמְּאָה. אֲנָקְלִי שֶׁל נְקִלְטֵי [קִרְשֵׁי וִילוֹן] הַמְּשָׁה, טְהוֹרָה; וְשֶׁל דְּרָגָשׁ [-מִיִּטַּת עוֹר], מִתְטַמְּאָה. אֲנָקְלִי שֶׁל בְּנוֹת הַצְּדִידִים שֶׁצְדִידֵן בָּהֶן הַדְּגִים, טְהוֹרָה; וְשֶׁל שְׂדָה, מִתְטַמְּאָה.

הפּרַח שְׁלֵה [בית קיבול הנר], וְהַבְּסִיס - מִתְּטַמְּאִין בְּפָנָי עֲצָמָן. וּבְשַׁעַת חֲבוּר, הַפֶּל מְקַבְּלִין טַמְאָה.

יז. קוֹרַת הַחֲצִיִּים שֶׁהִיא [לוח -] הַמְּטָרָה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְשׁוֹנוֹת שֶׁל מִתְּכַת - מְקַבְּלַת טַמְאָה; וְשֶׁמִּנְחִין אוֹתָהּ בְּרִגְלֵי הָאֲסִירִים, טְהוּרָה. וְהַקּוֹלָר [שעל צווארי אסירים], מְקַבֵּל טַמְאָה. מְגֵרָה [משור] שֶׁעָשָׂה שְׁנֵיהָ לְחֹר הַדֵּלֶת [הכניסו לתוך המשקוף ושיניו כלפי הפתח] - אֵף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, אֵינָה מְקַבְּלַת טַמְאָה; וְאִם מִשְׁנַטְמַאת עֲשֵׂיהָ לְחֹר הַדֵּלֶת - הָרִי זֶה בְּטַמְאָתָהּ, עַד שֶׁיִּקְבַּעְנָהּ בְּמַסְמָר. הַפְּכָה [-] בְּאִפּוֹן שֶׁהַשִּׁינִים לְכִוּוֹן הַמִּשְׁקוּף] - בֵּין מְלַמְעֵלָן, בֵּין מְלַמְשָׁן, בֵּין מִן הַצְּדָדִין - טְהוּרָה.

הַלְכוֹת פְּלִים פָּרָק יא

א. כִּמְהָ שַׁעוֹר הַשֶּׁבֶר שֶׁיִּשְׁבֵּר כְּלֵי מִתְּכַת וְלֹא יִקְבֵּל טַמְאָה, אוֹ יִטְהַר מִטַּמְאָתוֹ? הַכֵּל לִפִּי מָה שֶׁהוּא [-] לִפִּי עֵינַיִנוּ.

ב. כֵּל זֶמַן שֶׁהִכְלִי כֹּל לְעִשׂוֹת מַעֲיִן מְלֹאכְתּוֹ - עֲדִין הוּא כְּלֵי, וְחָשׁוּב כְּכֵלֵי שְׁלֵם. כִּיצַד? דְּלֵי שֶׁל מִתְּכַת שֶׁנִּשְׁבֵּר, וְהָרִי הוּא כֹּל לְמֵלֵאת בּוֹ - הָרִי הוּא כְּלֵי כְּשֶׁהִיָּה. הַקּוּמְקוּם, כְּדֵי לְחַם בּוֹ חֲמִין. הַמַּחֵם, כְּדֵי לְקַבֵּל סְלָעִים [-] מִטְּבַעוֹתָ. הַלְּפָס [כלי גדול למים], כְּדֵי לְקַבֵּל קִיתוּנוֹת [כדיים] שֶׁל מִתְּכַת. הַקִּיתוֹן, כְּדֵי לְקַבֵּל פְּרוּטוֹת. מֵדוֹת הַיֵּין, כְּדֵי לְמַד בְּהֵן הַיֵּין. וּמֵדוֹת הַשֶּׁמֶן, כְּדֵי לְמַד בְּהֵן הַשֶּׁמֶן. מִסְגֵּנַת שֶׁל חֲרָדֵל שֶׁנִּפְרָצוּ בָּהּ שְׁלֵשָׁה נְקִיבִים מְלַמְשָׁה, זֶה לְתוֹף זֶה [-] בְּמִקּוּם אַחַד] - טְהוּרָה, לִפִּי שְׁאֵינָה מִשְׁמַשֵּׁת מַעֲיִן מְלֹאכְתָּהּ. מְגֵרְפָה [כלי לבחישוה] שֶׁנִּשְׁטַל כִּפָּה - אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא כְּקַרְנָס, טְהוּרָה; שְׁאֵינָה עוֹשֶׂה מַעֲיִן מְלֹאכְתָּהּ אֲלָא מַעֲיִן הַקַּרְנָס, וְהִיא לֹא נַעֲשִׂית לְתַקַּע בָּהּ כְּקַרְנָס. וְכֵן כֹּל בִּיּוֹצֵא בְּזָה.

ג. מִסְרָק שֶׁל צֶמֶר שֶׁנִּשְׁטְלוּ שְׁנָיו - אִם נִשְׁתִּיר בּוֹ שְׁלֵשׁ בְּמִקּוּם אֶחָד, טַמְאָה. הִיתָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מִן הַשְּׁלֵשׁ - טְהוּר, לִפִּי שְׁאֵינּוּ כֹּל לְסָרֵק בּוֹ פֶּשֶׁתָן; שֶׁהַחִיצוֹנָה אֵינָה מוֹעֲלַת לְסָרִיקָה [כי רחבה היא], וְכֵן שְׁאֵינּוּ עוֹשֶׂה מַעֲיִן מְלֹאכְתּוֹ בְּכֵלֵי מִתְּכַת - טְהוּר. נִשְׁטְלוּ מִן הַמִּסְרָק שְׁתֵּים, וְעָשָׂן לְמִלְקָטָה [-] מִלְקָחִים] - טַמְאוֹת. אַחַת, וְהַתְּקִינָה לְנֵר, אוֹ לְלֶפֶף [-] לְכַרְוֵן] עֲלֶיהָ חָחוּט לְרִקוּם - מְקַבְּלַת טַמְאָה; וְאִם הִיתָה הַשֶּׁן עֲבָה וְגְדוּלָה - אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הַתְּקִינָה, הָרִי זֶה מִתְּטַמְּאָה בְּפָנָי עֲצָמָה.

ד. מִסְרָק שֶׁל פֶּשֶׁתָן שֶׁנִּשְׁטְלוּ שְׁנָיו, וְנִשְׁתִּיר בּוֹ שְׁתֵּים - טַמְאָה; וְנִשְׁתִּיר בּוֹ אַחַת, טְהוּר.

ה. הַכְּדוּמִים [מקלות להעלאת כלים מהבור] שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, וְאֵנְקֵלֵי שְׁלֵהָן [-] וְשֶׁבֵרָאשִׁיחַ] קִנְיַת - טַמְאִין; שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא בְּהֵן הַדֵּלִי מִן הַבָּאָר, כִּשְׁהִיּוּ מִקְדָּם.

ו. מְגֵרָה [-] מְשׁוֹר] שֶׁנִּשְׁטְלָה שְׁנָה אַחַת מִבִּינְתֵימָם [-] בֵּין כָּל שְׁנֵי שִׁינֵים [נשברה שן], טְהוּרָה. נִשְׁתִּיר בָּהּ מֵלֵא הַסִּיט [-] אַרְבַּעַה אֲגוּדָלוּן] בְּמִקּוּם אֶחָד - טַמְאָה, שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר לְגוֹר בְּנִשְׂאָר. ז. הַמַּעְצָד [גרון] וְהַזְּמֵל וְהַמַּפְסָלֶת [סכין חדה] וְהַמְּקַדָּח שֶׁנִּפְגְּמָה, עֲדִין מְקַבְּלִין טַמְאָה; נִשְׁטְלוּ חֲסוּמָן [-] חֲחוּד שְׁלֵהָן, טְהוּרִין. וְכֵלָן שֶׁנִּחְלְקוּ לְשָׁנִים, טַמְאִין - חוּץ מִן הַמְּקַדָּח,

ד. מִסְמָר הַגְּרָדִי [-] הַאֲוֵרָג], וְהוּא הַמִּסְמָר הָאֲרָךְ כְּעֵינן שְׁפוּד שֶׁמְכַנִּים בּוֹ הָאֲוֵרָג שֶׁפּוֹפְרֶת הַקֶּנֶה אוֹ הַעֵץ וְלוֹפֵף עֲלֶיהָ הַחוּטִין - מְקַבֵּל טַמְאָה.

ה. אֵלוֹ כְּלֵי מִתְּכַת הַמִּתְּטַמְּאוֹת בְּעִגְלָה: הַעַל [המוט הנמשך מהעגלה לבין הבהמות] שֶׁל מִתְּכַת, וְהַקְּטָרֵב [העץ שעל הבהמות], וְהַכְּנָפִים [טסי מתכות] הַמְּקַבְּלוֹת [בחוריהם] אֶת הַרְצוּעוֹת, וּבְרִזָּל שֶׁתַּחַת צוּאָרֵי בְּהֵמָה, וְהַסּוּמָף [-] יִתְד שֶׁבַקְצָה הַעֲגָלָה], וְהַמְּחַגֵּר [יתד שבקצה העול], וְהַתְּמַחִיּוֹת [מקום בעגלה להנחת אבנים], וְהַעֲנָבוֹל [-] לְשׁוֹן הַפַּעְמוּן, וְהַצְּנִינָה [ו], וּמִסְמָר הַמְּחַבֵּר אֶת כָּלָן [-] כֵּל חֲלָקִי הַעֲגָלָה. וְאֵלוֹ טְהוּרִין בְּעִגְלָה: הַעַל שֶׁל עֵץ הַמַּצְפָּה [במתכת], וְהַכְּנָפִים הַעֲשׂוּיִין לְנוֹאֵי, וְהַשְּׁפּוֹפְרוֹת הַמִּשְׁמִיעוֹת אֶת הַקּוֹל, וְהָאֶבֶר [עופרת] שֶׁבְּצַד צוּאָרֵי בְּהֵמָה, וְהַסּוּבֵב [-] חִישׁוֹק מִתְּכַת] שֶׁל גְּלִגֵּל, וְהַטְּסִין [לוחות מתכת], וְהַצְּפוּיִין, וְשָׂאָר כָּל הַמִּסְמָרוֹת שֶׁבָּהּ - כָּל אֵלוֹ טְהוּרִין.

ו. עֲקָרֵב בֵּית הַבַּד [ברזל שבקורה המוסקת], מְקַבֵּל טַמְאָה. אֲרוֹן שֶׁל גְּרוֹסוֹת [-] מוֹכְרֵי גְרִיסִים] - אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא טְהוּר - אִם הִיתָה תַּחְתּוֹ עִגְלָה שֶׁל מִתְּכַת, הָרִי זֶה מְקַבְּלַת טַמְאָה. ז. רְחִים שֶׁל פְּלֶפְלִין, מְקַבְּלַת טַמְאָה מִשׁוּם שֶׁלֵּשָׁה כְּלִים: מִשׁוּם כְּלֵי קְבוּל, וּמִשׁוּם כְּלֵי מִתְּכַת, וּמִשׁוּם כְּבָרָה [נפה].

ח. הַדֵּלֶת שֶׁל מִתְּכַת שֶׁבְּמַגְדֵּל [ארוון] - שֶׁל בְּעֵלֵי בְּתִים, אֵינָה מְקַבְּלַת טַמְאָה; וְשֶׁל רוֹפְאִים, מְקַבְּלַת טַמְאָה, שֶׁמִּנְחִים בָּהּ אֶת הָאֲסִפּוּלֹנִית [תחבושת], וְתוֹלָה בָּהּ אֶת הַמִּסְפָּרִים.

ט. טְסִין [-] כַּעֲשׂוֹן צֶבֶת] שֶׁל מִתְּכַת שֶׁמְנַעֲרִין בְּהֵן אֶת הַקְּדוּרָה, מְקַבְּלִין טַמְאָה; וְהַקְּבוּעִין בְּפִירָה, טְהוּרִין.

י. הַמְּלַקְחִים [צבת] שֶׁמַּמְעֵף בְּהֵן אֶת הַפְּתִילָה [שנשרפה], מְקַבְּלִין טַמְאָה. וְהַצְּנֹרוֹת [-] בְּרוּזִים] שֶׁתּוֹפְסוֹת אֶת הַרְחִים מְלַמְעֵלָן - אֵינָן מְקַבְּלִין טַמְאָה, שְׁאֵינָן עוֹשׂוֹת אֲלָא לְחֹזֵק.

יא. קְלֶסְטֵרָה [קורה] שֶׁנּוֹעֲלִין בָּהּ אֶת הַדֵּלֶת - אִם הִיתָה שֶׁל מִתְּכַת, מִתְּטַמְּאָה; הִיתָה שֶׁל עֵץ וּמַצְפָּה מִתְּכַת, טְהוּרָה.

יב. הַפִּין וְהַפְּרָנָה [שני חלקי מנעול], טַמְאִים.

יג. פָּקָה [כדור שבראש הפלך] שֶׁל מִתְּכַת - טְהוּרָה, לִפִּי שֶׁהִיא מִשְׁמַשֵּׁת אֶת הַעֵץ.

יד. הַכּוֹשׁ [פלך], וְהַעֲיֵמָה [העץ שהחוטים כרוכים עליו], וְהַמַּקֵּל, וְסִימְפוּנְיָה [כלי נגינה], וְחֲלִיל שֶׁל מִתְּכַת - מְקַבְּלִין טַמְאָה. הִיּוּ שֶׁל עֵץ וּמַצְפִּין מִתְּכַת, טְהוּרִין; חוּץ מִן הַסִּימְפוּנְיָה - שְׁאִם הִיָּה בָּהּ בֵּית קְבוּל כְּנָפִים [לוחות מתכת דקות] - אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא מַצְפָּה, טַמְאָה.

טו. הַחֲצוּצְרֶת שֶׁהִיא מְפַצֵּלַת חֲלִילוֹת חֲלִילוֹת - אִם אֵין יוֹדַע לְהַחֲזִירָה אֲלָא אֶפְסָן, הָרִי זֶה מְקַבְּלַת טַמְאָה כְּשֶׁהִיא מִחֲבַרְת; וְאִם יְכוֹלִין הַכֵּל לְפָרְקָהּ וּלְהַחֲזִירָהּ, אֵינָה מְקַבְּלַת טַמְאָה.

טז. הַקְּצָה [העליון של החצוצרה] שֶׁמִּנְחִין עֲלָיו הַפָּה בְּשַׁעַת תְּקִיעָה, מְקַבֵּל טַמְאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ; וְהַקְּצָה הַאֲחֵר הַרְחֵב [חלקה התחתון], אֵינּוּ מְקַבֵּל טַמְאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וּבְשַׁעַת חֲבוּר, הַכֵּל טַמְאָה. כִּיּוֹצֵא בּוֹ, כְּגִי מְנוּרָה בְּפָנָי עֲצָמָן - אֵין מְקַבְּלִין טַמְאָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שֵׁם לָוִי [-] 901;

שגורפין ביה הפחל [הצבט] - טמא מפני הזכר [היינו החלק
-] שפוחלין בו העין; נטל הזכר - טמא, מפני הפך.

כ. כלי שבראשו אחד פך פסבכה [רשת] לצלות עליו, ובקצה השני שנים להוציא בהן הבשר מן הקדרה או מעל האש - נטלה פפו - טמא מפני שניו; נטלו שניו - טמא מפני פפו. וכן עט של מתכת שפוחבין בראשו האחד, ומוחקין בראשו השני - נטל הכותב - טמא מפני המוחק; נטל המוחק - טמא מפני הכותב. וכן כל פיוצא באלו; והוא, שיהיה הנשאר יכול לעשות מעין מלאכתו. כיצד? עט שנשל המוחק שלו, ונשאר הכותב - אם נשאר מארכו כדי שיגיע לקשרי אצבעותיו - טמא, שהרי אפשר שיאחז בו ויכתב; נטל הכותב, ונשאר המוחק - אם נשאר מארכו מלא פס ידו - טמא, שהרי אפשר לו למחוק בו. נשאר פחות מזה, טהור. וכן כל פיוצא בזה.

כא. קרדם [ששני קצותיו מחודדים] שננטל עשפו [הקצה הרחב], והוא הצד שהתרחש מנגר בו - טמא מפני בית בקועו [הקצה הצר]; נטל בית בקועו - טמא מפני עשפו. נשבר מקופו [בית קיבולו], טהור.

כב. תרחור [ברזל חד במחרישה] שנפגם - עדין הוא כלי, עד שינטל רבו; נשבר מקופו [חלקו הרחב], טהור.

כג. המרדע, והוא המלמד [בו מכוונים הבהמה בחרישה] - הוא עץ ארוך עבה; וכמו מסמר חד תקוע בקצתו מלמעלה, וזה הברזל נקרא 'דרבן'. ובקצה השני מלמטה ברזל כמו רמח, והעץ נכנס בו; וזה הברזל נקרא 'תרחור'.

כד. מניקית [כלי שאיבת יין] של מתכת שהיא כמו שפופרת, שנטמאה - משקיבע אותה במקל או בדלת, ויחבר אותה עם העץ - תטהר. לא נטמאה, וקבעה במקל או בדלת - הרי זו מקבלת טמאה במקומה; שפך כלי מתכות שקבעם בקורה או בכתל - מקבלין טמאה כשהיו, עד שישנה מעשיהם.

כה. לפיכך, דף של נחתומין [עליו עורכים הבצק] של מתכת שקבעו בכתל - טמא. וכן כל פיוצא בזה משאר כלי מתכות שנקבעו, בין פשוטיהן בין מקבליהן - מקבלין טמאה כשהיו.

שבת קודש

הלכות פלים פרק יב

א. כלי עץ וכלי עור וכלי עצם שנשברו, טהרו מטמאתן. חזר ועשה כלי משבריהן, או שקבץ את שבריהן ועשה מהן פלים אחרים - הרי אלו כשאר הפלים הטהורין שלא נטמאו מקדם, שהן מקבלין טמאה מביא וליהבא. וכן כלי מתכות שנשברו אחר שנטמאו, טהרו. התיבן, וחזר ועשה מהן פלים אחרים - חזרו לטמאתן הישנה; ואין לכלי מתכות טהרה גמורה, עד שישטבילם במקוה כשהם שלמים, או ישארו שבורים.

ב. וחזרת כלי מתכות לטמאתן הישנה, מדברי סופרים. ומפני מה גזרו על כלי מתכות שיחזרו לטמאה הישנה? גזרה, שמה יטמא לו כלי, ויתיכו ויעשה ממנו כלי אחר בו ביום;

שהרי אינו יכול לנקב בו. והרנקי [כלי נגרים] בפני עצמה - אינה מקבלת טמאה, מפני שהיא מקצת כלי.

ח. הסיף, והסכין, והספין העקם כמו מגל, והרמח, ומגל יד [לשימוש ביתי], ומגל קציר, וזוג מספרים קטנים של בעלי בתים, וזוג של מספרים גדולים של ספרים שנתחלקו - כל חלק מהם מקבל טמאה, מפני שהוא עושה מעין מלאכתו.

ט. מספרת שנתחקה לשנים - טהורה, לפי שאינה מעברת את השער אלא בדחק.

י. שריון [מגן] שנתחלק לארכו, טהור; לרחבו - אם משמש מעין מלאכתו ראשונה, טמא. מאימתי טהרתו? משילכה [יחלד] ואינו משמש מעין מלאכתו. בלה ונשתיר בו רבו - אם מלמעלה [החלק העליון], טמא; ואם מלמטה, טהור. קצץ ממנו, ועשה חליה לתכשיט - הרי זו מקבלת טמאה.

יא. שפופרת [מפוח] של זהבים [צורפים], ושל זגגין, ושל נפחים, ושל עושי זכוכית - שנתחקה לארכה, טהורה. לרחבה - אם משמשת מעין מלאכתה ראשונה, טמאה; ואם לאו, טהורה.

יב. פלכא [כלי איחסון] של ספרים, ושל רופאים, ושל עושי זכוכית שנתחקה לשנים - טהורה; ושל נפחים - טמאה, מפני שהיא בתחלה חותה בה את הגחלים.

יג. מראה של מתכת שנטמאה או שנטשטשה - אם אינה מראה רב הפנים, טהורה; היתה מראה רב הפנים, עדין היא כלי כשהיתה.

יד. מחט שננטל קצתה הנקוב, או עקצה [ראשה] - טהורה; ואם התקינה ללפף עליה את החוט לרקם בה, טמאה. אבל מחט של שקין [שהוא עבה] שננטל קצתה הנקוב - טמאה, מפני שהוא רושם [חורט] בקצה השני.

טו. המחט שלופפין עליה השני או הזקב וכיוצא בהן, כדרך שהרוקמין עושין - בין שננטל הנקוב שלה, בין שננטל עקצה - טמאה, שאין מלאכתה התפירה.

טז. מחט שהעלת חלודה - אם מעפכת את התפירה, טהורה; ואם לאו, טמאה.

יז. הסיף והסכין שהעלו חלודה, טהורין; שפן [שייפס] והשחיון, חזרו לטמאתן הישנה. וכן צנירה [ברזל הטוויה] שפשטה [מעקמיותה], טהורה; כפפה, חזרה לטמאתה הישנה.

יח. מפתח עקם כמו ארכבה שנשבר מתוך ארכבתו, טהור; וכן מפתח העשוי כמין גם [ג' יוונית] שנשבר מתוך גמו, טהור - שהרי אינו יכול לפתח בהן, והרי אינן משמשין מעין מלאכתן. היו בו שנים ונקבים - טמא, שעדין מפתח הוא. נטלו השנים - טמא, מפני הנקבים; נסתמו הנקבים - טמא, מפני השנים. נטלו השנים, ונסתמו הנקבים או שנפצרו הנקבים זה לתוך זה - טהור.

יט. כלי שיש בראשו האחד פך להרים בו הדשן, ובראשו השני מזלג לצלות בו הבשר - נטלה כפו, טמא מפני שניו; נטלו שניו - טמא מפני פפו. וכן מכחול שננטלה כפו

לתוכה. וכן צלוחית של פלגטון [בושם] - אף על פי שהיא קטנה - אם נטל פיה, טהורה; מפני שחובלת באצבעו בפעם שמוציא הבשם מתוכה.

יב. לגינים [כדים] הגדולים שנטל פיהם - עדין הם פלים, מפני שהוא מתקנין לכפשים [לכבישת יקות].

יג. כוס שנפגם רבו, טהור; נפגם בו שלישי הקפו ברב גבהו, טהור. נקב וסתמו, בין כבעץ בין בזפת - טהור. והכוס והצלוחית שנקבו, בין מלמעלן בין מלמטן - טהורין. **יד.** התמחוי [קערה גדולה] והקערה שנקבו מלמעלה, טמאין; מלמטה, טהורין. נסדקו - אם יכולין לקבל את התמין בצונן, טמאין; ואם לאו, טהורין.

טו. הפוסות התוכין [שאינם חלקים בשפתם] - אף על פי ששפתותיהן סורטין את הפה, מקבלין טמאה.

טז. האפרכס [משפך] של זכוכית - טהור, שהרי הוא כמו מחץ שאינו מקבל.

יז. זכוכית שעושין אותה למראה - טהורה, אף על פי שהיא מקבלת; לפי שלא נעשית לקבלה. התרוד [כלי כדור] של זכוכית שהוא מקבל - אף על פי ששפמניחו על השלחן, נהפך על צדו ואינו מקבל - הרי זה מקבל טמאה.

יח. תמחוי של זכוכית שעשהו מראה, מקבל טמאה; ואם מתחלה עשהו למראה, כדי שיהיו דברים שפמניחין בו נראין מאחוריו - הרי זה טהור. וכל כלי זכוכית - אין מקבלין טמאה, עד שתגמר מלאכתן ככל הפלים.

הלכות פלים פרק יג

א. כפר בארנו בכמה מקומות, שאין כלי חרש מתטמא אלא מאוירו, ובהפס [הזות] הנב. ושאר כל הפלים שנגעה בהן הטמאה, נטמאו; ואם נכנסה טמאה לאוירן ולא נגעה בהן - הרי הן טהורין. נמצא [כלי] הטמא בכלי חרש, טהור בכל הפלים; והטמא בכל הפלים, טהור בכלי חרש. ומנין שאין כלי חרש מטמא אלא מאוירו? שנאמר: "וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו" - מתוכו הוא מטמא, ואינו מטמא מאחוריו.

ב. וכשם שטמא מאוירו, כך מטמא אכלין ומשקין מאוירו. כיצד? כלי חרש שנטמא, ונכנסו אכלין ומשקין לאוירו - אף על פי שלא נגעו בו - הרי אלו טמאין. שנאמר: "כל אשר בתוכו טמא". אבל שאר הפלים הטמאין - אינן מטמאין אכלין ומשקין, עד שיגעו בהן.

ג. אין כלי חרש מטמא פלים מאוירו, בין כלי חרש בין שאר פלים. כיצד? כלי חרש גדול שהיו פלים בתוכו, ונכנסה טמאה באוירו - הוא טמא, וכל הפלים טהורין. היו משקין בפלים שבתוכו - נטמאו המשקין מאוירו, וחזרין ומטמאין את הפלים; והרי זה [הכלי שבתוכו] אומר: [כביכול:] 'מטמאין לא טמאונני, ואתה טמאתני'.

ד. כלי חרש שנגעו משקין טמאין באחוריו בלבד, נטמאו אחוריו כשאר כל הפלים. במה דברים אמורים? בשניה לו תוף; אבל אם אין לו תוף, ונגעו בו משקין

ואם תאמר שהוא טהור כדין תורה, יבוא ויאמר: 'השבריה מטהרת, והטבילה מטהרת; כשם שאם נשבר והתיכו ועשה ממנו כלי כשהיה, הרי הוא טהור בו פיום - כך אם הטבילו, אף על פי שהוא כשהיה, הרי הוא טהור בו פיום'. ויבואו לומר, שאין הפלים צריכין הערב שמש [שקיעת החמה אחר טבילתן]; מפני חשש זה, גזרו עליהן טמאה.

ג. אחד כלי שנטמא במת, או בשאר הטמאות - אם התיכו - חזר לטמאתו הישנה, עד שיטבל. נטמא במת, והנה עליו בשלישי, ואחר כך התיכו ועשהו כלי אחר, והנה עליו בשביעי, והטבילו - הרי זה טמא, ואין הנה שיקדם התף מצטרפת להנה שאחר התף; ואין לו טהרה, עד שיהנה עליו שלישי ושביעי ויטביל כשהוא כלי קדם שבריה, או גזה עליו שלישי ושביעי ויטביל אחר שיתיכו.

ד. ברזל טמא שפגלו עם ברזל טהור [התיכם כלכי אחד] - אם רב מן הטמא, טמא; ואם רב מן הטהור, טהור; מחצה למחצה, טמא. וכן טיט שפגלו בגללים, וצרף הכל בפכשן, ועשהו כלי - אם רב מן הטיט - הרי זה מקבל טמאה, מפני שהוא כלי חרש; ואם רב מן הגללים, אינו מקבל טמאה.

ה. כלי מתכות הטהורין שאנכן באנן [ציפם במתכת] טמא, טמאין; אבל העושה פלים מן האנן הטמא, הרי הן טהורין.

ו. קרדם שעשהו מן הברזל הטהור, ועשה עפישו [קצהו] מן הטמא - הרי זה טמא; עשה עפישו מן הטהור, והקרדם מן הטמא - הרי זה טהור; שהכל הולך אחר העושה מלאכה.

ז. קרדם טהור שחסמו [ציפהו] בברזל טמא, טהור.

ח. קיתון [כוס גדולה] שעשהו מן הטמא, ושוליו [תחתיתו] מן הטהור - טהור; עשהו מן הטהור, ושוליו מן הטמא - טמא; הכל הולך אחר המקבל, והעושה מלאכה. **ט.** כלי מתכת שנטמא בטמאה שהיא מדברי סופרים, כגון שנטמא בעבודה זרה וכיוצא בה, ונשבר, והתיכו וחזר ועשה ממנו כלי אחר - הרי זה ספק אם חזר לטמאתו הישנה, או לא חזר.

י. כלי הזכוכית שנטמאו ונשברו, טהרו ככל הפלים. ואפלו חזר והתיכו, ועשה מהן כלי אחר - אינן חוזרין לטמאה ישנה; לפי שעקר טמאתן [של כלי זכוכית] מדברי סופרים, כמו שבארנו, לא גזרו עליהן בטמאה ישנה. וכן כלי זכוכית שנשברו - אף על פי ששבריהן פלים וראויין לתשמיש, הואיל והן שגרי פלים, אינן מקבלין טמאה, לפי שאינן דומין לכלי חרש. כיצד? קערה של זכוכית שנשברה, והתקין שוליה [תחתיתה] לתשמיש - אין השולים מקבלין טמאה, אף על פי שהן בקערה. ואם קרסם את ראש השבר, ושפו [שייפו] בשופין - הרי זה מקבל טמאה. וכן כל פיוצא בזה.

יא. צלוחית [במבוך] קטנה הנטלת ביד אחת, שנטל פיה - מקבלת טמאה; מפני שאין מכניסין היד לתוכה, אלא יוצק ממנה. אבל גדולה הנטלת בשתי ידים, שנטל פיה - טהורה, מפני שהיא חובלת ביד בפעם שפמניס ידו

היתה החיצונה עודפת, ונטמא אוריה - הכל טמא. היו שוות - כל שנטמא אוריה, טמאה; והשאר טהור.

יב. לפסין (קערות גדולות) זו בתוף זו, ושפותיהן שוות, והשרץ בעליונה או בתחתונה - זו שיש בה השרץ, טמאה; ושאר הלפסין - טהורין, הן וכל האכלין שבהן. הנה כל לפס מהן נקובה בכונס משקה - משקה נכנס דרכו, והשרץ בעליונה - כל האכלין והמשקין שבהם טמאין, שכל הלפסין טמאין, שהרי הטמאה באויר בלן, כמו שיתבאר. הנה השרץ בתחתונה - היא טמאה, וכלן טהורות; שהרי לא נכנס השרץ לאויר העליונות, ואין שפת התחתונה עודפת, כדי לטמא כל האכלין והמשקין שבתוכה. הנה השרץ בעליונה, והיתה שפת התחתונה עודפת - העליונה טמאה, שהשרץ בתוכה; וכן התחתונה - מפני ששפתה עודפת, הרי השרץ באוריה. ושאר הלפסין שבתוף התחתונה - טהורין, שאין כלי חרש מטמא כלים שבתוכו. ואם הנה ביניהן משקה טופח - שמרטיב את האצבע הנוגעת בו - כל שיש בה משקה טופח, טמאה; שהמשקה מטמא מאויר התחתונה העודפת, וחוזר ומטמא את הכלים.

יג. טבלה של חרש שהיו קערות דבוקין בה בתחלת מעשיה, והרי הכל כלי אחד, ונטמאת אחת מן הקערות - לא נטמאו בלן. ואם הנה לטבלה דפן עודף (מסגרת גבוהה), שנמצאו כל הקערות בתוכו, ונטמאת אחת מהן - נטמאו בלן. וכן הדין בבית התבלין של חרש, וקלמרין המתאימות. פיוצא בו,

יד. בית התבלין של עץ שנטמא אחד מבתיו במשקין - לא נטמאו שאר הבתים. ואם יש לו דפן עודף, שנמצאו כל הבתים בתוכו, ונטמא אחד מבתיו במשקין - נטמאו בלן; שהכל ככלי אחד, וכלי שנטמא תוכו במשקין, נטמא בלו. היו בתיו קבועין במסמר, הרי אלו חבור זה לזה לטמאה ולהזיה (הזאת טהרה). היו תקועין בלבד - הרי אלו חבור לטמאה, ואינן חבור להזיה. ואם היו בתיו נטלין ונתנין - אינן חבור לא לטמאה ולא להזיה.

הלכות כלים פרוק יד

א. כל המציל בצמיד פתיל - (כיסוי מהודק) באהל המת, מציל בצמיד פתיל באויר כלי חרש; אם הציל במת החמור, דין הוא שיציל בכלי חרש הקל. וכל שאינו מציל באהל המת, אינו מציל באויר כלי חרש.

ב. וכשם שאין צמיד פתיל לטמאה באהל המת - אינו מונע הטומאה מלצאת, כף אין צמיד פתיל לטמאה באויר כלי חרש. פיצד? קדרה שהיתה מלאה אכלין ומשקין, ומקפת צמיד פתיל, ונתונה בתנור הטמא - הרי הקדרה וכל מה שבתוכה טהורין. הנה השרץ או משקין טמאין בתוכה, ומקפת צמיד פתיל, ונתונה באויר התנור - נטמא התנור. וכן כל פיוצא בזה.

ג. טבעת טמאה שהיתה מבלעת בתוף הלכנה, או מחט טמאה שהיתה מבלעת בתוף העץ, ונפלו לאויר כלי חרש

טמאין - הרי זה טהור; שכל שאין לו תוף בכלי חרש, אין אחוריו מטמאין במשקין. נגעו אכלין או משקין באחורי כלי חרש הטמא, הרי אלו טמאין. ואחד כלי חרש ואחד כל הכלים בדבר זה; שכל הכלים הטמאין שנגעו אכלין או משקין בהן, בין מתוך בין מאחוריהן - נטמאו. **ה.** אחד כלי חרש שנקנסה טמאה לאוירו, או שכפהו על הטמאה המונחת על הארץ ונעשה אהל עליה - שהרי הטמאה בתוכו. מפי השמועה (ממשה רבינו) למדו, שזה שנגמר "אל תוכו", לרבות את האהלים.

ו. גומה (גומא) שהיה השרץ מונח בתוכה, וכפה כלי חרש על הגומה - לא נטמא, שנגמר: "אל תוכו", עד שתכנס עצמה של טמאה בתוכו. לפיכך, השרץ הנמצא למטה מנחשתו [- בעפר שבתחתית -] של תנור, שהיא קרקעיתו - התנור טהור; שאני אומר: 'חי נפל, ועכשו מת תוף גומה זו'. וכן אם נמצאת מחט או טבעת למטה מנחשתו של תנור - אף על פי שכל הכלים הנמצאים טמאים כמו שבארנו, הרי התנור טהור; שאני אומר: 'שם היו עד שלא בא התנור, והתנור נכנה עליהן, ולא נפלו לתוכו'. נמצאו בדשן - הרי התנור טמא, שאין לו במה יתלה. נמצאו בנחשתו של תנור, (באופן ש-) נראין אכל אינן יוצאין לאוירו - אם אופה את הבצק, והוא נוגע בהן (הבצד נכנס לתוך הגומות) - נטמא התנור, כאלו היו בתוף אוירו; ואם לאו - התנור טהור, כאלו הן למטה מנחשתו. באיזה בצק אמרו? בבצק הבינוני, שאינו רף ביותר ולא קשה.

ז. השרץ שנמצא בעין [- בפתח אויר] של תנור, בעין של כירה, בעין של כפח - אם נמצא מן השפה הפנימית ולחוץ, טהור. וכן אם נמצא באויר העין, טהור; שהרי לא נכנס לאויר התנור או הכירה או הכפח, אלא תחת עבי דפנותיהן הוא תלוי. ואפלו היה שם כזית מן המת - טהורין, אלא אם כן היה בעבי העין פותח טפח; שהרי מביא את הטמאה לאויר התנור, כמו שנתבאר בענין טמאת מת.

ח. נמצא השרץ במקום הנחת העצים, מן השפה הפנימית ולחוץ - טהור. נמצא במקום ישיבת הבלן, במקום ישיבת הצבע, במקום ישיבת שולקי זיתים - הכל טהור.

ט. אין התנור ולא הכירה ולא שאר מקומות הקוד [- האש] מטמאין, אלא אם נמצאת הטמאה מן הסתימה ולפנים.

י. כלי חרש ששותין בו בעלי בתים המים, שבאמצעו כמו רשת של חרש, ושפתו מלמעלה מן הרשת כמו מסרק [לנוי], ונה הוא הנקרא 'צרצור' - אם נכנסה הטמאה לאויר המסרק למעלה מן הרשת - נטמא בלו, שנה הוא תוכו של כלי זה.

יא. כלי חרש שהיה לו שלש שפיות [דפנות] זו לפנים מזו, היתה הפנימית עודפת, ונקנסה טמאה לאויר הפנימית - כל האכלין והמשקין שבאויר שבין השפה הפנימית ובין האמצעית, והאכלין והמשקין שבין האמצעית ובין החיצונה, טהורין. היתה האמצעית עודפת, ונטמא אוריה - ממנה ולפנים, טמא; וממנה ולחוץ, טהור.

בתוך אור החבית - הואיל וישפת הקפה או החמת למעלה משפת החבית או התנור, הרי אלו טהורין. ואם היה בתוך החמת או בתוך הקנדה וכיוצא בהן אכלין או משקין, ושלשל אותן לאויר התנור או החבית השמאין - הרי הן טהורין. היתה הפורת או הקפה או החמת וכיוצא בהן נקובין, אינן מצילין; אלא אם היה השרץ לתוכן, ושלשל אותן לאויר כלי חרש הטהור - נטמא; ואם היו אכלין או משקין לתוכן, ושלשל אותן לאויר כלי חרש השמא - נטמא. וכמה יהיה בנקב? אם היה בכלי שטף (שנטהרים במקווח), כמוציא זיתים [- זית יכולה לצאת דרכו]. ואם היה בכלי חרש - העשוי לאכלין, שעורו בזיתים; והעשוי למשקין, שעורו בכונס משקה (משקה נכנס דרכו); והעשוי לקדו ולקדו, מטילין אותו לחמרו, ומשנינקב כלי חרש זה בכונס משקה, אינו מציל מיד כלי חרש.

י. סתם נקב כלי חרש בנפת - אם היה השרץ בכלי זה, ושלשלו לאויר התנור הטהור - נטמא; שאין הצמיד מציל על השמאה מלטמא, כמו שבארנו. אבל אם היה בכלי זה אכלין או משקין, ושלשלו לאויר התנור השמאין - הרי הן טהורין, שהרי הנקב סתום. ושאר כל הכלים שסתמן בנפת וכיוצא בו, אינו מציל מיד כלי חרש.

יא. פורת פחותה (משני צדדיה) - אף על פי שסתם הפחת בקש - אינה מצלת מיד כלי חרש, שהרי אינה כלי יב. החמת (נוד) והכפישא שנופתו כמוציא רמון - אף על פי שבטלו מתורת כלים, הרי אלו מצילין מיד כלי חרש; והוא - שיהיה הפחת למעלה משפת כלי חרש מבחוץ, ויהיה [-אף שיהיה -] בית קבול שלהן משלשל לתוך כלי חרש.

יג. עור פשוט וכיוצא בו שהיה שוקע לאויר כלי חרש, או לאויר התנור, והשרץ בתוך העור - הרי התנור טמא. ואם היה השרץ בתנור, אכלין ומשקין שבתוך העור טמאין; שאין מציל מיד כלי חרש אלא כלים שיש להן תוף, כגון הסל והקפה והחמת.

יד. כלי חרש שהיתה טמאה בתוכו, והיה כלי חרש טהור כפוי על הכלי השמא, או שהיה הכלי שהשמאה דבוקה בתוכו כפוי על פי הכלי הטהור - אף על פי שאויר שניהן מערב, השמא בטמאתו והטהור בטהרתו; שהרי לא נכנסה השמאה עצמה לאויר כלי חרש הטהור. לפיכך, חבית שהיתה מלאה משקין טהורין, ונתונה למטה מנחשתו [- קרקעיתו] של תנור, ונפל שרץ לתוך התנור - הרי החבית והמשקין טהורין, אף על פי שאויר התנור מערב עם אויר החבית. וכן אם היתה החבית כפויה על פי התנור, ופיה לאויר התנור - אפלו המשקה שבשולי החבית טהור.

- נטמא; אף על פי שאם נגע כפר תרומה בעץ זה או בלבנה זו - טהור, הרי הן מטמאין כלי חרש מאויר.

ד. תרנגול שבלע שרץ או בשר מת, ונפל לאויר התנור - הרי זה טהור. ואם מת שם התרנגול, נטמא התנור; שהלועין בחי מצילין מיד כלי חרש, כדרך שמצילין באהל המת.

ה. דברים שבתוך הפה או בתוך הקמטין, אינן כבלועין. כיצד? אדם שהיו משקין טמאין בתוך פיו, והכניס ראשו לאויר כלי חרש - טמאהו. וכן טהור שהיו אכלין ומשקין לתוך פיו, והכניס ראשו לאויר תנור טמא - נטמאו אכלין שפפיו. הנה לו בתוך קמטו בעדשה מן השרץ, והכניסו לאויר התנור - נטמא התנור, אף על פי שהשמאה בתוך הקמט.

ו. כפוג שבלע משקין טמאין - אף על פי שהוא נגוב (יבש) מבחוץ - אם נפל לאויר כלי חרש - טמאהו, שסוף משקה לצאת. וכן חתיכה של לפת ושל גמלי. חרשים שגשגמש בהן משקין טמאין, ונגבו, ונפלו לאויר כלי חרש - לא טמאוהו. נפלו לתנור, והסק - נטמא, שסוף משקין לצאת. כמה דברים אמורים? במשקין קלין; אבל אם נבלעו בהן משקין חמורין, כגון דם הנדה ומימי רגליה - אם היו יכולין לצאת, והקפיד עליו שיצא - הרי זה מטמא התנור, אף על פי שלא הסק; ואם אין מקפיד עליו - אינו מטמא, עד שישק ויצא המשקה. וכן בגפת (פסולת זיתים) חדשה הבאה ממשקין טמאין, שהסק בה התנור - נטמא, שסוף משקה לצאת; אבל בישנה, טהור. איו היא ישנה? לאחר שנים עשר חדש. ואם ידוע שיוצא ממנה משקה בשעת הסק - אפלו לאחר שלש שנים, נטמא התנור כשיסק.

ז. כלי חרש שחלקו במחצה משפתו עד קרקעיתו, ונכנסה טמאה באויר אחד משני החלקים - נטמא הכלי כלי; לפי שאין דרך בני אדם לחלק כלי חרש כדרך שחולקין האהלים. לפיכך, תנור שחצצו בנסרים או ביריעות, ונמצא השרץ במקום אחד - הכל טמא.

ח. כלי שהיתה טמאה בתוכו, והכניס הכלי לאויר כלי חרש, ושפת הכלי השמא חוץ לכלי חרש - אף על פי שהשמאה מכוננת בתוך כלי חרש, הרי זה טהור, שגאמר: "אשר יפל מהם אל תוכו", לא לתוך תוכו.

ט. וכן אם היה כלי חרש טמא, והכניס לאוירו כלי אחר שיש בו אכלין ומשקין, ושפת הכלי האחר חוץ לכלי חרש - אף על פי שהאכלין והמשקין מכוננין בתוך כלי חרש השמא, הרי אלו טהורין, שגאמר: "כל אשר תוכו יטמא", לא שבתוך תוכו. כיצד? פורת או קפה או קנדה או חמת (נוד) וכיוצא בהן שהיה השרץ בתוכה, ושלשל הקפה לאויר החבית או לאויר התנור - אף על פי שהשרץ מכנין

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - י"ח כ"ד אדר א' ה'תשס"ח

יום ראשון

הלכות שגגות פָּרָק י

א. ששה, מצותן שיקריבו קרבן עולה ויורד; ואלו הן: המזרע, והיולדת, והנשבע שבועת העדות ידע עדות ממון ומיאן להעיד ונשבע שאינו יודע מהמעשה] בין בנדון בין בשגגה, והנשבע שבועת בטוי לשקר בשגגה [על דבר שעשה או שיעשה, ולא עשה], והטמא שאכל קדש בשגגה, והטמא שנכנס למקדש בשגגה.

ב. קרבן היולדת - אם הייתה עשירה - מביאה כבש בן שנתו לעולה, ובן יונה או תור לחטאת. ואם אין ידה משגת - הרי קרבנה יורד, ומביאה שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת; אפלו הייתה ידה משגת לשה, ואינה משגת לנסכיו - מביאה קרבן עני.

ג. המזרע כשיטהר - מביא שלש בהמות, מהן שני כבשים, אחד עולה ואחד אשם, וכבשה לחטאת; אם אין ידו משגת - מביא שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת, וכבש לאשם.

ד. על שבועת העדות, ועל שגגת שבועת בטוי, ועל שגגת טמאת מקדש וטמאת קדשיו [טמא שנכנס למקדש או שאכל קודש] - מביא כשבה או שעירה, כשאר החטאות הקבועות; ואם אין ידו משגת - מביא שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת; ואם אין ידו משגת לעוף - מביא עשירית האיפה סלת, והיא הקרויה 'מנחת חוטא', שפכר נתפרשו מעשיה בהלכות מעשה הקרבנות.

ה. כל הקרבנות האלו מפרשין בתורה, ומפרש זה שחייב להביאן, חוץ מטמא שנכנס למקדש או אכל קדש - שפך כחוב שם: "ונפש כי תחטא, ושמצה קול אלה וגו' או נפש אשר תגע בכל דבר טמא וגו' או נפש כי תשבע לכבטא בשפתים וגו' והיה כי יאשם לאחת מאלה וגו'"; מפי השמועה [מסורת ממש רבינו] למדו, שזה שחייב כאן קרבן לטמא - כשנטמא ונכנס למקדש או אכל קדש, והוא לא ידע. אף על פי שהדבר מפי הקבלה, הרי הוא כמפרש, שהרי בפרוש חייבה תורה כרת לטמא שאכל קדש, ולטמא שנכנס למקדש - באוכל נאמר: "והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה, וטמאתו עליו - ונקרתה", ובכונס למקדש נאמר: "ונקרתה הנפש ההוא מתוך הקהל, כי את מקדש ה' טמא". וכיון שחייבה תורה כרת על טמאת מקדש וקדשיו, פרשה הקרבן שמביאין על שגגתו.

ו. כל קרבנות שהאשה חייבת, בעלה מביא על ידיה [עבורה]. אם הייתה עני, מביא קרבן עני; ואם הייתה עשירה, מקריב על ידיה קרבן עשירי. ומביא אדם על ידי בנו ועל ידי בתו ועל ידי עבדו ושפחתו קרבן עני, ומאכילין בנכחים.

ז. המלך וכהן משיח [כהן גדול שנמשח בשמן] - מביאין קרבן על שבועת העדות, או על שבועת בטוי, או על

טמאת מקדש וקדשיו, כשאר ההדיוטות; שלא חלק הכתוב קרבן מלך מקרבן הדיוט ומקרבן כהן משיח, אלא במצוות שחייבין על שגגתן חטאת קבועה, כמו שבארנו; אבל בקרבן עולה ויורד, פלם שוין. כבר בארנו בהלכות שבועות, אימתי יהיה חייב על שבועת העדות ועל שגגת שבועת בטוי, ואימתי יהיה פטור עליהן, ועל איזו דרך יהיה חייב קרבנות הרבה כמנין השבועות, ועל איזה דרך לא יהיה חייב אלא קרבן אחד. ובהלכות מקסרי פפרה אבאר באיזה דרך תתחייב היולדת והמזרע קרבנות הרבה, ובאיזה דרך יתחייב כל אחד מהם קרבן אחד.

ח. כל המביא קרבן על הודון בשגגה - אם היה אנוס, פטור מן הקרבן; ואין צריך לומר שאר עברות שאינו חייב חטאת אלא על שגגתן - שאם היה אנוס, פטור.

ט. מי שהפריש מעות לכבשה של חטאתו, וצריך [נומק להו]. כגון ששעירה זולה יותר] - הרי זה מביא שעירה, ויחלל אותן המעות על השעירה, ויהנה בהן. וכן אם הפריש לשעירה, ולקח כשבה - יהנה בהן.

י. הפריש מעות לבהמה, והעני - יקח שתי תורים או שני בני יונה, ויחלל עליהן אותן המעות, ויהנה בהן. הפריש מעות לבני יונה או לתורים, והעני - יביא [מנחה] עשירית האיפה, ויחלל עליהן אותן המעות, ויהנה בהן. וכן אם היה עני, והפריש מעות לעשירית האיפה, והעשירי - יוסיף עליהן, ויביא עוף; הפריש לעוף, והעשירי - יוסיף עליהן, ויביא כשבה או שעירה. אפלו היה מורישו גוסס - הרי זה עני, עד שימות מורישו ויירשנו.

יא. עשיר שהפריש כשבה או שעירה, ונפל בה מום - אם רצה, יביא בדמיה עוף; אבל אם הפריש עוף, ונפסל - לא יביא בדמיו עשירית האיפה, שאין לעוף פדיון.

יב. הפריש עשירית האיפה, והעשירי - אם עד שלא קדשה בפלי [שרת] - הרי היא ככל המנחות, ותפדה ותאכל; ומשקדשה בפלי - תעבר צורתה [תפסל], ותצא לבית השרפה.

יג. עשיר שהפריש קן [עופות] למכר אותה, ולקח בדמיה כשבה או שעירה, והעני - יביא קן זו, אף על פי שהיא קדשת דמים שהיא נדחית [כיון שעני לא ראוי להביא קרבן עשיר]. ולמה לא נדחית [בפועל]? מפני שדחוי מעקרו [מלכתחילה] אינו דחוי, והרי נראה קן זה לו עתה. עני שהקריב קרבן עשירי, יצא; ועשיר שהקריב קרבן עני, לא יצא.

יום שני

הלכות שגגות פָּרָק יא

א. שנוי יש בשגגת טמאת מקדש וקדשיו [טמא שנכנס למקדש או אכל קודש], מה שאין כן בשאר פרתות: שפל הפרתות - כיון ששגג ונודע לו בסוף שחטא - אף על פי שלא הייתה לו ידיעה בפתילה, הרי זה חייב חטאת; אבל

שְׁנֵי טָמְאָה, או שְׁנֵי טָמְאָה מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה - כְּשִׁינֹדַע לוֹ, יָבִיא קֶרֶבֶן עוֹלָה וְיִוָּרֵד; וְהוּא שֵׁשִׁי שְׁהָה כְּשַׁעוֹר, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּהַלְכוֹת בֵּיאת הַמִּקְדָּשׁ.

ד. מִי שֶׁטָּמָא עֲצָמוֹ בְּמִזִּיד, וְלֹא שְׁהָה כְּשַׁעוֹר - הֲרִי זֶה סֶפֶק אִם שַׁעוֹר הַשְּׁתַּחֲוִיָּה (י שיעור השחייה) לְאַנוּס בְּלִבָּב, או אִף לְמִזִּיד; וְלִפְיָכֶּךָ, אִם נֶעְלַם מִמֶּנּוּ, וְיָצָא וְלֹא שְׁהָה - אֵינוֹ מְבִיא קֶרֶבֶן. וְכֵן אִם תִּלָּה עֲצָמוֹ בְּאוֹרֵי עֲזָרָה - הַדָּבָר סֶפֶק אִם אוֹרֵי עֲזָרָה כְּעֲזָרָה, או אֵינוֹ כְּעֲזָרָה.

ה. מִי שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם נִכְנס לְמִקְדָּשׁ או אֲכַל קֹדֶשׁ בְּטָמְאָה או לֹא, אֵינוֹ מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי - שְׁאִין מְבִיאִין קֶרֶבֶן עַל לֹא הוֹדַע, אֲלָא בְּכַרְת שֶׁחֲכִיבִין עַל שִׁגְגוֹתוֹ חֲטָאת קְבוּעָה.

ו. מִי שֶׁהָיָה לִפְנֵי שְׁנֵי שְׁבִילִים, אֶחָד טָמָא וְאֶחָד טָהוֹר - הֵלֵךְ בְּרֵאשׁוֹן וְחָזַר וְהֵלֵךְ בְּשֵׁנִי, וּבְעֵת שֶׁהֵלֵךְ בְּשֵׁנִי שָׂכַח שְׁהָלֵךְ בְּרֵאשׁוֹן, וְנִעְלָמָה מִמֶּנּוּ טָמְאָה זֶה, וְנִכְנס לְמִקְדָּשׁ או אֲכַל קֹדֶשׁ - חֲכִיב, וְאִף עַל פִּי שְׁלֹא הִיָּתָה לוֹ בְּתַחֲלָה יְדִיעָה גְּמוּרָה לְטָמְאָה, אֲלָא מִקְצַת יְדִיעָה - שְׁהָרִי לֹא יָדַע שֶׁהֵלֵךְ בְּשֵׁנִי שְׁבִילִין, שֶׁבְּהַלּוֹךְ שִׁנִּיָּהֵן יֵהָא טָמָא בְּיָדָא; וְאִף עַל פִּי כֵן חֲכִיב חֲטָאת - שֶׁמִּקְצַת יְדִיעָה, כְּכֹל יְדִיעָה. הֵלֵךְ בְּרֵאשׁוֹן, וְנִכְנס לְמִקְדָּשׁ או אֲכַל קֹדֶשׁ - פְּטוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סֶפֶק טָמָא.

ז. הִנֵּה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי (כִּסְטָמָא מִתּוֹ) וְטָבַל אַחַר שְׁנֵי טָמְאָה לְמִקְדָּשׁ, וְהֵלֵךְ בְּשֵׁנִי, וְחָזַר וְנִכְנס לְמִקְדָּשׁ - חֲכִיב; שְׁהָרִי נִכְנס כְּשֶׁהוּא טָמָא לְמִקְדָּשׁ בְּיָדָא, או כְּפַעַם רֵאשׁוֹנָה או בְּשֵׁנִיָּה; וְאִף עַל פִּי שֶׁכֹּל יְדִיעָה מִהֵן סֶפֶק יְדִיעָה הִיא, שְׁהָרִי כֹל שְׁבִיל מִהֵן סֶפֶק הוּא - כִּי בְּטָמְאָה מִקְדָּשׁ וְקֶדְשִׁי, עָשׂוּ סֶפֶק יְדִיעָה כִּי־יְדִיעָה.

ח. הִנֵּה טָמָא, וְאָמְרוּ לוֹ שְׁנַיִם: 'נִכְנסְתָּ לְמִקְדָּשׁ', וְהוּא אוֹמֵר לֵהֵן: 'לֹא נִכְנסְתִּי' - גְּאָמְרוּ, וְאֵינוֹ מְבִיא קֶרֶבֶן; שְׁאִם יִרְצֶה, יֹאמֵר: 'מִזִּיד הִיִּיתִי' [כְּלוֹמַר: כּוֹונִיתִי הִיתָה] לֹא נִכְנסְתִּי בְּשׁוֹגְגָא]. אָמְרוּ לוֹ שְׁנַיִם: 'טָמָא הִיִּיתָ כְּשֶׁנִּכְנסְתָּ לְמִקְדָּשׁ, וּבְפִנְיֵנוּ נְטָמְאָתָא, וְיָדַעְתָּ שְׁאֵתָה טָמָא' - אִף עַל פִּי שֶׁהָיָה בֵּין טָמְאָה זֶה שְׁמַעֲיָדִין בֵּהּ וּבֵין כְּנִיסְתוֹ לְמִקְדָּשׁ יָמִים רַבִּים, שְׁאֵפְשֵׁר לוֹ שְׂיֹאמֵר: 'כְּכָר טְבַלְתִּי', הוֹאִיל וְהִכְחִישׁ אֶת הַעֲדִים וְאָמַר: 'לֹא נְטָמְאִי מֵעוֹלָם', הֲרִי אֵלוֹ גְּאָמְרִין, וּמְבִיא קֶרֶבֶן עַל פִּיהֵן; אִם הִבִּיאוּהוּ שְׁנַיִם לִידֵי מִיתָה חֲמוּרָה, קַל וְחָמֵר שֶׁיְבִיאוּהוּ לִידֵי קֶרֶבֶן הַקָּל - שְׁהָרִי הִכְחִישׁוֹן.

ט. טָמְאָה מִקְדָּשׁ או קֶדְשִׁי - שֶׁהָיָה לָהּ יְדִיעָה בְּתַחֲלָה, וְלֹא הָיָה לָהּ יְדִיעָה בְּסוֹף - שַׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים הִנְעֵשָׂה בְּפָנָיִם וְיוֹם הַכַּפּוּרִים תּוֹלִין [מִגִּינִים מִן הַיְסוּרִים], עַד שִׁיִּנְדַּע לוֹ וְיָבִיא קֶרֶבֶן עוֹלָה וְיִוָּרֵד. וְשְׁאִין בֵּהּ יְדִיעָה בְּתַחֲלָה, אֲבָל יֵשׁ בֵּהּ יְדִיעָה בְּסוֹף - שַׁעִיר הִנְעֵשָׂה בְּחוּץ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וְיוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפְּרִין. וְעַל שְׁאִין בֵּהּ יְדִיעָה, לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוֹף - שַׁעִירֵי הַרְגָּלִים וּשְׁעִירֵי רֵאשִׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין. וְעַל זֶדוֹן טָמְאָה מִקְדָּשׁ וְקֶדְשִׁי - פֶּר כֹּהֵן גְּדוֹל שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר, אִם הָיָה הַמִּזִּיד מִן הַכֹּהֲנִים; וְאִם הָיָה מִיִּשְׂרָאֵל, דָּם שַׁעִיר הִנְעֵשָׂה בְּפָנָיִם וְיוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר - שְׁנָאֵמַר: 'וְכֹפֵר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטָּמְאָה בְּנִי יִשְׂרָאֵל'.

בְּטָמְאָה מִקְדָּשׁ וְקֶדְשִׁי - אֵינוֹ מְבִיא קֶרֶבֶן עוֹלָה וְיִוָּרֵד, עַד שֶׁתִּהְיֶה לוֹ יְדִיעָה לְטָמְאָה וְיְדִיעָה לְקֶדֶשׁ או לְמִקְדָּשׁ בְּתַחֲלָה, וְיְדִיעָה לְטָמְאָה וְיְדִיעָה לְקֶדֶשׁ או לְמִקְדָּשׁ בְּסוֹף, וְהָעֵלֶם בֵּינֵיהֶם. כִּיצַד? נְטָמָא וְנִכְנס לְמִקְדָּשׁ או אֲכַל קֹדֶשׁ, וְאַחַר כֶּף נוֹדַע לוֹ שֶׁנְטָמָא וְשֶׁהָיָה טָמָא בְּשַׁעַה שְׁאֲכַל או שְׁנִכְנס, וְשֶׁקֶדֶשׁ הָיָה זֶה שְׁאֲכָלוֹ, או מִקְדָּשׁ הָיָה זֶה שְׁנִכְנס לוֹ - הֲרִי זֶה פְטוֹר מִקֶּרֶבֶן; עַד שִׁיִּדַּע שֶׁנְטָמָא וְשֶׁהָיָה קֹדֶשׁ וְשֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ, קֹדֶם שֶׁיִּכְנס או קֹדֶם שְׂיֵאכֵל. כִּיצַד? נְטָמָא, וְיָדַע שֶׁנְטָמָא, וְיָדַע שֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ וְשֶׁהָיָה קֹדֶשׁ, וְאַחַר כֶּף נִעְלָמָה מִמֶּנּוּ הַטָּמְאָה וְשֶׁכַּח שֶׁנְטָמָא, וְנִכְנס לְמִקְדָּשׁ או אֲכַל קֹדֶשׁ, וְהוּא יוֹדַע שֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ וְשֶׁהָיָה קֹדֶשׁ, או שֶׁשָּׂגַג וְשֶׁכַּח שֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ או שֶׁהָיָה בְּשֵׁר קֹדֶשׁ, וְהוּא יוֹדַע שֶׁהוּא טָמָא, וְנִכְנס או אֲכַל, או שֶׁשָּׂגַג או שֶׁכַּח שֶׁנְטָמָא, וְשֶׁכַּח שֶׁהָיָה בְּשֵׁר קֹדֶשׁ וְשֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ וְנִכְנס או אֲכַל, וְאַחַר כֶּף נוֹדַע לוֹ דְּבָרִים אֵלוֹ שֶׁנִּתְעַלְמוּ מִמֶּנּוּ - הֲרִי זֶה מְבִיא קֶרֶבֶן עוֹלָה וְיִוָּרֵד, בְּכָל צַד וְצַד מִשְׁשׁ מַחֲלָקוֹת אֵלוֹ. וּמִנִּין שְׁדִין שִׁגְגוֹת טָמְאָה מִקְדָּשׁ וְקֶדְשִׁי כֶּף הוּא? שְׁהָרִי בְּשַׁעַר שִׁגְגוֹת נִאָמַר: 'בְּעֵשְׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ, וְאֲשֶׁם. או הוֹדַע אֵלָיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא' - בִּיּוֹן שִׁיִּדַּע בְּסוֹף, אִף עַל פִּי שְׁלֹא יָדַע בְּתַחֲלָה; וּבְטָמְאָה מִקְדָּשׁ וְקֶדְשִׁי נִאָמַר: 'וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ, וְהוּא יָדַע וְאֲשֶׁם'. מֵאַחַר שְׁנָאֵמַר: 'וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ', מְכַלֵּל שֶׁהִיָּתָה שֶׁם יְדִיעָה בְּתַחֲלָה, וְנִאָמַר: 'וְהוּא יָדַע' - הָא לְמַדְתָּ, שֶׁהוּא צָרִיךְ יְדִיעָה בְּתַחֲלָה וְיְדִיעָה בְּסוֹף, וְהָעֵלֶם בֵּינֵיהֶם.

ב. נְטָמָא, וְיָדַע שֶׁנְטָמָא, אֲבָל לֹא יָדַע בְּאִיזָה אֵב [טוֹמָא] טוֹמָא, וְשֶׁכַּח שֶׁנְטָמָא, וְאַחַר כֶּף נִכְנס לְמִקְדָּשׁ או אֲכַל קֹדֶשׁ, וְנוֹדַע לוֹ אַחַר שְׁנִכְנס או אַחַר שֶׁאֲכַל בְּאִיזָה אֵב נְטָמָא - הֲרִי זֶה חֲכִיב בְּקֶרֶבֶן, וְאִף עַל פִּי שְׁלֹא יָדַע בְּתַחֲלָה בְּאִיזָה אֵב נְטָמָא; הוֹאִיל וְיָדַע שֶׁהוּא טָמָא, הֲרִי הִיָּתָה שֶׁם יְדִיעַת טָמְאָה בְּתַחֲלָה. אֲבָל אִם נִעְלָמוּ מִמֶּנּוּ הַלְכוֹת טָמְאָה - כַּגּוֹן שֶׁנְטָמָא בְּכַעֲדָשָׁה מִן הַשְּׂרָץ, וְיָדַע שֶׁהַשְּׂרָץ מִטָּמָא וְלֹא יָדַע כְּשַׁעוֹר, וְשֶׁכַּח שֶׁנִּכְנס בְּשֵׁר קֶלֶל וְנִכְנס או אֲכַל, וְאַחַר כֶּף נוֹדַע לוֹ שֶׁנִּכְנס בְּכַעֲדָשָׁה מִן הַשְּׂרָץ - הֲרִי זֶה סֶפֶק אִם חֲכִיב קֶרֶבֶן, או פְטוֹר. וְכֵן מִי שְׁלֹא רָאָה הַמִּקְדָּשׁ מִמִּיּוֹ, וְלֹא הִבִּין מְקוֹמוֹ - אִם נְטָמָא וְיָדַע שֶׁנְטָמָא, וְשֶׁכַּח שֶׁנְטָמָא, וְנִכְנס לְמִקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע בְּתַחֲלָה שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ, שְׁהָרִי לֹא רָאָהוּ מֵעוֹלָם, וְאַחַר כֶּף זָכַר הַטָּמְאָה, וְיָדַע שֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ - הֲרִי זֶה סֶפֶק אִם יְדִיעָה שְׁיֵשׁ מִקְדָּשׁ בְּעוֹלָם יְדִיעָה, או עַד שִׁיִּדַּע מְקוֹמוֹ תַּחֲלָה. וְרָאָה לוֹ, שְׁאֵלוֹ הַחֲכִיבִין בְּקֶרֶבֶן מִסֶּפֶק - אֵינֶן מְבִיאִין קֶרֶבֶן, שְׁמָא יִכְנִיסוּ חֲלִין לְעֲזָרָה. וְאִם תֹּאמְרוּ: 'וְהִלָּא חֲטָאת הָעוֹף בָּאָה עַל הַסֶּפֶק, וְאֵינָה נִאָכְלָת? מִפְּנֵי שֶׁהִמְבִיא אוֹתָהּ [כַּגּוֹן סֶפֶק זָבַח] מִחֲסַר כַּפּוּרִים, וְאִסוּר לְאַכֵּל בְּקֶדְשִׁים עַד שֶׁיְבִיא בְּפִתּוֹ; אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ מִחֲסַר כַּפּוּרִים, אֵינוֹ מְבִיא קֶרֶבֶן מִסֶּפֶק.

ג. מִי שֶׁנְטָמָא בְּעֲזָרָה - צָרִיךְ שִׁיִּדַּע תַּחֲלָה שֶׁנְטָמָא וְשֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ, וְאִם נִעְלַם מִמֶּנּוּ אַחֲרַיִן כֵּן שֶׁנְטָמָא וְהֲרִי הוּא זָכוֹר שֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ, או שֶׁנִּעְלַם מִמֶּנּוּ שֶׁהָיָה מִקְדָּשׁ וְלֹא שֶׁכַּח

יום שלישי

הלכות שגגות פרק יב

א. כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה [רגילה] - אם שגגו בית דין הגדול בהוראה, והורו להתירו, ושגגו העם בהוראתו, ועשו העם והם סומכין על ההוראתו, ואחר כך נודע לבית דין שטעו - הרי בית דין חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתו בהוראה, ואף על פי שלא עשו הן בעצמן מעשה; שאין משגיחין על עשיית בית דין כלל, בין עשו בין לא עשו - אלא הוריתן בלבד. ושאר העם פטורין מן הקרבן, אף על פי שהן העושים - מפני שהם פבית דין. ומה הוא הקרבן שמביאין על שגגה זו? אם בעבודה זרה שגגו והורו - מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת, מכל שבט ושבט; וקרבן זה הוא האמור בפרשת שלח לך: "והיה, אם מעיני העדה נעשתה לשגגה" - מפי השמועה [מסורת ממש רבינו] למדו, ששבשגגת עבודה זרה הוא מדבר. ואם בשאר פרות שחייבין על שגגתן חטאת קבועה שגגו והורו - מביא כל שבט ושבט פר חטאת; וזה הוא האמור בפרשת ויקרא: "ואם כל עדת ישראל ישגו". נמצאת למד, שאם שגגו בית דין הגדול בהוראה בעבודה זרה - מביאין כל הקהל שנים עשר פרים עולות, ושנים עשר שעירים חטאות; והן נשרפות, שהרי דמן נכנס לפנים [להזות על הפרות ומזבח הזהב]; והן הנקראין 'שעירי עבודה זרה'. ואם בשאר המצוות שגגו, מביאין שנים עשר פרים חטאות; והן נשרפות, מפני שדמן נכנס לפנים. וכל פר מהן נקרא 'פר העלם דבר של צבור', שגגו: "והקריבו הקהל" - כל קהל וקהל; וכל שבט ושבט קרוי "קהל", שגגו: "ונעמד יהושפט בקהל יהודה". בין שעשו כל ישראל שבארץ ישראל על פי בית דין שהורו, בין שעשו רב ישראל, אף על פי שהם מעוט מנין השבטים, בין שעשו רב השבטים, אף על פי שהן מעוט כל ישראל - מביאין כמנין כל השבטים פר לכל שבט ושבט, ובעבודה זרה פר ושעיר לכל שבט ושבט; שאף אלו שלא חטאו, מביאין על ידי החוטאים. אפלו עשה שבט אחד בלבד, והוא רב הקהל - הרי כל הצבור מביאין שנים עשר פרים, ובעבודה זרה שנים עשר פרים ושנים עשר שעירים.

ב. בית דין שנסתפק להן אם שגגו בהוראה, או לא שגגו - אינן חייבין באשם תלוי, שגגו: "ונודעה החטאת"; עד שתודע ואחר כך יתחייבו בקרבן, כמו שיתבאר. במה דברים אמורים, שבית דין חייבין, ואלו העושים על פיהם פטורין מן הקרבן? בשניהי המורים בית דין הגדול של שבועים ואחד; ויהיה ראש ישיבה [מופלא שבסנהדרין] עמהן בהוראה; ויהיו בלן ראויין להוראה; ויטעו בלם או רבם בדבר זה שהורו בו; ויורו בפרוש ויאמרו לעם: 'מתרין אתם לעשות', וכן אלו ששמעו מפי בית דין, אם אמרו לאחרים: 'מתרין אתם לעשות'; ויעשו כל הקהל או רבו על פיהם; ומדמים שהדבר שהורו בו פדת הורו;

ויורו לכתל מקצת, לא שיעקרו כל הגוף [כל המצוח]; וכשיודע להם, ידעו גופו של דבר שהורו בו בשגגה. בכל אלו המאצעים - הוא שיהיו בית דין חייבין בקרבן, והעושה על פיהם פטור. אבל אם חסר אחד מכל אלו הדרכים - הרי בית דין פטורין מן הקרבן, וכל מי ששגג ועשה מעשה - מביא חטאת קבועה על שגגתו.

יום רביעי

הלכות שגגות פרק יג

א. כיצד אם חסר אחד מכל אלו הדרכים שבארנו, ופטרו בית דין ויתחייבו העושים? הרי שהורו בית דין של אחד מן השבטים להם שחלב הקבה מתר, ואכלו אותו אנשי מקומן על פיהן - אותו בית דין פטורין, וכל מי שאכל מביא חטאת קבועה על שגגתו. וכן אם הורו בית דין הגדול שדם הלב מתר, ולא היה ראש ישיבה [מופלא שבסנהדרין] עמהן, או שהיה אחד מהן אינו ראוי להיות ממנה בסנהדרין, כגון שהיה גר או מזור או זקן שלא ראה בנים [ערייר] וכיוצא בהן, ועשו העם על פיהם, ואכלו דם הלב - הרי בית דין פטורין, וכל מי שאכל מביא חטאת קבועה על שגגתו. ומנין שאין הכתוב מדבר אלא בבית דין הגדול? שגגו: "ואם כל עדת ישראל ישגו וגו'". ומנין שעד שיהיו בלן ראויין להוראה? שגגו: "ואם מעיני העדה", עד שיהיו להם כענינים; ולהלן הוא אומר: "ושפטו העדה" - מה העדה האמורה בדיני נפשות, בלן ראויין להוראה, אף עדה האמורה בשגגה זו, עד שיהיו בלן ראויין להוראה. וכן אם הורו וידע אחד מהן שטעו, ואמר להן: 'טועים אתם', ורבו עליו המתירים, והתירו - הרי בית דין פטורין, וכל מי שעשה על פיהם חייב להביא חטאת קבועה על שגגתו, שגגו: "ואם כל עדת ישראל ישגו", עד שישגו כל הסנהדרין. ידע אחד מן הסנהדרין או מעוטן שטעו המתירין, ושתקו - הואיל והורו ולא היה שם חולק, ופשטה ההוראה ברב הקהל - הרי בית דין חייבין בקרבן, וכל שעשה על פיהם פטור; ואלו ששתקו - אם עשו על פי אלו שהורו - הרי אלו חייבין, מפני שלא תלו בבית דין. וכן אם נשאו ונתנו בדבר, ואמרו: 'דבר זה מתר הוא', ולא הורו לעם, ולא אמרו להם: 'מתרין אתם לעשות', ושמע השומע מהם בעת שגמרו שהדבר מתר, והלך ועשה כפי מה ששמע - הרי כל העושה חייב חטאת קבועה, ובית דין פטורין; שהרי לא הורו להם בפרוש לעשות. וכן אם הורו, ועשו מעוט הקהל על פיהם, ונודעה השגגה - הרי בית דין פטורין; ואלו המעוט שעשו חייבין, וכל אחד ואחד מביא חטאתו.

ב. והסנהדרין עצמן שעשו בהוראתן, אינן מצטרפין לרב הקהל; עד שיהיו הרב שעשו, חוץ מן הסנהדרין. עשו רב אנשי ארץ ישראל על פיהם, אף על פי שאלו העושים שבט אחד, וכן אם עשו רב השבטים, אף על פי שהם מעוט הקהל - בית דין חייבין, והעושים פטורין. כיצד?

שהטעת אותן; וכל העושים פטורין מן הקרבן, מפני שהן מזידין - שהרי ידעו שטעו, ושאינן ראוי לעשות.

יום חמישי

הלכות שגגות פרק יד

א. בית דין ששגגו והורו לעקר גוף [מצוח] מגופי תורה, ועשו כל העם על פיהם - בית דין פטורין, וכל אחד ואחד מן העושים חייב חטאת קבועה [רגילה], שנאמר: "ונעלם דבר" - [פ' טו], ולא כל הגוף.

ב. לעולם אין בית דין חייבין, [אלא] עד שירוו לבטל מקצת ולקיים מקצת, בדברים שאינם מפרישין ומבאירין בתורה; ואחר כך יהיו בית דין חייבין בקרבן, והעושים על פיהם פטורין. כיצד? שגגו והורו שמתר להשתחוות לעבודה זרה, או שמתר להוציא מרשות [היחיד] לרשות [הרבים, וכן להפך] בשבת, או שמתר לבוא על שומרת יום כנגד יום [- ה' זובה] - הרי אלו כמי שאמרו 'אין שבת בתורה', או 'אין עבודה זרה בתורה', או 'אין נדה בתורה', שעקרו כל הגוף, ואין זו וכיוצא בזה שגגת הוראה, אלא שכתה. לפיכך, פטורין מן הקרבן, וכל העושה על פיהם חייב חטאת בפני עצמו. אכל אם טעו והורו ואמרו: 'המוציא מרשות לרשות הוא שחייב, שנאמר: "אל יצא איש ממקומו", אכל הזרק או המושיט, מתר', או שעקרו אב מאבות מלאכות, והורו שאינו מלאכה - הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו: 'המשתחוה לעבודה זרה בפשוט ידים ורגלים הוא החייב, שנאמר: "כי לא תשתחוה לאל אחר", אכל הכורע על הארץ ולא פשט ידיו ורגליו, הרי הוא מתר' - הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו: 'הבא על שומרת יום כנגד יום שראתה דם ביום הוא חייב, שנאמר: "כל ימי זוכה", אכל ראת בלידה, מתר לבוא עליה', וכן אם הורו ואמרו שמי שפרשה אשתו נדה בשעת תשמיש, מתר לפרש ממנה לשעתו כשהוא מתקשה - הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו שהאוכל דם שיצא בשעת שחיטה, הוא החייב, אכל האוכל דם הלב, מתר - הרי אלו חייבין. וכן כל כיוצא בטעויות אלו, אם הורו בהן ועשו רב הקהל על פיהן - בית דין מביאין קרבן על שגגתן, וכל העושים על פיהן פטורין.

ג. הורו בית דין שיצא השבת לפי שנכסית החמה, ודמו ששקעה, ולבסוף נרחה החמה - אין זו הוראה, אלא טעות; וכל שעשה מלאכה חייב, אכל בית דין פטורין. וכן אם התירו איש להנשא לפי שהעידו בפניהם שמת בעלה, ואחר כך בא בעלה - אין זו הוראה, אלא טעות; והאשה ובעלה האחרון, חייבין חטאת על שגגתן. וכן כל כיוצא בזה.

ד. בית דין שהורו בשגגה, ושכחו עצמו של חטא שהורו בו - אף על פי שהם יודעים בודאי שחטאו בשגגה, ואף על פי שהעם מודיעין אותם ואומרים להם: 'בכך וכך הוריתם לנו' - פטורין, והעושים על פיהם חייבין בפני עצמם, שנאמר: "ונודעה חטאת אשר חטאו עליה", לא

היו יושבי ארץ ישראל שש מאות אלה ואחד, והיו העושים בהורית בית דין שלש מאות אלה ואחד, והרי כלם בני יהודה בלבד, או שהיו העושים בני שבועה שבטים כלם, אף על פי שיש בהם מאה אלה - הרי בית דין חייבין, וכל העושים על פיהם פטורין. ואין משגיחין על יושבי חוצה לארץ, שאין קרוי קהל אלא בני ארץ ישראל; ושבת מנשה ואפרים אינם חשופים בפני שבטים לענין הזה, אלא שניהם שבט אחד.

ג. היו העושים מרבין בשעת החטא, ומעטין בשעת הדיעה, או מעטין בשעת החטא, ומרבין בשעת הדיעה - הכל הולך אחר שעת המעשה.

ד. הורו בית דין בחלב מן התלבים שהוא מתר, ואכל מעוט הקהל על פיהם, ונודע להם שחטאו וחרו בהם [בית דין], ואחר כך הורו שעבודה זרה פלונית מתרת, ועבר אותה עבודה זרה מעוט אחר על פיהם, וכשיצטרפו האוכלים לעובדים יהיו רב - הרי אלו מצטרפין, אף על פי שהיתה להם ידיעה בינתיים. במה דברים אמורים? בשעה המורה בית דין אחד; ואכל אם מת בית דין שהורה תחלה, ועמד אחר והורה - אין אלו מצטרפין לאלו.

ה. אפלו הורו שני בתי דינים בדבר אחד, כגון חלב וחלב או דם ודם. וכן אם לא היו העושים שוגגין על פי ההוראה - הרי בית דין פטורין, וכל העושים חייבין. כיצד? הורו בית דין לאכל חלב הקבה פלו, וידע אחד מן הקהל שטעו ושחלב הקבה אסור, ואכלו מפני הוראתם, שהיה עולה על דעתן שמצוה לשמע מבית דין, אף על פי שהם טועים - הרי זה האוכל חייב חטאת קבועה על אכילתו, ואינו מצטרף למגזן השוגגים על פיהם. במה דברים אמורים? בשעה זה שידע שטעו חכם או תלמיד שהגיע להוראה; אכל אם היה עם הארץ, הרי זה פטור - שאין ידיעתו באסור ידיעה ודאית, ומצטרף לכלל השוגגים על פיהם. וכן אם לא ידע שטעו, ונתפזר לאכל שמן, ואכל חלב הקבה שהתירוהו, והוא לא ידע שהוא חלב הקבה - הרי זה חייב; מפני שאכילתו מפני שגגתו, לא מפני ההוראה; ואינו מצטרף למגזן השוגגים על פיהם - שנאמר: "לכל העם בשגגה", עד שתהיה שגגה אחת לכל. וכן אם תלה בעצמו, ואכל חלב הקבה שהורו להתירו, לא מפני הוראתם, אלא מפני שהוא מתר בדעתו - הרי זה חייב חטאת קבועה בפני עצמו. זה הכלל: כל התולה בבית דין, פטור - והוא, שיהיו שם כל הדרכים שמנינו; וכל החייב בפני עצמו, אינו מצטרף לרב השוגגים.

ו. הורו בית דין להתיר דבר האסור בנדון, ועשו הקהל על פיהם בשגגה - בית דין פטורין מן הקרבן, מפני שהם מזידין; וכל אחד ואחד מן העושים על פיהם, חייב קרבן בפני עצמו, מפני שהוא שוגג. הורו בית דין בשגגה, וידעו הקהל שטעו, ושאינן ראוי לקבל מהם, ואף על פי כן עשו הקהל על פיהם - אלו ואלו פטורין מן הקרבן; בית דין פטורין, שהרי לא עשו הקהל מפני הוראתם

כצבור; אכל אם שגג במעשה בלכד בלא הוראה - בין בעבודה ורה, בין בשאר מצוות - אינו מביא קרבן קלל. ד. הורה הכהן המשיח עם בית דין, ושגג הוא והם בהוראה - אף על פי ששעשו (הוא והציבור) על פי ההוראה הזאת ששטעו בה, הואיל ולא סמך בשעת מעשה על הוראתו לכהן, אלא על הוראתו עם הוראת בית דין - הרי זה פטור. ואין צריך פרה בפני עצמו; אלא אם היו בית דין מביאין קרבן, מתפטר לו בכלל הצבור. ואם היו העושים הם המביאים קרבן - אינו מביא קרבן, שהרי אין צריך פרה בפני עצמו.

ה. הורה עם בית דין בשגגה, ושגגו הם בדם והוא בחלב - אינו מתפטר לו עם הצבור, אלא מביא פר לעצמו. ו. כהן משיח שנסתפק לו אם שגג שגגה זו שהיא שגגת הוראה עם המעשה, או לא שגג אותה - אינו מביא אשם תלוי (מספוק), מפני שהוא בה צבור, שאינם מביאין אשם תלוי על לא הודע [90-99] של שגגת הוראה. אכל הנשיא - אם נסתפק לו אם חטא או לא חטא - מביא אשם תלוי כשאר ההדיוטות, מפני שאין שגגתו תלויה בהוראתו. אי זה הוא נשיא האמור בתורה? זה מלך שאין עליו רשות מאדם מישראל, ואין למעלה ממנו במלכותו אלא ה' אלהיו - בין שהיה מבית דוד, או משאר שבטי ישראל. ואם היו מלכים רבים, ואין אחד מהם עובד את חברו - כל אחד ואחד מהם מביא שעיר עזים על שגגתו. ואי זה הוא כהן משיח? זה כהן גדול שנמשח בשמן המשחה, לא המרבה בכגדים [- שהתמנה ע"י לבישת ח' בגדים].

ז. כהן גדול שנמשח בשמן המשחה, ועבר מעבודתו מפני מום או זקנה וכיוצא בהן, וחטא בשגגה זו - מביא פר על שגגתו; לפי שאין בין כהן משיח המשמש לכהן משיח שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האפה של כל יום - שאין מקריב אותם, אלא כהן המשמש בכהנה גדולה; אבל פר הבא על כל המצוות, שוים הם בו.

ח. נשיא שעשה עם הצבור בהוראת בית דין, הרי זה מתפטר לו בכלל העם - שאם היו בית דין הם שהקריבו על שגגתם, כל העם והמלך פטורין מן הקרבן כמו שבארנו; ואם היו העושים על פי בית דין הם שחביבין בקרבן, והיה המלך מן העושים - הרי זה מביא שעיר, ששעיר נשיא במקום כשבה או שעירה של הדיוט הוא עומד.

ט. נשיא שנצטרע, עבר מנשיאותו; ונשיא שעבר מנשיאותו, הרי הוא כהדיוט. חטא כשהיה נשיא, ועבר מגדלתו - הרי זה מביא שעיר, שנאמר: "על חטאתו אשר חטא", כשעת חטאתו הוא מביא.

י. כהן משיח או מלך שחטאו עד שלא נתמנו - אף על פי שלא נודע להם אלא אחר שנתמנו, הרי אלו כהדיוט, שנאמר: "אשר נשיא יחטא", "אם הכהן המשיח יחטא" - עד שיחטא כשהוא נשיא וכשהוא משיח. לפיכך, אם אכל ספק חלב כשהוא הדיוט, ונודע לו על ספקו אחר שנתמנה כהן גדול - הרי זה מביא אשם תלוי. אכל חצי זית חלב כשהוא הדיוט וחצי זית כשהוא נשיא, בעלם

שידעו אותו החוטאים. כיצד? שגגו והתירו חלב הקבה, ואכלו אותו רב העם, ואחר שידעו ששגגו בהוראה, ושהתירו דבר שחביבם על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה, ונסתפק להם אם מקצת החלבים התירו, או מקצת הדמים התירו - הרי אלו פטורין, וכל מי שאכל מביא חטאת קבועה.

ה. בית דין שהורו בשגגה, ונודעה להם שגגתם - בין שהביאו בפרתן, בין שלא הביאו בפרתן - כל העושה כפי הוראתן שפשטה ברכ הצבור מאחר שידעו, הרי זה מביא אשם תלוי; הואיל והיה לו לשאל בכל עת על דברים שנתחדשו בבית דין, ולא שאל - הרי זה כמי שנסתפק לו אם חטא או לא חטא. במה דברים אמורים? במי שהוא עם בית דין במדינה. אבל מי שראה ההוראה, והלך למדינה אחרת - אף על פי שעשה אחר שידעו, פטור; מפני שתלה בהן, והרי אי אפשר לו לשאל. ולא עוד, אלא הנבקה (ממחר) לצאת - אף על פי שעדין לא יצא לדבר, ועשה על פיהן מאחר שידעו - הרי זה פטור.

יום שישי

הלכות שגגות פרק טו

א. כבר בארנו, שכל שגגה שהדיוט מביא עליה חטאת הקבועה, כשבה או שעירה - אם שגג בה הנשיא, מביא שעיר; ואם שגג בה כהן [גדול] משיח - שנמשח בשמן המשחה, מביא פר. במה דברים אמורים שכהן משיח מביא קרבן על שגגתו? בשטעה בהוראת עצמו, ועשה מעשה בשגגת הוראתו לכהן - והוא, שיהיה חכם מפלא, שנאמר: "אם הכהן המשיח יחטא, לאשמת העם", הרי משיח כצבור: מה הצבור שהם בית דין, אינם חביבין בקרבן עד שיהיו חכמים ראויין להוראה, ויטעו בהוראה, ויעשו העושים על פיהם, ויורו לבטל מקצת ולקיים מקצת - כף המשיח, בכל הדרכים האלו.

ב. כיצד? כהן משיח ששטעה בהוראה לעצמו, ודמה שהזורק מרשות (היחיד) לרשות (הרבים, וכן להפך) בשבת מתר, וזרק מרשות לרשות, והוא תולה בהוראתו לעצמו - כשיודע לו חטאו, יביא פר לחטאת. אבל אם לא תלה בהוראתו, אלא שגג וזרק בשגגה, או שתלה בהוראתו, ולא היה חכם מפלא, או שעקר כל הגוף (המצוה) בהוראתו לעצמו, או ששגג בהוראתו לבטל מקצת (מפרטי המצוה), ולא עשה והוא סומך על הוראתו, אלא עשה בשגגה אחרת, או שהיה מזיד בהוראה ושגג במעשה - הרי זה פטור מקרבן קלל; שדינו להוראת עצמו, כדין הקהל להוראת בית דין לכל דבר. הורה לעצמו, ושכח מאיזה טעם הורה, ובשעת מעשה אמר: 'הריני עושה על דעת הוראתי' - הרי זה מביא פר חטאת.

ג. הורה לעצמו לבטל מקצת ולקיים מקצת בעבודה ורה, ועשה כפי הוראתו - הרי זה מביא שעירה כהדיוט; והוא שישגג בהוראה כמו שבארנו - שאין הכהן המשיח חביב בקרבן, אלא בהעלם דבר בהוראה, עם שגגת המעשה

טְהַרְה, לְכֵן אוּ לְכַת, תְּבִיא וְגו'". ואם הביאה קרבנה בתוך ימי מלאת [בתוך הארבעים], לא יצאת. אפלו הביאה על ולדות הראשונים [שנולדו לפני זמן רב] בתוך ימי מלאת של ולד זה, לא יצאת. עברו ימים אלו, ולא הביאו פפרתן - הרי אלו מקריבין פפרתן לאחר זמן. וכל זמן שלא הקריבו חטאתם, אסורים לאכל בקדשים; אבל העולה והאשם, אינן מעכבין. כבר בארנו במעשה הקרבנות, שכל מחיבי קרבן, אין מקריבין על ידם אלא מדעתם - חוץ ממחסרי פפרה, שאין צריכין דעת בעלים; שהרי אדם מביא קרבן על בניו ובנותיו הקטנים, אם היו מחסרי פפרה, ומאכילם בזבחים.

ו. איזו היא זכה? זו שזב דמה שלשה ימים זה אחר זה, בלא עת נדתה [שלא בימים המוגדרים כ"ימי נידה"]; וזו היא זכה גדולה, שצריכה ספירת שבועה [ימים נקיים] וחבת בקרבן. וכבר בארנו בענין הנדה, אימתי תהיה האשה זכה בדמים שתראה, ואימתי לא תהיה זכה אלא נדה או טהורה, ומתי תהיה ספק זכה. כל מקום שאמרנו שהיא זכה וסופרת שבועה - הרי היא חייבת להביא קרבן, וחטאתה נאכלת. וכל מקום שאמרנו שהיא ספק זכה - הרי זו מביאה קרבן, ואין חטאתה נאכלת; שכבר בארנו, שחטאת העוף הבאה על הספק, תשרף. ושם בארנו מה תלד האשה או תפיל, ותהיה טמאה לדה, ומה תלד או תפיל, ולא תהיה טמאה לדה. וכל מקום שאמרנו שהיא טמאה לדה - הרי זו מביאה קרבן, וחטאתה נאכלת; וכל מקום שאמרנו שאינה טמאה לדה, הרי זו פטורה מן הקרבן.

ז. האשה שלא החזקה עברה, והפילה ולא ידעה מה הפילה, אם נפל שחיבת עליו קרבן [כגון שיש לו צורת אדם], או דבר שאינה חייבת עליו - הרי זו ספק יולדת, ומביאה קרבן; ואין חטאתה נאכלת. וכן שתי נשים שהפילו שני נפלים, נפל אחד ראוי להקריב עליו, והנפל האחר פטורה עליו, ואין אחת מהן מכירה נפלה - כל אחת מלשתייהן מביאה קרבן מספק; ואין חטאת אחת מלשתייהן נאכלת - שחטאת העוף הבאה על הספק נשרפת, שפא אינה חייבת, ונמצאת חטאת זו חלין שנשחטו בעזרה, שהן אסורין בהנניה כמו שבארנו בהלכות שחיטה. ח. אחת היולדת ואחת המפלת, ולד אחד או ולדות הרבה - הרי היא מביאה קרבן אחד לכלן. והוא, שתלד בלן בתוך ימי מלאת; אבל אם הפילה אחר ימי מלאת, מביאה אף על השני. כיצד? ילדה נקבה - כל נפלים שתפיל מיום הלדה עד סוף יום שמונים - הרי הן נחשבין עם הולד הראשון, וכאלו ילדה תאומים זה אחר זה; ואינה מביאה אלא קרבן אחד. הפילה נפל בליל אחד ושמונים, ומיום אחד ושמונים והלאה - אם היה ראוי [הנפל שתתחייב] לקרבן, הרי זו מביאה עליו בפני עצמו. ילדה נקבה, ולאחר ששים יום או שבועים יום הפילה נקבה שניה - כל נפל שתפיל בתוך שמונים של נקבה זו השניה, פטורה עליו. וכן אם הפילה נקבה שלישית אחר ששים או שבועים של נקבה שניה - הרי כל נפל שתפיל

אחד, או שאכל חצי זית כשהוא נשיא וחצי זית אחר שעבר - אינו מצטרף, ופטור. אבל חצי זית כשהוא הדיוט, ונתמנה ועבר, ואכל חצי זית כשהוא הדיוט - הרי זה ספק אם מצטרף, או כבר הפסיקה הנשיאות.

ברוך רחמנא דסייען

שבת קודש

הלכות מחסרי פפרה

יש בכללן ארבע מצוות עשה; וזה הוא פָּרֶטֶן: (א) שתקריב הזבה כשתטהר קרבן; (ב) שתקריב היולדת כשתטהר קרבן; (ג) שתקריב הזב כשיטהר קרבן; (ד) שתקריב המצרע כשיטהר קרבן. ואחר שיקריבו קרבנותיהן, תגמר טהרתן. ובאור מצוות אלו - בפסקים אלו.

הלכות מחסרי פפרה פרק א

א. ארבעה הם הנקראין 'מחסרי פפרה' - הזבה, והיולדת, והזב, והמצרע. ולמה נקראו 'מחסרי פפרה'? שכל אחד מהן - אף על פי שטהר מטמאתו, וטבל, והעריב שמשו [שקעה השמש] - עדין הוא חסר, ולא גמר טהרתו כדי לאכל בקדשים עד שיביא קרבנו; וקדם שיביא פפרתו, אסור הוא לאכל בקדשים, כמו שבארנו בפסולי המקדשין.

ב. גר שמל וטבל, ועדין לא הביא קרבנו - אף על פי שהוא אסור לאכל בקדשים עד שיביא קרבנו, אינו ממחסרי פפרה; שקרבנו עכבו להיות גר גמור, ולהיות ככל כשרי ישראל, ומפני זה אינו אוכל בקדשים, שעדין לא נעשה כשרי ישראל. וכיון שיביא קרבנו, ויעשה ישראל כשר - אוכל בקדשים. הביא פרידה אחת [תור או בו יונה] בשחרית, אוכל בקדשים [אע"פ שחייב להביא שניים]; ולערב [לקראת ערב, בין הערביים] - יביא פרידה שניה - שקרבנו של גר עולת בהמה, או שני בני יונה או שתי תורים, ושניהן עולה, כמו שבארנו במעשה הקרבנות. ג. הזב והזבה - קרבן כל אחד מהן שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת. והיולדת - קרבנה כבש עולה, ובין יונה או תור חטאת; ואם אין ידה משגת - מביאה שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת. והמצרע, קרבנו שלשה כבשים - אחד עולה ואחד אשם, וכשבה לחטאת; ואם אין ידו משגת - מביא קן - שתי תורים או בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת, וכבש לאשם.

ד. הזב, והזבה, והמצרע - מביא כל אחד משלשתן כפירתו ביום השמיני לטהרתו; שכל אחד מהן סופר שכעת מי טהרה, וטובל ביום השביעי, ומעריב שמשו [נטהר בשקיעת השמש], ומקריב קרבנותיו ביום השמיני. ה. היולדת - אינה מביאה קרבנה ביום ארבעים לזכר, או ביום שמונים לנקבה; אלא מערבת שמשו, ומביאה קרבנה למחר, שהוא יום אחד וארבעים לזכר ויום אחד ושמונים לנקבה, והוא היום שנאמר בו: "ובמלות מי

הודאיות עליה חובה; ואחד על הספק ואינו נאכל, ואין השאר עליה חובה. ואוכלת בזבחים.

יא. האשה שנתגיירה, ואין ידוע אם עד שלא נתגיירה ילדה, או משנתגיירה ילדה - הרי זו מביאה קרבן מספק, ואין חטאתה נאכלת. כבר בארנו בהלכות שנגזרות, שכל מחסרי פרה מספק שעבר עליהם יום הפורים - חזיבין להביא אחר יום הפורים; שרקבן זה, מכשירן לאכל בקדשים.

יב. האשה שיש עליה לדה או זיבה - מביאה מעות הקנים [- שתי תורים], ונותנת בשופר [קופה], ואוכלת בקדשים לערב; חזקה - שאין בית דין של כהנים עומדין משם [יורדים מהמזבח], עד שיכלו כל המעות שבשופר, ויקריבו פנגדן קנים, כמו שבארנו בשקלים ובהלכות כלי המקדש והעובדין בו.

יג. האשה שהביאה חטאתה, ומתה - יביאו היוזשים עולתה; אף על פי שלא הפרשה אותה מחיים, כבר נשתעבדו נכסיה לקרבן, והשעבוד - דין תורה הוא.

בתוך שמונים של נקבה שלישית, פטורה עליו; מפני שהוא חשוב עם הגפיל השלישי, והגפיל השלישי חשוב עם השני, מפני שהוא בתוך ימי מלאת שלו, והשני חשוב עם הראשונה; ואינה מביאה אלא קרבן אחד על הכל.

ט. היולדת טמטום [סתום ואין מינו ניכר] או אנדרוגינס [יש בו סימני זכר ונקבה], והפילה גפיל אחר ארבעים מיום לדתו - הרי זו מביאה קרבן על גפיל זה, שמא זכר הוא הראשון, והרי הפילה אחר מלאת; ואין חטאתה נאכלת, שמא נקבה היא הראשונה, ובתוך מלאת הפילה, שהיא פטורה מקרבן שני.

י. האשה שיש עליה ספק חמש לדות, או ספק חמש זיבות - מביאה קרבן אחד, ואוכלת בזבחים; ואין השאר עליה חובה. היו עליה חמש לדות ודאיות, וחמש זיבות ודאיות - מביאה קרבן אחד, ואוכלת בזבחים; והשאר עליה חובה. וכן הדין בזב. היו עליה חמש לדות ודאיות, וחמש לדות ספק, או חמש לדות ודאיות, וחמש זיבות ספק - מביאה שני קרבנות: אחד על הודאי ונאכל, והשאר

שיעורי רמב"ם ספר המצוות — י"ח כ"ד אדר א' ה'תשס"ח

יום ראשון, יום שני, יום שלישי

מצות עשה צח.

המצוה הצ"ח — הצווי שנוצטוינו לדון בטמאת אכלין ומשקין פדינים האמורים בהם, ומצוה זו כוללת כל-תורת טמאת אכלין ומשקין כלם.

יום רביעי

מצות עשה קז.

המצוה הק"ז — הצווי שנוצטוינו להיות המת מטמא, ומצוה זו כוללת כל-דיני טמאת מת.

יום חמישי

מצות עשה קח.

המצוה הק"ח — שצונו בדיני מי נדה (מי הזאה, שמערבים בהן את אפר הפרה האדומה ומזים על טמא מת — אדם או כלי — לטהרו), המטהרים באפן מסים ומטמאים באפן אחר, כמו שיתבאר בהלכות מצוה זו (הלכות פרה אדומה). דע, ששלישה עשר מיני הטמאות האלה שקדם מנינם, והם: טמאת נבלה וטמאת שרצים וטמאת אכלים וטמאת נדה וטמאת יולדת וטמאת צרעת אדם וטמאת צרעת הבגד וטמאת צרעת הבית וטמאת

הזב וטמאת הזבה וטמאת שכבת זרע וטמאת מת וטמאת מי נדה וטהרתם — כל-אחד מהם מפךש בתורה, ובכל-מצוה מאלה יש מקראות הרבה ודינים ותנאים, כמו שכתוב בפרשת "וייהי ביום השמיני" ובפרשת "אשה פי תזריע" ובפרשת "זאת תהיה" ובפרשת "ויקחו אליך פרה אדמה"; וארבע פרשיות אלו כוללות כל-המקראות שבאו בטמאות אלו. אבל דיני כל-המינים האלה והלכות כל-מין מהם — הרי סדר טהרות כולל כל-זה. מהם מינים שנותיחדו להם מסכתות — מהן מסכת טהרות ומסכת מכשירין ומסכת עקצים, ששלוש מסכתות אלו כוללות טמאת אכלין בלבד, ובשבילה נתחברו; אף אם נודמן בהם דין מדיני שאר הטמאות, הרי לא באו שם אלא במקרה. בדומה לכך כוללת מסכת נדה כל-דיני מצות טמאת נדה וזבה וטמאת יולדת, ובמסכת פרות יש גם-כן חלק מדיני טמאת יולדת. מסכת נגעים כוללת כל-דיני נגעי אדם ובגד ובית; ומסכת זבים כוללת כל-דיני זב וזבה ושכבת זרע; ומסכת אהלות כוללת כל-דיני טמאת מת; ומסכת פרה כוללת דיני מי נדה

ומצוה זו כוללת כל-דיני צרעת אדם: מה ממנה טמא ומה ממנה טהור, מה ממנה צריך הסגר (שבעת ימים), ומה שאינו צריך, ומה שצריך עם ההסגר — גלוח, כלומר: תגלחת (מסביב) הנחק (שמו של נגע כשהוא במקום שער) — וזולת זה מפרכי דיניה ואיכות טמאתה.

שבת קודש

מצות עשה צט.

המצוה הצ"ט — הצווי שצטוינו להיות הנדה טמאה [מטמאה]. ומצוה זו כוללת טמאת נדה וכל-דיניה.

לטמא ולטהר. אבל טמאת נבלה וטמאת שרץ לא יחדו להן מסכתות, אלא דיניהן מפזרים בכמה מקומות בסדר זה, רבם במסכת פלים וטהרות. וכן דברו על שאלות רבות מסוג זה במסכת עדיות. וכבר פרשנו אנו סדר זה פלו, כלומר: סדר טהרות, פרוש שאין צריך לעיין בספר אחר עמו בשום דבר מעניני הטמאה והטהרה.

יום שישי

מצות עשה קא.

המצוה הק"א — הצווי שצטוינו להיות אדם מצרע (שנראתה לבנונית בעורו) טמא [מטמא].

אגרות קודש

בי"ה, כ"ד אדר, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק, בו מבשר טוב מהחלטתו הטובה, שמירת שלשת השיעורים מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע בחומש תהלים ותניא, ומסיים אשר זה לוקח חלק ניכר מזמנו וזה מפריע לו בסדריו.

והנה כבר ידוע ומבואר בכמה מקומות, אשר עניני תורה ומצות סגולה מיוחדת להם לטובת האדם בגשמיות וברוחניות. שמזה מובן שמופרך לגמרי שיפריעו לו בעניני טובתו האמיתית. וכל מחשבות כאלו הם מפיתויי היצר שלא נברא אלא כדי שהאדם בבחירתו ילחם בו וינצחהו, ופשיטא שלא ישמע כלל לדבריו.

וגם בהנוגע להזמן, הנה רואים בפשיטות שלפעמים מתייגעים על ענין אחד כמה זמן ואעכ"פ אין מבינים אותו ככל הצריך, ולפעמים הרי ברגע קלה קולטים הענין לאשורו ולבוריו, ותלוי זה בהסייעתא דשמיא, ובאיזה אופן זוכים לסייעתא דשמיא, ובפרט כשהאדם מתבונן, מה הוא ומי הוא לתבוע סיוע מלמעלה, הרי גם זה מבואר בספרים שהוא על ידי הקדמת נעשה לנשמע, זאת אומרת, עשי מתוך קבלת עול, שאז מתקיים דבר המשנה, בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים (עיין במפרשי המשנה שהכוונה גם על הרצון דלמעלה) מפני רצונך. ובודאי שורתי אלה האחדות יספיקו להסיר מלבו כל מחשבה, שהשיעורים יפריעו וכו', ונתן התורה ומצוה המצות, יצליחו להוסיף בתורה ומצותי מתוך הרחבת הדעת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

שולחן ערוך - הלכות שבת

ב במה דברים אמורים, בשהוא מצפה וממתין לתשלום שכר ואין דעתו סמוכה עליו בודאי. אבל אם אינו מצפה כלל לתשלום שכר אלא עושה בחנם, מן הסתם עושה בן לשלם גמול לישראל על הטובה שקבל ממנו כבר*, והרי זה בעושה בשביל שכר*. ויש חולקין על זה, אם לא שהנכרי מאליו מתחיל לומר להישראל* שילך לו בחנם, שאז בודאי דעתו בשביל טובת הנאה שקבל ממנו כבר. וטוב להחמיר בדבריהם*:

י אבל לשלח אגרת בחנם בערב שבת ביד עבדו השכור לו לשנה או לשתיים לכל המלאכות שיצטרך בתוך משך זמן שכירותו - לדברי הכל אסור, כמו שנתבאר בסימן רמ"ד*, שהעקר פהאוסרין בזה, עין שם הפעם. ומכל מקום בד' וה' יש להתיר לשלח אפלו שלא בעת הצורך, בין שיש מתירים בשכיר שנה* שעושה מלאכה בשביל ישראל כמו שנתבאר בסימן רמ"ד*. ואע"פ שאין דבריהם עקר, מפל מקום יש לצרף דבריהם לדברי האומרים שבד' וה' מתיר לשלח אגרת בכל ענין אע"פ שלא קצין כלל, ולסמך על זה להקל לגמרי אף שלא בעת הצורך*:

יא אבל אם אין הנכרי שכור לו לכל המלאכות שיצטרך, אלא לשלח בידו אגרות בלבד בכל עת שיצטרך לשלח בתוך משך הזמן שכירותו - מתיר לשלח בידו אפלו בערב שבת ע"ד שנתבאר בסימן רמ"ד*, עין שם הפעם:

ביאורים

כשיהיה פנוי אחר השבת יצטרך לעשות מלאכות אחרות . ויש מתירים גם בזה . . ואין לסמוך על סברא זו כי אם לענין דליקה משום הפסד, ולענין שליחות אגרת. שיש מתירים בשכיר שנה - אמנם לכאורה כל זה אינו שייך אלא לפי דעת רבנו בשו"ע, ששכיר שנה לכל המלאכות יש לו דין קבלנות לדברי הכל (אלא שאסור מטעם שהישראל מרויח בשבת). ובקבלנות הרי יש מתירים בד' וה' אע"פ שלא קצין. אמנם לפי מסקנתו במהדו"ב, ששכיר שנה לכל המלאכות דינו כשכיר יום, א"כ לכאורה לא שייך בזה היתר דעת האומרים שבד' וה' מתיר אע"פ שלא קצין³¹.

אף שלא בעת הצורך - ולהלן הוסיף רבינו שהיתר זה אינו רק קולא המצטרפת לקולא, אלא שיש סברא לחלק בין כל שכיר שנה לשכיר שנה המביא אגרת, משום דכיון שקיבלה להוליכה למחוז חפצו נעשה עכשיו עליה כקבלן, שעשייתו בשבת היא אדעתא דנפשיה להפטר מחיוב שקבל על עצמו להגיע האגרת למחוז חפצו, ואם ילך בשבת וישלים קבלנות זו לא יצטרך להשלים זה בחול, וכיון שמצד הישראל היתה יכולה להעשות בחול - אם כן - עשיית השבת אינה בשבילו³².

שנתבאר בס' רמד - סעיף ט: מי ששכר לו נכרי לשנה או לשתיים שיכתוב לו או שיארוג לו בכל עת שיצטרך בתוך זמן משך שכירותו . . וכשאין צריך הוא יושב בטל, מתיר להניחו שיעשה בשבת מה שצוה לו קודם השבת

שקבל ממנו כבר - היינו אבל לא על טובה שיקבל ממנו אחר כך, גם כשטוח שיקבל הטובה.

הרי זה בעושה בשביל שכר - אפילו יודע בביורר שיעשה בשבת - מותר ליתן לו בערב שבת, אבל אם רואהו עושה בשבת - אין דינו כעושה בשביל שכר וצריך למחות בו²⁷. מתחיל לומר להישראל - אבל כשעושה מעצמו²⁸ בלא לומר כלום להישראל, על אף שנראה שאין דעתו לעשות בחינם, אלא בטובת הנאה שיקבל - אין צריך למחות בו. וכל האיסור כשלא קצין הוא כשעושה מלאכתו בקבלנות, היינו שהישראל ביקש ממנו קודם לעשות המלאכה²⁹.

וטוב להחמיר בדבריהם - מה שיש נוהגים לקרוא לנכרי בשבת ולומר לו "איני יכול לעשות זה וזה עד שיעשה זה וזה" (לדוגמא: איני יכול לפתוח המקרר חשמלי עד שיסגרו את המנורה הדלוקה בה וכיו"ב), ומזמנים אותו (קודם) לסעוד משהו שיהיה זה בטובת הנאה, יש לאסור לדברי רבינו כאן לחוש לדעת המחמירים, ואף שנותן לו טובת הנאה - הרי לא אמר לו כלל שזהו תמורת מלאכתו, ואם אמר לו שזהו תמורת מלאכתו - הרי זו קבלנות האסורה בשבת. ואין מקום להתיר זאת, אלא באופן שנקרא לצורך חולה או לצורך מצוה, ובאופן המבואר להלן סי' רעו ס"ח וסי"ז³⁰.

שנתבאר בס' רמד - סעיף יא: אם שכרו לכל המלאכות שיצטרך בתוך משך זמן שכירתו אסור להניחו שיעשה בשבת לפי שהישראל מרויח מלאכה זו בשבת שהרי

מקורות

(29) סי' רנב ס"י, מהדו"ב ריש סי' רמג.

(30) דובר שלום ע' צו.

(31) דובר שלום ע' פב.

(32) סי' רנב קו"א ס"ק ז ד"ה ואפילו.

(27) סי' רנב ס"ז ושם קו"א ס"ק ז (לגבי אם יודע ודאי שהנכרי יעשה מלאכתו בשבת בטובת הנאה, ושם סעיפים ו-ח עוד מדיני טובת הנאה).

(28) בכלים שלו, או אפילו בכלים של ישראל לדיעות המתירות שהובאו בס' רנב קו"א ס"ק ה.

יב כל מקום שאסור לשלח מפני שלא קצין, אף אם הנכרי הולך מעצמו* לאותה העיר שיש לו דרך לשם, יש להחמיר* שלא לשלח בידו בשלא קצין; שאף שאינו מורח כלום בהליכה בשביל ישראל, מפל מקום מה שהוא מוציא האגרת מרשות לרשות ומעבירה ד' אמות ברשות הרבים או אפלו בכרמלית, הוא עושה מלאכות אלו בשביל ישראל בשלא קצין. ומכל מקום אם יש שהות להגיע לשם קדם השבת, מתר לשלח בידו אע"פ שאין בי דאר קבוע שם, לפי שאף אם לא ימצא האישי בביתו לא ילך אחריו כלל, בין שאין לו דרך לשם, והוא אינו נושא אגרת זו בלא קציצה אלא מחמת שיש לו דרך לשם:

ביאורים

כאומר לנכרי לכתוב עבורו, דכתיבה ע"י נייר פחם דינה ככתיבה³³. יש להחמיר – אף שהאחרונים הקילו בזה, מכל מקום הרי בתשובת מהר"ם סי' ר"ב מבואר בהדיא לאיסור, ואין שומעין לאחרונים נגד גדולי הראשונים כשלא הביאו דבריהם וחלקו עליהם³⁴.

(רק שיוזהר שלא יאמר לו שיעשה בשבת) אם אינו עושה בבית הישראל, לפי שאין לישראל ריוח כמה שעושה בשבת שאם לא יעשה בשבת יעשה אחר השבת. אם הנכרי הולך מעצמו – והוא הדין שאסור לומר לנכרי אפילו לפני שבת שכאשר יכתוב לעצמו בשבת ישתמש בנייר פחם (קופ"י) כדי לעשות העתק לישראל, דהוי

מקורות

(34) קו"א ס"ק ב.

(33) שולחן שלמה ס"א.

חלק ב, סימן רמז, דין נכרים המביאים כתבים בשבת טעפים ט"ב

שולחן ערוך – הלכות תפילין

ע כל פרשה צריכה להיות יקופה מעמד בתוך ביתה לכתחלה, כדרך שמעמידין ספר תורה בהיכל. ואם נתנה שם משפכת – כשרה.

וצריך לזהר שלא להפוך הפרשיות בבתים, אלא יניחם שם בענין ששיטה העליונה תהיה למעלה בראש הבתים ושיטה התחתונה למטה לצד פה הבתים.

ולכתחלה יש לזהר שראש הפרשה יהיה מנח לצד ימין הקורא שהוא עומד נגד המניח, שאם בא לפתחן ולקראן יהיו מנחין לפניו בהלכתו, שהרי מצינו שסדר הנחתן בבתים הן מסדרים לפי ימין הקורא שיהיה קורא פסדר, מתחלה פרשת "קדש" של מינו ואחר כך פרשת "והיה" ושאר הפרשיות של שמאלו, כמו שיתבאר בסימן לד'.

עא אם כתב כל הארבע פרשיות בקלף אחד – כשרות, אפלו אין רוח ביניהם, ובלבד שיהגון בארבעה בתים, כל אחת משפכת בביתה. וצריך שיתן חוט או משיחה בין כל בית לבית, להבדילה זה מזה.

יש אומרים שלא הצריכו הבדלה זו אלא דוקא כשכל הארבע פרשיות נכתבות על קלף אחד, אבל אם הן כתובות על ארבעה קלפים בהלכתן – אין צריך חוט או משיחה כלל.

ויש אומרים שאפלו הן כתובות על ארבעה קלפים – צריך להעביר חוט או משיחה בין כל בית לבית.

וכן נוהגין להעביר חוט התפירה בין כל בית לבית לכתחלה, אבל אם לא העביר – כשר, שהעקר פסבא הראשונה:

עב פרשיות של יד ימין כשל ראש לכריכת שער וקלף, ולגללן מסופן לתחתן, ולתכניסן לביתן יקופות, אלא שכתחלה

סז צריך לגלל כל פרשה מסופה לתחלתה כשנותנה בתוך ביתה, כמו שמוזנה נגללת מ"אחד" כלפי "שמע", ולא להפוך, מטעם שנתבאר בורה דעה סימן רפח:

סח יש אומרים שהלכה למשה מסיני לכתוב את הפרשיות במטלית או בקלף, ואם לא כרכן – פסולין. ויש חולקין. ונהגו לכתוב בקלף לכתחלה, אבל אם לא כרכן – כשרות כדיעבד, אם אין לו אחרים.

ויש מקפידין מלכתוב אלא בקלף הכשר לכתוב ורצועות, שבינו שפריכה זו הלכה למשה מסיני – דינה כבתים ורצועות שצריכים להיות ממין המתר לפי, ולא ממין האסור. אבל במטלית שלא שך בה אסור – אין להקפיד בה:

סט הלכה למשה מסיני שיקרוף על הפרשה שער בהמה או תנין הטהורים. יש אומרים שיקרוף השער על גוף הפרשה, ואחר כך יקרוף הקלף למעלה. ויש אומרים שמתחלה יקרוף עליהם הקלף, ואחר כך השער על גבי הקלף.

ונוהגין לצאת ידי שניהם, שפוכרין שער על הפרשה ואחר כך כוכרין עליו קלף פשר, וחוזרין וכוכרין עליו שער.

ונוהגו שיהיה שער זה של עגל, כדי שיזכר מעשה העגל ולא יחטא. ואם לא מצא של עגל – כורף בשל פרה או בשל שור, ורוחץ השער היטב בתחלה עד שיהיה נקי.

וחכמי הזהר הזהירו ואמרו שיהיה קצת שער זה יוצא חוץ לבתים של ראש פחות מארץ שעורה.

יש אומרים שהשער היוצא יהיה מפרשת "קדש", ויש אומרים מפרשת "והיה אם שמע", וטוב שיצא מפרשת "והיה אם שמע" בצד הפונה לפרשת "קדש":

לדבוק בדבוק. ונזהרין לטל דבוק פשר, דהינו מבהמה הטהורה, שיהיה ממין המתר בפיד:

עג אם צפה הבתים בזהב, או בעור שאינו פשר לעשות ממנו בתים, כגון של בהמה טמאה — הרי אלו פסולים:

חלק א, סימן לב דין כתיבת התפילין טעפים טו-עג

צריך לכתבן על קלף אחד מטעם שנתבאר למעלה. ואם כתבן על ארבעה קלפים והניחן בארבעה בתים כמו של ראש — יצא. והוא ששטח עור על הארבעה בתים שיהיו נראים כבית אחד, מפני שצריך שיהיה אות אחת מבחוץ כמו שנתבאר למעלה. ואין צריך לומר אם כתבן על ארבעה קלפים והניחן בבית אחד שיצא, ואין צריך לדבוק הקלפים יחד. ואף-על-פי-כן המנהג

תורה אור

תוכן הפרק: הביאור הפנימי בכך שבנ"י נקראים במגילה בשם "יהודים"

וביאור הענין יובן ע"פ מ"ש איש יהודי כו' ושמו מרדכי כו' איש ימיני. וצריך להבין דימיני פירושו שהוא משבט בנימין כדפירש רש"י, ואם כן למה קרי ליה יהודי שהוא על שם שבט יהודה.

לבאר בפרטיות יותר ענין הביטול ומסירת נפש של בני ישראל בימי אחשורוש, יש להקדים מ"ש איש יהודי גו' ושמו מרדכי גו' איש ימיני, דצריך להבין מה טעם נקרא מרדכי "איש יהודי" - על שם שבט יהודה - והרי מרדכי הי" משבט בנימין, שזהו פירוש "איש ימיני".

גם צריך להבין דבגזירת המן נאמר להשמיד להרג כו' היהודים, והרי בשבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשורוש היה גם מכל השבטים אפרים ומנשה.

כמו"כ צריך להבין הטעם שבני ישראל נקראים במגילה בשם יהודים (ולא בשם בני ישראל או בני יעקב), כהלשון בגזירת המן "להשמיד להרוג גו' את כל היהודים", והלא בקמ"ז מדינות אחשורוש היו מכל השבטים, גם מאפרים ומנשה [כלומר לא רק ממלכות יהודה אלא גם ממלכות יוסף] - ו"גם אחר גלות עשרת השבטים בימי סנחריב".

אלא שנקראו כולם יהודים מפני בחינת הכטול שיש בהם לאור אין סוף ב"ה, כמו שאנו אומרים בשמונה עשרה מודים אנחנו לך, שעל שם זה נק' יהודי כמ"ש לאה הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה.

אלא הטעם לשם יהודים, כי שם יהודה הוא מלשון הודאה, וכדברי לאה "הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה", ובהודאה יש שני פירושים: א) הודאה - נתינת תודה, כמו "להודות ולהלל", ב) הודאה - שמבטל את דעתו ומודה לדעת אחרים, כמו

"מודים חכמים לרבי מאיר", או "הודה ולא בוש לומר כו'". וזהו הפירוש הפנימי ב"מודים אנחנו לך" שאומרים בתפלת שמונה עשרה, שהוא גם לשון הודאה וביטול, שאנו מבטלים את עצמנו אל הקב"ה (אור אין סוף ב"ה). ועל שם בחינה זו של הודאה וביטול להקב"ה נקראים בנ"י בשם יהודים.

ולכן נק' מרדכי איש יהודי, פירוש שר ליהודים, כמו איש הר הבית, כי הוא היה מקור הכטול.

מרדכי נקרא בשם "איש יהודי", כי "איש" הוא לשון שררה, כמו "איש הר הבית", ו"איש יהודי" - "שר ליהודים" - היינו שמרדכי הי" ה"שר", היינו המקור לבחינת הביטול, שהוא השפיע לכל בנ"י את בחינת הביטול להקב"ה.

כמאמר רז"ל מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא. ומר זה לדעת הרמב"ם ושאר מפרשים הוא מושק הנזכר בגמ' פרק כיצד מברכין, שהוא דם חיה ידוע שנקרש בחמוטרת שבצוארה ונעשה בושם הנקרא מר.

ענין זה שבמרדכי, שהי' שר ומקור לבחינת הביטול, נרמז גם בשם "מרדכי".

ויובן זה ע"פ הביאור הפנימי במאמר רז"ל "מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא", דמר דרור הוא אחד מסממני הקטורת, שהוא בושם שנעשה מדם ח"י טמאה [ששמה "ידוע"] שנקרש.

והיינו במדות הנפש בחינת אתכפיא ואתהפכא ממרירו למיתקו.

והתוכן הפנימי של הדברים: הפיכת דם ח"י טמאה להיות בושם מסממני הקטורת, מורה על העבודה ד"אתכפיא ואתהפכא ממרירו למיתקא", פירוש, אתכפיא משמעו כפי' ואתהפכא משמעו הפיכה, והן שתי מדריגות בביטול הקליפה, דקודם כל צריכים להכניע ולכפות את הקליפה, דבמדריגה זו הקליפה

הוא כמו שכתשובה מאהבה הזדונוה נעשו זכיות, שהרע נהפך לגמרי להיות טוב ממש. ועל זה אמרו במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

אבל כתשובה שלא מאהבה רבה הזדונוה הם כשגגות, אבל לא נתהפכו לגמרי להיות טוב. וזהו מ"ד שהמור הנ"ל אע"פ שריחו טוב מ"מ לא חזר להיות מותר באכילה כו'.

הפלוגתא ע"פ חסידות תלוי' עד כמה הוא ביטול הקליפה, וכנזכר לעיל שיש שני אופנים ומדרגות, אתכפיא (כפיית הקליפה) ואתהפכא (הפיכת הקליפה לטוב ממש), דאם הוא רק באופן של אתכפיא וכפי' (שאז הרע נשאר במציאותו ולא נהפך לטוב ממש) אזי אסור באכילה (ולא נתהפך לטוב אלא ריחו), משא"כ באופן של אתהפכא, שנהפך לטוב ממש, שאז מותר גם באכילה.

והוא ע"ד שני האופנים בתשובה, שעל ידי תשובה מיראה נעשו הזדונוה רק כשגגות, ועל ידי תשובה מאהבה רבה נהפכו הזדונוה לזכיות ממש (שעל תשובה זו נאמר במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו).

[ועתה חוזר לענין ראשון - הרמז בשם "מרדכי" לענין

הביטול:]

והנה מרדכי שנק' מירא דביא היינו שהוא מקור הבטול, שהוא בחינת יסוד אבא, שחכמה היא כח מ"ה.

ומעתה יובן הקשר בין שם מרדכי (על שם מירא דביא) - לענין הביטול. דהנה ענין "מקור הביטול" בספירות עליונות היא בחינת "יסוד אבא".

פירוש:

"אבא" היא ספירת החכמה, שענינה של ספירת החכמה הוא - ביטול, "חכמה" אותיות "כ"ח מ"ה", דמ"ה פירושו ביטול, כמו "ונחננו מה", וחכמה הוא כח של ביטול.

והנה ידוע דכל אחת מעשר הספירות כלולה מכולן, ולדוגמא בספירת החכמה - יש חכמה שבחכמה, בינה שבחכמה וכו' עד מלכות שבחכמה, ו"יסוד אבא" הוא "יסוד שבחכמה". וספירת ה"יסוד" ענינה - ההתקשרות וההתחברות של המשפיע אל הזולת, ולכן נקרא "יסוד", כי מידה זו היא היסוד והמקור של ההשפעה לזולת.

ונשאה דבר המנגד לקדושה אלא שהאדם מתגבר עלי', אולם תכלית הכל היא להפוך את הקליפה עצמה מרע לטוב, ועל דרך מאמר רז"ל "בכל לבבך - בשני יצריך", שהתכלית היא להפוך את היצר הרע ליצר טוב, שהיצר הרע יתאוה לדברים טובים וקדושים. וזהו שנקרא בזהר אתהפכא ממרירו למתקא - שתמורת מציאות של קליפה שהיא מר, תיהפך למציאות של קדושה שהיא מתוקה.

כי הרים הוא הנפש החיונית, נפש המתאוה, וכשמהפך תאוותיו הבהמיות מתענוגי עולם הזה להיות כל חפצו ותענוגיו בה' זהו ענין שנעשה ממנו בושם.

וכן בענינו, ד"מר" שהוא דם חי' טמאה, מורה על החיות של נפש הבהמית [הנקראת גם "נפש החיונית"], שהיא נפש המתאוה תענוגים גשמיים, והפיכת דם זה להיות בושם ענינה - הפיכת תאוותיו הבהמיות מתענוגי עולם הזה עד שכל חפצו ותענוגו יהי' בהשם ובעניני קדושה.

[ובדרך אגב מוסיף:]

ועל דרך זה יש לפרש מחלוקת הפוסקים במור הנ"ל, שרבינו יונה מתירו אפילו באכילה, ויש אוסרים אותו באכילה דס"ל שלא נתהפך אלא ריחו אבל גופו אסור באכילה. והרב רבינו יונה ס"ל שחזר לגמרי להיות היתר, וכמ"ש במור א"ח סימן רי"ו.

ע"פ המבואר לעיל בענין מור, שהוא בושם הנעשה מדם חי' טמאה, ומורה על ביטול התאוות שמצד הקליפה והפיכתם לטוב, יש לבאר ע"ד החסידות פלוגתת הפוסקים אם מותר גם באכילה (לפי "שמתהפך ממהות למהות, שנשתנה מהותו הראשון לגמרי"), או שרק ריחו מותר אבל אסור באכילה (כי "לא נשתנה מהותו לגמרי, רק שנצטר הדם וייבש ונהפך תוארו להיות כתואר בושם המריח בלבד").

ומחלוקתם ע"פ חסידות תלוי בענין הנזכר בנמ' ביומא גבי תשובה אם זדונוה נעשו כשגגות או זכיות, כי שניהם ענין א', שהוא מה שהרע נהפך לטוב, שהרי היה ידוע הנ"ל הוא ידעוני הנזכר בתורה בפרשת שופטים, שהוא מקליפות הטמאות, כמ"ש ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים.

ולכן זה שיהיה הבושם הלז מותר אפילו באכילה

דקליפה), רציחה (גבורה דקליפה) וכו'). אמנם, השורש ומקור לכל המדות רעות הוא גאוה וגסות הרוח - ד"לפי שהוא יש בעיניו על כן הוא בעל תאוה הכל לעצמו וכיוצא, משא"כ אם הוא [מרגיש את עצמו] כ"מותר" [דבר המיותר] בעולם, למה לו להתאוות".

וזהו ענינו של קליפת עמלק, שלכן נקרא "ראשית גוים". והמן שהי' יש בעיני עצמו כנ"ל הי' מזרע עמלק.

ולכן המן שהוא בחינת גסות רצה להשמיד ולהרוג את כל היהודים שהם בבחינת בטול הפך היש והגסות.

זהו גם הטעם שהמן גזר להשמיד ולהרוג את כל היהודים, שהדיוק כאן - יהודים דוקא, דלהיות שהמן ענינו ישות וגסות הרוח לכן לא הי' יכול לסבול את תכונת הביטול שבבני ישראל שבשביל זה נקראים "יהודים".

ואם היו כופרים ח"ו לא היו עושים להם כלום, שהרי לא גזר רק על היהודים, אך כולם כאחד לא עלה על דעתם מחשבת חוץ ח"ו ומסרו נפשם על אחדותו ית'. וזהו בחינת בטול הנ"ל.

תכונת הביטול שבבני ישראל (שבגללה נקראים יהודים) נתגלתה בפועל בעת גזירת המן, במסירת נפשם שלא לכפור בה' אחד, דהנה גזירת המן היתה רק על היהודים, דשם יהודי פירושו מי שכופר בעבודה זרה, ונמצא דכל גזירת המן היתה רק על בני"ש שכפרו בעבודה זרה, ואם כן, אם היו כופרים ח"ו לא הי' המן עושה להם כלום, ומכל מקום לא עלתה על דעתם של ישראל מחשבת חוץ ח"ו ומסרו נפשם על אחדותו יתברך, והיא בחינת ביטול הנ"ל.

וישנו בכח בכל אחד מישראל, ואפילו קל שבקלים יכול למסור נפשו בפועל ממש שלא ליפרד מאחדותו ית' בשום אופן בעולם.

ובאמת, בחינת ביטול זה ד"יהודים" ישנה בכח עכ"פ בכל אחד ואחד מישראל, גם אצל קל שבקלים, וכפי שרואים שגם קל שבקלים כשבא לידי נסיון בדבר אמונה בה' אחד יכול למסור נפשו בפועל ממש על קידוש השם שלא לעבוד עבודה זרה ולא ליפרד מאחדותו יתברך בשום אופן שבעולם.

ומה שעובר שאר עבירות היינו מפני הרוח שמוט שמטעהו לחשוב שאינו נפרד מהקב"ה על ידי עבירה ההיא, כיון שלובש ציצית ומניח תפלין.

ונמצא שתוכן הענין ד"יסוד אבא" הוא - מקור [=יסוד] הביטול [=חכמה], היינו שממנו נשפע הביטול למדריגות שלמטה ממנו.

ובחכמה אתברירו. ולכן נקרא איש יהודי דוקא. וזהו שמרדכי הוא מקור הביטול, כי מקור נשמת מרדכי הוא מספירת "יסוד אבא", ולפיכך נקרא "איש יהודי" כנ"ל. וזוהי גם השייכות של ענין הביטול לשם מרדכי שהוא על שם "מירא דכיא", שהוא בושם לקטורת שנעשה מדם חי' טמאה שנהפך לקדושה, כי הכח "לברר" ולהפך ממרירו למתקא (מקליפה לקדושה) הוא מספירת החכמה, כדאיתא בזהר "בחכמה אתברירו" (פירוש, ברור הקליפות הוא על ידי ספירת החכמה).

והנה המן הי' לעומת זה של בחינה זו דוקא, כמו שאמר למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני, שהיה יש ודבר בעיניו.

זהו גם התוכן הפנימי דשנאת המן את מרדכי, כי המן הי' ה"לעומת זה" (הניגוד) דמרדכי, דמרדכי ענינו ביטול כנ"ל, והמן ענינו גאוה וגסות הרוח, וכדברי המן "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני", שהי' יש וחשוב מאד בעיני עצמו.

ונפרד מאחדותו ית' לומר אני ואפסי עוד. ובמילא הי' נפרד מאחדותו יתברך, לומר "אני ואפסי עוד", דאחדותו יתברך ע"פ חסידות היא, ש"אין עוד מלבדו", היינו לא רק שאין אלקה מלבדו אלא שאין שום מציאות בלעדו יתברך כי אין שום דבר נפרד ממנו יתברך, והמן הי' ההיפך ממש, דלא זו בלבד שלא הכיר באחדותו יתברך האמיתית הנ"ל דאין עוד מציאות מלבדו, אלא אמר "אני ואפסי עוד".

כי היה מזרע עמלק וכתוב ראשית גוים עמלק, כי ז' אומות הכנעני והחתי כו' שנפסוק הם ז' מדות רעות תאות ורציחה כו', ועמלק הוא גסות הרוח, והוא ראשית להם, כי גסות הרוח היא שרש כל המדות רעות.

זהו גם מה שהמן הי' מזרע עמלק דוקא, דהנה כתיב ראשית גוים עמלק, שעמלק הוא הראשית והמקור לכל הגוים. והענין הוא, דז' האומות (שבני"ש) נצטוו ללחום עמהם ולכבוש את ארצם) הם כנגד ז' מדות רעות, דכמו שיש ז' מדות דקדושה (מחסד עד מלכות), כך יש ז' מדות רעות (כמו תאוות חסד

ומצות, הלוכש ציצית ומניח תפילין כו'.

דרך כשבא לידי נסיון בדבר אמונה שאז אין מקום לטעות שאם יעבור ח"ו לא יעשה נפרד מאחדותו ית' אזי גדול כוחו של ביטול זה הטבוע בנפשו למסור את נפשו שלא ליפרד מאחדותו, משא"כ בשאר עבירות אפשר לטעות ולחשוב שגם אם עובר על עבירה היא לא נפגמה עי"ז אמונתו בה' ונשאר נאמן לאלקיו ולא נעשה נפרד מאחדותו ית'.

אך האמת היא שגם על ידי כל עבירה קלה נעשים נפרד מהקב"ה כמו בעבודה זרה ממש.

ד"ה חייב איניש פרק ה

מה שביטול זה שבנפשו אינו מועיל לו שלא יעבור על שאר עבירות (ועד שהוא קל שבקלים), הרי זה מצד ה"רוח שטות" שבו, כמאמר רז"ל אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, דרוח שטות זו מטעה אותו לחשוב שאינו נעשה נפרד מהקב"ה על ידי עבירה ההיא.

ויתרה מזה: אף אצל שומר תורה ומצוה אין "ביטול" זה הטבוע בנפשו מתגלה (בדרך ממילא) אלא בשעת נסיון על קידוש השם, ולא בנסיון בשאר עבירות, כי גם אצלו קיימת ה"רוח שטות" המטעתו שאינו נעשה נפרד מהקב"ה ע"י סתם עבירות, ועודנו ביהדותו כיון שבכלל הרי הוא יהודי שומר תורה

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער - אדמו"ר האמצעי

מאמרים קונטרסים

מצות מ"מ צ"ל כל השס"ה מל"ת ולא נתבטלו ואם יעבור [אפי"] על אחת מהנה ח"ו לא יועילו המ"ע כלום עד שיעשה תשובה נכונה כדת חרטה ועזיבה, וד"ל.

והנה אף גם לאחר החורבן שלא נשאר כ"א פ"ז מצות מחמת עונות שרבו [כו', מ"מ] הנה עוד מוסיפים סרה לעשות נגד רצונו ית' מזה נעשה קטרוג גדול שיסתלק כל רצונו ואפי" מהפ"ז מצות שנשארו (ויתהפך עלמא משום אם לא בריתי כנ"ל), ואף שפושעי ישראל מלאים מצות כרמון כמ"ש כפלה הרמון רקתך ודרשו רז"ל אפי' ריקנין שבך כו', מ"מ יש קטרוגי' לומר שמה שעושים איזה מצוה היא רק כמ"ש מצות אנשים מלומדה [והיינו] שאינם עושים [המצוה] בדו"ר שפי' בזוהר שהוא רעותא דליבא, והראי' [לדבריהם] שעושים נגד רצונו, [ומשם יוצא הקטרוג לומר שעושים המצות בלא דו"ר] ותומ"צ בלא דו"ר לא פרחא לעילא וכאלו לא נעשה דמיא, כיון שאין [להם] בזה אהמ"ס. ולזה נעשה תיקון לבטל הקטרוג תיקוני דגברא ולתיקוני דעלמא, היינו שהוא ית' הממליך מלכים ולו המלוכה כמ"ש לב מלכים ושרים ביד ה' ונותן בלבם לגזור הגזירה שגוזרים מלמעלה על האי והאי גברא שיטב בעיניהם והכל [הוא] בכדי לראות אם יש לו רעו"ד, דהיינו שנותנים אותו בידיהם, והמה מעבירין תער על זקנו ופאות ראשו ואונסים אותו לחלל שבת וכדומה איסורים רבים, ומחמת הצער שמצערים אותו בגשמיות יצעוק לכו אל ה' בקול מר באמרו אלי אלי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי, ולמה נבראתי כ"א לעשות רצונו ית' ולא נולדתי לבהלה וריק, ועתה אללי לנפשי איך

אך כ"ז תלוי בתומ"צ עכשיו להזמין ליום שכולו שבת, וכדכתי' כמים לים מכסים, פי' כמו הים שמלא בכל המקומות בשוה [לפי הנראה], אך מ"מ הדבר תלוי בעומקו, שבמקום שעמוק יותר יש שם מים יותר, וככה יובן בנמשל, שלע"ל שכאו"א ישיג יותר אא"ס ויהנה מזיו השכינה [כאו"א] כפי שטרח בעוה"ז בתומ"צ ואז לא יצטרך שילמדו אותו אך מי שזכה בתומ"צ להשגה עליונה יותר לא יועיל כשילמד להקטן ממנו, כמ"ש למקטנם ועד גדולם, הרי שיהי' בחי' קטנות ובחי' גדלות, כ"א כפי הכלים שהכין כן יקבל, וזהו כמים לים כמו הים שמלא בכ"מ, וכל מקום מקבל לפי עמקו, כן כאו"א ממשיך חלקו השייך לו בעולם (וכמ"ש בלק"א שההשפעה נחלק לס"ר חלקים כמספר ס"ר נשמות בכלל, ובפרט כל חלק נחלק לס"ר חלקים כפי מספר הניצוצות שבכל נשמה), רק כ"ז כפי שהכין בתומ"צ, דהנה אנו אומרים קודם כל מצוה [ומצוה] לשם יחוד קוב"ה ושכינתי' שהו"ע יחוד סובב בממלא כנודע, וזה אינו אלא ברמ"ח מ"ע אך כ"ז לא יועיל להמשיך יחודו ית' [בעשיית המ"ע] כ"א בשמירת במל"ת דוקא כמ"ש סור מרע ואח"כ ועשה טוב, וכתוב ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי והוא לשון אבן ספיר שמדמה בנפשו שמזהיר ומספר וממשיך אורו ית' בעשיית החוקים. אבל לא כן הוא מפני שהוא רשע ואינו נזהר במל"ת והוא כמו במשל הנ"ל דרופא הנ"ל כו' שאין נפקותא אם עושה מצוה א' או הרבה מ"מ לא יועילו אם לא ישמור עצמו [מתחלה] שלא יעשה היפך רצונו ית' ח"ו במל"ת, לכן אף גם זאת בהיותם שלא נשאר לנו רק פ"ז

אותן המצות נחשב לו כאלו עשאו. והרי הוא מקיים את העולם כמ"ש וצדיק יסוד עולם, ונתבטל הקטרוג. והפ"ז מצות אינם מתבטלים כמארז"ל ע"פ סוף דבר כו' את האלקים ירא כו' כי זה כל האדם ופי' כל העולם כולו לא נברא כ"א בשביל זה ירא אלקים, והיינו שעיקר קיום העולם הוא מהפ"ז מצות וראוי שלא יתבטלו בשבילו (ובהטירחא שמטריח [א"ע] בעבודת המלך בכל נפשו הוא מקיים מארז"ל יגיע כפיך כי תאכל כו' אשריך בעוה"ז וטוב לך בעוה"ב, שבודאי הפי' שצ"ל ג"כ יר"ש, דאל"ה בודאי לאו מעליותא הוא במה שנהנה מיגיע כפו, והנה ירא ה' ג"כ כנ"ל).

ד"ה להבין ענין לקיחת אנשי חז"ל

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל – אדמו"ר הצמח צדק

דרך מצותיך

אותם ליש קצת לומר שהם המשפיעים בבחירה עם היותם יודעים שמשתחווים ומקבלים ג"כ (ומ"ש בספ"ח דב"ק (דף צ"ב ב') חמרא למרא וטיבותא לשקיי' שנאמר כי סמך משה (דברים ל"ד ט') היינו כי אדם בלבד הוא בעל בחירה) ולרוב חושקם בתאוות עוה"ז עבדו להם, ומהם שנתפקרו עוד יותר ואמרו עזב ה' את הארץ (יחזקאל ח' י"ב) והסירו ההשגחה לגמרי וכמו שהארץ הרמב"ם בפ"א מה' ע"ז, והצד השווה שבהם שהם עושים את הטפל עיקר והיינו בחי' הסתר הגוף של צבא השמים על האור ונפש שבתוכן שלהיות כי בעיני בשר לא נגלה ביטול נפשם וצורתם כלל ולזאת עושים אותם לבחי' יש כאשר בחיצוני' נראו גלגל השמש וירח וכה"ג ליש ודבר ולהיותם הולכים אחר חיצוני' מעיני בשר לבד שהוא בחי' התגברות החומר על הצורה ע"כ ישימו כלי הגלגלים ליש ודבר כנ"ל וז"ס אלקים אחרים כי שם אלקים מורה על הכלים המלבישים את האור רק שהכלים הם כביטול להאורו' כנ"ל ואמנם ע"י ריבוי הצמצומים נעשה בחי' אלקים אחרים המסתירים לגמרי וז"ס מלך אלקים על גוים (תלים מ"ז ט') ומהם מקבלים ע' שרים שהם בבחי' יש ופירוד באמרו לי יאורי ואני עשיתיני (יחזקאל כ"ט ג') ובחי' זו הוא הנק' ערלה כמו שהערלה מכסה על ברית קדש כך הם מעלימים לאור קדושת ה' המח' את העולמות הנשפעת ממדת היסוד טוב העליון ועושים עצמן לבחי' יש ונפרד, ואנחנו עם ה' חלק הוי' עמו המחזיקים בתורת ה' ובהודעת האמת כי הוי' הוא האלקים ואין עוד מלבדו נצטוינו להסיר ערלה והסתר זה מעלינו והיינו ע"י כריתת בשר הערלה הגשמיות שהוא ענין הסתר הנ"ל והעברתו מברית קדש שממנו תוצאת חיים:

שנתרחקתי כ"כ עד למאד עד שאיני יכול כלל לקיים ולעשות את כל דברי התורה הזאת, ואפילו הפ"ז מצות עשה שנשארו ברכה [והמשכה] מעת חורבן הבית, שזה חלקינו לנו ולבנינו כל ימי חלדינו, ונוגע לו זאת לעומקא דלבא, ובמסתרים תככה נפשו ממש [וחייו אינם חיים ממש] ומבקש מה' קרבינו לעבודתיך וטהר כו', והנה כשנודמן אח"כ לידו איזה מצוה ואפשר לו לקיימה אזי ישמח ותגל נפשו עלץ לכו בה' וירנן נפשו בישועת ה' [זאת], ובשמחה של מצוה [רבה] זאת נתגלה שיש לו רעו"ד ואזי נק' ירא ה' בשלימות, היינו אף שאינו יכול לקיים כמה וכמה מצות, מ"מ בהצער שמצער א"ע מהעדר

ג) ועפ"י"ז יובן ענין הטעות הגדול של דורות הראשונים בעבדם לשמש וירח וכל צבא השמים כמו דורו של אחאב וכה"ג ונמשכו אחר דור אנוש שבימיו הוחל לקרוא בשם ע"ז וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' ע"ז, בימי אנוש טעו העם טעות גדול ונבערה עצת חכמי הדור ההוא אמרו ראוי לחלוק להם כבוד כו' ור"ל לפי שראו שכל בחי' שפע למטה נמשך ע"י צבא השמים, וזהו הי' ג"כ ענין דור הפלגה שהגם שידעו היטב שמשתחווים תמיד ועי"ז דוקא נמשך להם כח זה להשפיע מ"מ מרוב חשקם בגשמיות דוקא עבדו להם כדי שלא יצטרכו לבטל עצמם שממדת הקדושה א"א לקבל כ"א ע"י ביטול כמו שבא בתורה מטעם הנ"ל כביטול היש לאין כלים לאורות כי הוי' הוא האלקים כו' והם רצו לילך בשרירות לבם הרע ושאעפ"כ יהי' להם השפעת טובה וכנו' בלק"ת פ' נח ולזאת עבדו למזלות ולכל צבא השמים המשפיעים בעוה"ז כנ"ל, ואמנם מ"מ הי' בזה גם טעות והוא שלא הבינו האמת היות כל צבא השמים בידו ית' כגרזן ביד החוצב בו בלבד וא"כ לא הי' מועיל כלל העבודה והכבוד אליהם כמו שלא יתכן ליתן כבוד לגרזן הדומם שבידי אדם וזהו שרש טעם היסוד החמישי שבי"ג עיקרים שהביא הרמב"ם בפ"י המשניות פ"י דסנהדרין שאין ראוי לשומם אמצעים בין בני אדם להקב"ה אלא שיכונו כל המחשבות לנגדו ויתרחקו מזולתו, כי אין לכל הנמצאים העליונים בחירה כלל להשפיע כך או כך כי הוא ית' הוא המשפיע על ידם כגרזן ביד החוצב בו כנ"ל וגם באמת הרי אין עוד מלבדו והכל בטל במציאות ממש כזיו השמש בשמש, וז"ש ר' חנינא בחולין (דף ז' ב') למכשפת ע"ש, והם טעו בזה ודימו

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל – אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל

המדות הם קטנים כנ"ל. וגם לפי פי' המכלול שעושה כעין פשר שמקום אשר המים נגרים בו יקרא נחל גם כשאין שם מים, מ"מ ניחא שגם כשעוברים שם מים נקרא ג"כ נחל, וכמ"ש הג"פ שבלשון בני אדם נהר קטן יקרא נחל, מ"מ גם בנהר קטן יש שם מים, וכ"ש לפי מ"ש שבאמת אין אנו צריכים כלל לפי' בישוב דברי הת"י ורש"י⁷⁹, וכי זה רק ליישב פי' בעצמו, וע"ד העבודה יובן ענין הנ"ל שכל הנחלים הולכים אל הים. ובוה יתורץ ג"כ מהו שייך ענין כל הנחלים הולכים אל הים לפי מה שפי' שיי'ה נק' ים, וע' בת"א בד"ה וה' הולך לפניהם⁸⁰, שלכאור' יפלא מהו שייך ענין הנחלים שפי' על מדות שילכו אל הים היא החכמה, דאילו לפי' ים שקאי על בחי' מל' ניחא כנ"ל, אבל לפי' ים שקאי על החכ' לכאור' אינו מובן כלל ענין מה שהולכים הנחלים אל הים.

המשך והחזרים תרל"א

ד"ה כל הנחלים הולכים אל הים

[[מה]] ולפ"ז יתורץ למה נאמר נחלים⁷⁸ ולא נהרות, הגם שהנחלים הם קטנים מנהרות כמ"ש הג"פ שהובא לעיל, מ"מ באשר תיבת הים קאי על הים הקדמוני, שלגבי' הנהרות דמדות דז"א הם קטנים וכמובן מענין המשלים הנ"ל שהם רק כמו משל לגבי הנמשל לגבי בחי' ים החכמה, ולכן נא' לשון נחלים. והענין דהנה ים הקדמוני רומז על בחי' החכמה ע"ש שבו שורה בחי' קדמוני כו', להיות כי השראת אוא"ס הוא בחכ' כו' כנ"ל, וים סוף הוא בחי' המל' סופא דכל דרגין כנ"ל, וים סתם כולל שניהם כי איננו דבוק לתיבה שלאחריו כמו ים הקדמוני שתיבת ים דבוק לתיבת קדמוני ואז מורה על ים פרטי, אמנם תיבת ים סתם כולל כל הבחי' ים, ולכן באשר שבל' הפסוק נא' סתם אל הים ולא פרט איזהו, לכן אמר ל' נחלים שמורה על נהר קטן, מהיות כי נגד החכמה

לעיל רד"ה והחזרים.

80) בת"א בד"ה וה' הולך לפניהם: פ' בשלח סה, סע"א.

78) ולפ"ז יתורץ למה נאמר נחלים: בהבא לקמן עד סוף המאמר

ראה אוה"ת נ"ך שם ע' א"ק-ד.

79) לפי פי' המכלול שעושה כעין פשר. דברי הת"י ורש"י: הובא

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער – אדמו"ר מוהרש"ב

קונטרס ומעין

והנהגה זהו ההפרש בין שטותי הגאון שטותי החזקת טובה לעצמו שטותי ההצטדקות לשטותי עבירה, דעם היות אשר שטותי הגאון והחזקת טובה וההצטדקות אינם בענינים פאלו כמו שהוא בעניני עבירה רחמנא לצלן שהם בכמה איסורים חמורים, בכל זה הנה שטותי ההצטדקות החזקת הטובה והגאון חמורים הרבה יותר בזה שהם גורמים הניקות יותר גדולים משטותי העבירה, דאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ג. א) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, דשטות הלזו היא בכמה אופנים שונים ומשונים לפי טבעי בני אדם, אכל יודע הוא שעבר עבירה ודבר זה נוגע לו, ער ונייסט אז ער האט געטאן דאס ונאס מען טאר ניט און דאס פארדרייסט איהם, דנגיעה זו מה שהדבר נוגע לו הוי תנועה דתשובה, ועם היות שעדיין אינה תשובה אמיתית אכל בכל זה הרי הוא מתקטר על העבר, ובהתעוררות רוח מפרום, או בעת רצון כמו בחדש אלול ימי הסליחות ראש השנה וצפנת ימי תשובה מתעורר בתשובה, מה שאין כן בשטותי

ההצטדקות, הנה לא זו בלבד שאינו מודה בתטאו ופשעו, הנה עוד זאת שהוא תולה באחרים כמו בהסביבה או בזולתו, הרי לא זו בלבד מה שאינו גם מהרהר בענין התשובה, אלא עוד חוטא ופושע בהאשימו את זולתו והסביבה, דהרי גם בזה שהוא כחר בסביבה כזו וחסרים פאלו הרי אשמתו ופשעו היא, ואם כן תמורה שטות ההצטדקות משטות העבירה, ולמעלה משטות ההצטדקות היא שטות החזקת טובה לעצמו, שהיא עוד גרועה משטות ההצטדקות בזה שענין ההצטדקות הוא רק על סיבת הדבר אכל עצם הדבר הוא גם כן יודע דאינו טוב וצריך תקון, ורק מצדיק עצמו דזה מה שהוא לא טוב אינו מצד עצמו כמו בעובר עבירה אלא שזה בספת הזולת, אכל בעצם הענין הוא מודה שהוא לא טוב וצריך תקון, אכל בהחזקת טובה לעצמו הרי הוא חושב שהוא טוב בכל ענינו, ולא זו בלבד שאינו צריך תקון אלא עוד מחזיק טובה לעצמו, ולמעלה מזה המתגאה בתורתו ובעבודתו שהוא גרוע מן המחזיק טובה לעצמו, דהמחזיק טובה לעצמו הוא מה

ואם פי לו יהי כדכריו, למה ישפח שהוא בזמן הרבה הנה מגיע יותר ויותר, ובאמת גם זה טעות אצלו שהרי לא יצאתי ומצאתי אל תאמין, וכן יש שטותים פאלו שנדמה שפכד לפניו מפני בריאות גופו וכדומה בפדטי החושים שקשה עליו לייגע המוח או מחמת הבטת העינים, שכל זה הוא שקר מוחלט, שהרי חש בראשו יעסוק בתורה כו' חש בכל גופו יעסוק בתורה (עירובין נד. א) שנאמר ולכל בשרו מרפא (משלי ד. כב), אם פן אין זאת פי אם שהרוח שטות מנהיגו בדרך לא טובה, עד שעושה היפוך השכל לגמרי, מלבד שזהו היפוך רצון הבוורא שלכך נוצרת לעסוק בתורה ועבודה ולהגיע בעזרתו יתברך אל התכלית האמיתית.

קיצור. החוטא יודע פי הוא האשם, בצערו ניכר תרשטו ומהרהר בתשובה. המצטדק אינו מהרהר בתשובה אכל יודע שצריך תיקון. המחזיק טובה לעצמו אינו מפר בחסרונו ואשר צריך תיקון. המתגאה פוגם ביה ומאבד כשרונותיו.

ואמר טז פרק ב

שלא הגיע אל התכלית האמיתי היינו תכלית בריאתו בעולם ולא לתכלית פונת העבודה שהוא ענין הביטול, אכל גאנה היא עבירה ופוגמת כב' אותיות ראשונות י"ה דשם הרי וגורם רעה לעצמו לאבד כשרונותיו וחושני נפשו. **דהנה** כאשר כלי שכלו רחבים להבין דבר מתוך דבר, הרוח שטות מסיתו למה לך לייגע עצמך ולהטריח כל פך את שכלך בעסק התורה, הלא כלי שכלך רחבים וכמה שתעסוק מספיק לך, אשר באמת אינו כן, שהרי לא יצאתי ומצאתי אל תאמין (מגילה ו. ב), ובלתי עבודה וגייעה אי אפשר בשום אופן בעולם שישגי, ואפילו כלי שכלו רחבים וקלים להבין מפל מקום צריך עסק וגייעה ואינו נעשה חכם מאליו וממילא, ואם כלי שכלו באמת רחבים וקלים אם הנה עוסק הרבה הנה בא למדרגה היותר נעלה, מה שאין פן כשאינו עוסק אלא מיעוט זמן אינו מגיע גם כמה ששכלו מגיע, וכל זה הוא מחמת הרוח שטות שמכסה על האמת והתברך בלבבו שבמעט זמן ובמעט גייעה יגיע מה ששכרו יגיע כשיעסוק זמן הרבה,

1.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא יוסף יצחק – אדמו"ר מוהריי"צ

מאמרים תרצ"ב

כ"ד, הובא ביל"ש בראשית רמז ע"ז) ר' שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן אמר ד' דברים הראה לו (הקב"ה לאאע"ה בברית בין הבתרים) גיהנם ומלכיות (שעבוד) מתן תורה ובהמ"ק. א"ל (הקב"ה לאברהם) כל זמן שבניך יהיו עוסקים בשתים הן ניצולין משתים. פרשו משתים הן נדונין בשתים. ועתיד בהמ"ק ליחרב וקרבות ליבטל. כמה אתה רוצה שירדו בניך לגיהנם או במלכיות. רחב"פ אמר אברהם ברר לו את המלכיות כו' ר"ה בשם ר' אחא אמר כך הי' אברהם יושב ותמי' כל אותו היום כמה אברר בגיהנם או במלכיות. א"ל הקב"ה קטע (כרות) הדין מלגיא⁷ (צער⁸) מלבך, ברור לך את המלכיות. דהנה⁹ ירידת הנשמה בגוף היא ירידה גדולה ועצומה במאד. דהנשמה

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירש¹. ופרש"י בשם המד"ר² יתן ויחזור ויתן. ובמד"ר ר' אחא אמר יתן לך ויתן לך אלקותא, מטל השמים זה מקרא, ומשמני הארץ זה משנה, דגן זה תלמוד, תירוש זה אגדה. דכל הריבוי ברכות הללו בהפלגה גדולה הוא לפי שנא' ויתן לך בתוס' וא"ו³. וצ"ל מהו"ע הוא"ו דלפי שנא' ויתן לך בתוספת וא"ו וזאת הנה בכל הברכות האלו דמקרא משנה תלמוד ואגדה הנה יתן ויחזור ויתן עד כי ויתן לך אלקותא. וצ"ל⁴ דלאחר ריבוי ברכה ביותר הי' לו להזכיר שם הוי"ו שהוא שם הרחמים⁵ ולמה מזכיר שם אלקים שהוא מדת הדין והצמצום דוקא.

וביאור הענין הוא דהנה אי' במד"ר (בראשית פמ"ד

1) פרשתנו (תולדות) כז, כח.

2) בר פס"ו, ג.

3) ראה מתנות כהונה לב"ר שם. כלי יקר עה"פ. ד"ה ויתן לך באוה"ת פרשתנו (תולדות) קנט, ב ואילך.

4) ראה ד"ה ויתן לך בתו"ח פרשתנו (תולדות) קמט, סע"א.

אזה"ת שם קסא, סע"ב. ד"ה הנ"ל בספר המאמרים תרנ"ד ע' סה.

המשך תרס"ו ע' פה. ספר המאמרים תרפ"ד ע' קג. תש"ב ע' 66. ועוד.

5) פרש"י נח ח, א.

6) כ"ה במד"ר דפוס ווארשא, תרכ"ז. ובדפוס ווילנא - פיסקא כא.

7) כ"ה בכתי"ק ובהעתקה. בילקוט שמעוני שתח"י: מלניא. וכ"ה

בילקוט שמעוני תהלים רמז תשל. בצילום דפוס ראשון של הילקוט

שמעוני - (שאלוניקי רפ"א-רפ"ז - נדפס בירושלים, תשכ"ח) אינו ברור אם זה "ני" או "גי". בפסיקתא דר"כ (הוצאת באבער) פיסקא ה (פרשת החודש): מילני' (ובהעתר באבער שם, שצ"ל "מלכיא", ואין ספק שגם לפני בעל הילקוט היתה הנוסחא כן, ואח"כ נעשה "מלניא" מן "מלכיא", וטעות מן כ' לאות נ' רגיל הרבה מאד). בפסיקתא רבתי פרשה טו (פרשת החודש): מלכ'. ובמדרש תהלים (באבער) מ, ד: מילתא.

8) ביאור מלות קשות ביל"ש שם. וראה מפרשי הב"ר ופסיקתא

רבתי שם.

9) מכאן עד קטע המתחיל "והנה בירידת הנשמה" - מיוסד על

ד"ה ויולך שבהערה 1.

לדון משפט צדק. אשר כל הענינים האלו שבפרטי ההלכות ודיני התורה ה"ה נלמדים במתיבתא דרקיע בג"ע למעלה. דשם הרי אין יש כל העניני' הגשמי' דטלית ופרה. והלימוד הוא ברוחני' הענינים ובפנימיותם¹³. דכל ההלכות ודיני התורה הם בירורי ניצוצות. והפסק ההלכה שבזה הוא מה שעל ידי התורה נפסק כללות הבירור ההוא אם הוא באופן של קירוב דזהו"ע מותר. או באופן של ריחוק שזהו"ע אסור. ועם היות דהלימוד במתיבתא דרקיע הוא שרש ומקור הענינים שבתורה בגשמי' ומ"מ אינו בערך כלל לגבי התורה כמו שהיא ברוחניות, דרוחני' הוא מופלא בערך מן הגשמי. הנה לבד זאת הרי הנשמה כמו שהיא למעלה הנה כל ענינה הוא ביטולה באלקות. וכאשר הנשמה יורדת למטה להתלבש בגוף ונה"ב צריכה יגיעה רבה ועצומה בכדי לבוא לידי אהוי"ר. וכאשר באה לידי אהוי"ר הרי אין זה בערך כלל לגבי אהוי"ר שהי' לה בתחלה. הרי דגוף ועצם ענין ירידת הנשמה להתלבש בגוף הוא ירידה עצומה. וכל¹⁴ הדרכים בחזקת סכנה¹⁵. שהרי בירידה זו יורדת הנשמה בעצם מהותה דבתחלה קודם ירידתה הרי אינו שייך לומר ענין החטא ועון כלל, ובירידתה זו הרי יכול ח"ו להיות שהנה"א יהי' נסרה אחרי עניני הנה"ב וכנ"ל שהענינים של הנה"ב פועלים לרעה על הנה"א. ובאמת לאמיתו הרי ירידה זו היא צורך עלי' דוקא. והיינו דע"י שהנשמה יורדת למטה ועובדת עבודתה בקיום התומ"צ ה"ה מתעלית להמדריגות היותר עליונות.

ד"ה ויתן לך האלוקים וגו'

כמו שהיא למעלה קודם ירידתה למטה להתלבש בגוף הרי מעמדה היא בג"ע והיא בתכלית הביטול לאלקות ואין לה שום דבר המבלבל או מונע ומעכבה מעבודתה באהוי"ר. ויורדת למטה להתלבש בגוף ונה"ב. דענין ירידתה הוא בשביל להתלבש בגוף ונה"ב וכנ"ל דבירידה זאת והתלבשות זו הרי הנה"א מתלבש בכחות הנה"ב. דכל עניני הגוף ובפרט כחות הנה"ב ותאותיו ה"ז התחדשות גמורה לגבי הנה"א. ויש להנה"א כמה מניעות ועכובים כללים ופרטים על עבודתה כמו שהיתה קודם ירידתה. דלבד זאת מה שהמטה אינו דומה להמעלה ואינו בערכו. דהמעלה רוחני והמטה גשמי. דהגשמי אינו בערך הרוחני כלל. הנה הרוחני הוא מופלא בערך מן הגשמי. וכמו שאנו רואים במוחש בענין לימוד ההלכות ודיני התורה שהם שכלים וסברות עמוקות המלוכשים בענינים ודברים גשמי'. וכמו הא דשנים אוחזין בטלית¹⁰ או המחליף פרה בחמור¹¹. או שנים המריבים זה עם זה באיזה עסק קנין ומכירה. דכל אלה המה דברים וענינים גשמי' שחכמתו ית' שבתורה מתלבשת בזה לפסוק את דבר ההלכה בשנים האוחזין בטלית או בחילוף הבעלי חיים. וכן בבירור הטענות ומענות של המריבים ביניהם אשר האחד מהם הוא שקרן¹², ומ"מ הרי חכמתו ית' מתלבשת בכל פרטי עניני הטענות ומענות ומורה דעה בחכמה עמוקה איך לברר את האמת ובאופן חקירת העדים ודרישת הענין בכדי למצוא כל אופני ערמונית שיכול להיות בענין זה, בשביל

10 משנה ריש מסכת ב"מ.

11 משנה שם פ"ק, א.

12 ראה תניא פ"ה. קונטרס עץ החיים פ"א (ע' 38). ספר המאמרים תש"ד ע' 108. ד"ה פדה בשלום דיו"ד כסלו תשמ"א פ"ג (ספר המאמרים מלוקט חלק ב ע' קפב. בהוצאה החדשה - ח"ב ע')

מו ואילך). לקו"ש חל"ה ע' 42.

13 ראה ספר המאמרים תרפ"ט ע' 155 ואילך.

14 ע"פ לשון חז"ל - ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פ"כ, ב.

15 ראה לקו"ת אחרי כה, ג. ספר המאמרים תרנ"ז ע' ס"ע קמא.

לקוטי דיבורים

שבאוצר הנשמות אינן יודעות מהו העולם הזה ומהו הגוף הגשמי.

בזוהר מובא לעתים קרובות הביטוי "וי להני בני נשא סתימין עינין ואטימין אודנין, חזין ולא ידעין מאי חזין, שמעין ולא ידעין מאי שמעין". לפעמים הביטוי הוא "סתימא מוחא ואטומא לבא".

הזוהר הקדוש מבכה ומצטער על אותם שיש להם מוח להבין, לב להרגיש, עינים לראות ואזנים לשמוע, כלומר, יש להם הבנה ורגש, ראייה ושמיעה, ובכל זאת הם "סתימא מוחא", מוחות סתומים, "סתימין עינין" - עינים סגורות, "אטומא לבא" - לבבות סתומים, "אטומא אודנין" - אזניים סתומות.

יז. הנשמות לפני ירידתן למטה להתלבש בגוף - אין להן שום שייכות לעניני עולם הזה, שלא כמו המלאכים שיודעים שקיים עולם הזה ויודעים גם מהו העולם הזה ואשר בעולם הזה ישנם טוב ורע, יצר טוב ויצר הרע.

מלאכים מקבלים ידיעות לעתים קרובות על הנעשה בעולם הזה על ידי המלאכים הנבראים ממעשי בני אדם.

ואילו הנשמות אינן יודעות מהו העולם הזה ומהו גוף גשמי.

אמנם, גם בנשמות ישנן כאלו שיודעות מהו העולם הזה ומהו גוף גשמי, אלא שאלו הן הנשמות שהיו כבר בגוף בעולם הזה וחזרו לעולם העליון, נשמות אלו יודעות מהו העולם הזה ומהו גוף גשמי, ואילו הנשמות

יט. רבנו האמצעי רצה להיכנס אל אביו רבנו הזקן, אך בראותו את החסידים הנזכרים וביחוד את ר' שמואל מונקס, שאהב להשתובב, ורבנו האמצעי היה ילד "חי" ושמו - היתה לו משיכה מיוחדת אל ר' שמואל מונקס, וניגש אליהם.

כשניגש רבנו האמצעי אל ר' שמואל מונקס, שמע אותו שואל את ר' יוסף משקלוב:

מדוע הנך עצוב כל כך?

המצב קשה והפרנסה לקויה - ענו לו ר' יוסף משקלוב ור' שלמה רפאליס הגביר מוילנה.

מששמע הילד תשובה זו, פנה אל ר' שמואל מונקס בתמיה, ואמר: מדוע הוא מציג להם שאלה כזו, הרי פסוק מפורש הוא - "עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם". הסיבה לעצבותם היא: "כסף וזהב - מעשה ידי אדם", מפני שעוורים וטפשים הם וסוברים שכסף וזהב רוכש לו האדם על ידי מעשיו וכוחותיו.

סכלותם מעבירה אותם על דעתם ומשטים הם את עצמם לחשוב שכלל שהאדם יתאמץ יותר להרבות בעסק של מסחר, לרוץ ללייפציג - ר' יאסעלע היה סוחר עם לייפציג, היה נוסע לירידיים בלייפציג ומביא משם סחורה - ולקניגסברג - ר' שלמה רפאליס היה קונה את הסחורה שלו, משקאות טובים, בקניגסברג - להביא סחורה משם - יתרבה כספם וזהבם.

הם מרמים את עצמם ובאים לידי כך ש"פה להם ולא ידברו", יש להם פה, מדברים הם וחוזרים על דברי חסידות, אבל "ולא ידברו", אין הם מביאים את הדברים שבפיהם לשליטה בקרבם, בתוך כוחותיהם - ידבר מלשון "ידבר עמים"² - ולכן אין לכל דיבוריהם טעם. "עינים להם ולא יראו" - את ההשגחה הפרטית, יש להם אזנים אך הם מרגישים רק את החיצוניות בלבד וממילא "ולא ירחוץ", אין להם חוש הריח, ועל ידי כך - אומר הרבי האמצעי - מתהווה עבודה זרה.

כ. מאז ועד עתה עברו כמאה וחמשים שנה בערך, וכל דור יש לו "בני נשא" (בני אדם) אופייניים משלו, של "סתימן עינין ואטימן אודנין, סתימא מוחא ואטומא לבא".

הן, אמת הדבר, לפני מאה וחמשים שנה היו בעלי מעלה אחרים לגמרי, בעלי מדריגה אחרים לגמרי. כבר דובר פעם אודות זה שמדת בני אדם היתה אז אחרת לגמרי, האדם נמדד לפי מהותו הפנימית. כיום הדבר שונה לגמרי, בני אדם נמדדים לפי חיצוניותם ולבושיהם, לפי הונם הגשמי והנהגת ביתם.

ההשגחה העליונה יוצרת לפעמים דברים באמצעות זרם החיים, דברים קטני ערך, אך הם מהווים אות מבחן

דוד המלך עליו השלום מתאר את העבודה זרה:¹ "עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם", ומונה ששה אברים: פה, עין, אוזן, אף, יד ורגל, שחמשה מהם הם כלים של חמשת החושים.

חמשת החושים הם: ראייה, שמיעה, ריח, טעם ומישוש, שהם חמשת האברים: עין - ראייה, אוזן - שמיעה, פה - טעם, אף - ריח, יד - מישוש.

דוד המלך ע"ה מונה גם רגל, שכן לרגל יש מעלה שהיא מעמידה ומובילה את האדם להיכן שהראש מבין והלב מרגיש ששם צריכים ללכת.

העבודה זרה למרות שיש בה כל האברים של החושים וגם אברי הרגלים, ומכל מקום "פה להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו וגו'".

יח. עוד מקטנותו ניכרו באדמו"ר האמצעי כשרונות גאוניים. מתמיד עצום היה וכשלמד אצל המלמד הראשון שלו - מלמד דרדקי - היה המלמד מתרעם על שאין הילד מניח לו ללמוד עם שאר הילדים, כי רוצה שילמדו רק אתו.

אצל המלמד היו שתי כתות, כתה אחת לומדת אלף-בית וצירופי מלים, והכתה השניה - פירוש המלות של התפלה והתחלת חומש.

בשעה שהמלמד למד עם כתה אחת היתה הכתה השניה חוזרת על לימודיה. רבנו האמצעי למד אז בכתה הראשונה ובשעה שכתתו היתה צריכה לחזור על לימודיה היה הוא מאזין לנלמד עם הכתה השניה.

המלמד הצטער על כך, ברם הוא בחן את הילד והילד ידע היטב מה שלמדו אתו, כי תפיסתו וכוח זכרונו היו מופלאים.

בשבו מה"חדר" הביתה, היה חוזר בעל פה על מה שהאזין למה שלמדו עם הכתה השניה וכך נהיה בקי בהרבה פרקי תנ"ך בעל פה.

"זמן" (עונת לימודים) אחד למד ב"חדר" עם תלמידים בגילו ואחר כך למד עם חברים קשישים בהרבה ממנו, כי התקדם בלימודיו באופן מופלא ביותר. פעם אחת בערב, בשעה שהילד חזר מה"חדר", מצא כמה חסידים יושבים בחדר הקדמי של אביו - "גן עדן התחתון", כפי שקראו חסידים לחדר זה - בליאזנא, וביניהם החסידים ר' שמואל מונקס, ר' איסר קיסם ור' שלמה רפאליס מוילנה, בהמתנם להתקבל ב"יחידות" אצל רבנו הזקן.

בתוך כך נכנס גם ר' יוסף משקלוב, שהיה מקודם מהמתנגדים והפך לחסיד והיה מגדולי העשירים ובעלי המסחר בשקלוב ונדיב גדול. ישבו כל הנוכחים והתוועדו ביניהם.

שלפעמים יכולים להשתקף בהם דברים גדולים וחשובים ביותר.

כבר יצא לי לספר בהתוועדויות שונות, ובחלקם במכתבים פרטיים, על הרשמים השונים שעשו עלי נסיעותיי לארץ ישראל ולאמריקה ממה שראיתי ושמעתי. ידוע מאמר מורנו הבעש"ט נ"ע: כל אשר יהודי שומע או רואה עליו לנצל לעבודת הבורא, שכן כל מלה וכל פועל יש בהם משום הוראה בדרכי עבודת הבורא באחד משני האופנים, בשב ואל תעשה או בקום ועשה.

פיזורם של אחינו בני ישראל שיחיו בכל מרחבי תבל, הוא על פי השגחה פרטית לשם כוונה אלקית, שסוף כל סוף, על ידי עבודת הבריורים שאחינו בני ישראל שיחיו מבצעים על ידי ענין התורה והמצוות בכל חלקי תבל, יביאו להכשרת העולם לקראת גילוי מלכות שמים, כמו שכתוב³ "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה'".

כל חלק מבני ישראל יחיו שבכל מדינה, מכניסים אור תורה ומצוות מסויים באותה מדינה. אך, במובן מסויים, משפיע זרם החיים של המדינה על טבעי בני האדם

(3) צפניה ג, ט.

שבאותה מדינה. מובא בחסידות שעל ידי הביטויים בשפות השונות, במדינות השונות שבני ישראל יחיו נמצאים שם, שמערבבים אותם בשפה היהודית - מתבררת אותה שפה. חנוכה תרנ"א באו לליובאוויטש החסידים ר' אבא פרסון, ר' זלמן מיאנוביץ', ר' יוסף יוזיק הורוביץ, ר' יצחק רובינשטיין ממוסקבה, ר' יעקב רש"ל, ר' אברהם צבי אורבוך מריגא, ר' ישראל דוד קדינסקי, ר' שמואל מיכל טריינין מפטרסבורג, ר' חיים ליב טריינין מהומל.

באחת ההתוועדויות שהם התוועדו ביניהם, וקהל הנוכחים היה במצב רוח מרומם, השתמשו החסידים ר' יוסף יוזיק הורביץ ור' אברהם צבי אורבוך בשיחתם, בביטויים מהשפה הרוסית והגרמנית.

החסידים ר' אבא פרסון ור' יעקב רש"ל סיפרו שניהם סיפורים ששמעו מהוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר מוהר"ש, בענין האמור, שעל ידי ההשתמשות בביטויים לועזיים בשפה היהודית כשמדברים דברי תורה או מקיימים מצוה - מתבררות אותן מלים.

חג שבועות תרצ"ד

אגרות קודש

בי"ה, י"ב אד"ר תרפ"א

רוסטוב-דאן

אל עדת ישראל קהלת הקדש בעיר ארשע יצ"ו
די עליהם יחיו

שלום וברכה

מוסגר בזה יקבלו מכתב כללי, מה' לח"ז, על דבר כבוד חכמים וזכרון נשיא ישראל, רוח אפינו, הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נב"מ זי"ע הכ"מ.

זכרו מורכם ורבכם, משגבנו וגאון עוזינו, העומד לפני הוי' בסוד קדוש עליון, אבות העולם, התקשרו בנועם דרכיו והתחזקו ברוחו הקדוש, לפעול ולעשות לטובת אחינו יחיו, לזכותם באור התורה, המצוה והצדקה.

קומו האירו, כי אורם, אור ישראל, אתכם ואתנו, חי חי הוא, ויאר הוי' פניו אליכם ועלינו, לעבדו יתברך בכל דרכינו באמת ובאמונה, כאשר הורונו רבינו, הכ"מ.

ישתדלו, בכל אופני החריצות, לפרסם המכתב הנזכר, ולבאר איכות תוכנו לפני קהל ועדה - ה' עליהם יחיו. לעוררם בכל הבתי כנסיות ובתי מדרשות, למען דעת עם הקדש את חובתם המוסרי למורם ורבם, הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נב"מ זי"ע, הכ"מ, אשר עבד את כנסת ישראל,

יותר משלשים ושבע שנים, וינהלם וינשאם במסירות נפשו העדינה, ולא שגבה ממנו כל מלסוכך על שלום כל אחיו, עדת ישרים, ודובר שלום לכל זרע עם סגולה.

זכות אבינו ורבינו הכ"מ, יגן עליכם ועלינו, ועל כל המשתתפים בהחזקת מוסדותיו, ומחבבי זכרו.

עלי להעיר ולהודיע, כי כל הספד ותהלה, וכן עשיית זכר, בדבר חיצוני של כבודו כמו נר תמיד והדומה, לא אבה, ולא פעם ענה לשואליו, על דבר העזבונות, שחפצים להניח אחריהם, לזכר עולם, שיהי' בדבר החזקת תורה ברבים, חדר, ישיבה, אגודת לומדים, תפארת בחורים, שומרי שבת, וקביעות שיעורי לימוד וצדקה, לחלק תיכף, ולקרן קיימת להנחיל בתיהם כו' וכו'.

גם במקומות הסמוכים אליהם, יבאו בכתובים את מכיריהם ומיודעיהם, לעוררם בכל האמור, וחברא חברא אית ליי. ובין כה וכה אור צדיקים יאיר, בכל מושבות עם הקדש.

יואילו לכבדני במענה מקבלת מכתבי זה, ואשר פעלו ועשו בזה לטובה, והאלקים יהי' בעזרם.

כבוד ובברכה בן מורם ורבם

יוסף יצחק שניאורסאהן

[כרך א' עמ' קמב]

[ג' כסלו תרע"ד]

כבוד ידידי הרב הנכבד ומרומם וי"ח אי"א
מוהרש"ז שי

שלום רב.

מכתביו בכ"ע מגיעים אלי, אבל לאו בכ"ע ביכולתי לענות על הכל; וידוע לך הסדר שלנו אשר אנחנו משיבים אנשים ומוסרים להם ההנהגה, והם אחראים בעד הפעולות הנמסרות לידם. אין כח בנו לבקר כל דבר בפרט ובפרטי פרטיות. רק האיש ר"ל איש הראוי לנהג לכלכל הדבר הנמסר למו על צד היותר טוב. ובגלל הדבר הוא צריך האיש להיות אחראי בכל העניינים הנמסרים לו. והיי אם הם רק דבר שבגוף או ממון, אחריות רק בדבר שנפקד עליו, ואם נפקד לו הנפשות שהם חיי הנשמות הרי הוא אחראי גם בעד זה. וכן הוא הדבר עם כבודו. את כבודו הושבנו באה"ק בשיבת תורת אמת לכלכלה בגוף ממון ונפש, ואחריות כל העניינים רק עליו המה, ובדאי ראוי הוא לבטוח עליו בע"ה.

כבודו צריך לכלכל כל העניינים הדרושים לחפצינו במוסד תו"א. ובדרך כלל ב' המה. האי הגשמיות של המוסד, ונחלק לשנים, האי הוא כלכלת החצרים (אשר יש בזה כמה פרטים) לתקן מה שנדרש תיקון הכרחי. ולראות שיהי התיקון כדבעי ובזול. להשכיר הבתים ואשר השוכרים ישלמו במועד, ויחזיקו החצרים בנקיון טוב, ולקמץ ככל האפשר בדירות של חנם (פי) פארנעמען האיזער אייף גאר נישט או אפילו על עניינים שהם לטיבותא של המוסד. אך אפשר גם באופן אחר ג"כ, וישארו הדירות פנוים ויוכלו להכניס איזו הכנסה, והב' הוא הנהגת הוצאות המוסד ישיבת תורת אמת, הנחלקת לשנים, האי חשבון חברון ת"ו ובה כמה פרטים, פרט האי הוצאת התלמידים, מה שצריכים לשלם לכאוי"א מדי חדש, פרט הב' הוצאת הכוללים כמו נסיעות, פאסט וכו' (כ"א בפרט בקונטע מיחדת), פארבריינגען, רחיצה וכו', פרט ג' שכירת אנשים, כמו שכירת כבודו ושכירת הסופר, פרט ד' שכירת לביהכ"נ אאע"ה, פי מה שצריכים להוציא ע"ז בשביל לשמור התקנות באמת לעלוי הנשמות של החברים וכו' ושלא יהי דבר זה הפקר ח"ו וח"ו. הב' חשבון הסניף בירושלים, כמה לחדש ולמי בפרט ופרטי פרטיות.

הב' הרוחניות של המוסד תו"א בחברון ובירושלים, להרים קרן התורה עפ"י חינוך תורת החסידות בכל הפרטים בלימוד התורה ועבודת התפילה, ויהי ניכר בהם היטב כל

היום במחזו"מ שלהם כי הם מתעסקים בתורת ד', ניט גלאט עס בורצעט אין בוך ויא ביי א מתנגד ואס פרעסס זיך אן מיט א פאר בלעטער גמרא, און עס שמעקט פון עם ד' מאות פרסא, אדער ויא אפיילישער חסיד ואס ער איז קאיילעכדיק און פריילעך ואס ער גייט אום אפרישער אגיזונטער אין גאטיס גארטין ויא אפריץ אירש. כ"א ילכו בדרך חסידי ראיין אן אשר רחקו עצמם מההגשמה של המתנגדים וההתפעלות (הריקנית) של חסידי פולין. רק שמו לבם ופניהם בשקידת עסק תורת החסידות (וגם בנגלה, אשר ידוע כי רוב החסידים הגדולים היו מופלגים גדולים, ומהם גדולים בתורה הנגלית, להיות באמת מתאימים (ולא כדעת פזיזי חסידי חב"ד שעושים ב' תורות כו') רק שהנגלה היתה קשורה חבוקה ודבוקה בתורת החסידות ולזאת העיקר הנגלה ונראה היתה תורת החסידות) והביאו עצמם לידי התקשרות ודביקות גדולה בעבודת התפלה ע"י הקדמת עצות החסידות, והוא ענין ההתבוננות ולימוד קודם התפלה כידוע.

ובדרך זה יחנך וירגיל תלמידיו, וזה הדרך ישכון בה אור תורת הבעש"ט ז"ל אשר הוציא כ"ק רבינו הגדול זצוקלה"ה חמה מנרתקה והגלה לנו הנועם האלקי, ואחריו כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ. וכל הנחלים, נחלי מעיינות החכמה. הולכים אל הים, ה"ה כ"ק אאמו"ר הרה"ק שליט"א, אשר קיבץ ואיגר ואיסף ניצוצי אור אלקי יקודי אש אלקים, ומשבצם במשבצי החכמה תבונה ודעת, להשביע עצי ד' אשר נטע בגן אלקים "תומכי-תמימים" ולכל מי אשר חוננו ד' בחכמה להקשיב לקח כו', הלא בעינינו נראה ובאזנינו נשמע איך כי העניינים דקי הרעיון נובעים ממקור השכל, ולהבינם (גם עתה, אחרי שמסבירם בדעת אלקי), צריכים התעמקות יתירה ועיון נפלא במינו. לא בפעם אחת ולא בשלש יובנו הדברים, וכל המוסיף בהם הסבר ורעיון איננו אלא גורע מהאמת, כ"א לשום השכל והדביקות בגוף ועצם המושכל ולטהר הרעיון והמחשבה, ואז יוכלו להבין הדברים. אשר כ"ז לנו עד המעיד איך שצריך להיות ענין לימוד תורת החסידות.

ות"ל אשר הרים והגביה מורם מעם ד' והאציל מחכמתו עליו, יברכהו ד' ויחי לעד, כי לולי ד' שהי לנו עזרה בצר, ח"ו וח"ו כבר אבדנו כולנו ח"ו וח"ו אבדנו, מעבר מזה כת המתנגדי המעופשים, ומעבר מזה חסידי פולין הצוהלים והרוקדים כו' ומעבר השלישי הכת החדשה שהצמיחה, מגשימי תורת החסידות עוכרי תורת ד', אשר עשוה למגידות ומליצות או חכמה . . .

לה א ויקהל משה את כל עדת בני ישראל
 ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה יהוה
 לעשות אתם כש"י: ב ששת ימים תעשה
 מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת
 שבתון ליהוה כל העשה בו מלאכה
 יומת כש"י: ג לא תבערו אש בכל משבתיכם
 ביום השבת כש"י: (לו) פ ד ויאמר משה אל כל
 עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה
 יהוה לאמר כש"י: ה קחו מאתכם תרומה
 ליהוה כל נדיב לבו יביאה את תרומת יהוה
 זהב וכסף ונחשת כש"י: ו ותכלת וארגמן
 ותולעת שני ושש ועזים: ז וערת אילים
 מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: ח ושמן
 למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטורת
 הסמים: ט ואבני שיהם ואבני מלאים לאפוד
 ולחשן: י וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את
 כל אשר צוה יהוה: (ישראל) יא את המשכן את
 אהלו ואת מכסהו את קרסיו ואת קרשיו
 את בריחו את עמדיו ואת אדניו כש"י: יב את

א ואכנש משה ית כל פנשתא
 דבני ישראל ואמר להון אלין
 פתגמא די פקד יי למעבד
 יתהון: ב שתא יומין תתעבד
 עבדתא וביומא שביעאה יהי
 לכון קודשא שבא שבתא קדם יי
 כל דייעבד בה עבדתא יתקטל:
 ג לא תבערון אשתא בכל
 מותבניכון פיומא דשבתא:
 ד ואמר משה לכל פנשתא דבני
 ישראל למימר דין פתגמא די
 פקד יי למימר: ה סבו מנכון
 אפרשותא קדם יי כל דיתרעי
 לבה ייתי ית אפרשותא קדם יי
 דהבא וכספא ונחשא: ו ותכלא
 וארגנא וצבע זהורי ובויץ
 ומעזי: ז ומשכי דדכרי מסמקי
 ומשכי דסגונא ואעי שטיין:
 ח ומשחא לאנהותא ובוסמא
 למשח רבותא ולקטרת בוסמא:
 ט ואבני בורלא ואבני אשלמותא
 לשקעא באפודא ובחושנא:
 י וכל חכימי לפא בכון ייתון
 ויעבדון ית כל די פקד יי: יא ית
 משפנא ית פרסה וית חופאה ית
 פורפוהי וית דפוהי ית עברוהי
 ית צמודוהי וית סמכוהי: יב ית

רש"י

ה'. לי לאמר לכם: (ה) נדיב לבו. על שם שלבו
 נדבו קרוי נדיב לב. כפר פרשתי נדבת המשכן
 ומלאכתו במקום צואתם: (יא) את המשכן.
 יריעות הפתחונות הנראות בתוכו קרויים משכן:
 את אהלו. הוא אהל יריעות עזים העשוי לגג:
 ואת מכסהו. מכסה עורות אילים והתחשים:
 (יב) ואת פרכת המסך. פרכת המחצה, כל דבר
 המגן, בין מלמעלה בין מכנגד, קרוי מסך וסכף,

(א) ויקהל משה. למחרת יום הכפורים, פשיד
 מן החר, והוא לשון הפעיל שאינו אוסף אנשים
 בידיים, אלא הן נאספים על פי דבורו, ותרגומו:
 ואכנש: (ב) ששת ימים. הקדים להם אזכרת
 שבת לצווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את
 השבת: (ג) לא תבערו אש. (סנהדרין לה, יבמות
 ו): יש מרבותינו אומרים הבערה ללאו יצאת ויש
 אומרים לחלק יצאת: (ד) זה הדבר אשר צוה

אָרוֹנָא וְיֵת אַרְיִחוּהִי יֵת כְּפָרְתָא
 וְיֵת פְּרָכְתָא דְפָרְסָא: יג יֵת
 פְּתוּרָא וְיֵת אַרְיִחוּהִי וְיֵת כָּל
 מְנוּהִי וְיֵת לֶחֶם אַפְיָא: יד וְיֵת
 מְנִרְתָא דְאַנְהוּרִי וְיֵת מְנִהָא וְיֵת
 בּוּצִינְהָא וְיֵת מִשְׁחָא דְאַנְהוּרִי:
 טו וְיֵת מְדַבְּחָא דְקִטְרֵת בּוּסְמִיָּא
 וְיֵת אַרְיִחוּהִי וְיֵת מִשְׁחָא דְרִבּוּתָא
 וְיֵת קִטְרֵת בּוּסְמִיָּא וְיֵת פָּרְסָא
 דְתִרְעָא לְתִרְעָא מִשְׁכָּנָא: טז יֵת
 מְדַבְּחָא דְעֻלְתָּא וְיֵת סִרְדָּא
 דְנִחְשָׂא דִילָהּ יֵת אַרְיִחוּהִי וְיֵת כָּל
 מְנוּהִי יֵת פִּיּוּרָא וְיֵת בְּסִיסָה:
 יז יֵת סִרְדֵי דְרְתָא יֵת עֲמוּדוּהִי
 וְיֵת סִמְכָהָא וְיֵת פָּרְסָא דְתִרְעָא
 דְרְתָא: יח יֵת סְכִי מִשְׁכָּנָא וְיֵת
 סְכִי דְרְתָא וְיֵת אֲטוּנְיָהוּן: יט יֵת
 לְבוּשֵׁי שְׂמוּשָׂא לְשִׁמְשָׂא
 בְּקוּדְשָׂא יֵת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׂא
 לְאַהֲרֹן כְּהֵנָּא וְיֵת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי
 לְשִׁמְשָׂא: כ וּנְפֻקוּ כָּל כְּנֻשָׂתָא
 דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן קִדְּם מִשָּׁה:
 כא וְאַתּוּ כָּל גְּבַר דְאַתְרָעִי לְבָה
 וְכָל דִּי אֲשַׁלְּמַת רוּחָהּ יֵתָהּ
 אִיתִיָּאוּ יֵת אֲפָרְשׁוּתָא קִדְּם יֵי

הָאֲרוֹן וְאֶת־בְּדִי אֶת־הַכַּפֹּרֶת וְאֶת פְּרֹכֶת
 הַמִּסְךָ כְּשִׁי: יג אֶת־הַשְּׁלֶחַן וְאֶת־בְּדִי וְאֶת־כָּל־
 כִּלְיוֹ וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים כְּשִׁי: יד וְאֶת־מְנֹרֶת
 הַמָּאֹר וְאֶת־כִּלְיָהּ וְאֶת־נִרְתֶיהָ וְאֶת שֶׁמֶן
 הַמָּאֹר כְּשִׁי: טו וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת־בְּדִי
 וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קִטְרֵת הַסַּמִּים
 וְאֶת־מִסְךְ הַפֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן כְּשִׁי: טז אֶת |
 מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ
 אֶת־בְּדִי וְאֶת־כָּל־כִּלְיוֹ אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כְּנֹו:
 יז אֶת קִלְעֵי הַחֹצֵר אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ
 וְאֶת מִסְךְ שַׁעַר הַחֹצֵר כְּשִׁי: יח אֶת־יִתְדֹת
 הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הַחֹצֵר וְאֶת־מִיתְרֵיהֶם כְּשִׁי:
 יט אֶת־בְּגָדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ אֶת־בְּגָדֵי
 הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בְּגָדֵי בְנָיו
 לְכַהֵן כְּשִׁי: כ וַיֵּצְאוּ כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלְּפָנֵי
 מִשָּׁה: כה שְׁנֵי כה וַיָּבֵאוּ כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־נִשְׂאוֹ
 לְבוֹ וְכֹל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ

רש"י

(יז) אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ. הָרִי חֹצֵר קְרוּי כָּאֵן
 לְשׁוֹן זָכָר וְלְשׁוֹן נְקֵבָה, וְכֵן דְּבָרִים הַרְבֵּה: וְאֶת
 מִסְךְ שַׁעַר הַחֹצֵר. וּלְזוֹן פְּרוּשׁ לְצַד הַמְזֻרָח עֲשָׂרִים
 אַמָּה אֲמָצְעִיּוֹת שֶׁל רֹחַב הַחֹצֵר, שֶׁהִנֵּה חֲמִשִּׁים
 רֹחַב וְסִתּוּמִין הֵימָנוּ לְצַד צְפוֹן ט"ו אַמָּה וְכֵן
 לְדָרוֹם, שְׁנַאֲמַר (לעיל כז): "וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה
 קִלְעִים לְכַתֵּף": (יח) יִתְדֹת. לְתַקַּע וְלִקְשֹׁר בֵּהֶם
 סוּפֵי הִירִיעוֹת בְּאַרְץ שְׁלֵא יָנוּעוּ בְּרוּחַ: מִיתְרֵיהֶם.
 חֲבָלִים לִקְשֹׁר: (יט) בְּגָדֵי הַשָּׂרָד. לְכִסּוֹת הָאֲרוֹן,
 וְהַשְּׁלֶחַן, וְהַמְּנוֹרָה וְהַמִּזְבְּחוֹת בְּשַׁעַת סְלוּק

וְכֵן (איוב א): "שִׁכַּת בְּעֵדוֹ", (הושע ב): "הִנְנִי שֹׁף
 אֶת־דְּרָכְךָ": (יג) לֶחֶם הַפָּנִים. כְּבָר פְּרֻשְׁתִּי עַל
 שֵׁם שֶׁהָיוּ לוֹ פָּנִים לְכָאֵן וְלְכָאֵן, שֶׁהִנֵּה עֲשׂוּי כְּמִין
 תְּבֵה פְרוּצָה: (יד) וְאֶת כִּלְיָהּ. מְלֻקְחִים וּמַחְתּוֹת:
 נִרְתֶיהָ. לוּצִינְיָ"ש בְּלַע"ז, בְּזִיכִים שֶׁהַשֶּׁמֶן
 וְהַפִּתִּילוֹת נִתְּנִין בָּהֶן: וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר. אֵף הוּא
 צָרִיף חֲכַמֵי־לֵב, שֶׁהוּא מִשְׁנֵה מִשְׁאֵר שְׁמָנִים, כְּמוֹ
 שֶׁמֶפְרָשׁ בְּמַנְחוֹת: מְגַרְגְרוּ בְּרֹאשׁ הַזֵּית, וְהוּא
 פְּתִית וְזָךְ: (טו) מִסְךְ הַפֶּתַח. וּלְזוֹן שֶׁלְּפָנֵי
 הַמְזֻרָח, שְׁלֵא הָיוּ שֵׁם קְרָשִׁים וְלֹא יִרְיעוֹת:

אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְמִלְאֶכֶת אֹהֶל מוֹעֵד
 וְלִכְל־עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ: כב וַיָּבִיאוּ
 הָאֲנָשִׁים עֲלֵה־נָשִׁים כָּל | נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח
 וְנָזָם וְטַבַּעַת וְכוּמָזוּ כָּל־כְּלֵי זָהָב וְכָל־אִישׁ
 אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לַיהוָה רס"ו: כג וְכָל־אִישׁ
 אֲשֶׁר־נִמְצָא אֹתוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
 וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילָם מְאֹדָמִים וְעֹרֹת
 תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ רס"ז: כד כָּל־מֵרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף
 וְנִחֲשֶׁת הֵבִיאוּ אֵת תְּרוּמַת יְהוָה וְכֹל אֲשֶׁר
 נִמְצָא אֹתוֹ עֵצֵי שִׁטִּים לְכָל־מִלְאֶכֶת הָעֲבֹדָה
 הֵבִיאוּ: כה וְכָל־אִשָּׁה חַכְמַת־לֵב בִּידֵיהָ טוֹו
 וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן אֶת־
 תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־הַשֵּׁשׁ: כו וְכָל־הַנָּשִׁים
 אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה בְּחַכְמָה טוֹו אֶת־
 הָעִזִּים רס"ח: כז וְהַנְּשֵׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי
 הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמְּלֵאִים לְאַפּוֹד
 וְלַחֶשֶׁן רס"ט: כח וְאֶת־הַבָּשָׂם וְאֶת־הַשֶּׁמֶן לְמָאֹר

לעבדת משכן זמנא ולכל
 פלחנה וללבושי קודשא:
 כב ומיתן גבריא על נשיא כל
 דאתרעי לבה איתיאו שירין
 ושכין ועזקן ומחוך כל מן
 דדהב וכל גבר די ארים ארמות
 דהבא קדם יי: כג וכל גבר
 דאשתכח עמה תכלא וארגמא
 וצבע זהורי ובוץ ומעזי ומשכי
 דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא
 איתיאו: כד כל דארים ארמות
 כסף ונחש איתיאו ית אפרשותא
 קדם יי וכל די אשתכח עמה אעי
 שטין לכל עבדת פלחנא
 איתיאו: כה וכל אתתא חכימת
 לפא בידהא מעזלא ומיתן פד
 עזל ית תכלא וית ארגונא ית
 צבע זהורי וית בוץא: כו וכל
 נשיא דאתרעי לבחן עמון
 בכקמא עזלן ית מעזיא(כמ"ג רפ"ו:
 מעזיא): כז ורברביא איתיאו ית
 אבני בורלא וית אבני אשלמותא
 לשקעא באפודא ובחושנא:
 כח וית פוסמא וית משחא
 לאנהרותא ולמשחא דרבותא

רס"י

מסעות: (כב) על הנשים. עם הנשים, וסמוכין
 אליהם. (מה שהתרגום הניח על כפשוטו, משום
 דלא מתרגם: 'ויבאו האנשים' ואתו גבריא, כמו
 שמתרגם לעיל מינה, רק מתרגם: 'ומיתן', ורצה
 לומר, שהביאו חח ונזם בעודן על הנשים, כמו
 שכתב רש"י על "טוו את העזים"): חח. הוא
 תכשיט של זהב עגל, נתון על הזרוע, והוא
 הצמיד: וכומז. כלי זהב הוא, נתון כנגד אותו
 מקום לאשה, ורבותינו פרשו שם כומז, כאן מקום
 זמה: (כג) וכל-איש אשר-נמצא אתו. תכלת או
 ארגמן או תולעת שני או עורות אילים או תחשים,

כלם הביאו: (כו) טוו את העזים. (שבת צט) היא
 היתה אמנות יתרה, שמעל גפי העזים היו טווין
 אותן: (כז) והנשאים הביאו. אמר רפי נתן: מה
 ראו נשיאים להתנדב בחנפת המזבח בתחלה
 ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה? אלא כף
 אמרו נשיאים: 'יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה
 שמחסרין, אנו משלימין אותו'. כיון שהשלימו
 צבור את הכל, שנאמר (לקמן לו): "והמלאכה
 היתה דים", אמרו נשיאים, מה עלינו לעשות?
 הביאו את אבני השהם וגו'. לכה התנדבו בחנפת
 המזבח תחלה. ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות

ולקטרת בוסמיא: כט כל גבר
 ואתתא דאתרעי לבהון עמהון
 לאיתתא לכל עבדתא די פקד יי
 למעבד בידא דמשה איתאנו בני
 ישראל נדבתא קדם יי: ל ואמר
 משה לבני ישראל חזו דרבי יי
 בשום בצלאל בר אורי בר חור
 לשבטא דיהודה: לא ואשלם
 עמה רוח נבואה מן קדם יי
 בחקמתא בסוכלתנו ובמדע ובכל
 עבידא: לב ולאלפא אומנון
 למעבד בדהבא ובכסףא
 ובנחשא: לג ובאומנות אבן
 טבא לאשלמא ובנגרות אעא
 למעבד בכל עבדת אומנון:
 לד ולאלפא יחב בלפה הוא
 ואהליאב בר אחיסמך לשבטא
 דדן: לה אשלם עמהון חכימות
 לפא למעבד כל עבדת נגר ואמן
 וציר בתכלא ובארגונא בצבע
 זהורי ובכוצא ומחי עבדי כל
 עבידא ומלפי אומנון: א ועבד
 בצלאל ואהליאב וכל גבר חפים
 לפא דיהב יי חקמא וסוכלתנותא
 בהון למדע למעבד ית כל עבדת
 פלחן קודשא לכל די פקד יי:
 ב וקרא משה לבצלאל
 ולאהליאב ולכל גבר חפים לפא
 דיהב יי חקמתא בלפה כל
 דאתרעי לפה למקרב לעבדתא

לב אשר נתן יהוה חכמה בלבבו כל אשר נשאו לבו לקרבה

ולשמן המשחה ולקטרת הסמים: כט כל-איש
 ואשה אשר נדב לבם אתם להביא לכל-
 המלאכה אשר צוה יהוה לעשות ביד-משה
 הביאו בני-ישראל נדבה ליהוה: פ שלישי
 ל ויאמר משה אל-בני ישראל ראו קרא יהוה
 בשם בצלאל בן-אורי בן-חור למטה
 יהודה כס"י: לא וימלא אתו רוח אלהים
 בחכמה בתבונה ונדעת ובכל-מלאכה:
 לב ולחשב מחשבת לעשת בזהב ובכסף
 ובנחשת: ג ובחרשת אבן למלאת ובחרשת
 עץ לעשות בכל-מלאכת מחשבת:
 ד ולהורת נתן בלבבו הוא ואהליאב בן
 אחיסמך למטה-דן כס"י: לה מלא אתם חכמת-
 לב לעשות כל-מלאכת חרש ו חשב ורקם
 בתכלת ובארגמן בתולעת השני ובשש וארג
 עשי כל-מלאכה וחשבי מחשבת:
 לו א ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש
 חכם-לב אשר נתן יהוה חכמה ותבונה
 בהמה לדעת לעשת את-כל-מלאכת עבדת
 הקודש לכל אשר-צוה יהוה: ב ויקרא משה
 אל-בצלאל ואל-אהליאב ואל כל-איש חכם-
 לב אשר נתן יהוה חכמה בלבבו כל אשר נשאו לבו לקרבה

רש"י

משמם והנשאים כתיב: (ל) חור. בנה של מרים שבשבטים, מבני השפחות. והשנהו המקום
 היה: (לד) ואהליאב. משבט דן, מן הירודים לבצלאל למלאכת המשכן, והוא מגדולי השבטים,

אֶל־הַמְּלֹאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ: ג וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי
 מֹשֶׁה אֶת כָּל־הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל לְמִלְאכַת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ
 וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר:
 ו וַיָּבֵאוּ כָּל־הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֶת כָּל־מִלְאכַת
 הַקֹּדֶשׁ אִישׁ־אִישׁ מִמִּלְאכָתוֹ אֲשֶׁר־הָמָּה
 עֹשִׂים: ה וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מֵרַבִּים
 הָעָם לְהֵבִיא מִדֵּי הָעֲבֹדָה לְמִלְאכָה אֲשֶׁר־
 צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ כִּשִׁי: ו וַיִּצְוּ מֹשֶׁה
 וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה
 אֲל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה לְתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ
 וַיָּבֵלֵא הָעָם מֵהֵבִיא כִּשִׁי: ז וְהַמְּלֹאכָה הִיְתָה
 דַּיִם לְכָל־הַמְּלֹאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ
 וְהוֹתֵר כִּשִׁי: ח רַבִּיעִי ה וַיַּעֲשׂוּ כָּל־חֲכָמֵי לֵב בְּעֹשֵׂי
 הַמְּלֹאכָה אֶת־הַמִּשְׁכָּן עֵשׂוֹר יְרִיעַת שֵׁשׁ
 מִשְׁזֹר וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים
 מַעֲשֵׂה חֲשֵׁב עָשָׂה אֹתָם: ט אַרְבֵּי הַיְרִיעָה
 הָאֶחָת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאֵמָּה וְרַחֲב אַרְבַּע
 בָּאֵמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְכָל־
 הַיְרִיעַת: י וַיַּחֲבֹר אֶת־חֲמִשׁ הַיְרִיעַת אֶחָת
 אֶל־אֶחָת וְחֲמִשׁ יְרִיעַת חֲבֵר אֶחָת אֶל־אֶחָת:
 יא וַיַּעַשׂ לְלֹאֵת תַּכְלֵת עַל שְׁפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקְצֵה בַּמַּחֲבֵרַת כֵּן

לְמַעַבְד יְתָה: ג וְנִסְיָבו מִן קָדָם
 מֹשֶׁה יְתָ כָּל אֶפְרָשׁוֹתָא דִּי
 אִיתִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֲבִידַת
 פְּלַחַן קוֹדֶשָׁא לְמַעַבְד יְתָה וְאֲנֹן
 מִיתָן לָהּ עוֹד נְדָבָתָא בְּצִפּוֹר
 בְּצִפּוֹר: ד וְאֲתוּ כָּל חֲכִימֵי
 דְעֲבָדִין יְתָ כָּל עֲבִידַת קוֹדֶשָׁא
 גְּבֵר גְּבֵר מִעֲבֹדְתָהּ דְאֲנֹן עֲבָדִין:
 ה וְאָמְרוּ לְמֹשֶׁה לְמִימַר מִסְּגָן
 עָמָא לְאִיתָאָה מִסַּת פְּלַחָנָא
 לְעֲבֹדְתָא דְפִקְדוּ יְיָ לְמַעַבְד יְתָה:
 ו וּפְקִד מֹשֶׁה וְאֶעֱבֵרוּ כְרוּזָא
 כַּמְשָׁרִיתָא לְמִימַר גְּבֵר וְאֲתָתָא
 לֹא יַעֲבֹדוּן עוֹד עֲבֹדְתָא
 לְאֶפְרָשׁוֹת קוֹדֶשָׁא וּפִסְק עָמָא
 מִלְאִיתָאָה: ז וְעֲבֹדְתָא הוֹת מִסַּת
 לְכָל עֲבֹדְתָא לְמַעַבְד יְתָה וְיִתְרַת:
 ח וְעֲבָדוּ כָּל חֲכִימֵי לְבָא בְּעֲבָדֵי
 עֲבֹדְתָא יְתָ מִשְׁכָּנָא עֵשׂוֹר יְרִיעַן
 דְבוּזִן שְׁזִיר וְתַכְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצִבְע
 זְהוּרֵי צוֹרַת כְּרוּבִין עוֹבֵד אֲמִן
 עֲבֹד יְתָהוּן: ט אַרְבָּא דִּירִיעַתָא
 חָדָא עֶסְרִין וְחֲמִנָא אֲמִן וּפּוֹתִינָא
 אַרְבַּע אֲמִן דִּירִיעַתָא חָדָא
 מִשְׁחָתָא חָדָא לְכָל יְרִיעַתָא:
 י וְלִפְפָּ יְתָ חֲמִשׁ יְרִיעַן חָדָא עִם
 חָדָא וְחֲמִשׁ יְרִיעַן לִפְפָּ חָדָא עִם
 חָדָא: יא וְעֲבֹד עֲנוּבִין דְתַכְלָא
 עַל סַפְתָּא דִּירִיעַתָא חָדָא מִסְטָרָא
 בֵּית לֹפִי כֵּן עֲבֹד בְּסַפְתָּא

רע"י

לְקַיִם מַה שְׁנֹאֲמַר (אִיּוֹב לֵד): "וְלֹא־נִכְר שׁוֹעַ לְפָנַי"
 בִּל": (ה) מִדֵּי הָעֲבֹדָה. יוֹתֵר מִדֵּי צֶרֶף הָעֲבֹדָה:
 (ו) וַיָּבֵלֵא. לְשׁוֹן מְנִיעָה: (ז) וְהַמְּלֹאכָה הִיְתָה

דַּיִם לְכָל־הַמְּלֹאכָה. וּמִלְאכַת הַהֲבָאָה הִיְתָה דַּיִם
 שֶׁל עוֹשֵׂי הַמִּשְׁכָּן, לְכָל הַמְּלֹאכָה שֶׁל מִשְׁכָּן לַעֲשׂוֹת
 אוֹתָהּ וְלִהְיוֹת: וְהוֹתֵר. כִּמוֹ (לְעִיל ח): "וְהִכְבֵּד אֶת

דיריעתא בסטרא בית לופי
 תניתא: יב חמשין ענובין עבד
 ביריעתא חדא וחמשין ענובין
 עבד בסטרא דיריעתא דבית לופי
 תניתא מכוון ענוביןא חדא לקבל
 חדא: יג ועבד חמשין פורפין
 דדהב ולפף ית יריעתא חדא עם
 חדא בפורפיא והוה משכנא חד:
 יד ועבד יריען דמעזי לפרסא על
 משכנא חד עשר יריען עבד
 יתהן: טו ארפא דיריעתא חדא
 תלתין באמין וארבע אמין פותיא
 דיריעתא חדא משחמא חדא
 לחד עשר יריען: טז ולפף ית
 חמש יריען לחוד ונת שתי יריען
 לחוד: יז ועבד ענובין חמשין
 על ספתא דיריעתא בסטרא בית
 לופי וחמשין ענובין עבד על
 ספתא דיריעתא דבית לופי
 תניתא: יח ועבד פורפין דנחשא
 חמשין ללפפא ית משכנא למהוי
 חד: יט ועבד חופאָה למשכנא
 משכי דדכרי מסמקי וחופאָה
 משכי דססגונא מלעלא: כ ועבד
 ית דפיא למשכנא דאעי שטין
 קימין: כא עשר אמין ארפא
 דדפא ואמתא ופלגות אמתא
 פותיא דדפא חד: כב תרתין
 צירין לדפא חד משלכין חדא
 לקבל חדא פן עבד לכל דפי
 משכנא: כג ועבד ית דפיא
 למשכנא עסרין דפין לרוח עבר
 דרומא: כד וארבעין סמכין
 דכסף עבד תחות עסרין דפין
 תרין סמכין תחות דפא חד לתרין
 עשרים הקרשים שני

עשה בשפת היריעה הקיצונה במחברת
 השנית: יב חמשים ללאַת עשה ביריעה
 האחת וחמשים ללאַת עשה בקצה היריעה
 אשר במחברת השנית מקבילת הללאַת
 אחת אל־אחת: יג ויעש חמשים קרסי זהב
 ויחבר את־היריעת אחת אל־אחת בקרסים
 ויהי המשכן אחד: פ ד ויעש יריעת עזים
 לאהל על־המשכן עשתי־עשרה יריעת עשה
 אתם: טו ארף היריעה האחת שלשים באמה
 וארבע אמות רחב היריעה האחת מדה
 אחת לעשתי עשרה יריעת: טז ויחבר את־
 חמש היריעת לבד ואת־שש היריעת לבד:
 יז ויעש ללאַת חמשים על שפת היריעה
 הקיצונה במחברת וחמשים ללאַת עשה
 על־שפת היריעה החברת השנית: יח ויעש
 קרסי נחשת חמשים לחבר את־האהל להיות
 אחד: יט ויעש מכסה לאהל ערת אילם
 מאדמים ומכסה ערת תחשים מלמעלה: ס
 חמישי כ ויעש את־הקרשים למשכן עצי שטים
 עמדים: כא עשר אמת ארף הקרש ואמה
 וחצי האמה רחב הקרש האחד: כב שתי ידות
 לקרש האחד משלבת אחת אל־אחת פן
 עשה לכל קרשי המשכן: כג ויעש את־
 הקרשים למשכן עשרים קרשים לפאת נגב
 תימנה: כד וארבעים אדני־כסף עשה תחת

אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לְשֵׁתֵי יִדְתָּיו וְשְׁנֵי
 אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לְשֵׁתֵי יִדְתָּיו:
 כה וּלְצַלַּע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית לְפָאת צְפוֹן עָשָׂה
 עֲשָׂרִים קָרְשִׁים: כו וְאַרְבָּעִים אֲדָנִיהֶם כֶּסֶף
 שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וְשְׁנֵי אֲדָנִים
 תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: כז וְלִירְכַתֵּי הַמִּשְׁכָּן יִמָּה
 עָשָׂה שְׁשֵׁה קָרְשִׁים: כח וְשְׁנֵי קָרְשִׁים עָשָׂה
 לְמַקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכַתֵּים: כט וְהָיוּ תוֹאֲמִם
 מִלְמַטָּה וַיַּחֲדוּ יְהִיו תְּמִים אֶל־רֵאשׁוֹ אֶל־
 הַטַּבַּעַת הָאֶחָת בֵּן עָשָׂה לְשֵׁנִיהֶם לְשְׁנֵי
 הַמַּקְצַעַת: ל וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קָרְשִׁים וְאֲדָנִיהֶם
 כֶּסֶף שְׁשֵׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי
 אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: לא וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי
 עֲצֵי שֹׁטִים חֲמִשָּׁה לְקָרְשֵׁי צַלַּע־הַמִּשְׁכָּן
 הָאֶחָת: לב וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִם לְקָרְשֵׁי צַלַּע־
 הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִם לְקָרְשֵׁי
 הַמִּשְׁכָּן לִירְכַתֵּים יִמָּה: לד וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ
 הַתִּיכּוֹן לְבָרַח בְּתוֹךְ הַקָּרְשִׁים מִן־הַקְּצָה אֶל־
 הַקְּצָה: לה וְאֶת־הַקָּרְשִׁים צִפָּה זָהָב וְאֶת־
 טַבַּעְתָּם עָשָׂה זָהָב בְּתִים לְבְּרִיחִם וַיִּצַּף
 אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב: לו וַיַּעַשׂ אֶת־הַפְּרוֹכֶת
 תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשׁוֹר
 מַעֲשֵׂה חֶשֶׁב עָשָׂה אֹתָהּ כְּרִבִּים: לו וַיַּעַשׂ לָהּ
 אֲרָבָעָה עֶמּוּדֵי שֹׁטִים וַיִּצַּפֵּם זָהָב וַיִּהְיֶה זָהָב
 וַיִּצַּק לָהֶם אֲרָבָעָה אֲדָנֵי־כֶסֶף: לו וַיַּעַשׂ מִסָּךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת

צירוהי ותרין סמכין תחות דפא
 חד לתרין צירוהי: כה ולסטר
 משפנא תניתא לרוח צפונא עבד
 עסרין דפין: כו וארבעין
 סמכיהון דכסף תרין סמכין
 תחות דפא חד ותרין סמכין
 תחות דפא חד: כז ולספיי
 משפנא מערבא עבד שתא דפין:
 כח ותרין דפין עבד לזוית
 משפנא בסופיהון: כט והיו
 מכונין מלרע וכחדא הוו מכונין
 על רישה לעזקתא חדא פן עבד
 לתרויהון לתרין זוגן: ל והיו
 תמנא דפין וסמכיהון דכסף
 שתא עשר סמכין תרין סמכין
 תרין סמכין תחות דפא חד:
 לא ועבד עברי דאעי שטין
 חמשא לדפי סטר משפנא חד:
 לב וחמשא עברין לדפי סטר
 משפנא תניתא וחמשא עברין
 לדפי משפנא לסופיהון מערבא:
 לג ועבד ית עברא מציעאה
 לאעברא בגו דפיא מן ספיי
 לספיי: לד וית דפיא חפא דהבא
 וית עזקתהון עבד דהבא אתרא
 לעבריא וחפא ית עבריא דהבא:
 לה ועבד ית פרוכתא תכלא
 וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר
 עובד אמן עבד יתה צורת
 כרובין: לו ועבד לה ארבעא
 עמודי שטין וחפנון דהבא וניהון
 דהבא ואתיף להון ארבעא סמכין
 דכסף: לו ועבד פרסא לתרע
 משפנא תכלא וארגונא וצבע
 זהורי ובוץ שזיר עובד ציר:

לח וית עמודוהי חמשא וית
 וניהון וקפא רישיהון וכבושיהון
 דהבא וסמכיהון חמשא נחשא:
 א ועבד בצלאל ית ארונא דאעי
 שטין תרתין אמין ופלגא ארפה
 ואמתא ופלגא פתיה ואמתא
 ופלגא רומה: ב ונפקהי דהב דכי
 מגו ומפרא ועבד לה דיר דדהב
 סחור סחור: ג ואתיד לה ארבע
 עזון דדהב על ארבע זונתה
 ומרתין עזון על סטרה חד
 ומרתין עזון על סטרה תניתא:
 ד ועבד אריחי דאעי שטין וקפא
 יתהון דהבא: ה ואעל ית
 אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא
 למטל ית ארונא: ו ועבד כפרתא
 דהב דכי תרתין אמין ופלגא
 ארפה ואמתא ופלגא פתיה:
 ז ועבד תרין כרובין דדהב נגיד
 עבד יתהון מתרין סטרי כפרתא:
 ח כרובא חד מסטרא מכא
 וכרובא חד מסטרא מכא מן
 כפרתא עבד ית כרוביא מתרין
 סטרוהי: ט ויהו כרוביא פריסן
 גדפיהון לעלא נטלין בגדפיהון
 על כפרתא ואפיהון חד לקבל
 חד לקבל כפרתא הוו אפי
 כרוביא: י ועבד ית פתורא דאעי
 שטין תרתין אמין ארפה ואמתא
 פתיה ואמתא ופלגא רומה:
 יא וקפא יתה דהב דכי ועבד לה
 דיר דדהב סחור סחור: יב ועבד

וארנמן ותולעת שני ושש משזר מעשה
 רקם: לח ואת עמודיו חמשה ואת זויהם
 וצפה ראשיהם וחשקיהם זהב ואדניהם
 חמשה נחשת: פ לו א ויעש בצלאל את
 הארן עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה
 וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו כס"ו: ב ויצפהו
 זהב טהור מבית ומחוץ ויעש לו זר זהב
 סביב: ג ויצק לו ארבע טבעת זהב על ארבע
 פעמתיו ושתי טבעת על צלעו האחת ושתי
 טבעת על צלעו השנית: ד ויעש בדי עצי
 שטים ויצף אתם זהב: ה ויבא את הבדים
 בטבעת על צלעת הארן לשאת את הארן:
 ו ויעש כפרת זהב טהור אמתים וחצי ארפה
 ואמה וחצי רחבה: ז ויעש שני כרבים זהב
 מקשה עשה אתם משני קצות הכפרת:
 ח כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה
 מזה מן הכפרת עשה את הכרבים משני
 כתיב קצוותיו קרי קצותיו: ט ויהיו הכרבים פרישי
 כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הכפרת
 ופניהם איש אל אחיו אל הכפרת היו פני
 הכרבים: פ ויעש את השלחן עצי שטים
 אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו:
 יא ויצף אתו זהב טהור ויעש לו זר זהב סביב: יב ויעש לו מסגרת

רש"י

לבו", (מלכים ב ג): "והכות את מואב": (א) ויעש בצלאל. לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר

לַה גִּדְנָפָא רומה פּוּשְׁכָא סְחור
 סְחור ועבד דיר דְּהַב לְגִדְנָפָה
 סְחור סְחור: יג וְאַתִּיף לַה אַרְבַּע
 עֲזָן דְּהַב ויהב ית עֲזָקְתָא על
 אַרְבַּע זִנְתָא די לְאַרְבַּע רַגְלוּהִי:
 יד לְקַבֵּל גִּדְנָפָא הוּו עֲזָקְתָא
 אַתְרָא לְאַרְיִחְיָא לְמַטֵּל ית
 פְּתוּרָא: טו ועבד ית אַרְיִחְיָא
 דְּאֵעִי שְׁטִין וַחֲפָא יתְהוֹן דְּהַבָּא
 לְמַטֵּל ית פְּתוּרָא: טז ועבד ית
 מְנִיָּא די על פְּתוּרָא ית מְגִיסוּהִי
 וְיֵת בְּזִיכּוּהִי וְיֵת מְכִילְתָּהּ וְיֵת
 קְשׁוּתָא די יתְנַסֵּף בְּהֵן דְּהַב דְּכִי:
 יז ועבד ית מְנִרְתָּא דְּהַב דְּכִי נְגִיד
 עַבְד ית מְנִרְתָּא שִׂידָה וְקִנְיָה
 פְּלִידָהּ חֲזוּרְהָא וְשׁוֹשְׁנָהּ מִנְּהָ
 הוּו: יח וְשִׁתָּא קִנִּין נְפִקִין
 מִסְטֵרְהָא תְּלָתָא קִנִּי מְנִרְתָּא
 מִסְטֵרְהָא חַד וְתְּלָתָא קִנִּי מְנִרְתָּא
 מִסְטֵרְהָא תְּנַנְנָא: יט תְּלָתָא כְּלִידִין
 מְצִירִין בְּקִנְיָא חַד חֲזוּר וְשׁוֹשֵׁן
 וְתְּלָתָא כְּלִידִין מְצִירִין בְּקִנְיָא חַד
 חֲזוּר וְשׁוֹשֵׁן בֵּן לְשִׁתָּא קִנִּין
 דְּנִפְקִין מִן מְנִרְתָּא: כ ובמְנִרְתָּא
 אַרְבַּעָא כְּלִידִין מְצִירִין חֲזוּרְהָא
 וְשׁוֹשְׁנָהּ: כא וְחֲזוּר תַּחֲוֹת תְּרִין
 קִנִּין מִנְּהָ וְחֲזוּר תַּחֲוֹת תְּרִין קִנִּין
 מִנְּהָ וְחֲזוּר תַּחֲוֹת תְּרִין קִנִּין מִנְּהָ
 לְשִׁתָּא קִנִּין דְּנִפְקִין מִנְּהָ:
 כב חֲזוּרִיהוֹן וְקִנְיִיהוֹן מִנְּהָ הוּו
 פְּלָה נְגִידָא חֲדָא דְּהַב דְּכִי:
 כג ועבד ית בּוֹצִינְהָא שְׁבַעָא
 וְצִבְיִתְהָא וּמַחְתִּיתְהָא דְּהַב דְּכִי:
 כד פְּכָרָא דְּהַב דְּכִי עַבְד יתָּהּ וְיֵת

מִפָּח סָבִיב וַיַּעַשׂ זֶרֶזְהָב לְמַסְגֵּרְתּוֹ סָבִיב:
 יג וַיִּצֶק לוֹ אַרְבַּע טַבַּעֹת זָהָב וַיִּתֵּן אֶת־
 הַטַּבַּעֹת עַל אַרְבַּע הַפְּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע
 רַגְלָיו: יד לְעִמַּת הַמַּסְגֵּרֹת הָיוּ הַטַּבַּעֹת בְּתֵימִם
 לְבָדִים לְשֵׂאת אֶת־הַשְּׁלֶחָן: טו וַיַּעַשׂ אֶת־
 הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיִּצַּף אֹתָם זָהָב לְשֵׂאת
 אֶת־הַשְּׁלֶחָן: טז וַיַּעַשׂ אֶת־הַכֵּלִים ׀ אֲשֶׁר
 עַל־הַשְּׁלֶחָן אֶת־קַעֲרֹתָיו וְאֶת־כַּפְתָּיו וְאֶת־
 מְנַקִּיָּתּוֹ וְאֶת־הַקְּשׁוֹת אֲשֶׁר יִסֹּף בְּהֵן זָהָב
 טְהוֹר: פ שִׁישִׁי ׀ וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּנִרָה זָהָב טְהוֹר
 מְקֻשָּׁה עָשָׂה אֶת־הַמְּנִרָה יִרְכָה וְקִנְיָה גְּבִיעִיָּה
 בְּכַתְרִיָּה וּפְרָחִיָּה מִמְּנָה הָיוּ: יח וְשִׁשָּׁה קִנִּים
 יִצְאִים מִצְדֵיָּהּ שְׁלֹשָׁה ׀ קִנִּי מְנִרָה מִצְדֵיָּהּ
 הָאֶחָד וְשְׁלֹשָׁה קִנִּי מְנִרָה מִצְדֵיָּהּ הַשְּׁנַיִם:
 יט שְׁלֹשָׁה גְּבַעִים מְשַׁקְּדִים בְּקִנְיָה הָאֶחָד
 בְּכַתֵּר וּפְרָח וְשְׁלֹשָׁה גְּבַעִים מְשַׁקְּדִים בְּקִנְיָה
 אֶחָד בְּכַתֵּר וּפְרָח בֵּן לְשִׁשָּׁת הַקִּנִּים הַיִּצְאִים
 מִן־הַמְּנִרָה: כ ובמְנִרָה אַרְבַּעָה גְּבַעִים
 מְשַׁקְּדִים בְּכַתְרִיָּה וּפְרָחִיָּה: כא וְכַפְתָּר תַּחַת
 שְׁנֵי הַקִּנִּים מִמְּנָה וְכַפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקִּנִּים
 מִמְּנָה וְכַפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקִּנִּים מִמְּנָה
 לְשִׁשָּׁת הַקִּנִּים הַיִּצְאִים מִמְּנָה: כב בְּכַתְרִיָּהֶם
 וְקִנְתָּם מִמְּנָה הָיוּ כֹּלָה מְקֻשָּׁה אֶחָת זָהָב
 טְהוֹר: כג וַיַּעַשׂ אֶת־נִרְתִּיָּהּ שְׁבַעָה וּמִלְקַחִיָּהּ
 וּמַחְתִּיתִּיָּהּ זָהָב טְהוֹר עָשָׂה אֹתָהּ וְאֶת

וּמַחְתִּיתִּיָּהּ זָהָב טְהוֹר: כד כְּכַר זָהָב טְהוֹר עָשָׂה אֹתָהּ וְאֶת

פל מְנַהֵא: כה ועבד ית מדבְּחָא
 דקטרת בוסמִיָא דאָעִי שְׁטִין
 אַמְתָּא אַרְבָּה וְאַמְתָּא פְתִיָה מְרַבַּע
 וְתַרְתִּין אַמִּין רומָה מְנָה הוּוּ
 קַרְנוּהִי: כו וְחָפָא יתָה דְהַב דְּכִי
 ית אַגְרָה וְיַת פְּתִלוּהִי סְחֹר סְחֹר
 וְיַת קַרְנוּהִי וְעַבְד לָה דִיר דְּדַהַב
 סְחֹר סְחֹר: כז וְתַרְתִּין עֲזָקָן
 דְּדַהַב עַבְד לָה מְלָרַע לְדִירָה עַל
 תַּרְתִּין זִוְנָתָה עַל תַּרְתִּין סְטְרוּהִי
 לְאַתְרָא לְאַרְיִחְיָא לְמַטְל יתָה
 בְּהוּן: כח ועבד ית אַרְיִחְיָא דְאָעִי
 שְׁטִין וְחָפָא יתָהוּן דְּהָבָא:
 כט ועבד ית מְשָׁחָא דְרַבּוּתָא
 קוּדְשָׁא וְיַת קַטְרַת בּוּסְמִיָא דְכִי
 עוּבַד בּוּסְמִנּוּ: א ועבד ית
 מְדַבְּחָא דְעֵלְתָא דְאָעִי שְׁטִין
 חֲמֵשׁ אַמִּין אַרְבָּה וְחֲמֵשׁ אַמִּין
 פְתִיָה מְרַבַּע וְתֵלְתָא אַמִּין רומָה:
 ב ועבד קַרְנוּהִי עַל אַרְבַּע זִוְנָתָה
 מְנָה הוּוּ קַרְנוּהִי וְחָפָא יתָה
 נְחֹשֶׁא: ג ועבד ית כָּל מְנִי
 מְדַבְּחָא ית פְּסִכְתְּרוּתָא וְיַת
 מְגֵרוּפִיתָא וְיַת מְזֻרְקָתָא ית
 צְנוּרִיתָא וְיַת מַחְתֵּמָא כָּל מְנוּהִי
 עַבְד נְחֹשֶׁא: ד ועבד לְמְדַבְּחָא
 סְרְדָא עוּבַד מְצַדְתָּא דְנְחֹשֶׁא
 תַּחַת סוּבְבָה מְלָרַע עַד פְּלָגָה:
 ה וְאַתִּיד אַרְבַּע עֲזָקָתָא בְּאַרְבַּע
 סְטְרָתָא לְסְרְדָא דְנְחֹשֶׁא אַתְרָא
 לְאַרְיִחְיָא: ו ועבד ית אַרְיִחְיָא
 דְאָעִי שְׁטִין וְחָפָא יתָהוּן נְחֹשֶׁא:
 ז וְאַעִיל ית אַרְיִחְיָא בְּעֻזְקָתָא עַל
 סְטְרֵי מְדַבְּחָא לְמַטְל יתָה בְּהוּן

כָּל־כְּלִיָּהּ: פ כה וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת עֲצֵי
 שֹׁטִים אֲמָה אַרְבֹּו וְאַמָּה רְחִבּוֹ רְבֹוע וְאַמְתִּים
 קָמְתוּ מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו: כו וַיִּצַּף אֹתוֹ זָהָב
 טָהוֹר אֶת־צַנּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו
 וַיַּעַשׂ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב: כז וַיִּשְׁתִּי טַבַּעַת זָהָב
 עָשָׂה־לוֹ | מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו עַל
 שְׁנֵי צַדָּיו לְבַתִּים לְבָדִים לְשֹׂאת אֹתוֹ בָּהֶם:
 כח וַיַּעַשׂ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַּף אֹתָם
 זָהָב: כט וַיַּעַשׂ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה קֹדֶשׁ וְאֶת־
 קְטֹרֶת הַסַּמִּים טָהוֹר מַעֲשֵׂה רִקְחָה: ס שְׁבִיעִי
 לַח א וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה עֲצֵי שֹׁטִים
 חֲמֵשׁ אַמּוֹת אַרְבֹּו וְחֲמֵשׁ־אַמּוֹת רְחִבּוֹ רְבֹוע
 וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קָמְתוּ: ב וַיַּעַשׂ קַרְנֹתָיו עַל
 אַרְבַּע פְּנֵתָיו מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו וַיִּצַּף אֹתוֹ
 נְחֹשֶׁת: ג וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ אֶת־
 הַסִּירֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמְּזֻרְקֹת אֶת־
 הַמְּזֻלָּגֹת וְאֶת־הַמַּחְתֹּת כָּל־כֵּלָיו עָשָׂה נְחֹשֶׁת:
 ד וַיַּעַשׂ לְמִזְבֵּחַ מִכָּבֵד מַעֲשֵׂה רִשֶׁת נְחֹשֶׁת
 תַּחַת בְּרַכְבּוֹ מִלְמַטָּה עַד־חֲצִיּוֹ: ה וַיִּצַּק אַרְבַּע
 טַבַּעַת בְּאַרְבַּע הַקְּצוֹת לְמִכָּבֵד הַנְּחֹשֶׁת בָּתִּים
 לְבָדִים: ו וַיַּעַשׂ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַּף
 אֹתָם נְחֹשֶׁת: ז וַיָּבֵא אֶת־הַבָּדִים בְּטַבַּעַת עַל
 צַלְעַת הַמִּזְבֵּחַ לְשֹׂאת אֹתוֹ בָּהֶם נְבוּב לַחַת

רש"י

חֲכָמִים, נְקָרָאת עַל שְׁמוֹ: (ז) נְבוּב לַחַת. נְבוּב הוּא חֲלוּל, וְכֵן (ירמיה נב): "וְעָבְיוּ אַרְבַּע אֲצַבְעוֹת

עֲשֵׂה אֹתוֹ כְּשִׁי: ם ה וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת
 וְאֵת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ
 פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד כְּשִׁי: ם ט וַיַּעַשׂ אֶת־הַחֲצֵר
 לַפֶּתַח ׀ נִגְבַּ תִּימָנָה קִלְעֵי הַחֲצֵר שֵׁשׁ מִשְׁזֹר
 מֵאָה בָּאֲמָה: ך עֲמוּדֵיהֶם עֲשָׂרִים וְאֲדָנִיָּהֶם
 עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְוִי הָעֲמוּדִים וְחֹשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף:
 ם וּלְפֶתַח צִפּוֹן מֵאָה בָּאֲמָה עֲמוּדֵיהֶם עֲשָׂרִים
 וְאֲדָנִיָּהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְוִי הָעֲמוּדִים
 וְחֹשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף: ך וּלְפֶתַח־יָם קִלְעִים חֲמִשִּׁים
 בָּאֲמָה עֲמוּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאֲדָנִיָּהֶם עֲשָׂרָה וְוִי
 הָעֲמוּדִים וְחֹשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף: ך וּלְפֶתַח קִדְמָה
 מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אֲמָה: ך קִלְעִים חֲמִשׁ־עֲשָׂרָה
 אֲמָה אֶל־הַכֶּתֶף עֲמוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאֲדָנִיָּהֶם
 שְׁלֹשָׁה: ם וּלְכַתֵּף הַשְּׂנִית מִזֵּה וּמִזֵּה לְשַׁעַר
 הַחֲצֵר קִלְעִים חֲמִשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה עֲמוּדֵיהֶם
 שְׁלֹשָׁה וְאֲדָנִיָּהֶם שְׁלֹשָׁה: ם כָּל־קִלְעֵי הַחֲצֵר
 סָבִיב שֵׁשׁ מִשְׁזֹר: ך וְהָאֲדָנִים לְעֲמוּדִים נְחֹשֶׁת

רש"י

בדברים, לומר: אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות
 לכעליהם לידי פאנה, ונזקקות להם ומתעפרות
 ויולדות שם, שנאמר (שה"ש ח): "פתחת התפוח
 עוררתיד", וזהו שנאמר: "במראות הצובאות".
 ונעשה הכיור מהם, שהוא לשום שלום בין איש
 לאשתו, להשקות ממים שבתוכו למי שקנא לה
 בעלה ונסתרה. ותדע לך שהן מראות ממש, שהרי
 נאמר: "ונחשת התנופה שבעים כפר וגו' ויעש בה
 וגו' וכיור וכנו לא הזכרו שם. למדת, שלא היה
 נחשת של פיור מנחשת התנופה, כך דרש רבי
 תנחומא, וכן תרגם אונקלוס: 'במחזן נשיא', והוא

חליל לוחין עבד יתה: ח ועבד
 ית פיורא נחשא וית בסיסה
 נחשא במחזן נשיא דאתנן
 לצלאה בתרע משפן זמנא:
 ט ועבד ית דרתא לרוח עבר
 דרומא סרדי דרתא דבוץ שזיר
 מאה באמין: י עמודיהון עסרין
 וסמכיהון עסרין נחשא ווי
 עמודיא וכבושיהון כסף:
 יא ולרוח צפונא מאה אמין
 עמודיהון עסרין וסמכיהון עסרין
 נחשא ווי עמודיא וכבושיהון
 דכסף: יב ולרוח מערבא סרדין
 חמשין באמין עמודיהון עסרא
 וסמכיהון עסרא ווי עמודיא
 וכבושיהון דכסף: יג ולרוח
 קדומא מדינחא חמשין אמין:
 יד סרדין חמש עסרי אמין
 לעברא עמודיהון תלתא
 וסמכיהון תלתא: טו ולעברא
 תניתא מכא ומכא לתרע דרתא
 סרדין חמש עסרי אמין
 עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא:
 טז כל סרדי דרתא סחור סחור
 דבוץ שזיר: יז וסמכיא

נכוב": נכוב לחת. הלוחות של עצי שטים לכל
 רוח והחלל באמצע: (ח) במראת הצבאות. בנות
 ישראל היו בידן מראות שראות בהן כשהן
 מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת
 המשפן, והיה מואס משה בהן מפני שעשויים
 ליצר הרע. אמר לו הקדוש ברוך הוא: 'קבל, כי
 אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו
 הנשים צבאות רבות במצרים, כשהיו בעליהן
 יגעים בעבודת פרוך, היו הולכות ומוליכות להם
 מאכל ומשתה ומאכילות אותם, ונוטלות המראות
 וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו

לְעִמּוּדֵיָא נְחָשָׁא וְנִי עִמּוּדֵיָא
 וְכַבּוּשִׁיהוֹן דְּכֶסֶף וְחַפּוּי רִישִׁיהוֹן
 דְּכֶסֶף וְאַנּוֹן מְכַבְּשִׁין דְּכֶסֶף פֶּל
 עִמּוּדֵי דִרְתָּא: יח וּפְרָסָא דִתְרַע
 דִרְתָּא עוֹבֵד צִיר תְּכֵלָא וְאַרְגָּוְנָא
 וְצִבְע זְהוּרִי וּבּוּץ שְׁזִיר וְעֶסְרִין
 אֲמִין אֲרָקָא וְרוּמָא בְּפוּתֵיָא חֲמֵשׁ
 אֲמִין לְקַבֵּל סְרְדֵי דִרְתָּא:
 יט וְעִמּוּדֵיהוֹן אֲרַבְעָא וְסַמְכִיהוֹן
 אֲרַבְעָא נְחָשָׁא וְנִי וְנִי וְנִי וְנִי
 וְחַפּוּי רִישִׁיהוֹן וְכַבּוּשִׁיהוֹן
 דְּכֶסֶף: כ וְכָל סַבְיָא לְמִשְׁכָּנָא
 וְלִדְרָתָא סָחוּר סָחוּר דְנְחָשָׁא:

וְנִי הָעִמּוּדִים וְחֲשׂוּקֵיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוּי רִאשֵׁיהֶם
 כֶּסֶף וְהֵם מְחַשְׁקִים כֶּסֶף כָּל עִמּוּדֵי הַחֲצָר:
 מִפְטִיר יח וּמִסֵּד שַׁעַר הַחֲצָר מַעֲשֶׂה רִגְלָם תְּכֵלֶת
 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשׁוֹר וְעֵשָׂרִים
 אֲמָה אֶרֶךְ וְקוֹמָה בְּרַחֵב חֲמֵשׁ אַמּוֹת לְעֹמֵת
 קִלְעֵי הַחֲצָר כס"י: יט וְעִמּוּדֵיהֶם אַרְבַּעַה
 וְאַדְנֵיהֶם אַרְבַּעַה נְחֹשֶׁת וְנִי וְנִי וְנִי וְנִי
 רִאשֵׁיהֶם וְחֲשׂוּקֵיהֶם כֶּסֶף: כ וְכָל־הַיְתָדוֹת
 לְמִשְׁכָּן וְלַחֲצָר סָבִיב נְחֹשֶׁת: ס ס ס

קכ"ב פסוקים, סנא"ה סימן

רש"י

תרגום של מראות, מירוא"ש בלע"ז, (שפיעגעל), נדבָתָן: (יח) לְעֹמֵת קִלְעֵי הַחֲצָר. כְּמִדַּת קִלְעֵי
 וְכֵן מְצִינוּ בִישְׁעֵיהָ (ישעיה ג): "וְהִגְלִינוּם"
 מִתְרַגְּמִינָן: וּמְחַזְּקֵיָא: אֲשֶׁר צָבָאוּ. לְהִבְיָא

חסלת פרשת ויקהל

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה – אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי
 שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט
 ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא
 מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וְזֹאת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנִי יִשְׂרָאֵל:

עִזְרַחִים הֵיא לְפִחוּזִיקִים בָּהּ, וְתִמְכִּיָּהּ מֵאֲשֶׁר. דְּרִכְיָה דְרִכְיָנַעַם, וְכָל־נְתִיבֵיהּ שְׁלוּם. אֶרֶךְ יָמִים בְּיָמֶיהָ, בְּשִׂמְלָהּ
 עֵשֶׂר וְכָבוֹד. יי חֲפִץ לְמַעַן צְדָקוֹ, יִגְדִּיל תּוֹרָה וְיֹאדִיר:

מדִיִּיקִים לְגִלוֹל הַסֵּפֶר תּוֹרָה נִגַּד הַתּוֹרָה, שִׁמְקוּם הַתּוֹרָה יִהְיֶה בְּאִמְצַע הַסֵּפֶר תּוֹרָה מִבְּחוּץ. * הַאֲבֵנֵי חוּגְרִים בְּתַחֲלִית
 שְׁלִישׁ הַתַּחֲתוֹן שֶׁל הַסֵּפֶר תּוֹרָה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה
 היא על הכל לשמוע ההפטרָה כמו הפרשה שבספר תורה.

בְּרַכַּת הַהַפְטָרָה לְפָנֶיהָ

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם
 הַנְּאֻמְרִים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יי הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ
 וּבְנְבִיאֵי הָאֵמֶת וְצְדָק:

ז יג וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת־חִירָם מִצֹּר: יד בֶּן־אִשָּׁה אֱלֹמְנָה הוּא מִמְטָה נִפְתָּלִי
 וְאָבִיו אִישׁ־צֹרִי חָרַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְמַלֵּא אֶת־הַחֲכֵמָה וְאֶת־הַתְּבוּנָה וְאֶת־הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת
 כָּל־מְלָאכָה בְּנְחָשֶׁת וַיָּבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־מְלָאכָתּוֹ: טו וַיַּצַּר אֶת־שְׁנֵי
 הָעַמּוּדִים נְחֹשֶׁת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמַת הָעַמּוּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אַמָּה יָסַב
 אֶת־הָעַמּוּד הַשֵּׁנִי: טז וַשְׁתֵּי כְתָרֹת עָשָׂה לָתֵת עַל־רֹאשֵׁי הָעַמּוּדִים מִצֶּקֶ נְחֹשֶׁת חֲמִשׁ
 אַמּוֹת קוֹמַת הַכְּתָרֹת הָאֵחָת וְחֲמִשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכְּתָרֹת הַשֵּׁנִית: יז שְׂבָכִים מַעֲשֵׂה
 שְׂבָכָה גְּדֻלִים מַעֲשֵׂה שְׂרָשְׁרוֹת לַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׂבָעָה לַכְּתָרֹת הָאֵחָת
 וְשְׂבָעָה לַכְּתָרֹת הַשֵּׁנִית: יח וַיַּעַשׂ אֶת־הָעַמּוּדִים וּשְׁנֵי טוּרִים סָבִיב עַל־הַשְּׂבָכָה הָאֵחָת
 לְכִסּוֹת אֶת־הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָרִמּוֹנִים וְכֵן עָשָׂה לַכְּתָרֹת הַשֵּׁנִית: יט וְכְתָרֹת אֲשֶׁר
 עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשֵׁן בְּאוֹלָם אַרְבַּע אַמּוֹת: כ וְכְתָרֹת עַל־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים
 גַּם־מִמַּעַל מְלַעֲמַת הַטָּמֶן אֲשֶׁר לְעֵבֶר הַשְּׂבָכָה וְהָרִמּוֹנִים מְאֹתִים טָרִים סָבִיב עַל הַכְּתָרֹת
 הַשֵּׁנִית: כא וַיִּקְּם אֶת־הָעַמּוּדִים לְאֵלֶם הַהֵיכָל וַיִּקְּם אֶת־הָעַמּוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יָכֹן
 וַיִּקְּם אֶת־הָעַמּוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בַּעֲזוֹ: כב וְעַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשֵׁן
 וְתֹתֶם מְלָאכַת הָעַמּוּדִים: כג וַיַּעַשׂ אֶת־הֵימֹם מוֹצֵק עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִשְׁפָּתוֹ עַד־שְׁפָתוֹ עֵגֶל |
 סָבִיב וְחֲמִשׁ בְּאַמָּה קוֹמַתוֹ וְקוֹ שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה יָסַב אֹתוֹ סָבִיב: כד וּפְקָעִים מִתַּחַת
 לְשְׁפָתוֹ | סָבִיב סָבָבִים אֹתוֹ עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִקְפִּים אֶת־הֵימֹם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים
 וַיִּצְקִים בַּיִצְקָתוֹ: כה עֵמֹד עַל־שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פָּנִים | צְפוּנָה וַיִּשְׁלֹשֶׁה פָּנִים | יָמָה
 וַיִּשְׁלֹשֶׁה | פָּנִים נֹגְבָה וַיִּשְׁלֹשֶׁה פָּנִים מִזְרָחָה וְהֵימֹם עֲלֵיהֶם מְלַמְעָלָה וְכָל־אַחֲרֵיהֶם בִּיתָה:
 כו וַעֲבֹדוֹ טָפַח וַשְׁפָּתוֹ כַּמַּעֲשֵׂה שְׁפַת כּוֹס פָּרַח שׁוֹשֵׁן אַלְפִּים בֵּת יָכִיל:

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת,
 הָאֵל הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שְׂכָל דְּבָרָיו אָמֵת
 וְצַדִּיק: נְאֻמָּן, אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֹאמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבַר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ
 אַחֲרָיִךְ לֹא יָשׁוּב רִיקָם, כִּי אֵל מֶלֶךְ נְאֻמָּן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל
 הַנְּאֻמָּן בְּכָל דְּבָרָיו:

**רחם, על ציון כי היא בית חיינו, ולעלובת נפש תושיע ותשמח במהרה
במינו. ברוך אתה יי. משמח ציון בבניה:**

**שמחנו, יי אלהינו, באליהו הנביא עבדך, ובמלכות בית דוד משיחך,
במהרה יבוא ויגל לבנו, על פסאו לא ישב זר, ולא ינחלו עוד
אחרים את כבודו. כי בשם קדשך נשבעת לו, שלא יכבה נרו לעולם ועד:
ברוך אתה יי, מגן דוד:**

**על התורה, ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום השבת הזה, שנתת לנו
יי אלהינו לקדשה ולמנוחה, לכבוד ולתפארת. על הכל, יי אלהינו
אנחנו מודים לך, ומברכים אותך. יתברך שמך בפני כל חי תמיד לעולם
ועד: ברוך אתה יי, מקדש השבת:**

המולד: ליל שישי, שעה 8 בבקר, 50 דקות, 6 חלקים.
ראש חדש אדר שני, ביום השישי וביום השבת קודש הבא עלינו לטובה.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ד אדר, תשי"ז
ברוקלין.
ברכה ושלו!

במענה על מכתבה מטו"ב אדר, בו כותבת שאיננה מוצאה מרגוע לנפשה מפני שנדמה לה שלא יצאו
ידי חובתם וכו'.

והנה ידוע שמעיקרי חובת האשה והאם, שהוא גם זכותה, הנהגת הבית מתאים להוראת תורתנו
ומצותי, חינוך הבנים והבנות וכו', שמזה מובן אשר כל ענין המפריע לזה אפילו אם רק פועל חלישות, יש
לשלו אותו בהחלט הכי גמור, כיון שמונע ממילוי התפקיד המוטל עלי ע"י נותן התורה ובורא העולם.

ומזה מובן ג"כ בהנוגע להאמור לעיל, שאדרבה אם ברצונה לצאת ידי חובתה בהענינים אודותם
כותבת, הרי לא לבד שאין הזכרון בזה צריך להפריע למילוי תפקידה האמור, אלא אדרבה, מוכרחת
להוסיף בזה, כוונתי להנהגת הבית וחינוך הבנים והבנות באורח חיים תורתי מסורתי חסידותי, שלזה
כמובן דרושה **מנוחת הנפש והרחבת הדעת**, ודוקא באופן כזה גורמים נחת רוח אמיתי לנשמת הנפטר, כיון
שזכרונו גורם ומביא להוספה בתורה ומצותי חדורים חום וחיות חסידותי.

והשי"ת יזכה ויצליחה ביחד עם בעלה הרב שליט"א, שמתוך בריאות הנכונה יגדלו את כל ילדיהם
שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

המחכה לבשו"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

לוח זמנים לשבוע פרשת ויקהל בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שישי

כל הזמנים הם על פי השעון הרגיל, במדינות בהם נהוג "שעון קיץ" (גם בישראל), צריך להוסיף שעה בתאריכים בהם נהוג שעון הקיץ.

שבת יציאת	שבת כניסת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		א	ו	א	ו	א	ו	מג"א		אדמו"ר		א	ו	
								א	ו	א	ו			
18:26	17:22	18:10	18:01	17:40	17:30	10:17	10:21	9:22	9:28	8:25	8:31	6:36	6:47	אוסטריה וינה
19:39	18:41	19:25	19:34	18:59	19:07	10:23	10:21	9:19	9:16	8:28	8:24	6:05	5:59	אוסטרליה מלבורן
18:29	17:27	18:15	18:06	17:45	17:36	10:19	10:24	9:24	9:30	8:29	8:35	6:37	6:48	אוקראינה אודסה
18:11	17:06	17:55	17:46	17:24	17:15	10:02	10:06	9:07	9:13	8:10	8:16	6:21	6:33	אוק. דניפרופטרובסק
18:36	17:29	18:20	18:10	17:47	17:37	10:27	10:33	9:33	9:40	8:34	8:40	6:48	7:01	אוקראינה ז'יטומיר
18:29	17:22	18:13	18:03	17:40	17:30	10:21	10:26	9:27	9:33	8:27	8:33	6:42	6:54	אוקראינה קייב
18:54	17:52	18:40	18:31	18:10	18:02	10:43	10:48	9:48	9:54	8:54	9:00	7:01	7:12	איטליה מילאנו
20:08	19:12	19:56	20:03	19:30	19:38	10:57	10:56	9:53	9:51	9:05	9:02	6:41	6:35	ארגנטינה ב. איירס
18:39	17:41	18:25	18:19	17:59	17:52	10:24	10:28	9:28	9:33	8:39	8:44	6:38	6:47	ארה"ב בולטימור
18:28	17:29	18:14	18:08	17:47	17:40	10:15	10:19	9:19	9:24	8:29	8:34	6:30	6:39	ארה"ב ברוקלין נ.י.
18:27	17:32	18:15	18:10	17:50	17:45	10:10	10:14	9:13	9:18	8:28	8:32	6:21	6:29	ארה"ב לוס אנג'לס
18:57	18:05	18:46	18:43	18:23	18:20	10:37	10:39	9:39	9:42	8:57	9:00	6:44	6:49	ארה"ב מיאמי
19:04	18:04	18:50	18:43	18:22	18:15	10:52	10:56	9:56	10:02	9:05	9:10	7:08	7:17	ארה"ב משיגן
18:29	17:31	18:15	18:09	17:49	17:42	10:16	10:20	9:20	9:25	8:30	8:35	6:31	6:39	ארה"ב ניו ג'רסי
18:24	17:25	18:11	18:04	17:43	17:36	10:11	10:15	9:15	9:20	8:25	8:30	6:26	6:35	ארה"ב ניו הייבן
18:22	17:23	18:08	18:01	17:41	17:33	10:10	10:13	9:14	9:19	8:23	8:28	6:24	6:34	ארה"ב שיקאגו
19:09	18:17	18:58	19:03	18:35	18:41	10:12	10:12	9:10	9:09	8:28	8:26	6:02	5:59	ברזיל ס. פאולו
18:55	18:03	18:44	18:49	18:21	18:26	9:59	9:59	8:57	8:56	8:14	8:13	5:49	5:46	ברזיל ריו דה ז'נרו
18:30	17:23	18:14	18:03	17:41	17:30	10:23	10:28	9:29	9:36	8:28	8:34	6:45	6:58	בריטניה לונדון
18:39	17:29	18:22	18:11	17:47	17:36	10:33	10:38	9:39	9:46	8:35	8:42	6:56	7:10	בריטניה מנצ'סטר
18:56	17:50	18:40	18:30	18:08	17:58	10:48	10:53	9:53	10:00	8:54	9:00	7:08	7:21	גרמניה פרנקפורט
18:16	17:22	18:04	17:59	17:40	17:35	9:58	10:00	9:01	9:04	8:16	8:20	6:08	6:14	ישראל באר שבע
18:14	17:07	18:02	17:57	17:37	17:33	9:57	10:00	9:00	9:04	8:15	8:19	6:08	6:15	ישראל חיפה
18:13	16:57	18:01	17:57	17:37	17:32	9:56	9:59	8:59	9:03	8:14	8:18	6:06	6:13	ישראל ירושלים
18:15	17:19	18:03	17:59	17:39	17:34	9:58	10:01	9:01	9:05	8:16	8:20	6:08	6:15	ישראל תל אביב
18:36	17:33	18:21	18:12	17:51	17:42	10:26	10:30	9:31	9:37	8:35	8:41	6:44	6:55	מולדובה קישינב
19:14	18:24	19:03	19:01	18:42	18:39	10:50	10:52	9:52	9:54	9:11	9:14	6:55	6:59	מקסיקו מקסיקו
19:50	19:02	19:40	19:41	19:20	19:20	11:16	11:17	10:16	10:17	9:37	9:38	7:14	7:15	סינגפור סינגפור
18:06	16:58	17:49	17:39	17:16	17:05	9:59	10:04	9:05	9:12	8:03	8:10	6:22	6:35	פולין ורשא
19:12	18:10	18:57	18:49	18:28	18:19	11:01	11:06	10:06	10:12	9:12	9:17	7:19	7:30	צרפת ליאון
19:22	18:17	19:06	18:57	18:35	18:25	11:13	11:18	10:18	10:25	9:20	9:27	7:33	7:44	צרפת פריז
18:49	17:48	18:35	18:27	18:06	17:58	10:38	10:42	9:42	9:48	8:50	8:55	6:54	7:04	קנדה טורונטו
18:25	17:23	18:10	18:02	17:41	17:33	10:15	10:20	9:20	9:26	8:26	8:31	6:33	6:43	קנדה מונטריאול
18:59	17:46	18:41	18:29	18:04	17:52	10:54	10:59	10:01	10:08	8:53	9:01	7:19	7:34	רוסיה מוסקבה
18:53	17:50	18:38	18:29	18:08	17:59	10:43	10:47	9:48	9:54	8:52	8:58	7:02	7:13	רוסיה רוסטוב (דנון)
18:57	17:53	18:41	18:33	18:11	18:02	10:47	10:51	9:52	9:58	8:56	9:02	7:06	7:17	שווייץ ציריך

1. הזמנים המצוינים בלוח הזמנים הם על פי החישובים שנערכו בספר "זמנים כהלכה" מאת הרב יהודה לוי.
2. זמן שקיעת החמה הוא לפי חישוב השקיעה הנראית.
3. זמן צאת הכוכבים הוא על פי שיטת אדמו"ר הזקן.

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצעידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מפף כל־אויב ואורב ולסטים וחיזת רעות בדרך ומכל־פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל־פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

בחסות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **שרח (אולגה)** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי, אילת, יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

FAX: (972) 3 9606108

ת.ד. 373 כפר חב"ד 72915 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 72915 Israel

E-mail: OrHachasidus@DvarMalchus.Org * USA@DvarMalchus.Org

Internet: **www.DvarMalchus.Org**

www.otzar770.com * www.lahak.org

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il 08-8502772 פקס

Dvar Malchus
Issue # 00101
24/02/2008